

ORTAÖĞRETİM
GÜZEL SANATLAR LİSESİ

Grafik Tasarım 11

DERS KİTABI

YAZARLAR

Tahir EKİM
Gönül KAYA
H. Ebru KESKİN
İlhan UÇAR
Emel UZUNER

DEVLET KİTAPLARI
İKİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI	6819
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	1059

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör	Müge GÜLTEKİN CONNINGTON
Dil Uzmanı	Mehmet Emin SARIKAYA
Program Geliştirme Uzmanı	Talip AYDEMİR
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	İsmail ŞENER Turgay ÜNAL
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı	Kenan PINARBAŞI
Görsel Tasarım Uzmanı	H. Ebru KESKİN-Gönül KAYA
Grafik Tasarım Uzmanı	İlhan UÇAR

ISBN 978-975-11-4711-0

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile ikinci defa 2.784 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

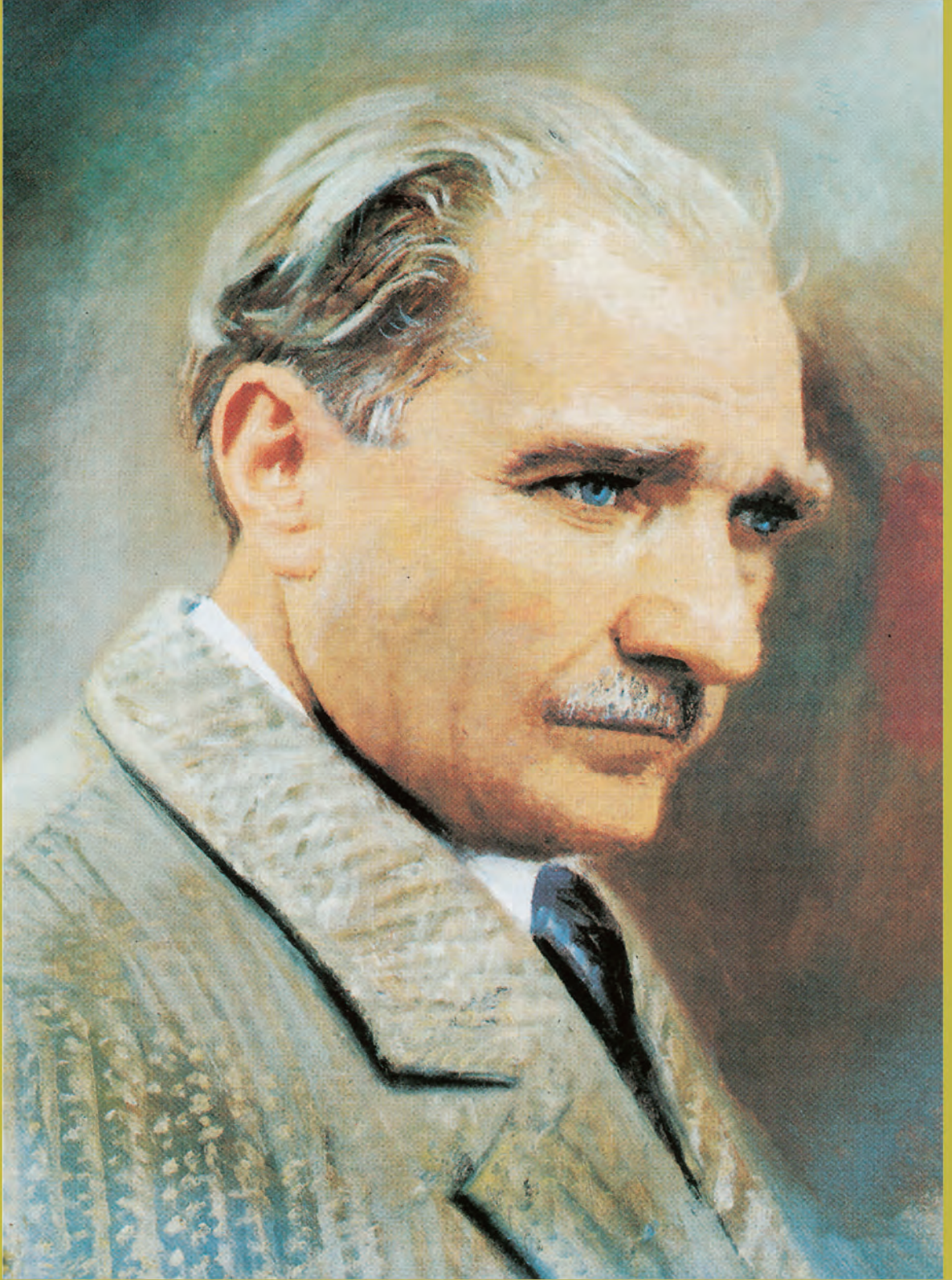
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: TEKNOLOJİ VE TASARIM

10-33

1.1. Teknoloji-Tasarım İlişkisi

13

1.2. Yazı-Kâğıt-Matbaa

24

Ölçme ve Değerlendirme

33

2. ÜNİTE: GRAFİK TASARIMIN KAPSAMI

34-69

2.1. Türkiye ve Dünyada Grafik Tasarımın Tarihi

37

Ölçme ve Değerlendirme

69

3. ÜNİTE: TEMEL GRAFİK ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

70-85

3.1. Temel Grafik Çalışmaları

73

Ölçme ve Değerlendirme

85

4. ÜNİTE: GRAFİK TASARIM ÜRÜNLERİ

86-231

4.1. Photoshop ve Uygulamaları

89

4.2. Kurumsal Kimliğe Giriş

102

4.3. Tipografi Bilgisi

110

4.4. Piktogram

131

4.5. Afiş

145

4.6. İllüstrasyon

167

4.7. Kitap Kapağı

197

4.8. Ambalaj Tasarımı

209

Ölçme ve Değerlendirme

229

5. ÜNİTE: BASKI TEKNİKLERİ

234-309

5.1. Baskının Tarihî Gelişimi

237

5.2. Baskı Teknikleri

281

Ölçme ve Değerlendirme

306

Terimler ve Kavramlar Sözlüğü

309

Kaynakça

316

İnternet Adresleri

319

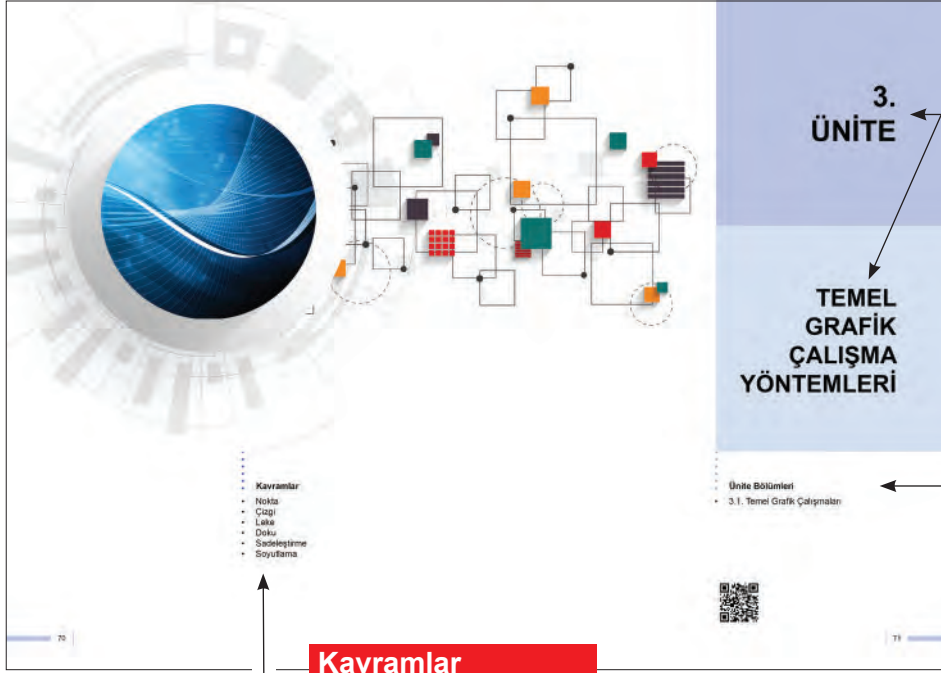
Görsel Kaynakça

320

Cevap Anahtarı

345

KİTABIN TANITIMI

Ünite Adı

Ünite kapağında ünitenin numarası ve adı bu bölümde yer alır.

Ünitenin Bölümleri

Ünite kapağında ünitenin bölümleri bu bölümde yer alır.

Kavramlar

Ünite kapağında ünite de geçen kavramlar bu bölümde yer alır.

Ders Dışı Etkinlik

Öğrencilerin sınıf dışında yapacağı bireysel veya grup çalışmaları bu bölümde yer alır.

Ders Dışı Etkinlik

Günümüzde basımevinde kullanılan yöntem ve tekniklerin afiş, broşür, çanta, kalem vb. farklı örneklerini inceleyerek araştırınız. Araştırmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.45:
Vankulu Lügati,
1726, İbrahim Müteferrika,
Kağıt Müzesi, Yavuz

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk resmi matbaanın kuruluş tarihi 1726'dır. Ancak bu tarihten önce Ermeniler 1567, Rumlar 1627 yılında kendi matbasalarını kurmuşlardır. II. Bayezid zamanında 19. Yavuz Sultan Selim zamanında 33 kitap basılmıştır. Padişah III. Ahmed'in fermanıyla "Darülbahâ" denilen basımevi İstanbul'da İbrahim Müteferrika'nın konanında kurulmuştur. 1726 yılında basılan ilk Türkçe kitap Kitab-ı Lügati Vankulu'dur [Vankulu Sözlüğü (Görsel 1.45)]. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte başlatılan köklü değişimler sonucunda kurulan matbaa sayısı hızla artmıştır. Bugün Türk matbaacılığı teknolojik gelişmeleri izleyerek gelişimini sürdürmektedir.

Yazı ve Grafik Tasarım

Yazılı ve görsel iletişimde duygu, düşünce ve bilgi çeşitli işaret veya simgelerle aktarılır. Grafik tasarımın en etkili aracı, anlatımı güçlendiren yazıdır. Tasarımda seçilen harflerin biçimi kelimeleri algılanması konusunda çeşitli etkilere sahip olabilir. İnce harflerle yazılan kelimeler; hafif, narin ve kırılgan bir izlenim yaratır. Kalın harflerle yazılmış kelimeler ise ağır ve güçlü bir etkiye sahiptir. Harflerin biçimi, metin ile kurulacak ilişkinin düzeyini belirler. İnsanlar gibi harflerin de kendine özgü kişilik özellikleri vardır. Ciddi, samimi, sıcak, soğuk harfler, okuma ve anlama tavırını yönlendirirler. Harf karakterleri doğru seçilirse okuyucu ile metin arasındaki ilişki de doğru kurulur. Seçilen harflerin biçimi, verilmiş istenen mesajın tonunu belirler ve bilinçaltı çağrışımlarını harekete geçirir. Örneğin "tırmıklı" harflerden oluşan metin klasik ve ciddi bir üslup yaratırken "tımsaksız" harfler daha çağdaş ve samimi bir hava yaratabilir (Görsel 1.46).

Etkinlik

Belirleyeceğimiz bir kavramı (sevgi, çalışkanlık, dürüstlük gibi) sadece yazının özelliklerini (yazı karakteri, kalınlık-inceciklik, küçük, büyük ve renk) kullanarak en etkili şekilde nasıl anlatabiliriz? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Görsel 1.46:
Tipografik Düzenleme, 2012,
Neil Stevens (Nesli Şilme)

Etkinlik

Öğrencilerin sınıfta yapacağı bireysel veya grup çalışmaları bu bölümde yer alır.

KİTABIN TANITIMI

Hazırlık Çalışmaları

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek ve konuya ilgisini çekmek amacıyla öğretmen gözetiminde ders öncesinde yapılan çalışmalar bu bölümde yer alır.

Bunları Biliyor musunuz?

Konuyu destekleyen bilgi, olay, anı, makale ve bilimsel çalışmalar bu bölümde yer alır.

Ölçme ve Değerlendirme

Konuyla ilgili öğrenilen bilgi ve kazanılan becerilerin ölçüldüğü çalışmalar bu bölümde yer alır.

2 GRAFİK TASARIMIN KAPSAMI

2.1 Türkiye ve Dünyada Grafik Tasarımın Tarihi

Hazırlık Çalışmaları

1. Dünyada grafik tasarım tarihi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Türkiye'de grafik sanatı tarihi neler söyleyebilirsiniz?
3. Dijital gelişmelerin geleneksel grafik tasarımı nasıl etkilediğini söyleyiniz.
4. Fotoğraf, animasyon, web tasarımı, afiş ve broşür gibi tasarım ürünlerinden oluşturduğunuz bir arşiviniz var mı?

Toplumsal yaşamın temel gereksinimlerinden biri olan yazılı iletişim, mağara duvarlarına yapılan resim ve işaretlerle başlamıştır. Buradan hareketle grafik tasarımın insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir.

"Grafik" terimi Türk Dil Kurumunun hazırlanmış olduğu sözlükte; 1. 'Çizge', 2. 'Biçim, desen veya çizgilerle gösterme' olarak tanımlanmaktadır. Grafik tasarım ise bir mesajın görsel yolla hedef kitleye iletilmesi için yazı ve görsellerin estetik ilkelere düzenlenmesidir. Mesaj görsel yolla hedef kitleye iletmeye işlevini, yazı ve görselli bir kompozisyon içinde kullanarak gerçekleştirir ve görsel iletişim tasarımı olarak da tanımlanır. Toplum yaşamında ortak bir iletişim dili oluşturmak açısından önemli bir işlevi vardır. Çeşitli iletişim araçları ile her geçen gün daha büyük oranda insanın yaşamında yer alan grafik tasarım, günümüzde dünyayı saran iletişim ağı ortamında çağdaş dünyanın yazgıçımızdır. Bu ögesi hâline gelmiştir.

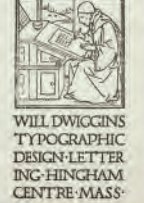
20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan sanat hareket ve akımlarında disiplinler arası yaklaşım ön plana çıkmış ve yoğun olarak yaşanmıştır. Bu etkileşimde, doğal olarak disiplinlerden herhangi birinde meydana gelen bir değişimin diğerini etkilemesi, onu dönüştürmesiyle sonuçlanır.

Bunları Biliyor musunuz?

"Grafik tasarım" terimi, bir yayında ilk defa William Addison Dwiggins [Wilyam Edisın Dwiggins (1880-1956)] adlı Amerikan kitap tasarımcısı tarafından 1922 tarihli "Yeni Bir Çeşitli Baskı Yeni Bir Tasarım Gerektiriyor" başlıklı denemesinde kullanılmıştır (Görsel 2.1). Walter George Raffe'nin [Wolter Corç Rafe (1888-1950)] 1927'de yayınlanan "Grafik Tasarım" adlı kitabı ise "grafik tasarım" teriminin kullanıldığı ilk kitaptır (Görsel 2.2).

Temel Kavramlar

Grafik
Tasarım
İletişim
Üslup
Tipografi
İllustrasyon
Animasyon
Reklam
Kurumsal Kimlik
Litografi
Modernizm
Postmodernizm

Görsel 2.1:
Karikatür, William Addison Dwiggins,
1906. ABD

Görsel 2.2:
Grafik Tasarım, W. G. Raffe.

Temel Kavramlar

Öğrencilerin konu içinde öğreneceği temel kavramlar bu bölümde yer alır.

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

1. () Yazılım tasarımı ve ses tasarımı grafik tasarımın kapsamına giren tasarım alanlarıdır.
2. () Grafik tasarım kavramı günümüzde "Görsel İletişim" olarak ifade edilir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

3. Afiş, tipografi, kitap, illüstrasyon, animasyon gibi tasarım alanları in kapsamına giren tasarım alanlarıdır.
4. "İnisiyatif yazı" kavramını grafik tasarım terminolojisine kazandırmıştır.

C. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

Sanat disiplinleri birbirlerini sürekli olarak etkileşim içindedir. Bir sanat disiplini meydana gelen değişim, diğer disiplinleri etkileyerek onları dönüştürür.

5. Grafik sanatının sürekli etkileşimde olduğu ve işbirliği yaptığı sanat disiplini aşağıdakilerden hangisidir?
A) Sinema B) Fotoğraf C) Resim D) Mimari E) Hepsi
6. Tipografi, fotoğraf ve illüstrasyonlardan birini veya birkaçını kullanarak görsel iletişim ve problem çözme sürecidir. Tasarımcılar, fikirlerin ve mesajların görsel sunumlarını oluşturmak için semboller, resimler, metinler oluşturur ve düzenler.
7. Yukarıdaki paragrafta sözü edilen tasarım alanı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Mimari tasarım B) Otomotiv tasarımı C) Endüstriyel tasarım D) Grafik tasarım E) Teknoloji tasarımı
8. Mısır, Çin ve Hint uygarlıklarında grafik sanatı ve sanatçılarına ait ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Mısırlı sanatçılar geleneksel kurallara dikkat alan bir sistemle çalışmıştır.
B) Çinli sanatçılar, hareket etkisi vermek için zarif eğri çizgiler kullanmışlardır.
C) Mısırlı tasarımcıların kompozisyonları denge ve uyumsuzdur.
D) Arabe süslemeleri Hint grafik sanatının en özgün yanıdır.
E) Çinli sanatçılar doğaya içtenlikle bağlıdır.
9. İlk alfabe kapaklarının tasarımını yapan, çalışmalarında ışık-gölge ilişkisiyle gerçekleştirdiği illüstratif anlatım yöntemini kullanan grafik sanatçımız aşağıdakilerden hangisidir?
A) Murat Dorkip B) Yurdaer Altıntaş C) Kerem Temizcan D) İhsan Hulusi E) Mihmet Özcar
10. Grafik tasarımın ortak kullanımı: kurumsal tasarım (logo ve marka bilinci oluşturma), yol bulma veya çevre tasarımı, reklamcılık, istatistik, web tasarımı, iletişim tasarımı, ürün ambalajı ve tabelaları içerir.
11. Yukarıdaki paragrafta altı çizgili olanlardan hangisi grafik tasarım terminolojisine ait değildir?
A) Yalnız 3 B) 3 ve 2 C) 3 ve 4 D) 1, 2 ve 3 E) Yalnız 2
12. Tasarımlarında kalın fırça darbeleri ve özgür bir anlatımla konuyu tanımlayan simgesel nitelikli büyük lekeler yer veren grafik sanatçımız aşağıdakilerden hangisidir?
A) Mengü Ertel B) Sadık Karamustafa C) Leyla Uçansu D) Haluk Tuncay E) Cemalettin Mutver

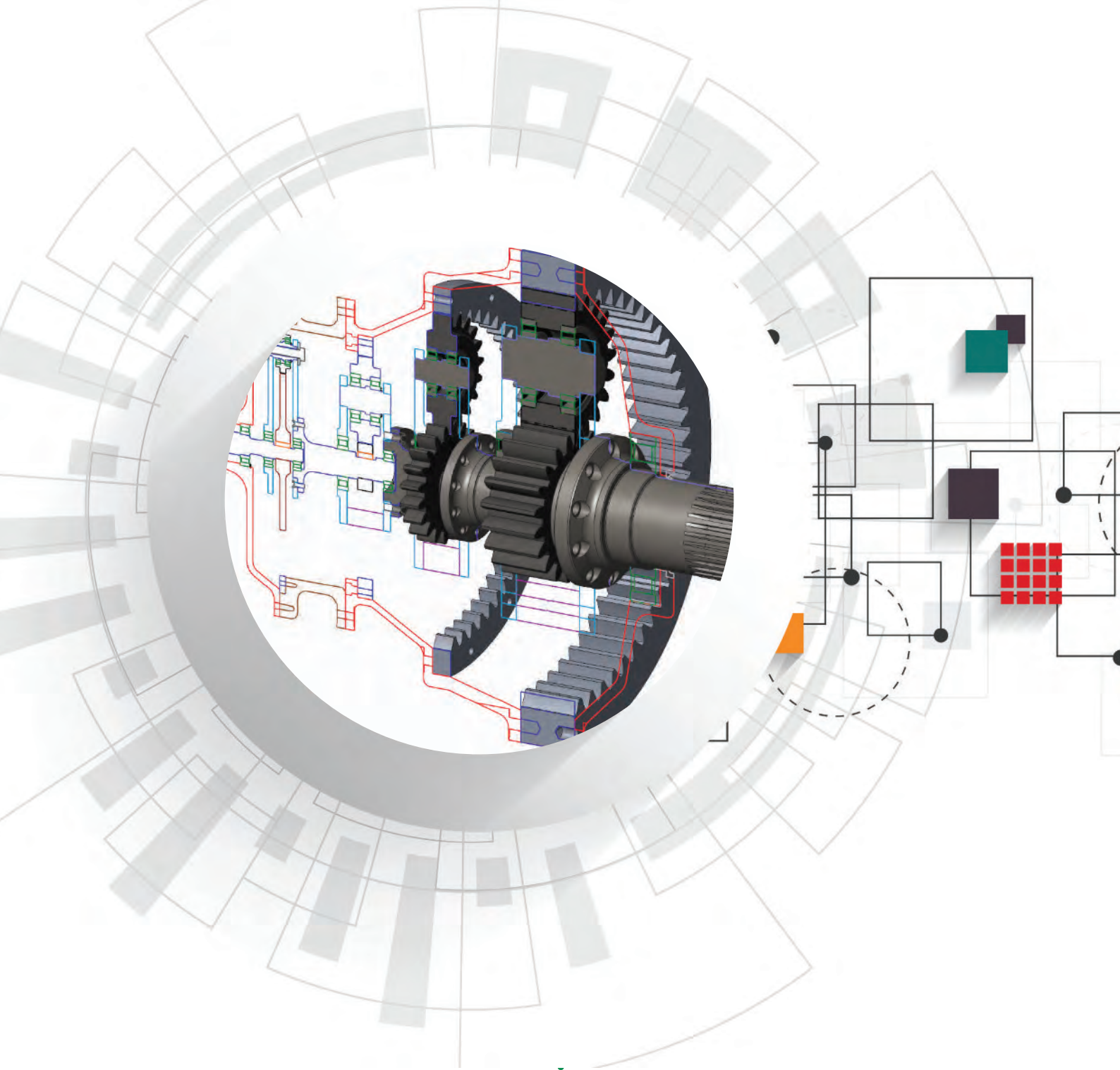
Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

C. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

Kavramlar

- Teknoloji
- Tasarım
- İcat
- Teknoloji
- Tasarım
- Ürün
- Buluş

1. ÜNİTE

TEKNOLOJİ VE TASARIM

Ünite Bölümleri

- 1.1. Teknoloji-Tasarım İlişkisi
- 1.2. Yazı-Kâğıt-Matbaa

*“Bilim ve
onun ürünü olan
teknolojiyi üretmeyen toplumlar
bağımsızlıklarını,
dolayısıyla mutluluklarını
yitirirler.”*

Ord. Prof. Dr. Cahit ARF

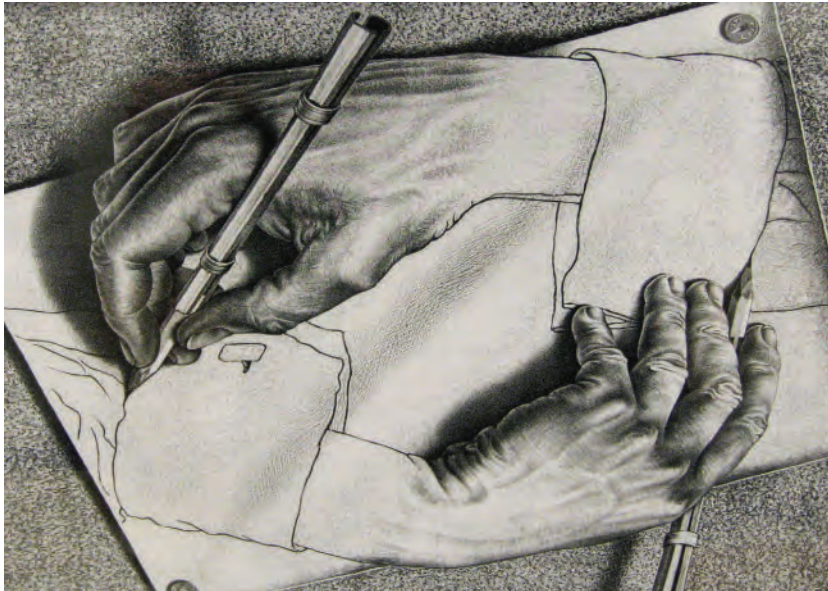

Hazırlık Çalışmaları

1. Çevrenizdeki endüstri kuruluşlarının üretim alanları nelerdir söyleyiniz.
2. Sizce teknoloji nedir? En çok dikkatinizi çeken teknolojik gelişme hangisidir?
3. Teknolojik ürünlerden hangisini daha çok kullanıyorsunuz? Neden?
4. Teknolojik gelişmelerin sonuçları hakkında neler söyleyebilirsiniz.
5. İlginizi çeken endüstriyel tasarım ürünlerinin görsellerini derleyiniz.
6. Yeni buluşlar hakkında yazı ve görsel toplayınız.

Tasarım sözcüğü TDK'de şu anlamlara gelmektedir: “1. Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn; kentsel tasarım, çevre tasarımı. 2. Bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn.”

Tasarım kavramı, “tasar” kökünden türetilmiş olan “tasarı” kelimesine dayanır. Tasarı; düşünülen, olması ya da yapılması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçimdir. Aynı zamanda bir ürün yaratmaya yönelik düşünsel ya da maddi çalışmaları da kapsar. Bunu, ürünün gerçekleştirilmesi aşaması izlemektedir. Sonuçta bir ürün ortaya çıkarmaya yönelik bilinçli olarak gerçekleştirilen her türlü eylem “tasarım” olarak tanımlanabilir (Görsel 1.1).

Temel Kavramlar

Teknoloji
Tasarım
Ürün
İcat

Görsel 1.1:

Çizen Eller, 1948,
Maurits Cornelis Escher
(Morist Kornelis Eşer)

Güzel sanatların bütün alanlarında yapının gerçekleştirilmesi öncesinde proje, çizim, taslak, maket ve yapılan benzeri çalışmalar tasarım olarak değerlendirilir. 16.yüzyıldan itibaren mimari, heykel ve resim alanlarından eskiz kullanılmaya başlanmıştır. Tasarımın çağdaş anlamda, yaratıcı bir insan eylemi olarak ele alınışı ise 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Arts and Crafts (Arts end Krafts), Art Nouveau (Art Növu), Art Deco (Art Deko) ve Bauhaus (Bahaus) gibi sanat akımları ve okulları ile başlar.

Ders Dışı Etkinlik

Üç gruba ayrılarak Arts and Crafts, Art Nouveau ve Art Deco sanat hareketlerini araştırınız. Aralarındaki benzerlik ve farklılıkları arkadaşlarınızla paylaşınız. Araştırmalarınızı panoda sergileyiniz.

Tasarım ve Sanat

Tasarımla üretilen günümüz yaşam nesneleri, uygarlığın özelliklerini yansıtır. Üretilen bu nesneler, ekonomik ve toplumsal etki altında çağdaş bilimsel gelişmelere uygun olarak ortaya konur. Tasarımın oluşmasına biçim veren, yaşanan zaman ve koşullardır. Tasarım, toplumun sosyoekonomik düzenine de uymak zorundadır. Tasarımın anlamını estetik özellikleri belirleyebilir. Tasarımcının en önemli ancak saptanması en güç aracı, estetik ilkelerdir. Biçimsel bir dili olan tasarım ürünü aynı zamanda bir iletişim aracıdır.

Bunları Biliyor musunuz?

Bauhaus, 1919 yılında Almanya'da mimar Walter Gropius (Vayter Gropiyos) tarafından kurulan sanat, mimarlık ve tasarım okuludur (Görsel 1.2). Endüstri Devrimi'nin sanatsal karmaşasına karşı çıkan John Ruskin (Con Raskin) ve William Morris'in [Wilyım Moris (1834-1896)] fikirlerinden esinlenen Bauhaus kurucuları, sanatsal yaratıcılığı ve üretimi birleştirmek amacıyla geleneksel stüdyo sanatı eğitimi yerine atölye eğitimini yeniden başlatmışlardır.

Görsel 1.2:

Bauhaus Sanat ve Tasarım Okulu,
Almanya

Tasarımcının öncelikli amacı, nesnenin estetik yönünü de dikkate alarak faydalı olacak yeni bir ürün tasarlanmasıdır (Görsel 1.3). Sanatçının çalışmasındaki amaç ise estetik bir haz oluşturmak, ruhu beslemek ve yaşamda iyi yönde değişimlere neden olabilmektir. Bunun yanında duyguları harekete geçirmek ile birlikte yarar amacı da olmalıdır.

Sanat olarak tanımlanan her şey bir tasarımın sonucudur ancak tasarım ürünü olan her şey sanat eseri değildir. Tasarım ürününde biçim ve işlev ilişkisi vardır. Sanat eserinde ise bu ilişki aranmaz, bunun yerine özgünlük önemlidir. Sanat eseri biriciktir ve özgündür. Günlük yaşamda kullanılan her türlü endüstriyel nesne ise makine ve seri üretim yöntemi ile çok sayıda üretilir (Görsel 1.4).

Görsel 1.3:

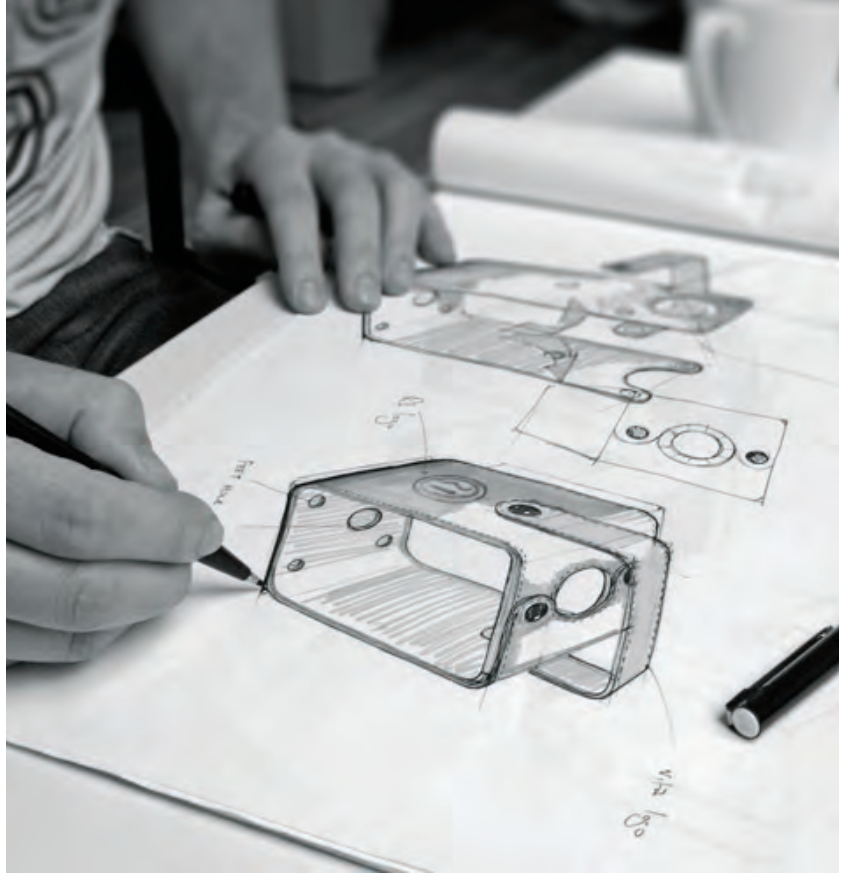
Art Deco, Savannah
Sanat ve Tasarım Koleji,
New York, ABD

Görsel 1.4:

Akıllı saat tasarımı,
James Ivaldi (Ceyms İvaldi)

Tasarlama, üretime yönelik yaratıcı bir eylemdir. Ürün, tasarım ve üretim süreçlerinden geçtikten sonra ortaya konulan eserdir. Bilginin somut bir nesneye, bir uygulamaya dönüşmesi tasarımla mümkündür. Bunlar, teknoloji aracılığıyla ortaya konan nesnelerdir. Bu nesnelerin ortaya çıkabilmesi için fikir veya projenin tasarım süreçlerinden geçmesi gerekir. Tasarım olmadan ürün elde edilemez (Görsel 1.5).

Görsel 1.5:
Endüstri ürünü tasarımı

Etkinlik

İlk olarak “Geleceğe Dönüş 2” (Back to the Future Part II, 1989) filminde görülen uçan kaykay, 2017 yılında bir teknoloji ekibinin tasarımıyla gerçeğe dönüşmüştür (Görsel 1.6). Siz hangi teknolojik tasarımı gerçekleştirmek isterdiniz? Neden?

Görsel 1.6:
“Geleceğe Dönüş 2” filminden
uçan kaykayın kullanıldığı bir sahne

Etkinlik

Görsel 1.7:

“Vazoda Ayçiçekleriyle Natürmort”, 1889, Vincent van Gogh (Vinsent van Goh), Philadelphia Sanat Müzesi

Görsel 1.8:

Yangın Söndürücü, Lars Wettré (Lars Wetri) ve Jonas Forsman (Conis Forsmın), İsveç

Görsel 1.9: Giyilebilir teknoloji, akıllı bileklik

1.7-1.8-1.9 numaralı görsellerde verilen sanat eseri ve endüstriyel tasarım örneklerini inceleyiniz. Verilen soruların cevaplarını bırakılan boşluklara yazınız.

1. Her üç tasarım birer sanat eseri midir?
2. Her üç ürün de birer tasarım sonucunda mı ortaya çıkmıştır?
3. Sanat eseri özgün müdür?
4. Sanat eseri estetik haz oluşturuyor mu?
5. Endüstriyel ürünler yeniden tasarlanmış mıdır?
6. Endüstriyel ürünlerde biçim ve işlev ilişkisi fark ediliyor mu?

Etkinlik

Görsel 1.10-1.15 arasında verilen sanat eseri ve tasarım ürünlerini inceleyiniz. Görsellerin altındaki boşluklara “sanat eseri veya tasarım ürünü” şeklinde yazınız.

Görsel 1.10:
“Cıvalı Piriç, Çanak Çömlek ve Meyve”,
Robert D. Hunter (Rabirt Hantır), Galeri Vose (Voz)

Görsel 1.11:
Otomobil tasarımı,
Brian Malczewski (Brayn Malçevski)

Görsel 1.12:
İlk koltuk tasarımı, Bauhaus tasarımı,
Ludwig Mies van der Rohe (Ludvig Mis van der Roh)

Görsel 1.13:
“Üç Güzeller”, Nuri İyem, 1975, 151x100 cm,
tuv.üz.yağb, Özel Koleksiyon

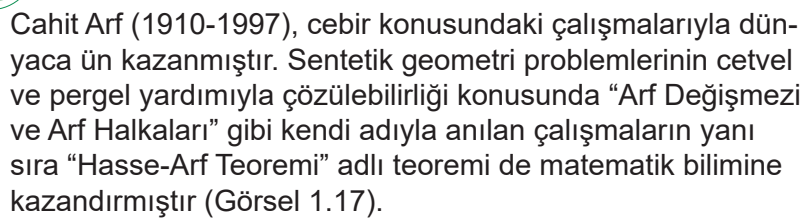
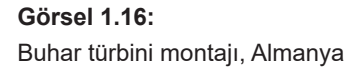

Görsel 1.14:
Luxus (Luksus) masa lambası, Bauhaus tasarımı,
Kaiser Idell (Kayzer Aydel)

Görsel 1.15:
“Melek Başı”, Gian Lorenzo Bernini, 1685,
Hermitage Müzesi, St. Petersburg, Rusya

“Teknoloji”; bir endüstri alanı ile ilgili üretim yöntemlerini, kullanılan alet ve makineleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisidir. Aynı zamanda üretim için gerekli olan bilimsel bilgiyi biriktirme, işleme, iletme gibi amaçlarla oluşturulan yöntem ve aygıtların tümünü kapsar. Bilimsel bilgilerin pratik olarak kullanımı, her türlü alet ve makineler teknoloji kavramı içinde değerlendirilir (Görsel 1.16).

Görsel 1.18:
Robotla üretim

Teknoloji, bir endüstri ürününün veya hizmetin üretimi için gerekli bilgi ve tekniklerin bütünü olarak da tanımlanabilir. Diğer taraftan teknoloji; makine, alet ve diğer malzemeler ile bunların işletimi, bakım-onarımı ve kullanıcıların eğitimi gibi yardımcı faaliyetleri de kapsar. Kısaca endüstriyel üretimle ilgili bilginin günlük yaşamda kullanılmasını ifade eden tekniklerin bütünü teknolojiyi oluşturmaktadır.

Teknoloji için bilgi, yetenek ve deneyim zorunludur. Bilimsel bilginin somut bir nesne veya uygulamaya dönüşmesi ancak teknoloji ile olanaklıdır. 19. yüzyılda buluşların üretime uygulanması sonucu İngiltere’de Endüstri Devrimi başlamıştır. Endüstri Çağı’nın başlangıcı olarak da tanımlanan bu devrim, dünyanın birçok yerine hızla yayılarak büyük değişimleri beraberinde getirmiştir. İnsan gücüne dayalı, ağırlıklı olarak elle yapılan ve sınırlı bir kitleye ulaşabilen üretimden teknolojik gelişmelerle çok sayıda ürünün kısa sürede makinelerle üretilerek geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlayan bir üretim biçimine geçilmiştir (Görsel 1.18).

Teknolojik Gelişme ve Buluşlar

“Buluş (icat)”, sahip olunan bilgilerden yararlanılarak daha önce bilinmeyen yeni bir şeye ulaşılması veya yöntem geliştirilmesidir. Buluşların ortaya çıkmasında yoğun bir çaba ve özveri vardır. Buluş, bireysel çalışmanın sonucu olabileceği gibi ekip çalışmasıyla da olabilir. Uygarlık tarihinde bütün önemli buluşlar, ihtiyaç ve merak duygusunun sonucu gerçekleşmiştir. Örneğin kâğıdın ve matbaanın bulunuşu, hep merak ve ihtiyaç duygusunun sonucudur (Görsel 1.19). Buluşlar, Endüstri Devrimi’yle beraber hızlı bir değişim evresine girmiştir. Bu durum, her yeniliğin patent (buluş belgesi) onayı ile korunmasını beraberinde getirmiştir.

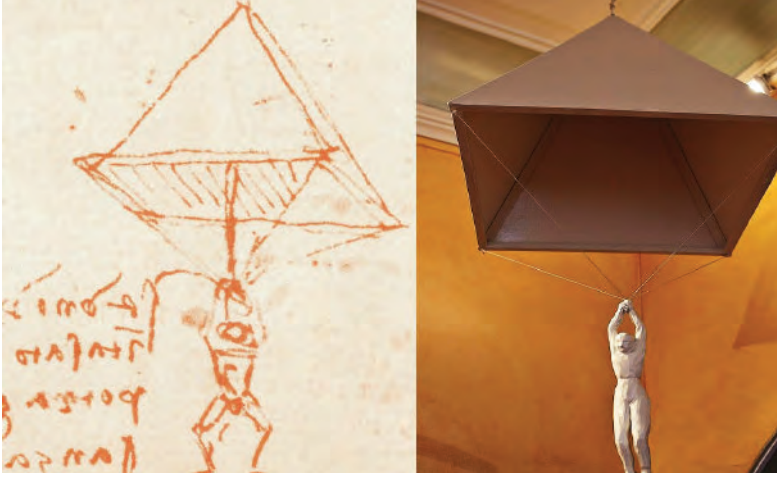

Görsel 1.19:
Johannes Gutenberg
[Yohan Gutenberg (1398-1468)]

Etkinlik

Leonardo da Vinci (1452-1519), yaşamı süresince paraşüt (Görsel 1.20), dalgıç kıyafeti (Görsel 1.21) ve helikopter (Görsel 1.22) gibi birçok alanda tasarımlar gerçekleştirmiştir. Fakat bu tasarımların hiçbiri buluşa dönüşmemiştir. Leonardo'nun tasarımlarının buluşa dönüşmemesinin nedenlerini sınıfta tartışınız.

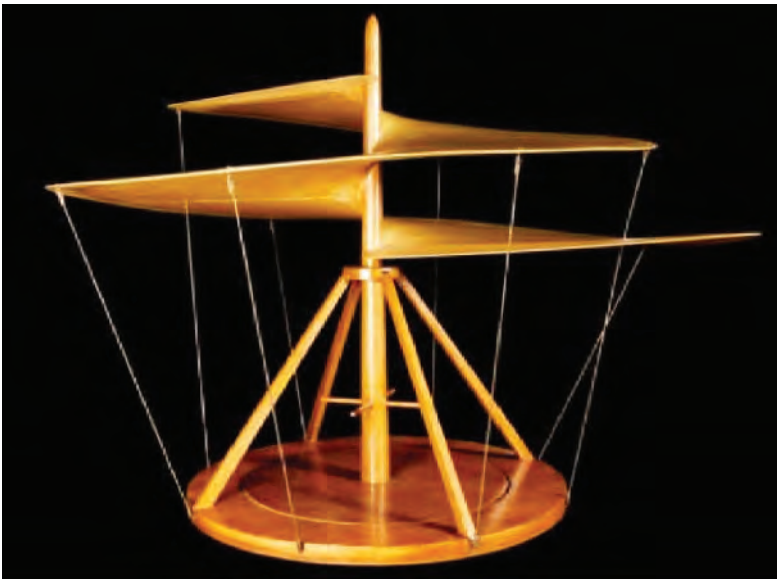
Görsel 1.20:

Paraşüt tasarımı,
Leonardo da Vinci,
Ulusal Bilim ve Teknoloji Müzesi,
Milano

Görsel 1.21:

Dalgıç kıyafeti tasarımı,
Leonardo da Vinci,
Ulusal Bilim ve Teknoloji Müzesi,
Milano

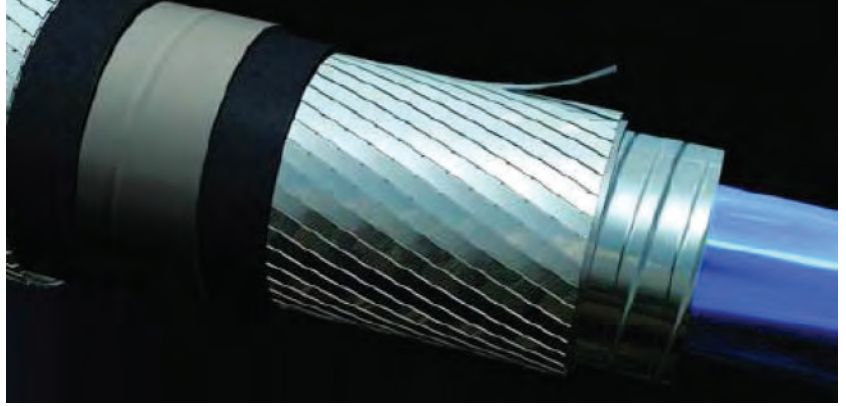
Görsel 1.22:

Helikopter tasarımı,
Leonardo da Vinci,
Ulusal Bilim ve Teknoloji
Müzesi, Milano

Ders Dışı Etkinlik

Bilim ve teknolojiyle ilgili yayınları araştırınız. Bu yayınlarda ilginizi çeken yazı ve görselleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazı, takvim, pusula, matbaa, tekerlek, teleskop, buhar motoru, elektrik, telefon, radyo, televizyon, bilgisayar, süperiletken (Görsel 1.23) ve genel ağ (internet) uygarlık tarihinin en önemli buluşlarıdır. Gerçekleştirilen bu önemli buluşlar sonucunda 20. yüzyılda tasarım ve teknoloji bütünleşmiştir. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra bilgisayar teknolojisinin hızla gelişmesi tasarım kavramının yöntem ve tekniklerini değiştirdiği gibi anlamını da değiştirmiştir. Günümüzde tasarım kavramı, insanın bilinçli bir eylemi olarak her çeşit fikir ve nesnenin oluşturulması anlamında kullanılmaktadır. “Grafik tasarım, mimari tasarım, endüstri ürünleri tasarımı” yeni ve popüler tasarım alanlarıdır.

Görsel 1.23:
Süperiletken

Etkinlik

Market arabası, günümüzde çok kullanılan araçlardan biridir. Market arabasının bulunuş ve tasarım öyküsünü araştırınız. Araştırmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunları Biliyor musunuz?

Tekerlek, günümüzde birçok teknolojik aygıtın bulunmasına temel oluşturan en önemli icattır (Görsel 1.24). Günümüzde tekerlek ve tekerlekten esinlenen sistemler neredeyse yaşamın her alanında kullanılmaktadır. Makara, çark, türbin ve elektrik motoru gibi karmaşık düzenekler, tekerlekten esinlenen sistem ve uygulama alanlarından bazılarıdır. Tekerleğin ne zaman ve kim tarafından bulunduğu dair kesin bir bilgi yoktur. Ancak arkeolojik kazılar, MÖ 3500 yılında Mezopotamya’da çanak çömlek yapımı için kullanıldığını göstermektedir.

Görsel 1.24:
Tekerleğin evrimi

Görsel 1.25:
Grafik tablet

Etkinlik

Kullandığınız cep telefonunun gelişim aşamalarını gösteren bir sunum hazırlayıp derste arkadaşlarınızla paylaşınız. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak hangi değişiklikleri gözlemlediğinizi belirtiniz.

Günümüzde tasarım adına her şey dijital teknolojiye bağlı olarak hızlı bir gelişim içindedir. Bilgisayar ve programları tasarımcılara çok büyük olanaklar sağlamakta, buna bağlı olarak yeni çalışma alanları ortaya çıkmaktadır (Görsel 1.25). Günümüz teknolojisi ile yeni ürünler tasarlanırken dünyanın ekolojik durumu ve ekonomik gelişimi de endüstride belirleyici olmaktadır. Refah seviyesi yüksek toplumlar, çevreye daha duyarlı olmaya ve az tüketime özendirilmektedir.

Günümüz teknolojisi ile tasarımlar, teknik yönden gelişse de yeni gereksinimlere yönelik doğal, geri dönüştürülebilir ürünler, saf ve organik biçimler; doğaya saygı, şeffaflık ve sürdürülebilirlik önem kazanmaktadır (Görsel 1.26).

Ders Dışı Etkinlik

En son buluşlar arasında trafik kazalarını önleyecek özel kameradan hastalıklara ilaç olacak hücre programlarına kadar insan hayatını değiştirecek olanları vardır. İlginizi çeken buluşların yazı ve görsellerinden oluşan bir sunum hazırlayıp arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.26:

Temiz hava pompalayıcısı, (freshmatic) endüstriyel ürün

1.2 Yazı-Kâğıt-Matbaa**Hazırlık Çalışmaları**

1. Çeşitli renk, doku ve kalınlıktaki kâğıt örneklerinden bir kolaj oluşturunuz.
2. İletişim aracı olarak yazının bulunuşu ve gelişim süreci hakkında neler söyleyebilirsiniz?
3. Kâğıdın bulunuşunda en etkili neden ne olabilir?
4. Yazının etkili kullanıldığı grafik tasarım ürünleri nelerdir?
5. Çeşitli renk, doku ve kalınlıktaki kâğıt örneklerinden bir kolaj oluşturunuz.
6. Matbaacılığın bulunuşu ve gelişiminin en büyük etkisi nedir?

Görsel 1.27:

Lascaux Mağarası, Fransa

Yazı

İnsan; duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişi aracılığıyla çevresiyle sürekli iletişim içindedir. İletişim; bilgi verme, alma ve yönlendirme özelliğiyle insan yaşamında son derece etkilidir. İletişimin yaygınlaşması, uygarlığın gelişmesini de sağlamıştır.

İlk çağlarda insanlar, çeşitli işaret ve resimlerle iletişim kurmaya çalışmışlardır. Mağara duvarlarına çizilen hayvan figürleri, en eski iletişim örnekleridir [Fransa'da Lascaux (Lasko). Mağarası MÖ 18000-20000 (Görsel 1.27), İspanya'da Altamira Mağarası MÖ 9000-16000 (Görsel 1.28)]. Av sahneleri ve el resimlerinden oluşan bu resimler, çeşitli imgelerin insan üzerindeki etkisini gösteren ilk görsel iletişim örnekleridir. Tarih sürecinde toplum ve kültürler kendilerine özgü bir dil olarak çeşitli semboller kullanmışlardır.

Yazı, binlerce yıllık bir gelişme sürecinin sonunda sistemleşmiş ve günümüzdeki şeklini almıştır. Genel olarak iletişimdeki sözleri karşılayan semboller sistemi olarak da tanımlanır.

Görsel 1.28:

Altamira Mağarası, İspanya

"kuş"					"tahıl"				
"balık"					"bahçe"				

İlk insanlar mağara duvarlarına, kayalara yaşadıkları olayları anlatan, yazı niteliği taşımayan resim ve çizimler yapmışlardır. Bu resim ve şekillerin gelişmesiyle ideografik (yazıda, sözcüklerin harfleri gösterilmeden doğrudan doğruya fikri ifade eden işaret) yazı ortaya çıkmıştır. Ancak bu resim ve şekiller, kendisini değil de anlamını tanımlamaktaydı. Örneğin bir kuş resmi kendisini değil "uçmak" eylemini karşılıyordu.

İlk çağlardaki yazılara "resim-yazı" denilmektedir. Resim-yazının Sümerler, Mısırlılar, Asurlar, Çinliler ve Göktürkler tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Çin, Sümer, Mısır ve Mezopotamya'daki resim-yazıların tarihi MÖ 3500 yıllarına kadar uzanmaktadır. Yazının evrimi, Sümerlerin bulduğu yazı ile Çin yazısı olmak üzere iki büyük grupta gerçekleşmiştir.

Arkeolojik kazılardan elde edilen bulgular ışığında Sümer yazı sisteminin "bilinen" en eski yazı sistemi olduğu söylenebilir (Görsel 1.29). Sümer rahipleri, tapınak ve depolarda bulunan malları kayıt altına almak amacı ile yazıyı kullanmışlardır.

Yazı bulunmadan önce resimsel yaklaşım ve benzeştirme ile biçimler kullanılmıştır. Resim-yazının değişim süreci Sümerlerde "çivi yazısı"na doğru yönelmiştir. Sivri aletlerle yumuşak kil üzerine ucu sivri bir çubukla yazılan yazılar ve tabletler pişirildikten sonra sabitleniyordu. Hititler ve Persler de yazılarını kilden tuğlalar üzerine ince, sivri uçlu nesneler ile yazmışlardır. Babil İmparatorluğu'nun ilk kralı Hammurabi'nin kanunları (Görsel 1.30-31) taş üzerine çivi yazısı ile yazılmıştır (MÖ 1930-1880).

Görsel 1.29:

Sümer çivi yazısının gelişimi

Görsel 1.30:

Hammurabi Kanunları steli, Louvre (Luğr) Müzesi, Paris

Görsel 1.31:

Hammurabi Kanunları (ayrıntı)

Etkinlik

"Söz uçar, yazı kalır." atasözünün anlamını tartışınız. Yaşadığınız olaylarla örnekleyiniz.

Görsel 1.32:
Hiyeroglif pano, Louvre Müzesi,
Paris

Görsel 1.33:
Kaplumbağa kabuğunda Çince
yazı (kopya), MÖ 1600-1400?

Görsel 1.34:
Fenike alfabesi

Mısırlılar, resim ve ideografik yazıyı genişletip basitleştirerek hiyeroglif yazıya dönüştürmüşlerdir. Mısır hiyeroglifinde üç binden fazla işaret olduğu bilinmektedir (Görsel 1.32). Bu resim-yazılar alfabeye dönüşmemiştir.

Çin’de görsel anlatım biçimi olarak yazı sisteminin ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. En eski yazı örnekleri Şang (Şang) Hanedanı Dönemi’ne (MÖ 1800-1200) tarihlenir. Çin yazısındaki şekiller resim-yazı değil, daha çok birer damga özelliği taşır. Her karakter, bir sözcüğe karşılık gelir. İlk yazı karakterleri, temsil ettikleri nesnelerin şematik resimleri olarak ifade edilmiştir. Bir nesne ya da kavramı simgeleyen bu işaretler (ideogram) zamanla yerini anlam birim ya da sözcükleri karşılayan işaretlere (logogram) bırakmıştır.

MS 200’lerde bugünkü şeklini alan Çin yazısı (Görsel 1.33) bazı yöresel değişikliklere uğrasa da büyük ölçüde aynı kalmıştır. Çinliler bugün de geleneksel yazılarını kullanmaktadırlar.

Sözcükteki her sesin ayrı bir işaretle belirtildiği fonetik yazıya “harf yazısı” ya da “alfabe” denmektedir. Bugün dünyanın büyük çoğunluğunun kullandığı yazı “alfabe yazısı”dır. Alfabe yazısını ilk oluşturanlar Fenikelilerdir (Görsel 1.34). Muhtemelen zaman ve kolaylık sağlaması düşüncesiyle çeşitli sessizlerden oluşan 22 harfli bir alfabe meydana getirmişlerdir. Fenike alfabesi, önce İyonya’ya, oradan da Yunanistan’a geçmiştir. Yunanlar, sessiz harfler sistemine sesli harfleri ekleyerek alfabeyi geliştirmişlerdir. Fenikeliler denizcilik ve ticaret yolu ile diğer uygarlıkları incelemiş ve kendi kültürlerini de yaymışlardır.

𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉
aleph	beth	gimel	daleth	he	waw	zayin	heth	teth	
ʾ	b	g	d	h	w	z	h	t	
𐤊	𐤋	𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒	𐤓
yod	kaph	lamed	mem	nun	samekh				
y	k	l	m	n	s				
𐤔	𐤕	𐤖	𐤗	𐤘	𐤙	𐤚	𐤛	𐤜	𐤝
ayin	pe	sade	qoph	resh	shin	taw			
ʾ	p	s	q	r	sh/s	t			

Etkinlik

Parmak alfabesi, işitme engellilerce kullanılmak üzere her harf için parmakların değişik durum alması ile oluşturulan alfabe-dir. Belirleyeceğiniz bir kavramı parmak alfabesindeki işaretle-ri kullanarak kara kalem tekniği ile resim kâğıdında gösteriniz.

Etkinlik

Göktürk, Uygur, Arap, Latin ve Kiril (Slav) alfabe örneklerini içeren bir sunum hazırlayınız. Sunumu arkadaşlarınızla payla-şınız. Alfabeler arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirleyiniz.

Kâğıt

Eski Mısırlılar, yazı yazmak amacıyla papirüs saplarından ya-pılan kâğıt benzeri ilk maddeyi bulmuşlardır (Görsel 1.35). Bu madde, papirüs bitkisinin saplarının dövülerek sert ve ince bir levha hâline getirilmesiyle oluşmuştur. Daha sonra eski Yunan-lar hayvan derisinden yapılan parşömeni yazı yazmak amacıyla kullanmışlardır.

Görsel 1.35:

“Ani Papirüsü” (ayrıntı), MÖ 1420,
Louvre Müzesi, Paris

Görsel 1.36:
Ts'ai Lun

Görsel 1.37:
Rene Antoine Ferchault de Reaumur

Kâğıdın bulunuşu Çin İmparatorluk Mahkemesinde görevli memur Ts'ai Lun'un [Say Lun, (MS 50-121)] kişisel çabalarıyla gerçekleşmiştir. Ts'ai Lun (Görsel 1.36), MS 105 yılında ağaç lifleri ve buğday saplarını dut ağacı kabuğu ile karıştırıp elde ettiği karışımı bir kumaş parçasının üzerine dökerek ince, hafif ve yazı yazılabilmesi mümkün bir yüzey elde etmiştir. Bu karışımdan elde edilen sonuç, bambu ve ahşap yüzeyler ile ipeğe kıyasla daha kullanışlıydı. Çinlilerin bu kâğıt yapım tekniği, 7. yüzyılın başlarında Japonya ve Kore'de benzer kâğıt yapım teknikleri görülene kadar saklı kalmıştır. Çinli kâğıt ustalarının 751 yılında Talas Savaşı sırasında Araplara esir düşmelerinin ardından kâğıt yapımına yönelik bilgiler, Arap dünyasının eline geçmiştir.

Arap Yarımadası'ndan sonra 12. yüzyılın başlarında İspanya'da (Endülüs Emevi Devleti) kâğıdın ilk örnekleri görülmeye başlanır. Daha sonra kâğıt üretimi Hristiyan Avrupası'nda yayılmış, 1250 yılında İtalya en büyük kâğıt üreticisi ve ihracatçısı hâline gelmiştir. 1338 Fransa, 1411 Almanya ve 1588 yılında İngiltere kâğıt üreticisi hâline gelmiştir. 1719 yılından sonra kâğıt üretimi için kullanılan maddelerin azlığı sonucu talep karşılanamayınca Rene Antoine Ferchault de Reaumur [Rene Antuan Ferşua de Reymor (1683-1757)] kâğıdın odundan da yapılabileceği fikrini öne sürmüştür (Görsel 1.37).

Nicolas Louis Robert [Nikolas Lui Rober (1761-1828)] 1798 yılında kâğıt üretme makinesini icat etmiştir (Görsel 1.38). İngiliz Fourdrinier (Fordranier) kardeşler, kâğıt makinesi icadını geliştirmişlerdir. Kâğıt makineleri onların ismini günümüze kadar taşımıştır. 1850 yılında Alman Friedrich Gottlob Keller [Fredrih Gottlob Kelir (1816-1895)], odun hamurundan düşük kaliteli de olsa kâğıt yapmayı başarmıştır. 1852 yılında İngiliz Hugh Burgess (Hu Börçes) odun hamurunu çeşitli kimyasallarla karıştırarak kâğıdın kalitesini artırmıştır. Kimyager C.B. Tilghman (Tilmin) 1867 yılında odun hamurundan kâğıt yapılması tekniğini, hamurlaştırma sürecinde sülfite (sülfürlü asit tuzu) kullanarak geliştirmiştir.

Görsel 1.38:
Kâğıt makinesi, 1798, Nicholas Louis Robert, Kâğıt Müzesi, Atlanta

Günümüzde kâğıt üretimi, ileri teknoloji ile yapılmaktadır. Üretilen kâğıtların niteliğini kullandığı lifin türü, kâğıt hamurunun hazırlanışı, içine katılan malzemeler, kimyasal ve mekanik yöntemler belirler. Kâğıt için liflerin elde edilmesinde ağaçlar ana kaynak olsa da özel kâğıtların üretilmesinde sentetik lifler de kullanılmaktadır.

Etkinlik

Kayıt ortamı için en uygun araçlardan biri olan kâğıt ile günümüz dijital kayıt ortamını kıyaslayınız. Olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşlerinizi söyleyiniz.

Matbaa (Basımevi)

Yazının istenilen sayıda ve hızla çoğaltılması ilk önce düz veya silindirik biçimindeki kalıplar aracılığıyla yumuşak kil üzerine yapılmıştır. Baskı makinelerinin bulunmasından önce eserlerin tek tek elle yazılarak çoğaltılması çok emek gerektiriyor ve uzun zaman alıyordu.

Yazım işleminin daha kolay yapılabilmesi için ilk önce Çinliler çeşitli fikirler geliştirmiştir. Çinlilerin MÖ 2. yüzyılda mermer kabartma yazıların üzerine mürekkep sürerek, ıslak kâğıda yapmış oldukları baskı matbaanın (basımevi) bulunuşuna öncülük etmiştir. Kabartma haline getirilen ağaç kalıplar üzerine fırça ile mürekkep sürülerek kâğıda baskı yapılmıştır (Görsel 1.39).

Görsel 1.39:

Budist metin için ahşap baskı bloku, Yinchuan Ningxia (Yinçuan Ningsia), Çin Müzesi

Görsel 1.40:

William Caxton'ın [Vilyim Kakstın (1422-1491)] baskı örneklerini Kraliçe Elizabeth Woodville (Elizabet Vödvıl) ve Kral IV. Edward'a (Edvird) sunumu

Görsel 1.41:

Gutenberg matbaasının kopyası, Valensiya Baskı Müzesi

Çin'de kullanılan baskı tekniklerinin Uygur Türkleri tarafından da kullanıldığı bilinmektedir. 11. yüzyılda bir tür yüksek baskı tekniği olan tipo baskının ilkel modelini yapan Çinliler, yazılacak metin için oluşturulan şekil veya harf kalıplarını birden fazla kullanabilmişlerdir. Bu baskı tekniği kavim göçleri sırasında Avrupa'ya taşınmıştır. Avrupa'da ağaç baskı bloklarıyla basım yöntemi (ksilografi), 14. yüzyılda parşömen kullanımından kâğıda geçişle birlikte ortaya çıkmış ve ilk olarak dinî eserlerin basımında kullanılmıştır (Görsel 1.40).

Önceleri ahşap kalıplarla yapılan baskılar, bazı sorunları da beraberinde getirmekteydi. Ahşap kalıpların fazla kullanılması baskı kalite ve sayısının düşmesine, zamanla kalıpların aşınmasına neden olurken dirençli metal harfler, bu sorunu çözmek amacıyla kullanılmıştır.

Johannes Gutenberg, baskı teknik araç gereçlerinin eksiklerini bulmuş, onları gidererek tipo baskı tekniğini (1450) geliştirmiştir (Görsel 1.41). Gutenberg, yazıyı oluşturacak harfleri tek tek kalıp dökerek hazırlıyordu. Bu teknikte harfin önce kalıbı hazırlanıyor, daha sonra bu kalıp çevresini de kaplayacak şekilde kurşun veya pirinç dökülerek matris elde ediliyordu. Matris, tipo baskı tekniğinde içine kurşunun dökülüp harfin kabartma şeklini aldığı ayrı ayrı harf kalıplarıdır. Matrisler birden fazla baskı işleminde kullanılabiliyor, istenilen metne göre elle diziliyor ve kalıbı oluşturulabiliyordu (Görsel 1.42). Oluşturulan bu satırlar birleştirilerek metnin tümünün kalıbı ortaya çıkarılıyor ve bu kalıp üzerine de kurşun dökülerek klişe levha hazırlanıyordu. Klişe levhaya mürekkep sürülüp yüzeyin yeterince sıkıştırılmasıyla yazı, kâğıda aktarılıyordu.

Görsel 1.42:

Hareketli metal harfler

Ders Dışı Etkinlik

Matbaanın gelişim aşamalarını araştırınız. Araştırmalarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.43:

Tipo baskı makinesi

Gutenberg'in yöntemi 19. yüzyılın sonlarına kadar makineleşerek devam etmiş ve Avrupa ülkelerine yayılmıştır. İngiliz tüccar, diplomat, yazar ve matbaacı William Caxton, 15. yüzyılda Johannes Gutenberg'in bulduğu hareketli harflerle basım yöntemini İngiltere'ye taşımıştır.

Gelişen teknoloji ile tabaka veya bobin kâğıda hızlı baskı yapabilen mekanik baskı makineleri üretilmiştir (Görsel 1.43). 1904 yılında ofset baskı tekniği Ira W. Rubel [Ayre W. Rubil (1860-1908)] tarafından bulununca matbaanın gelişiminde yeni bir devir açılmıştır. Ofset baskı tekniği gelişerek günümüzdeki dijital baskı teknolojisine ulaşılmıştır. Bu gelişmelerde bilgisayar teknolojisinin etkisi çok olmuştur.

Baskı gereksinimlerini karşılamak için ofset dışında farklı baskı yöntemleri bulunmuştur. Baskı teknikleri; tipo (yüksek), serigrafi (elek), ofset (Görsel 1.44), flekso, tıfdruk (çukur) ve dijital baskı olarak altı grupta sınıflandırılabilir.

Görsel 1.44:

Ofset baskı makinesi

Görsel 1.45:

Vankulu Lügati,
1729, İbrahim Müteferrika,
Kağıt Müzesi, Yalova

Ders Dışı Etkinlik

Günümüzde basımevle-
rinde kullanılan yöntem
ve tekniklerin afiş, broşür,
çanta, kalem vb. farklı ör-
neklerini inceleyerek araş-
tırınız. Araştırmanızı arka-
daşlarınızla paylaşınız.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk resmî matbaanın kuruluş tarihi 1726'dır. Ancak bu tarihten önce Ermeniler 1567, Rumlar 1627 yılında kendi matbaalarını kurmuşlardır. II. Bayezid zamanında 19, Yavuz Sultan Selim zamanında 33 kitap basılmıştır. Padişah III. Ahmed'in fermanıyla "Darü'ttiba" denilen basımevi İstan-
bul'da İbrahim Müteferrika'nın konağında kurulmuştur. 1729 yı-
lında basılan ilk Türkçe kitap Kitab-ı Lügat-ı Vankulu'dur [Vankulu
Sözlüğü (Görsel 1.45)]. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte başlatılan
köklü değişimler sonucunda kurulan matbaa sayısı hızla artmış-
tır. Bugün Türk matbaacılığı teknolojik gelişmeleri izleyerek geli-
şimini sürdürmektedir.

Yazı ve Grafik Tasarım

Yazılı ve görsel iletişimde duygu, düşünce ve bilgi çeşitli işaret
veya simgelerle aktarılır. Grafik tasarımın en etkili aracı, anlatımı
güçlendiren yazıdır. Tasarımda seçilen harflerin biçimi kelimeleri
algılanması konusunda çeşitli etkilere sahip olabilir. İnce harflerle
yazılan kelimeler; hafif, narin ve kırılgan bir izlenim yaratır. Ka-
lın harflerle yazılmış kelimeler ise ağır ve güçlü bir etkiye sahip-
tir. Harflerin biçimi, metin ile kurulacak ilişkinin düzeyini belirler.
İnsanlar gibi harflerin de kendine özgü kişilik özellikleri vardır.
Ciddi, samimi, sıcak, soğuk harfler, okuma ve anlama tavrını
yönlendirebilir. Harf karakterleri doğru seçilirse okuyucu ile metin
arasındaki iletişim de doğru kurulur. Seçilen harflerin biçimi, ve-
rilmek istenen mesajın tonunu belirler ve bilinçaltı çağrışımlarını
harekete geçirir. Örneğin "tırnaklı" harflerden oluşan metin klasik
ve ciddi bir üslup yaratırken "tırnaksız" harfler daha çağdaş ve
samimi bir hava yaratabilir (Görsel 1.46).

Görsel 1.46:

Tipografik düzenleme, 2012,
Neil Stevens (Neyl Stivins)

Etkinlik

Belirleyeceğimiz bir kavramı (sevgi, çalışkanlık, dürüstlük
gibi) sadece yazının özelliklerini (yazı karakteri, kalınlık-
incelik, küçük, büyük ve renk) kullanarak en etkili şekilde
nasıl anlatabilirsiniz? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

1. () Tasarım ürünü yararlı olma, sanat eseri ise estetik haz oluşturma ve ruhu besleme amacı taşır.
2. () Yazının gelişim sürecinde bir nesne ya da kavramı simgeleyen işaretlerin (ideogram) yerini zamanla logogram almıştır.

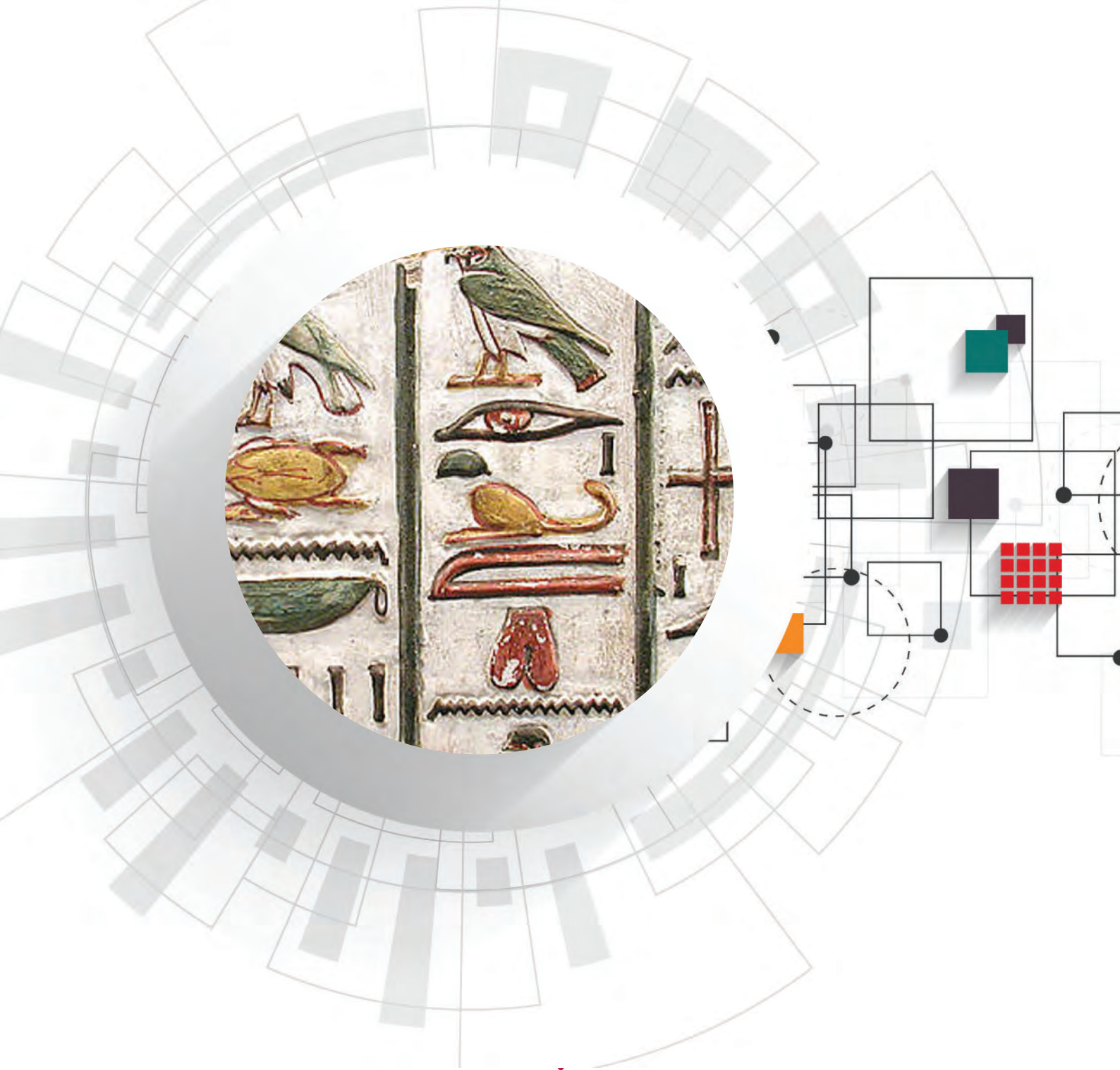
B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

3. Grafik tasarımda anlamı güçlendirmek, etkileyici bir tasarım için doku ve leke olarak kullanılabilen en önemli tasarım ögesidir.
4. Günümüz uygarlığını oluşturan teknoloji gelişme ve buluşlar, ile sonucu ortaya çıkmıştır.

C. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

5. Yirminci yüzyıl matbaalarının temelini oluşturan Johannes Gutenberg'in hareketli harflerle basım tekniği, çeşitli sonuçlar doğurmuştur. Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir?
A) Okur yazarlık arttı. B) İletişim gelişti. C) Toplumsal birlik bozuldu.
D) Kitaplara olan ilgi kâğıda olan talebi de artırdı. E) Basılan eser sayısı arttı.
6. Her sesin ayrı bir görselle ifade edildiği yazıya "alfabe" denir. Günümüzde uygarlıkların büyük çoğunluğu alfabe yazısını kullanmaktadır. Alfabe yazısını ilk defa oluşturan uygarlık aşağıdakilerden hangisidir?
A) Hitit B) Finike C) Akad D) Sümer E) Asur
7. Son zamanlarda gerçekleştirilen önemli buluşlar, endüstriyel tasarım ve teknolojinin üretim şeklini ve sürecini etkilemiştir. Endüstriyel üretime katkısı en çok olan teknolojik gelişme aşağıdakilerden hangisidir?
A) Bilgisayar B) Elektrik C) Kâğıt D) Yazı E) Matbaa
I. Bilgi, tasarımla somut bir nesneye dönüşebilir.
II. Tasarım olmadan teknoloji var olabilir.
III. Teknoloji, fikir veya projenin tasarım sürecinden geçmesiyle gerçekleşebilir.
8. Teknoloji ve tasarım arasındaki ilişki yukarıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?
A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III
9. Yazının yazılabilmesi için kil, taş, ağaç kabuğu, hayvan derisi gibi çeşitli nesneler kullanılmıştır. Yazı için iyi bir yüzey oluşturan kâğıdı üretmek için bilinen ilk çalışmayı gerçekleştiren kişi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Rene Reaumur B) Ts'ai Lun C) Nicholas Robert
D) Friedrich G. Keller E) Hugh Burgess
10. Sanat ve tasarım arasındaki ilişkiye dair aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Sanatı tasarımdan ayıran en önemli özelliği, özgünlüğüdür.
B) Sanat olarak tanımlanan her şey bir tasarım sonucudur.
C) Tasarım ürünü olan her şey sanat eseri olarak kabul edilebilir.
D) Tasarım ürünündeki biçim-işlev ilişkisi sanat eserinde aranmaz.
E) Her sanatçı bir tasarımcıdır fakat her tasarımcı sanatçı değildir.

Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

Kavramlar

- Teknoloji
- Grafik
- İletişim
- Üslup
- Reklam
- Kurumsal Kimlik
- Litografi
- Modernizm
- Postmodernizm

2. ÜNİTE

GRAFİK TASARIMIN KAPSAMI

Ünite Bölümleri

- 2.1. Türkiye ve Dünyada Grafik Tasarımın Tarihi

*“Çocukken
herkes bir sanatkârdır,
zor olan yetişkinen
sanatkâr kalabilmektir.”*

Pablo Picasso

2 GRAFİK TASARIMIN KAPSAMI

2.1 Türkiye ve Dünyada Grafik Tasarımın Tarihi

Hazırlık Çalışmaları

1. Dünyada grafik tasarım tarihi hakkında neler söyleyebilirsiniz.
2. Türk grafik sanatı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
3. Dijital gelişmelerin geleneksel grafik tasarımı nasıl etkilediğini söyleyiniz.
4. Fotoğraf, animasyon, web, afiş ve broşür gibi tasarım ürünlerinden oluşturduğunuz bir arşivin var mı?

Toplumsal yaşamın temel gereksinimlerinden biri olan yazılı iletişim, mağara duvarlarına yapılan resim ve işaretlerle başlamıştır. Buradan hareketle grafik tasarımın insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir.

“Grafik” terimi Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu sözlükte; 1. “Çizge”, 2. “Biçim, desen veya çizgilerle gösterme” olarak tanımlanmaktadır. Grafik tasarım ise bir mesajın görsel yolla hedef kitleye iletebilmesi için yazı ve görsellerin estetik ilkelerle düzenlenmesidir. Mesajı görsel yolla hedef kitleye iletme işlevini, yazı ve görseli bir kompozisyon içinde kullanarak gerçekleştirir ve görsel iletişim tasarımı olarak da tanımlanır. Toplum yaşamında ortak bir iletişim dili oluşturmak açısından önemli bir işlevi vardır. Çeşitli iletişim araçları ile her geçen gün daha büyük oranda insanın yaşamında yer alan grafik tasarım, günümüzde dünyayı saran iletişim ağı ortamında çağdaş dünyanın vazgeçilmez bir ögesi hâline gelmiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan sanat hareket ve akımlarında disiplinler arası yaklaşım ön plana çıkmış ve yoğun olarak yaşanmıştır. Bu etkileşimde, doğal olarak disiplinlerden herhangi birinde meydana gelen bir değişimin diğerini etkilemesi, onu dönüştürmesiyle sonuçlanır.

Bunları Biliyor musunuz?

“Grafik tasarım” terimi, ilk defa William Addison Dwiggins [Wilym Edisın Dwigins (1880-1956)] adlı Amerikan kitap tasarımcısı tarafından 1922 tarihli “Yeni Bir Çeşit Baskı Yeni Bir Tasarımı Gerektiriyor” başlıklı denemesinde kullanılmıştır (Görsel 2.1). Walter George Raffe’in [Woltır Corç Raaf (1888-1950)] 1927’de yayınlanan “Grafik Tasarım” adlı kitabı ise “grafik tasarım” teriminin kullanıldığı ilk kitaptır (Görsel 2.2).

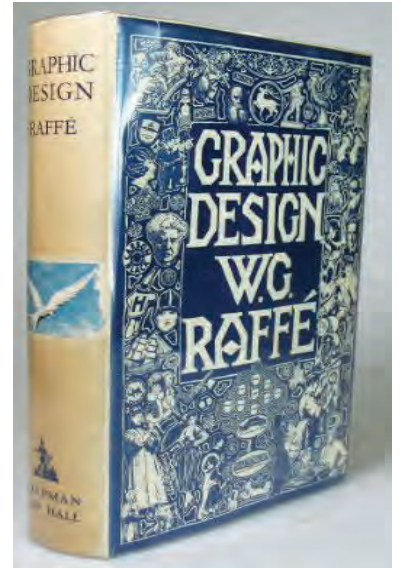
Temel Kavramlar

Grafik
İletişim
Üslup
Reklam
Kurumsal Kimlik
Litografi
Modernizm
Postmodernizm

Görsel 2.1:

William Addison Dwiggins

Görsel 2.2:

Graphic Design, W. G. Raffe, kitap

Görsel 2.3:
Mimari tasarım

Grafik tasarım, disiplinler arası iş birliği ve etkileşimler açısından diğer disiplinlerle iki türlü ilişki içindedir. Birincisi, diğer disiplinlerin tasarım ürünlerinden çıkarsamada bulunarak yeni bileşimler yaratma, ikincisi ise disiplinler arası etkileşimdir. Bu işbirliği veya destek, “kolektif” ve “ortak” tasarım olarak da adlandırılabilir. Bu ortak tasarım uygulamalarından bazıları; sinema, fotoğraf, mimarlık, iletişim tasarımı, sanat yönetmenliği, masaüstü yayıncılık, endüstriyel tasarım, bilgi tasarımı, iç mimarlık (Görsel 2.3), hareketli grafik ve web tasarımıdır.

Görsel iletişim yöntemi olarak mesajı iletmek amacıyla çeşitli öğelerin kullanıldığı bir dil olan grafik tasarımın uygulandığı alanlar, gelişen teknoloji ile sürekli artmaktadır. Grafik tasarımıyla doğrudan ilgili alanlar; baskı teknikleri, tipografi, karikatür, fotoğraf, afiş, ilan tahtası (billboard), süreli yayın, kitap, ambalaj, kurumsal kimlik, stant, web, interaktif, illüstrasyon (Görsel 2.4), animasyon, 3D tasarım vb. olarak sıralanabilir. Bireysel ve toplumsal yaşamın bir parçası olan grafik tasarımı cep telefonlarından dergi ve gazetelere, afiş ve billboardlardan trafik işaret ve levhalarına kadar her alanda görmek mümkündür.

Ders Dışı Etkinlik

Baskı teknikleri (litografi, serigrafi vb.) ile fotoğraf, illüstrasyon, animasyon, web tasarımı örneklerini araştırınız. Bulgularınızı sınıf ortamında paylaşınız.

Görsel 2.4:
İllüstrasyon, Gökçen Başaran

Etkinlik

Aşağıda verilen 2.5-2.13 arasındaki görselleri inceleyerek grafik tasarımın kapsamına giren çalışmaların hangileri olduğunu arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.5:

Ambalaj,
Dilara Şebnem Esendemir

Görsel 2.6: Afiş, Onur Aşkın

Görsel 2.8:

Tekstil, 1880, William Morris

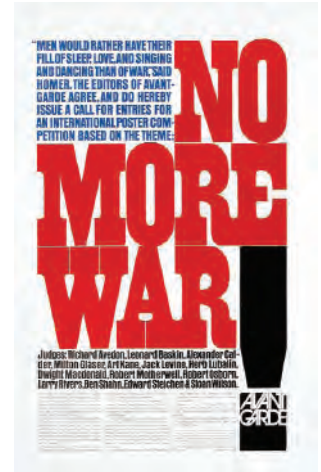
Görsel 2.9:

Web, e-okul VBS, MEB

Görsel 2.7:

Kitap kapağı,
Erkal Yavi

Görsel 2.10:

Afiş, 1967, Herb Lubalin

Görsel 2.11: Logo, Siah Design, Hindistan

Görsel 2.12:

Endüstri

Görsel 2.13:

İllüstrasyon, 2015, Gamze Beyaz

Görsel 2.14:
Mısır'ın bilgelik tanrısı
Thoth (Tot), rölyef

Mısır, Çin ve Hint Uygarlıklarında Grafik Tasarım

“Görsel iletişim tasarımı” kavramının bugünkü anlamıyla Sümerlerde ortaya çıktığı düşünülmektedir. Eski Çağ Mısır dilinde aynı kavram; yazım, çizim ve resim anlamında kullanılmıştır. Tarihinin en başından beri Mısır, köklü sosyokültürel değerleri aktarmak için imgelerle birlikte yazılı mesajları kullanmıştır. Yaklaşık beş bin yıl önce, Mısırlı tasarımcılar; heykel, resim ve rölyef konusunda geleneksel kuralları belirleyen katı bir sistemle çalışmış ve bu disiplini binlerce yıl boyunca korumuşlardır (Görsel 2.14).

Görsel 2.15:
“Ölümler Kitabı”, Thebes (ayrıntı),
MÖ 1070-946, Mısır Müzesi,
Torino

Ölümden sonraki yaşamda ölen kişiye yol göstermek ve onun hayatını düzenlemek amacı ile oluşturulmuş metinlerin bulunduğu “Ölümler Kitabı”, erken grafik tasarımın mükemmel bir örneğidir (Görsel 2.15).

Görsel 2.16:

Papirüs üzerine yazılan
Mısır hiyeroglifi

Mısırlılar, çeşitli sanat ve öyküleri başkalarıyla paylaşmak için papirüs rulolarına yazılar yazmış ve bunları resmetmişlerdir. Papirüs metinleri (edebî, dinî, tarihî, idari vb.) eski Mısır yaşamının tüm boyutlarını içerir (Görsel 2. 16).

Mısırlı sanatçıların resimlerinde kompozisyon; dengeli, uyumlu ve belirli minimalist ilkelere bağlıdır. Sanatçılar, ışık ve gölgeyle oynamaktan kaçınarak mekân algısını en aza indirmişlerdir. Yapılan resimler açık çizgilerle keskinleştirilmiş ve mekânla formlar arasındaki ilişkilerin karmaşıklığı basitleştirilmiştir. Sanatçılar, düzeni ve netliği artırmak için düz renk alanları kullanarak figüratif sahneleri oluşturmuştur. Bu alanlar, hiyeroglif yazının zengin dokusuyla kontrast oluşturan fırça konturlarıyla birbirine bağlıdır. Mısır toplumu ebedî özelliklere ve ölümsüzlüğe ilgi duyduğu için sanatçılar da çalışmalarında yaşamın geçici yönlerinden kaçınarak figürleri duygusuz bir şekilde betimlenmişlerdir.

Grafik tasarımın tarihsel gelişiminde Çin sanatının önemli bir yeri vardır. Çin sanatında yazı (el yazmaları, kaligrafi), bir iletişim aracı olarak kullanılırken aynı zamanda sanatsal ifadenin de ögesi olmuştur. Çin'deki tüm sanatların en gözde olanı kaligrafidir. Bu sanat, üstün beceri ve kesin ustalık gerektirdiği gibi sanatçının karakter ve kültürünün bir yansıması olarak da görülmektedir.

Ders Dışı Etkinlik

Çağdaş Çin, Hindistan ve Mısır grafik tasarımcılarına ait çalışmaların bilgi ve görsellerini derleyiniz. İlginizi çekenleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.17:

Kaligrafi Modeli, Wang Xizhi (Wang Zisi), Bridgeman Sanat Kütüphanesi, İngiltere

Çinliler, kaligrafinin olağanüstü kişisel nitelikler ve estetik duyarlılık gerektirdiğine inanmışlardır. Kemikler üzerine ve kaplumbağa kabuğuna yapılan kaligrafi, ilk kez Çin'de kehanet amacıyla kullanılmıştır. Çin resminde fırça ile oluşturulmuş kaligrafi çizgisinin ustalığı ressamlar için esastır. Kaligrafinin kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir yeri vardır (Görsel 2.17).

Görsel 2.18:

"Ay Işığında Manzara", 1200, Ma Yuan

Görsel 2.19:

“Yenidünya ve Dağ Kuşu”,
anonim

Baskı tekniğinin Çin’de MÖ 2. yüzyılda geliştirildiği bilinmektedir. Saray çevresi veya önemli kişiler için taş ve tahta kalıplar üzerine oyulmuş mühürler kullanılmıştır. Hareketli tip baskı tekniklerinin geliştirilmesiyle tasarım ve uygulamalar, değişime uğramıştır. Yüksek bir yüzeye mürekkep uygulanarak gerçekleştirilen bu işlem, metin ve resimlerin birden çok kopyasının hızlı ve ekonomik bir şekilde oluşturulmasına izin vermiştir.

Çinlilerin organik elyaftan yapılmış kâğıdı geliştirmesi, yazı yazmak için ekonomik bir yüzeyin oluşmasına olanak sağlamıştır. Baskı için geniş bir kullanım yelpazesi geliştirmiş olan Çinliler, yüksek düzeyde bir sanat anlayışına ulaşmışlardır.

Çinli sanatçılar, yapıtlarında devinim etkisi yaratmak için zarif, eğri çizgileri kullanmışlardır (Görsel 2.18). Bu yapıtlarda biçimler, simetrik bir düzen içinde yer almadıkları gibi kusursuz şekilde dengelenmiş, ölçülü ve doğanın en basit ayrıntısına içtenlikle bağlıdır (Görsel 2.19).

Hint uygarlığı, dünyanın zengin kültürel mirasına sahip en eski uygarlıklarından biridir. Hint sanatı, konuları işleyişindeki çeşitlilik ve duyarlılık bakımından dikkati çeker, Orta Doğu ve Asya’dan gelen Antik Pers ve diğer ülkelerin sanatlarının yanı sıra Çin resminden de etkilenmiştir.

Hindistan daima fantastik derecede eğlenceli bir grafik tasarıma ev sahipliği yapmıştır. Bu tasarımlar, küçük kasabaların duvarlarındaki resimlerden floresanlı reklam tabelalarına, 1950’lilerin oto-çekçeklerinden, popüler sanatçılar, çiçekler, kuşlarla araba süsleme uygulamalarına kadar geniş bir alanı kapsar. Aynı zamanda el yapımı Bollywood film afişlerini de unutmamak gerekir.

Görsel 2.20:
Kamyon kasası süslemesi,
Hindistan

Hindistan'da sosyal hayatın değişimini ve gelişimi grafik tasarım ürünlerinde gözlemlenebilir. Otoyollara hâkim dinamik afişler, araba süslemeleri (Görsel 2.20), gıda ve diğer ambalajlar Hindistan'ın ilginç yanlarını, tarihini ve mizahını karşılamaktadır.

Hintli grafik sanatçılarından; Sujata Keshavan [Sujata Keşavan (1961- ...)], Ranganath Krishnamani [Ranganat Krişnamani (1980- ...)] (Görsel 2.21), Meera Sethi [Mira Seti (1986- ...)], Orijit Sen (1963- ...), Saif Chowdhury [Saif Çowduri (1970- ...)], Lokesh Karikar [Lokeş Karikar (1983- ...)] farklı kültürlerden etkilenecek ama gelenek köklerini kaybetmemiş önemli yeteneklerdir.

Hint baskı sanatları tarihi sömürge dönemi ile başlar. 16. yüzyılda İngilizlerin getirdikleri matbaa Hindistan'da baskı resim tekniğinin tanınmasına yol açmıştır. Kalküta, Pune, Bombay, Mysore ve Lahor gibi bölgesel sanat merkezlerinde kurulan baskı resim atölyeleri ile bu sanatın yaygınlaşması ve gelişmesi sağlanmıştır. Raja Ravi Varma (1848-1906), Haren Das (1921-1993), Jyoti Bhatt [Coti Bihat (1934- ...)] ve Jamini Roy [Camini Roy (1887-1972)] ve Chittaprosad Bhattacharya [Citaprosad Bataçarya (1915-1978)] (Görsel 2.22) Hint sanatının gelenek ve estetiğini sürdüren baskı resimler üretmişlerdir.

Görsel 2.21:
Turizm afişi, 2014,
Ranganath Krishnamani

Görsel 2.22:
Anne ve Çocuk, Gravür, 1954,
Chittaprosad Bhattacharya

Etkinlik

2.23, 2.24, 2.25 numaralı görsellerde verilen çağdaş Çin, Hindistan ve Mısır grafik tasarımcılarına ait çalışmaları inceleyiniz. Bu çalışmalarla ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Çalışmalardaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Söyleyiniz.
2. Renklerin kullanımı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. Çalışmalarda yerel ve evrensel motifler kullanılmış mıdır?
4. Tasarımlar ait oldukları ulusların kültürlerini yansıtıyor mu? Söyleyiniz.

Görsel 2.23: İllüstrasyon, Manuja Waldia, 2010

Görsel 2.24:
Afiş, 1992, Chen Shaohua (Çin Şahua)

Görsel 2.25:
Afiş, 2015, Mohamed Shennawy
(Muhammed Şennawi), Mısır

Görsel 2.26:
William Morris

Dünyada Grafik Tasarım

Tarih boyunca iletişim gereksinimleri için grafik tasarıma başvurulmuş ancak bu sanatın günümüzdeki anlamıyla bilinçli bir eyleme dönüşmesi 1850-1950 yılları arasında ortaya çıkan sanat hareketleri ile mümkün olmuştur. 18. yüzyılda İngiltere’de başlayan Endüstri Devrimi’nin sağladığı teknolojik gelişme, toplumsal yaşamda büyük dönüşümlere yol açmıştır. Makineleşmenin el sanatlarını dışlaması ve seri üretim sonucunda niteliksiz ürünlerin ortaya çıkması, tasarım ile ilgili yeni çalışmaların yapılmasını beraberinde getirmiştir.

Tasarım süreciyle estetik ve işlevin bir arada tutulması, toplumsal yaşamın değerlerine olumlu katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu arayışta bazı sanatçılar gelenekçi tutumla sanat ve el sanatlarının birliğini kurmayı, bazıları da yenilikçi bir tutumla estetik ve işlevi birleştirme yolunu seçmiştir. Sanatçıların bu çabaları tasarım sürecini başlatmış ve çağdaş grafik tasarım için gelişme ortamını hazırlamıştır.

Günümüz tasarım kültürünü etkileyen ve biçimlendiren çeşitli sanat hareketleri ve akımları olmuştur. Bunların başında Arts and Crafts hareketi gelir. Bu hareket 19. yüzyıl sonunda Endüstri Devrimi’nin toplumsal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkıştır. Arts and Crafts hareketinin önderi olan William Morris, Victoria Dönemi’nin ucuz ve kötü seri üretim ürünlerinin niteliksizliğini vurgulamış, tasarımın ve el sanatlarına dönüşmesi gerektiğini savunmuştur (Görsel 2.26). Morris, elde oyulmuş tahta kalıplarla inisiyal yazı (yazının ilk kelimesindeki baş harfin illüstratif tasarımı) ve sayfaları çevreleyen bordürler kullanarak kitap tasarımını bir sanat eylemine dönüştürmüştür.

Arts and Crafts hareketi, daha sonra modernist sanatçılar ve özellikle Bauhaus tarafından benimsenmiştir (Görsel 2.27). Ayrıca bu hareket, uygulamalı sanatların güzel sanatlarla eş değerde görülmesinde ve gündelik kültürün tasarımını kendine iş edinen sanatçı-tasarımcıların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Etkinlik

Arts and Crafts hareketine ait görselleri derleyiniz. Görselleri sınıf panosunda sergileyiniz. Tasarımlardaki ayırt edici özellikleri söyleyiniz.

Görsel 2.27:

Trellis için duvar kâğıdı tasarımı,
1862, William Morris

Görsel 2.28:

Afiş, Jules Cheret, 1885, Ulusal Kütüphane, Fransa

Art Nouveau; çiçek motifleri, organik biçimler ve akıcı yuvarlak çizgilerin egemen olduğu uluslararası nitelikte dekoratif bir sanat hareketidir. Bu hareket, 1890-1910 yılları arasında tüm tasarım disiplinlerini etkilemiştir. Uygulamalarının görüldüğü ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte temelde karşı duruş ve değişim amaçlı bir tasarım devrimi niteliği taşır.

Art Nouveau, tasarımda geleneksele karşı çıkarak yeniliği savunmuş, biçim ve çizgileri doğadan kopya etmeden çoğunlukla yenden yaratmıştır. Bu yolla gelecekteki soyut sanata zemin hazırlamış ve modern sanatın ilk evresini başlatmıştır. Art Nouveau'nun grafik tasarımcıları, litografi ve tipografi baskı tekniklerinin gelişmesiyle ortaya çıkan uygulamalı sanat tekniklerini benimserken görsel iletişimin niteliğini de yükseltmişlerdir.

Fransa'da Art Nouveau, özellikle afişin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Jules Cheret [Jül Şere (1836-1932), (Görsel 2.28)], Eugene Samuel Grasset [Yucin Samuel Grase (1845-1917)], Henri de Toulouse Lautrec [Henri de Tulus Lötrek (1864-1901)] ve Alphonse Mucha [Alfons Muça (1860-1939), (Görsel 2.29)] Art Nouveau akımında çalışmalar gerçekleştiren ve bu alanda öncülük yapan sanatçılardır.

Ders Dışı Etkinlik

Art Nouveau ile ilgili yazı ve görselleri araştırınız. İlginizi çeken bilgi ve görsellerden oluşan bir sunum hazırlayarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Art Nouveau akımının ülkemizdeki etkileri hangi yapıtlardadır? Araştırınız. Araştırmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.29:

"Dansçı", 1898, Alfons Mucha, Özel Koleksiyon

Görsel 2.30:

"Arthur'un Ölümü (Le Morte d'Arthur)", 1893, Aubrey Beardsley, Morgan Kütüphanesi ve Müzesi, New York

Görsel 2.31:

Afiş, Alfred Roller, Modern Sanat Müzesi, New York

Art Nouveau, İngiltere'de özellikle grafik ve illüstrasyon alanlarında etkili olmuştur. Akımın niteliklerini belirleyen en önemli sanatçı Aubrey Beardsley'dir [Abriy Biyrdslı (1872-1898)]. Sanatçının Thomas Malory'nin (Tamis Melöri) "Le Morte d'Arthur (Lö Mort dö Artur)" kitabına yaptığı resimlemeleri; düşsel, abartılı bir uzunlukta tasarlanmış insan figürleri ve siyah lekelerin kontrast nitelikli vurgularıyla Art Nouveau'nun başyapıtlarından biri kabul edilir (Görsel 2.30).

İngiltere ve Paris'te eğitim alan sanatçıların ABD'ye göç etmeleriyle bu ülkede Art Nouveau yaygınlık kazanmıştır. Akımın ülkedeki bilinen grafik tasarımcısı William H. Bradley'dir [Wilyım Bredli (1868-1962)]. Sanatçı, harf karakteri, afiş, illüstrasyon, kitap tasarımı ve basımı ile ilgili birçok alanda ürün vermiştir (Görsel 2.32).

Art Nouveau'nun Avusturya'daki etkileri Secession (Siseşin) üslubunda karşılık bulur. Viyana'da gelişen Art Nouveau'nun bu dalında sanatçı ve tasarımcılar, Fransa ve Almanya'da gelişen

Görsel 2.32:

Afiş, William H. Bradley 1896

çiçek motifli üsluba karşı iki boyutlu biçimleri benimseyip daha fazla yalınlığa ulaşmaya çalışmışlardır. Sanatçıların geliştirdikleri tasarım dili, geometrik formların yinelenmesi ya da bileşiminden meydana gelmektedir. Tasarımlarda kullanılan geometrik formlar organik bir nitelik taşımaktadır. Julius Klinger [Cülyis Klingir (1876-1942)], Alfred Roller [Alfred Rolir (1864-1935) (Görsel 2.31)] ve Koloman Moser [Kolımın Mozır (1868-1918)] grafik tasarıma katkılarda bulunan sanatçılardır.

Almanya’da Jugendstil [Yuginştıl (Gençlik Stili)] adını alan Art Nouveau, İngiliz ve Fransız tasarımın büyük oranda etkisi altında kalmakla birlikte akademik sanatla bağlarını koparmamıştır. Bu dönemde yetişen en önemli grafik tasarımcı özellikle afişin gelişmesine büyük katkı sağlayan Ludwig Hohlwein’dir [Ludvig Holvayn (1874-1949) (Görsel 2.33)]. Dönemin diğer önemli afiş tasarımcıları Lucien Bernhard [Lusien Benhad (1883-1972)], Julius Gipkens [Yulyus Gipkins (1883-1968)], Hans Rudi Erdt [Hans Rudi Erd (1883-1918)], Thomas Theodor Heine [Tomas Tihodo Hayn (1867-1948)] ve Peter Behrens’tir [Piti Berins (1868-1940)]. Behrens, yenilikçi yaklaşımıyla farklı tasarım dallarında başarı göstererek evrensel bir sanatçı kimliği ortaya koymuştur. AEG’nin mimari ürün ve grafik tasarımlarını ortak bir kimlik yaratarak gerçekleştirmiştir. Bu, bilinen ilk “kurumsal kimlik” çalışmasıdır (Görsel 2.34).

Avrupa’da 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan toplumsal, politik, bilimsel, kültürel, ekonomik değişiklik ve karışıklıklar; bir yanda büyük bunalımlara neden olurken diğer yandan insanın doğası ve evrenin yapısı hakkındaki düşüncelerini yıkarak daha somut, farklı bir dünya görüntüsü oluşturmuştur.

Her iki dünya savaşında yaşanan insan kıyımları Batı uygarlığı geleneklerine ve kurumlarına duyulan güveni ortadan kaldırmıştır. Bunun sonucunda gelenek ve toplumsal düzene karşı çıkan bir dizi sanat hareketi ortaya çıkmıştır. Var olan sanat ve tasarım ortamını kökten değiştiren bu hareketler, endüstriyel bir dünya için yeni bir “dünya görüşü” ileri sürmüştür. Bu dönemde söz konusu hareketler, ifade aracı olarak grafik tasarım ve tipografiyi kullanmıştır. Yaklaşık yirmi yıl süren yenilikler döneminde sanatçı, filozof, şair ve yazarlar grafik tasarım için yeni bir görsel dil oluşturmuşlardır. Kübizm, gelecekçilik, Dadacılık, gerçeküstücülük, De Stijl ve konstrüktivizm, grafik tasarım disiplini ve çağdaş görsel iletişimi doğrudan etkilemiş sanat hareketleridir.

Kübizmin yeni bir görsel dil yaratması ve özellikle kolaj tekniğini sanata kazandırması, 20. yüzyılın grafik tasarımının gelişim sürecine de büyük katkı sağlamıştır. Fernand Leger’nin [Fernand Lejer (1881-1955) (Görsel 2.35)] küre ve koni gibi geometrik formları abartarak insan figürünü de renkli kalın boru biçimleriyle betimlemesi, figür ve nesneleri piktografik (basit grafik simge) biçimde stilize etmesi, 1920’lerin afiş tasarımcılarına esin kaynağı oluşturmuştur.

Gelecekçilik akımının lideri İtalyan şair Filippo Tommaso Marinetti [Filippo Tomaso Marinetti (1876-1944)], klasik geleneğe karşı çıkıp şiirdeki tüm edebî kuralları yok sayarak tipografik bir devrim gerçekleştirmiştir. Tipografik öğeleri sözel ifadenin simgeleri dışında, kavramları ifade etmek için görsel öge olarak kullanan

Görsel 2.33:

Afiş, 1936, Ludwig Hohlwein, Özel Koleksiyon

Görsel 2.34:

AEG logosu, 1907, Peter Behrens

Görsel 2.35:

“Diskler”, 1918, Fernand Leger, Modern Sanat Müzesi, Paris

Görsel 2.36:

Kolaj, Kurt Schwitters, 1922,
18.2x14.5 cm, Sprengel Müzesi,
Hannover

Görsel 2.37:

Afiş, René Magritte, 1938, Kraliyet
Güzel Sanatlar Müzesi, Brüksel

sanatçı böylece “serbest tipografi” ve “özgürlüğüne kavuşan sözcükler” adları altında basılı sayfada yeni ve resimsel nitelikli tipografik bir düzen oluşturmuştur.

Dadacılar, rastlantıyla bilinçli davranışı birleştirerek yeni bir görsel anlatım dili yaratmışlardır. Yeni yaklaşımla tipografik tasarım, geleneksel kısıtlamalarından kurtulmuş, harf ve diğer öğeler görsel biçim olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tristan Tzara [Tristin Tızara (1896-1963)] ve Raoul Hausmann [Raul Hauzman (1886-1971)] gibi sanatçılar harf, tipografik ve diğer görsel işaretlerle kolajlar yapıp gerilim ve kontrastlı alanları yaratan düzenlemeler oluşturmuşlardır. Ayrıca görsel iletişim tasarımında kolaj ve fotomontaj tekniklerini uygulayan Hannah Hoch [Hana Hoh (1889-1978)], Kurt Schwitters [Kört Şwitters (1887-1948), (Görsel 2.36)], George Grosz [Corc Groz (1893-1959)] ve kolajı politik anlamda kullanan John Heartfield [Con Hartfiyıld (1891-1968)], grafik tasarım alanında örnek yapıtlar ortaya koymuşlardır. Dadacılık, yarattığı yeni anlatım diliyle grafik tasarımda çağdaş anlatım dilinin oluşmasında temel sanat hareketlerinden biri olmuştur.

Gerçeküstücüler, insanın toplumsal ve ahlaksal alışkanlıklarından kurtulması hâlinde sezgi ve duygularına özgürlük kazandırabileceğini ileri sürmüşlerdir. Gerçeküstücü sanatçılardan Max Ernst [Maks Ernst (1891-1976)] grafik tasarımda fantastik illüstratif görüntüler yaratmıştır. Salvador Dali, yapıtlarında bilinçaltı ve düşlerin gerçeküstü dünyasını aktarırken derinlik izlenimi veren perspektif görüntüleri ve eş zamanlılık kavramına getirdiği görsel anlatım tarzıyla grafik tasarımı etkilemiştir. René Magritte [Rene Magrit (1898-1967) (Görsel 2.37)] ise yapıtlarında mantığa aykırı öğeleri bir araya getirerek ilginç bağlantılar kurmuş, kavramsal anlatımıyla birçok görsel iletişim konusuna esin kaynağı olmuştur.

Ders Dışı Etkinlik

Dadacılık, gerçeküstücülük ve konstrüktüvizm akımlarının gelişimlerini örnekleyen görselleri derleyiniz. Tasarımlardaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.

Gerçeküstücülükte soyut bir kavramın somut görsel imgeyle ifade edilmesi, grafik tasarımda da kavramların görsel anlatımla ifade edilmesi sürecinin doğmasına neden olmuştur. Somut öğelerin mantık dışı bir bağlamda kullanılması akılda kalıcılık açısından çok etkilidir. Bu yöntem görsel iletişim tasarımına uyarlanmıştır.

Süprematizm ve konstrüktivizmin etkili olduğu 1910-1920 yılları arasında Rusya’da yaratıcı sanat alanında yaşanan parlak dönem, 20. yüzyıl grafik tasarım ve tipografisini biçimlendirmiş, uluslararası boyutta bir etki yaratmıştır. Vladimir Tatlin (1885-1953) ve Alexander Rodchenko [Aleksandır Rodçenko (1891-1956) (Görsel 2.38)] gibi dönemin önemli sanatçıları; endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar ve görsel iletişim alanında sıra dışı yapıtlar üretmişlerdir. Daha iyi bir toplum ve çevre sağlayabilmek için sanatla teknolojiyi birleştirme ideali, El Lissitzky’nin [El Lisitski (1890-1941)] grafik tasarım üzerinde ilgiyle çalışmasını sağlamıştır. Grafik tasarımda 1920’de resimlediği “İki Karenin Altı Bölümlü Süprematist Öyküsü (A Suprematist Tale of Two Squares in Six Episodes)” adlı kitap ve daha sonra tasarladığı “Beyazları Kırmızı Kamayla Vurun” adlı afiş süprematizmin en başarılı uygulamalarındandır (Görsel 2.39). Konstrüktivizmin en başarılı sanatçılarından biri olan Alexander Rodchenko tipografi, montaj ve fotoğrafla tasarım alanında öncüdür. Sanatçı, dünya görüşü doğrultusunda bireysel ifadeler yerine halk için sorumluluk yüklenmek gerektiğine inanarak 1921 yılında ressamlığı bırakmış ve grafik tasarıma yönelmiştir. Şair Vladimir Mayakovski’nin (1893-1930) “Şeyler Üzerine (Pra Eta)” adlı şiir kitabı için 1923 yılında ilk kez bir dizi fotomontaj tasarlayan sanatçı, güçlü geometrik yapılardan oluşan tasarımlarında saf renkli geniş alanlar, özlü ve okunaklı yazılar kullanmıştır.

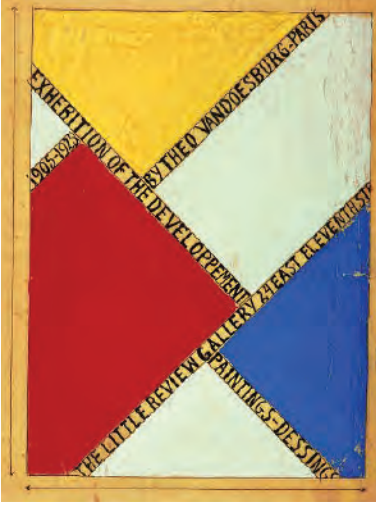
Görsel 2.38:

Afiş, 1924, Alexander Rodchenko, Puşkin Devlet Güzel Sanatlar Müzesi, Moskova

Görsel 2.39:

Afiş, Beyazları Kırmızı Kamayla Vurun, 1919, El-Lissitzky, Van Abbemuseum, Eindhoven

Görsel 2.40:

Afiş, 1925, Theo van Doesburg, Kröller-Müller Müzesi, Hollanda

1917 yılında Hollanda'da kurulan De Stijl grubu yeni bir mimarlık ve grafik tasarım dili oluşturmak isteyen sanatçılar tarafından kurulmuştur. De Stijl sanatçıları; teknolojiyi, toplumsal ve insani değerleri görsel biçimle bütünleştirmeyi amaçlamışlardır. Theo Van Doesburg [Teo Fan Duşbörh (1883-1931) (Görsel 2.40)] ile Vilmos Huszár (1884-1960), tasarımlarında serifsiz harf karakterlerini genellikle dar dikdörtgen alanların bir araya getirilmesiyle yaratılmış sayfa düzeninde asimetrik bir şekilde kullanmışlardır. De Stijl'in grafik tasarıma uyguladığı başlıca yaratıcılık, dar geometrik alanları özellikle gazete sayfalarını düzenlemek üzere kullanmaları olmuştur.

Almanya'da Weimar Uygulamalı Sanatlar Okulunun yöneticiliğine geçen Mimar Walter Gropius [Walter Gropios (1883-1969)], yeni bir eğitim sistemi başlatmak amacıyla önce okulun adını Devlet Bauhaus Okulu olarak değiştirmiştir. Bu okulda sanatçı, mimar, zanaatçı ve endüstri arasındaki bağların yeniden kurulması ve sanatla endüstrinin birleştirilmesi amaçlanmıştır.

De Stijl hareketi özellikle mobilya ve tipografi konularında Bauhaus eğitimcilerini çok fazla etkilemiştir. 1923 yılında Weimar'da (Waymer) açılan ve uluslararası beğeni toplayan ilk serginin afişini Joost Schmidt [Yoos Şimit (1893-1948)] tasarlamıştır (Görsel 2.41). Bu sergi, okulun temel sanat eğitiminde uygulamalı sanatlar ağırlıklı, sanat ve teknoloji birliğinin savunulduğu yeni bir anlayışa yöneldiğini de göstermiştir.

Görsel 2.41:

Bauhaus sergi afişi, 1923, Joost Schmidt, Bauhaus Arşivi, Berlin

Ders Dışı Etkinlik

Açık, yalın karakterli görsel bir tasarımı amaçlayan De Stijl'in tasarımlarını dikkate alarak bir cep telefonu eskizi yapınız. Çalışmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

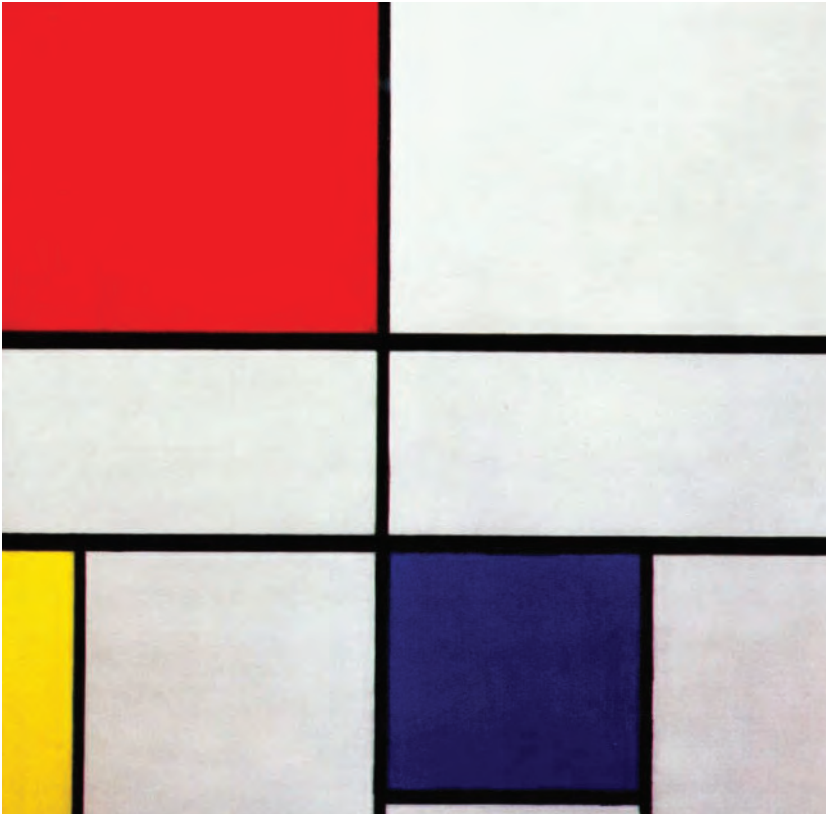
Laszlo Moholy-Nagy [Laslo Moholi Naciy (1895-1946) (Görsel 2.42)], tipografi ve fotoğrafı birleştirerek ortaya koyduğu tasarımlarında görsel iletişim konularına ilginin artmasını sağlamıştır. Sanatçı tipografik tasarımlarında güçlü zıtlıklar yaratarak rengi cesur bir şekilde kullanmıştır.

Moholy-Nagy, tasarımda kullanılacak iletişim dilinin önceden tasarlanmış estetik kavramlardan soyutlanmış olarak tam bir açıklık içinde kurulması gerektiğini savunmuştur. Tasarımın uygulamada değil, tasarlama sürecinde aranması gerektiğini söyleyen sanatçı, uygulamanın bir başka kişi tarafından yapılabileceğini savunmuş, kendisi de bu şekilde çalışmayı ilk uygulayan sanatçı olmuştur.

Tasarımlarını Moholy-Nagy'nin gerçekleştirdiği Bauhaus dergi ve kitapları, sanat kuramı ve bu kuramın mimarlık ile tasarıma uygulanması konusunda önemli yayın organları olmuştur. Paul Klee, Theo Van Doesburg, Piet Mondrian [Pie Mondriyan (1872-1944) (Görsel 2.44)], Kazimir Maleviç (1879-1935), Moholy-Nagy ve Walter Gropius (Görsel 2.43) Bauhaus kitapları dizisinde yazar veya yönetici olarak görev almışlardır.

Ders Dışı Etkinlik

Bauhaus Sanat Okulu hakkında yazı ve görsel içeren bir sunum hazırlayınız. Sunumu arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.42:

Kıskaçlık, 1927,
Laszlo Moholy-Nagy,
Victoria & Albert Müzesi, Londra

Görsel 2.43:

Walter Gropius

Görsel 2.44:

"Kırmızı, Sarı ve Mavi ile Bileşim C (No.III)", 1935, Piet Mondrian,
Özel Koleksiyon

Etkinlik

Görsel 2.45-2.48 arasındaki çeşitli sanat hareketi ve akımlarından etkilenen afiş tasarımı örneklerini inceleyerek aralarındaki benzerlik ve farklılıkları belirtiniz.

Görsel 2.45: Afiş, 1991,
Kübist Violin, Milton Glaser

Görsel 2.46: Afiş, 1930,
Qian Jun-Tao (Han Ju Ta)

Görsel 2.47: Afiş, 1916,
Enrico Prampolini (Enriko Prampolini)

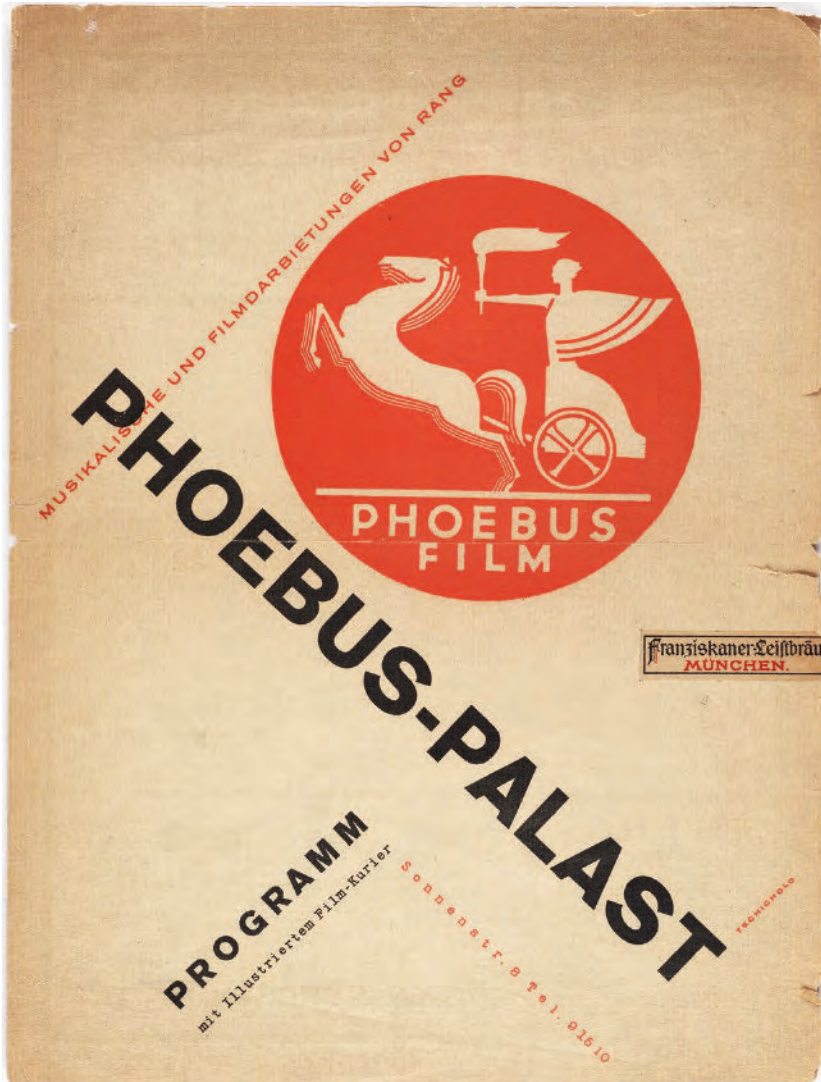

Görsel 2.48: Afiş, 1980,
Karel Vaca (Karel Vaka)

Nazi Partisi'nin baskısı sonucu 1931 yılında önce Berlin'e taşınan Bauhaus Sanat Okulu 1933 yılında kapatılmıştır. Bauhaus, mimari tasarım ile görsel iletişim tasarımını büyük oranda etkilemiş ve ilkelerini yaşama geçirmiştir. Görsel sanatlar ve tasarım eğitime ilerici bir tavırla yaklaşarak hazırlık sınıflarına temel sanat eğitimi sistemini getirmiştir. Bauhaus, özgün eğitim ve öğretim yöntemleriyle görsel sanat kuramlarına büyük katkılarda bulunmuştur. Güzel sanatlar ile uygulamalı sanatlar arasındaki sınırları kaldıran Bauhaus, sanatı tasarım yoluyla yaşamın içine katmıştır.

Grafik tasarımda 20. yüzyılın başında ortaya çıkan yaratıcı yeniliklerin büyük bir kısmı, modern sanat hareketlerinin bir uzantısı olarak gelişirken bu hareketlerden bağımsız çalışan bazı tasarımcılar "yeni tipografi" adı altında önemli çalışmalar ortaya koymuştur.

Yeni tipografi tasarımcıları, öncelikle estetiği işlevin yaratacağı ilkesinden yola çıkarak dolaysız bir görsel anlatım biçimi oluşturma yoluna gitmişlerdir. Bu dönemde çeşitli kalınlık ve boyutlardaki serifsiz yazı, modern harf karakteri olarak tanımlanmıştır. Yeni tipografiyi büyük kitlelere duyuran sanatçı Jan Tschichold [Yan Tışolt (1902-1974) (Görsel 2. 49)], tipografinin süslemeden kaçınarak yalnız iletişime yanıt verecek biçimde planlanan akılcı bir tasarıma dayanması gerektiğini ileri sürmüştür.

Görsel 2.49:
Etkinlik programı,
1927, Jan Tschichold
MoMA, New York

Görsel 2.50:

Kitap kapağı, 1926,
Hendrik Werkman

Yeni tipografinin diğer özgün tasarımcıları Hollandalı Piet Zwart [Pit Zwart (1885-1977)], Hendrik N. Werkman [Hendrik Wekmin (1882-1945) (Görsel 2.50)], Herbert Matter [Herbert Matır (1907-1984)], Willem Sandberg'dir [Wilim Zanberg (1897-1984)]. Yeni tipografi anlayışı, grafik tasarımcıları işlevsel ve etkili bir görsel iletişim geliştirmeleri için teşvik etmiştir.

Grafik tasarımda modernizmin ilke ve görsel biçimlerini kullanan tasarımcılar arasında Adolphe Mouron Cassandre [Adolf Muron Kasandre (1901-1968)] ve Edward McKnight Kauffer [Edwird Meknayt Kofer (1890-1954)] önde gelmektedir. Cassandre, yaratıcılığı ve gösterdiği sıra dışı başarısıyla özel bir yere sahiptir. Sanatçının iki boyutun egemenliğindeki tasarımları net ve sadeleştirilmiş renk planlarından oluşan gösterişli bir yalınlıktadır (Görsel 2. 51).

Modernizmi çalışmalarına uyarlayan sanatçılardan bir diğeri Jean Carlu'dur [Jan Karlu (1900-1997)]. Sanatçı tasarımlarında; kısa telegrafik metinleri, geometrik biçimleri, çeşitli doku ve simgesel görüntüleri bir araya getirmiştir. Tasarladıklarını ifade edebilmek için doğal nesneleri hemen hemen piktografik yapıya dönüşecek kadar sadeleştirerek kullanmıştır.

"Uluslararası Tipografik Stil" veya "İsviçre Tasarımı" adıyla bilinen tasarım, İsviçre'de 1950 yılından sonra ortaya çıkmıştır. Bu

Görsel 2.51:

Afiş, Kuzey Exspresi, 1927,
Adolphe Mouron Cassandre,
MoMA, New York

hareketin görsel tasarım özellikleri; matematiksel olarak çizilmiş bir grid (kareleme) üzerinde, simetrik olmayan öğelerle elde edilen görsel bir bütünlüğe dayanır. Tasarımlarda serifsiz harf karakterleri kullanılmış, metin ve fotoğrafların tarafsız ve net bir mesaj iletmesi amaçlanmıştır.

Uluslararası Tipografik Stil'de en önemli ilke, açıklık ve düzendir. Bu stilin niteliklerini Ernst Keller'ın [Ernst Keler (1891-1968) (Görsel 2.53)] tasarımlarında bulmak mümkündür. Evrensel ve kesin bir grafik anlatım biçimi oluşturmanın olanaklarını yaratmaya çalışan Theo Ballmer [Teo Balmır (1902-1965)], Max Bill [Maks Bil (1908-1994)], Anton Stankowski [Anton Stankovski ((1906-1998), (Görsel 2.52)], Armin Hofmann (1920-...), Josef Müller-Brockmann [Jozef Müller Brokman (1914-1966)] uluslararası tipografik stilin en etkin sanatçılarıdır.

Avrupa'nın 2. Dünya Savaşı ve öncesindeki kaotik ortamından kaçan sanatçılarla 20. yüzyılın ortalarına doğru Paris'in dünyanın sanat ve kültür merkezi olma özelliği New York'a geçmiştir. İlk olarak 1940'lı yıllarda görülen özgün bir Amerikan tasarımı oluşturma çabaları, 1950'lerde olgunlaşarak uluslararası bir nitelik kazanmıştır.

Görsel 2.52:

Afiş, 1970,
Anton Stankowski

Görsel 2.53:

Afiş, Ernst Keller, 1928, MoMA,
New York

Görsel 2.54:
Afiş, 1958, Paul Rand

Amerikan grafik tasarımında modernizmin ilk örnekleri Paul Rand'in [Pol Rend (1914-1996)] çalışmalarında görülür (Görsel 2.54). Kübist yapıtları inceleyen sanatçı, bu yeni görsel biçimleri, simgesel ve ifade bakımından iletişim için görsel bir araç olarak çalışmalarında kullanmış, kolaj ve fotomontaj tekniklerinden yararlanarak yapıtlarını oluşturmuştur. New York Okulunun nite-liklerini Los Angeles'a (Los Encilis) taşıyan ve özgür tasarımlar gerçekleştiren sanatçı Saul Bass'tir [Sol Bes (1920-1996) (Görsel 2.55)]. Yalın bir anlatımla gerçekleştirdiği tasarımlarında daha çok merkezde yer alan tek ve etkili bir görüntüye yer vermiş, gör-üntülerde piktografik bir üslubu tercih etmiştir. Herb Lubalin ise tipografiyi kuralına göre kullanmaktan çok alfabetik karakterleri, görsel biçim ögesi ve mesaj iletme ögesi olarak iki şekilde kullan-mış, çalışmalarında görsel biçim ve kavram bütünleşerek birbiri-ye kaynaşmıştır. Sanatçı, dergi tasarımına getirdiği yenilikçi bakış açısıyla 20. yüzyılın grafik tasarımına büyük katkı sunmuştur.

Polonya, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra grafik tasarımda büyük bir ilerleme göstermiştir. Sanatçılar, toplumsal gelişme gereksinim-leri ve düşünce özgürlüğünün kısıtlanması sonucunda kendilerini ifade edebilmek için ikonografik bir dil yaratmışlardır. Polonyalı afiş sanatçıları ortaya koydukları tasarımlarla afişin olağanüs-

Ders Dışı Etkinlik

Modernizmle postmodernizm arasındaki farklılıkları vurgu-layan görselleri araştırınız. Bulduğunuz görselleri sınıf panosunda paylaşınız.

Görsel 2.55:
Afiş, 1961, Saul Bass

tü bir gelişim göstermesini sağlamışlardır. Bu dönemde Henryk Tomaszewski [Henrik Tomazezski (1914-2005), (Görsel 2.56)], Roman Cieslewicz [Roman Cislewicz (1930-1996)], Franciszek Starowieyski [Francisek Starakowski (1930-2009)], Waldemar Swierzy [Valdemar Şwerji (1931-2013)] ve Jan Lenica [Yan Lenica (1928-2001)] ünlü grafik tasarımcıdır.

1950'li yıllarda Amerika'da grafik tasarımda özgün ve ilerici çalışmalar yapan Milton Glaser [Miltın Gleyzır (1929-...)] ve Seymour Chwast [Simor Çwast (1931-...)] illüstrasyon çalışmalarında daha kavramsal bir anlatım gerçekleştirmiştir (Görsel 2.57). Bu tasarımcılar, görsel sanatlar tarihini biçim, görüntü ve görsel düşünceler konusunda bir başvuru arşivi gibi kullanmışlardır. Bunun yanında birçok esin kaynağını bir araya getirerek uyarlamış, söz konusu kaynakları yeni ve umulmadık biçimlere dönüştürerek yeniden yaratmışlardır.

Kavramsal tasarımlar, Almanya'da fotoğraf ve fotoğrafik görüntülerin kolaj ve fotomontaj teknikleriyle düzenlenmesi sonucunda oluşturulmuştur. Konuya farklı açıdan bakılan tasarımlarda, aykırı öğeler bir araya getirilerek izleyicide şok etkisi yaratılması amaçlanmıştır.

Görsel 2.56:

Film afişi, 1987,
Henryk Tomaszewski

Görsel 2.57:

Afiş, 1998, Seymour Chwast,
Özel Koleksiyon

Görsel 2.58:
Afiş, Günther Kieser

Hareketin başlıca tasarımcıları; Günther Kieser [Günter Kayzer (1930-...)] (Görsel 2.58), Günter Rambow (1938-...), Holger Matthies [Holger Matis (1940-...)] ve Gerhard Lienemeyer'dir [Gerart Laynmeyer (1936-...)].

Fransa'da 1968 yılında "Grapus" adlı grafik tasarım grubu, kavramsal anlatımı daha çok kültürel, toplumsal ve siyasal alanda gerçekleştirdiği grafik çalışmalarında kullanarak özgün örnekler ortaya koymuştur.

1940'lardan sonra Japon grafik tasarımı Batı'dan gelen nitelikleri özümsemiş, ulusal öğeleri dışlamadan görsel bir dil yaratmayı başarmıştır. Japonya grafik tasarım hareketinin başlıca kaynağı, konstrüktivizm olmuştur. Konstrüktivizmin merkezi kompozisyon anlayışını benimsemişlerdir.

Yeni Japon grafik tasarımının görsel dilini oluşturan Tadanori Yokoo [Tedenori Yoko (1936- ...)], Yusaku Kamekura [1915-1997, (Görsel 2.59)], Masuda Tadashi [Masuda Tadaşi (1922-...)], Shigeo Fukuda [Şigeo Fukuda (1932-2009)] ve Kazumasa Nagai (1929-...) en ünlü tasarımcılardır.

Görsel 2.59:
"Grafik 55 Sergi Afişi", 1955,
Yusaku Kamekura

Uluslararası grafik tasarımda önemli bir konuma sahip ülkelerden biri de İngiltere'dir. İngiliz grafik tasarımı, 1962'de Colin Forbes [Kolin Forbis (1923-2006)] ve Alan Fletcher'ın [Elin Fleçir (1931-2006)], (Görsel 2.60) oluşturduğu ekiple tasarımda özgün ve uluslararası bir tarz yaratmayı başarmışlardır.

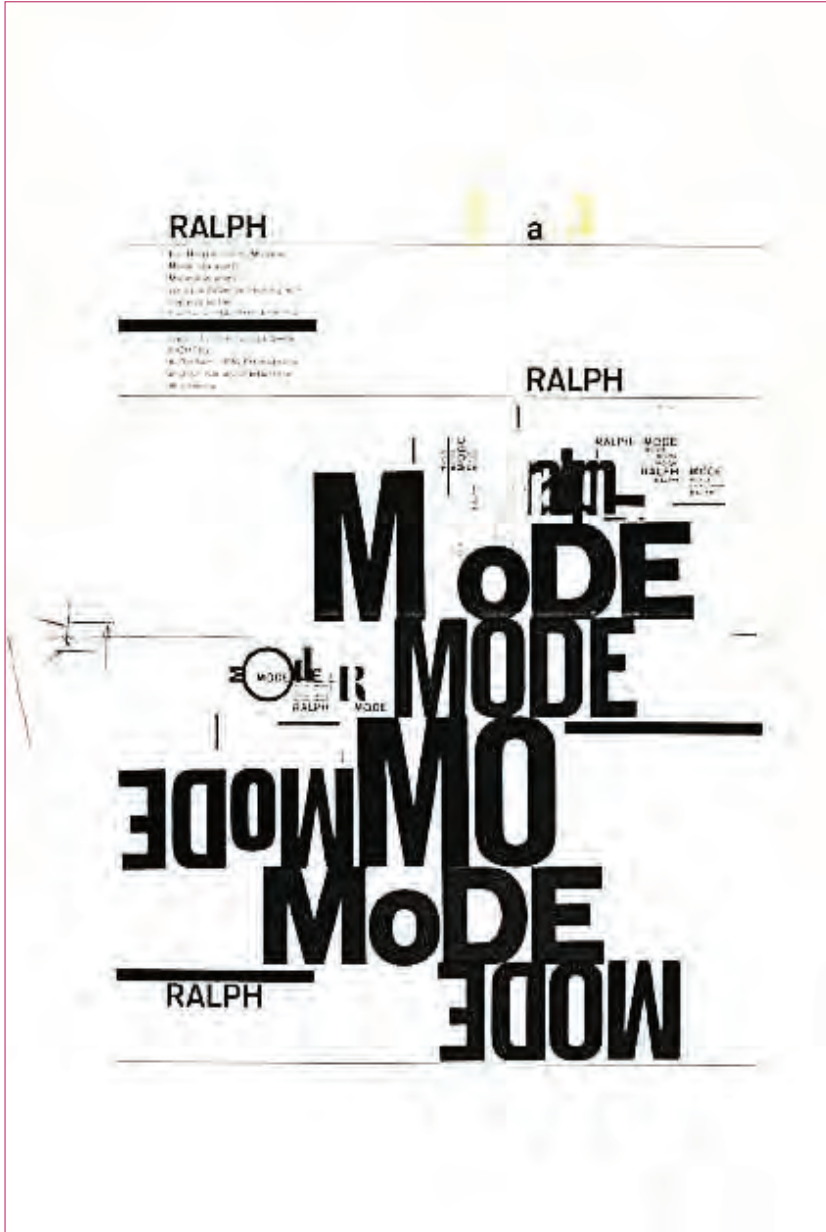
Daha sonraki yıllarda "Pentagram" adını alan ve dünyanın çeşitli büyük şehirlerinde şubeler açarak uluslararası tasarım kuruluşu olmanın tüm özelliklerini taşıyan grup, özgün ve başarılı grafik tasarım çalışmalarıyla örnek ürünler yaratmıştır.

Grafik tasarıma 1980'lerde postmodernizm akımı egemen olurken görsel anlatım biçimi bazen son derece kişisel bir nitelik göstermiştir. İletilmek istenen mesaj genellikle görsellerin arasına yerleştirilmiş, bu durum da konuyu ayrıca açıklayan ilgili yorum ve ek düşünceleri gerekli kılmıştır. Postmodernist tasarım yaklaşımını geliştiren, İsviçre tasarımının tipografik anlayışını sorgulayan ve yeni yaklaşımlar öneren Wolfgang Weingart'tır [Volfang Vayngart (1941-...)] (Görsel 2. 61)].

Görsel 2.60:

Tipografik tasarım, Alan Fletcher

Görsel 2.61:

Tipografik tasarım, 1961,
Wolfgang Weingart

Görsel 2.62:
Afiş, 2009, Nevil Brody

Amerika’da çok fazla ilgi uyandıran postmodernizm, ağırlıklı olarak bilgisayar kullanımına yer veren “Yeni Dalga” (New Wave) ile geleneksel biçimlerine bağlı kalan geçmişteki postmodernizm olmak üzere iki yaklaşımla ön plana çıkmaktadır. Yeni dalga akımının öncüsü, April Greiman’dır [Epril Gramın (1948-...) (Görsel 2.63)].

İngiltere’de postmodernizmin en önemli temsilcisi Neville Brody [Nevil Brody (1957-...) (Görsel 2.62)] olmuştur. Sanatçı, grafik tasarımda uygulanan günümüz teknolojisine duyulan ihtiyacı yadsıyan, insancıl biçimlerin egemen olduğu bir dinamik anlayışı benimsemiştir.

Postmodernizm tüm sanat dallarını olduğu gibi grafik tasarım alanını da 20. yüzyılın sonuna değin etkilemiştir. Bu akım, uluslararası alanda yaşanmakta olan toplumsal, siyasal ve ekonomik değişikliklere koşut olarak sanatta da modernizmin dayandığı ilkelerin sarsıldığı bir dönemde ortaya çıkmış, dünya çapındaki iletişim ağının da katkısıyla tasarımda ulusal kimlik özelliklerini ortadan kaldırarak uluslararası bir üslup yaratmıştır.

Görsel 2.63:
Afiş, 1988, April Greiman

Türkiye’de Grafik Tasarım

18. yüzyılın başlarında İbrahim Müteferrika’nın (1674-1745) basımevini kurmasıyla ortaya çıkan çalışmalar, Türk grafik tasarımının ilk ürünleridir. Fakat bu örnekler grafik tasarım için temel oluşturamamıştır. 19. yüzyılda başlayan Batılılaşma çabaları grafik tasarımda da etkisini göstermeye başlamıştır.

Türk grafik sanatının çağdaş anlamdaki ilk örneklerini, 1925’te, Almanya’daki sanat eğitimini tamamlayarak yurda dönen İhap Hulusi Görey (1898-1986) vermiştir. Görey, ışık-gölge ilişkisiyle gerçekleştirdiği illüstratif anlatım yöntemini çalışmalarında uygulamıştır (Görsel 2.64, 2.65). Sanatçı, yurda döndükten sonra özellikle Tekel ve Millî Piyango kuruluşları için yaptığı afişlerle akıllarda yer etmiştir. Tasarım anlayışını gerçekleştirdiği çeşitli ambalaj tasarımlarına da uyarlamıştır. Bu çalışmalar ürün grafiği konusundaki ilk örneklerdir. İhap Hulusi Görey, 1927 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde (MSGSÜ) bir afiş atölyesi kurmuş, bu atölye 1950’lerin sonunda Grafik Bölümüne dönüştürülmüştür.

Görsel 2.64:
Afiş, İhap Hulusi Görey

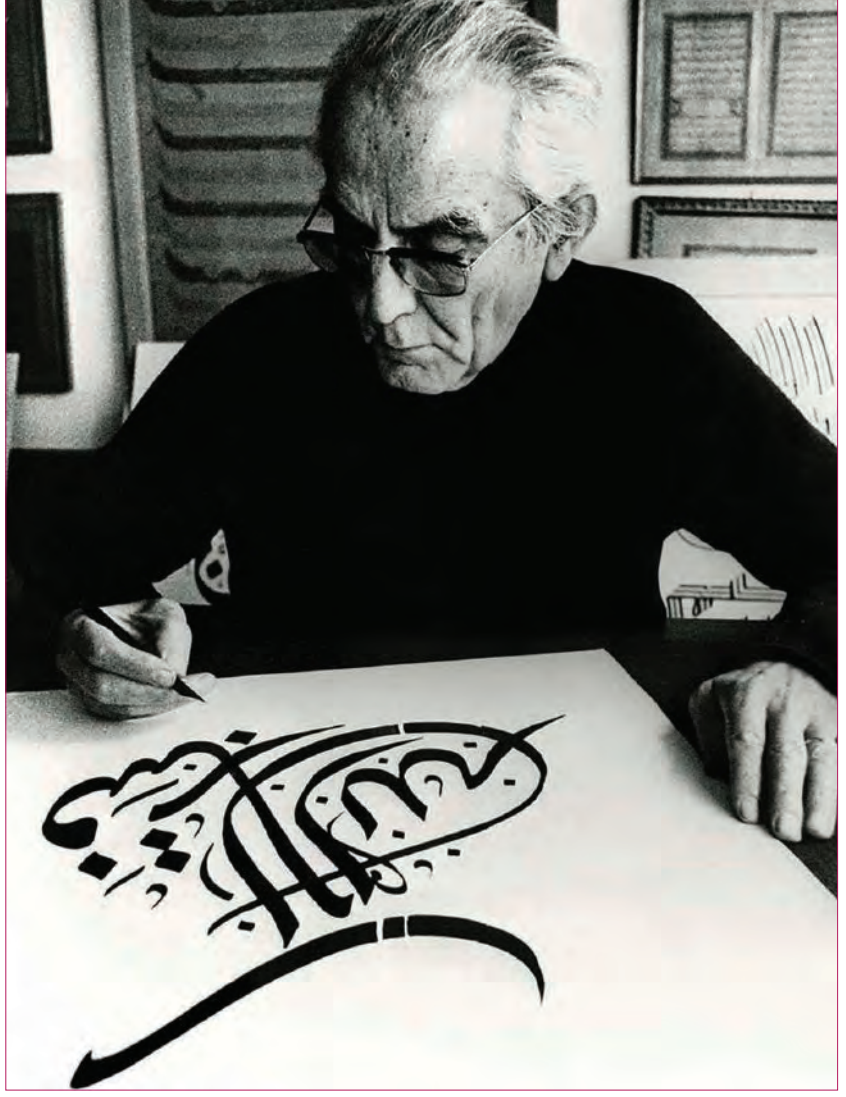
Ders Dışı Etkinlik

Görsel 2.65’te çalışkanlıkla ilgili bir afiş görüyorsunuz. Türk grafik sanatçılarının çalışkanlık konulu afişlerini araştırınız. Bulduğunuz görselleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.65:
Afiş, İhap Hulusi Görey

Ders Dışı Etkinlik

Hat sanatçısı Emin Barın [(1913-1987) (Görsel 2.66)] özgün üslupta eserler üretmiştir. Sanatçıya ait yazı ve görselleri derleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.66:
Emin Barın

Kenan Temizan (1895-1953), Almanya'da öğrenim gören bir başka Türk tasarımcıdır. Berlin Güzel Sanatlar Akademisini bitiren sanatçı, Reimann School'da (Rayman Skul) uzun yıllar eğitimci olarak çalışmıştır. Almanya'da kaldığı süre içinde Ufa ve Tobis gibi Alman film yapım şirketlerinin afişlerinde, gerçekçi figüratif bir anlatımı ustaca işlemiştir. Sanat eğitimi Fransa'da tamamlayıp 1932 yılında Türkiye'ye dönen Mithat Özar (1902-1942), Güzel Sanatlar Akademisi Afiş Atölyesinin ilk eğitimcidir.

Görsel 2.67:
Opera pankartı, 1959,
Yurdaer Altıntaş

Türk grafik tasarımcılar 1950 yılından sonra Fransız afiş sanatındaki yeni estetik anlayışı benimseyen görsel anlatımı kendi yetenekleriyle yoğurarak tasarımlar oluşturmuştur. Bu dönemin önemli tasarımcılarının başında Mesut Manioğlu (1927-2001) gelmektedir. Sanatçı, tasarımlarında yalın ve dolaysız bir anlatımı tercih etmiş, Batı anlayışı doğrultusunda amblem, logotype (Görsel 2.68) ve afiş tasarımları yanında ilaç endüstrisinin tanıtım hizmetlerinde de grafik çalışmalar yapmıştır. Selçuk Önal ise daha çok sinema afişleri, çeşitli tüketim ürünleri ve ilaç endüstrisi konularında tasarımlar gerçekleştirmiştir. Türk grafik sanatının gelişimini etkileyecek Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, uygulama ağırlıklı eğitim anlayışıyla 1959 yılında öğretime başlamıştır.

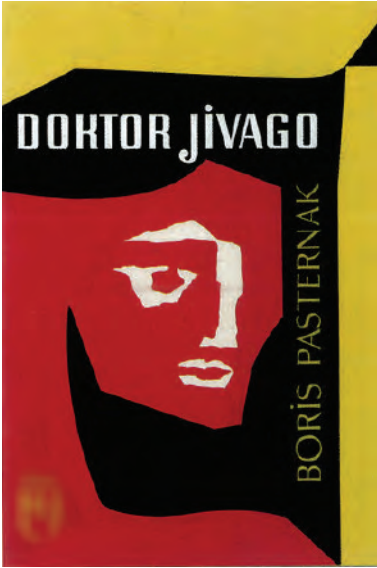
1960 yılından sonra ulusal endüstrinin gelişmesi, baskı tekniğindeki yenilikler ve özel sektörün desteği, grafik tasarımcı talebinin artmasına neden olmuştur. Polonya afiş sanatının anlatım yaklaşımını örnek alan Yurdaer Altıntaş [1935-..., (Görsel 2.67)] ve Mengü Ertel [1931-2000, (Görsel 2.69)], Türk grafik sanatına yeni ve farklı bir bakış açısı getirmişlerdir. Aynı dönemde özel tiyatrolar ve Devlet Operasının gelişmesi yeni bir grafik tasarım ortamı oluşturmuştur. Her iki sanatçı da özellikle tiyatro afişlerindeki çalışmalarıyla Türkiye'deki grafik tasarımın çağdaşlaşması için öncülük etmişlerdir. Yurdaer Altıntaş'ın kalın çizgilerle çevrelenmiş canlı renklerin egemenliğinde dinamik illüstrasyon çalış-

Görsel 2.68:
Türk Hava Yolları logosu, 1960,
Mesut Manioğlu

Görsel 2.69:
İstanbul Festivali afişi,
1973, Mengü Ertel

Görsel 2.70:

Kitap kapağı tasarımı,
Sait Maden

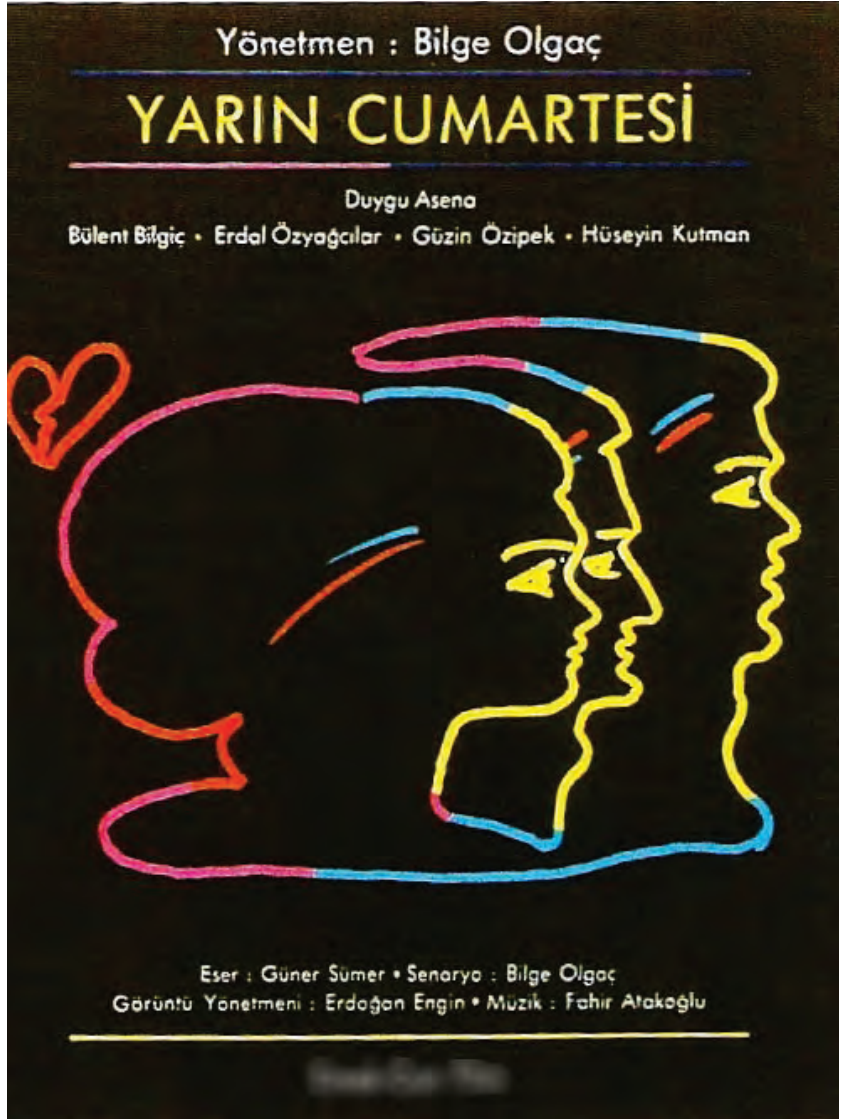

Ders Dışı Etkinlik

Türk grafik sanatçılarının tasarımlarından oluşan bir sunum hazırlayarak sanatçıların tasarımlarının ayırt edici özelliklerini belirtiniz.

Görsel 2.71:

Film afişi, 1988, Turgay Betil

Görsel 2.72:

Kitap kapağı illüstrasyonu,
Erkal Yavi

malarını afiş, kitap kapağı ve diğer grafik tasarım ürünlerine de uygulaması, Türkiye'de tasarımcı kimliğinin ön plana çıktığının göstergesi olmuştur.

Grafik tasarımcılarımızdan Mengü Ertel, Devlet Opera ve Balesi başta olmak üzere çeşitli tiyatrolar için yaptığı afişlerle bu alanda büyük beğeni kazanmıştır. Sanatçı, tasarımlarını kalın fırça darbeleri ve özgür bir anlatımla gerçekleştirmiştir. Afiş çalışmalarında konuyu tanımlayan simgesel nitelikli büyük lekeler yer vermesi grafik tasarımda yeni bir görsel anlatım biçimi oluşturmuştur. Bir diğer grafik sanatçımız Sait Maden [(1931-2013), (Görsel 2.70)] özellikle kitap kapağı tasarımı konusundaki özgün çalışmalarıyla tanınmaktadır. Sanatçının amblem, tanıtım grafiği ve güzel yazı tasarımı alanında yaptığı çalışmaların Türk grafik tasarımına katkısı büyüktür.

Aynı dönem tasarımcılarından Turgay Betil [(1940-1992) (Görsel 2.71)] ve Erkal Yavi'nin [(1942-...) (Görsel 2.72)] illüstrasyon alanındaki çalışmaları ve tasarım teknikleri dikkati çekicidir. Sadık Karamustafa da (1946-...) gerçekleştirdiği grafik tasarım ürünleriyle yaratıcı bir sanatçıdır. Amblem, logotype, afiş ve kitap kapağı tasarımı alanlarında dikkate değer çalışmaları vardır. 1990 yılından sonra gerçekleştirdiği çalışmalarında kesip yırtarak oluş-

Görsel 2.73:

Doğal Hayatı Koruma Derneği
amblemi, Sadık Karamustafa

turduğu elemanlardan yararlanarak rastlantısal ve planlı grafik tasarımın ortak niteliklerini bir araya getirmiştir (Görsel 2.73).

Bülent Erkmen [(1947-...)] (Görsel 2.74)], grafik tasarımın amblem, logotype, afiş ve yayın grafiği başta olmak üzere çeşitli dallarında sayısız ürün vermiş bir sanatçıdır. Uluslararası tasarımın dikkatini çeken sanatçı, “Görsel iletişim problemi, tasarım biçimini belirler.” ilkesinden yola çıkarak belirli bir tasarım üslubunu benimsemeyi reddeder. Ona göre bu yaklaşım tasarımcıyı kısıtlamaktadır. Sanatçı, tasarımlarında yalın ve simgesel bir yaklaşımı seçerek çarpıcı renkleri bir arada kullanmıştır.

Türk grafik sanatı, ulusal yorumları evrensel sentezlere taşıyan tasarımcılarla gelişmektedir. Savaş Çekiç [(1960-...)] (Görsel 2.75)], Aydın Erkmen [(1943-...)] (Görsel 2.76)], Murat Dorkip (1955-...) Haluk Tuncay (1958-...), Hakkı Mısırlıoğlu (1933-...) gibi sanatçılar grafik tasarımda önemli yapıtlar üretmişlerdir.

Görsel 2.74:

Atıf Yılmaz stüdyo amblemi,
Bülent Erkmen

Görsel 2.75:

“Savaş ya da Barış” konulu afiş,
Savaş Çekiç

Görsel 2.76:

Savaşçı illüstrasyonu,
Aydın Erkmen

Görsel 2.77:

CD kapağı, 1993, Leyla Uçansu

Ayrıca Leyla Uçansu [(1948-...) (Görsel 2.77)], Şahin Aymergen [(1953-...) (Görsel 2.78)] ve Cemalettin Mutver [(1944-...) (Görsel 2.79)] gibi sanatçılar da vardır.

Günümüzde tasarımların çoğu dijital ortamda yapılmaktadır. Tasarımlar; bilgisayar yazılım programlarıyla çok boyutlu, değişik ve yeni anlatım olanaklarına kavuşmuştur. Çalışmalar; internet ortamında yapılabilmekte, ortamın özelliklerine uygun yazılımlarla tasarımlar oluşturulmakta ve sanal ortamlara aktarılmaktadır. Bu alandaki gelişmeler bilinen kavramları da değiştirmekte, etkinlikler yalnızca grafik tasarım veya tasarım kavramıyla ifade edilememektedir. Bu nedenle grafik tasarım alanında; görsel iletişim, iletişim tasarımı, sanal gerçeklik, bilgisayar destekli tasarım ve bilişim gibi yeni kavramlar kullanılmaktadır.

Görsel 2.78:

İstanbul Avrasya Maratonu afişi, Şahin Aymergen

Görsel 2.79:

"Odissinbad", afiş, 1990
Cemalettin Mutver, 50x70 cm

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

- () Yazılım tasarımı ve ses tasarımı grafik tasarımın kapsamına giren tasarım alanlarıdır.
- () Grafik tasarım kavramı günümüzde “Görsel İletişim” olarak da ifade edilir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

- Afiş, tipografi, kitap, illüstrasyon, animasyon gibi tasarım alanları’ın kapsamına giren tasarım alanlarıdır.
- “İnisiyal yazı” kavramını grafik tasarım terminolojisinekazandırmıştır.

C. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

Sanat disiplinleri birbirlerini sürekli olarak etkileşim içindedir. Bir sanat disipliniinde meydana gelen değişim, diğer disiplinleri etkileyerek onları dönüştürür.

5. Grafik sanatının sürekli etkileşimde olduğu ve işbirliği yaptığı sanat disiplini aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sinema B) Fotoğraf C) Resim D) Mimarlık E) Hepsi

Tipografi , fotoğraf ve illüstrasyonlardan birini veya birkaçını kullanarak görsel iletişim ve problem çözme sürecidir. Tasarımcılar, fikirlerin ve mesajların görsel sunumlarını oluşturmak için semboller, resimler, metinler oluşturur ve düzenler.

6. Yukarıdaki paragrafta sözü edilen tasarım alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mimari tasarım B) Grafik tasarım C) Endüstriyel tasarım
D) Otomotiv tasarımı E) Teknoloji tasarımı

7. Mısır, Çin ve Hint uygarlıklarında grafik sanatı ve sanatçılarına ait ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Mısırlı sanatçılar geleneksel kuralları dikkate alan bir sistemle çalışmıştır.
B) Çinli sanatçılar, hareket etkisi vermek için zarif eğri çizgiler kullanmışlardır.
C) Mısırlı tasarımcıların kompozisyonları dengesiz ve uyumsuzdur.
D) Araba süslemeleri Hint grafik sanatının en özgün yanıdır.
E) Çinli sanatçılar doğaya içtenlikle bağlıdır.

8. Çağdaş Türk grafik sanatında illüstratif anlatım yöntemini kullanan ilk grafik sanatçımız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Murat Dorkip B) Yurdaer Altıntaş C) Kenan Temizan
D) İhap Hulusi E) Mithat Özar

Grafik tasarımın ortak kullanımı; kurumsal tasarım, reklamcılık, istatistik, web tasarımı,
yol bulma veya çevre tasarımı, iletişim tasarımı, ürün ambalajı ve tabelaları içerir.

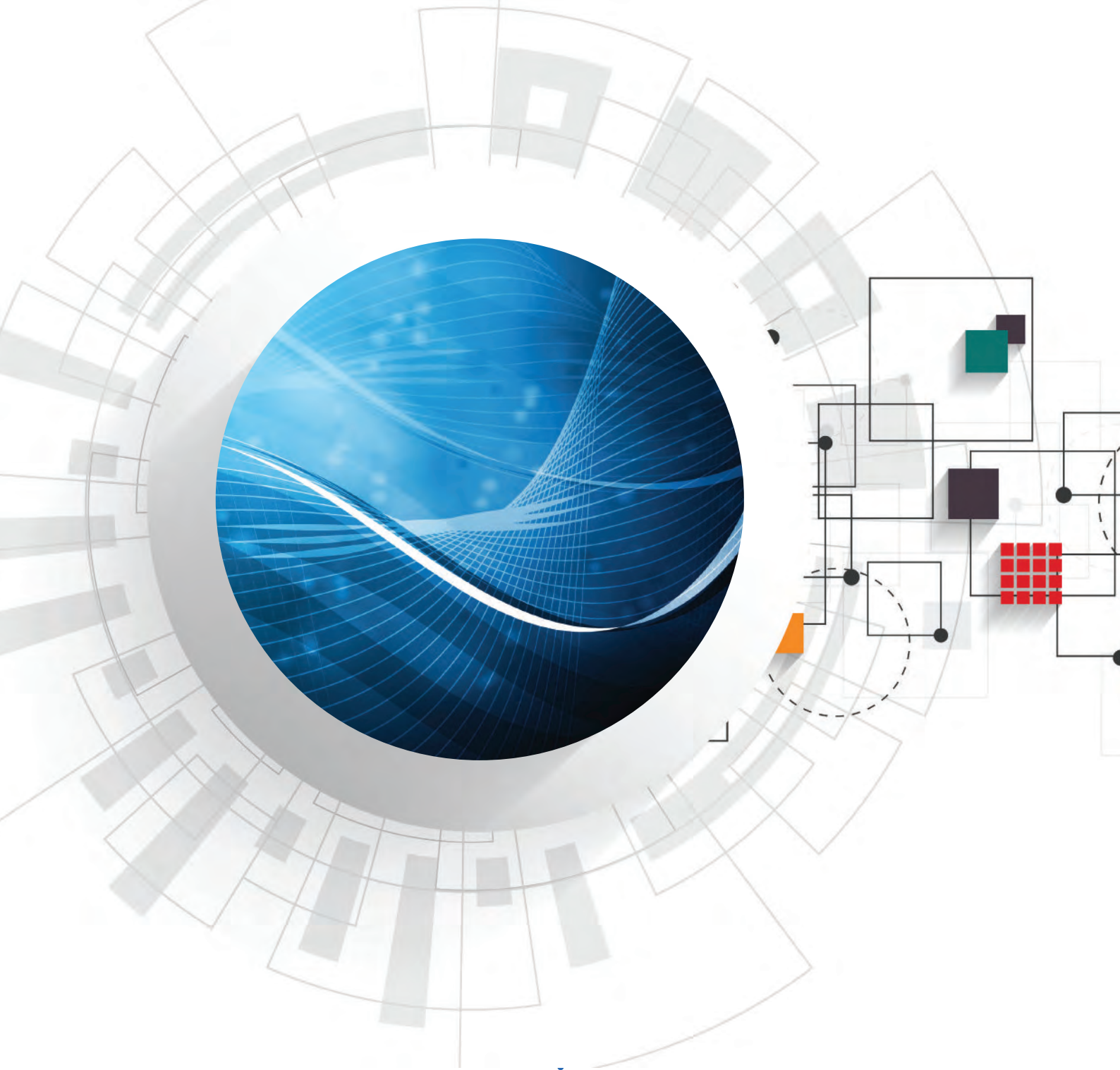
9. Verilen paragrafta altı çizili olanlardan hangisi grafik tasarım terminolojisine ait değildir?

- A) Yalnız 3 B) 3 ve 2 C) 3 ve 4 D) 1, 2 ve 5 E) Yalnız 2

10. Tasarımlarında kalın fırça darbeleri ve özgür bir anlatımla konuyu tanımlayan simgesel nitelikli büyük lekelere yer veren grafik sanatçımız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mengü Ertel B) Sadık Karamustafa C) Leyla Uçansu
D) Haluk Tuncay E) Cemalettin Mutver

Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

Kavramlar

- Nokta
- Çizgi
- Leke
- Doku
- Sadeleştirme
- Soyutlama

3. ÜNİTE

TEMEL GRAFİK ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

Ünite Bölümleri

- 3.1. Temel Grafik Çalışmaları

*“Soyutlama gerçektir,
belki doğadan da gerçektir.”*

Josef Albers

3.1 Temel Grafik Çalışmaları

Hazırlık Çalışmaları

1. Geometrik biçimlerden oluşan doğal objeleri araştırarak isimlerini yazınız.
2. Çevrenizde geometrik biçimlerden oluşmuş yüzeylerin neler olduğunu söyleyiniz.
3. Nokta, çizgi ve lekeyi etkili kullanan sanatçılardan hangilerini biliyorsunuz? İsimlerini yazınız.
4. Çevrenizdeki doğal ve yapay dokuların neler olduğunu söyleyiniz.
5. Sadeleştirme deyince aklınıza ne geliyor?

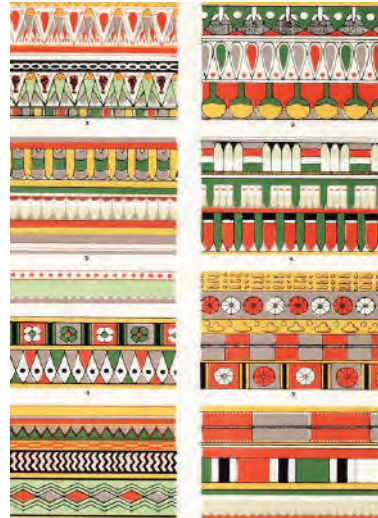
Geometrik Şekillerle Grafikselleştirme

Kare, dikdörtgen, üçgen ve daire gibi geometrik şekiller, yaşadığımız her alanda gözlemlenebilir. Ayçiçeğinden (Görsel 3.1) papatyaya, yıldız çiçeğinden çam kozalağına kadar birçok doğal yapı, geometrik şekillerden oluşmuştur. Ayrıca halılardan elbiselere, yaya kaldırımlarından binalara kadar çevremizde sayısız yapay nesne veya yüzeyde geometrik formlar kullanılarak farklı düzenlemeler yapılmıştır.

Geometrik şekiller, ilk çağlardan günümüze kadar insanın kendini ifade etmek için kullandığı soyut biçimlerdir. Mezopotamya'da insan figürleri ve nesneler, sadeleştirilerek geometrik şekillere indirgenmiştir (Görsel 3.2). Mısır sanatı, geçmişten günümüze Modern Çağ'da geçerli olan çeşitli soyutlama anlayışlarının kaynaklarından biridir (Görsel 3.3).

Görsel 3.2:
İdol (soyutlanmış kadın figürü),
Anadolu, MÖ 3500-2500

Görsel 3.3:
Süsleme, 1910, Owen Jones,
Wisconsin Üniversitesi, Madison

Temel Kavramlar

Nokta
Çizgi
Leke
Doku
Sadeleştirme
Soyutlama

Görsel 3.1: Ayçiçeği

Etkinlik

Geometrik şekillerin resim sanatında kullanımının sonuçlarını tartışınız. Geometrik şekillerden oluşan bir resim yapmak ister misiniz? Neden?

19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan çağdaş sanat akım ve hareketleri, bir anlatım aracı olarak geometrik şekillere başvurmuştur. Fakat geometrik şekillerin bilinçli olarak sanatla ilişkilendirilmesi, anlamsal bir işlevle sanata dâhil edilmesi 20. yüzyılda kübizm akımıyla başlamıştır. Kübist ressamlar, yapıtlarında geometrik şekilleri bir anlatım aracı olarak kullanmışlardır (Görsel 3.4).

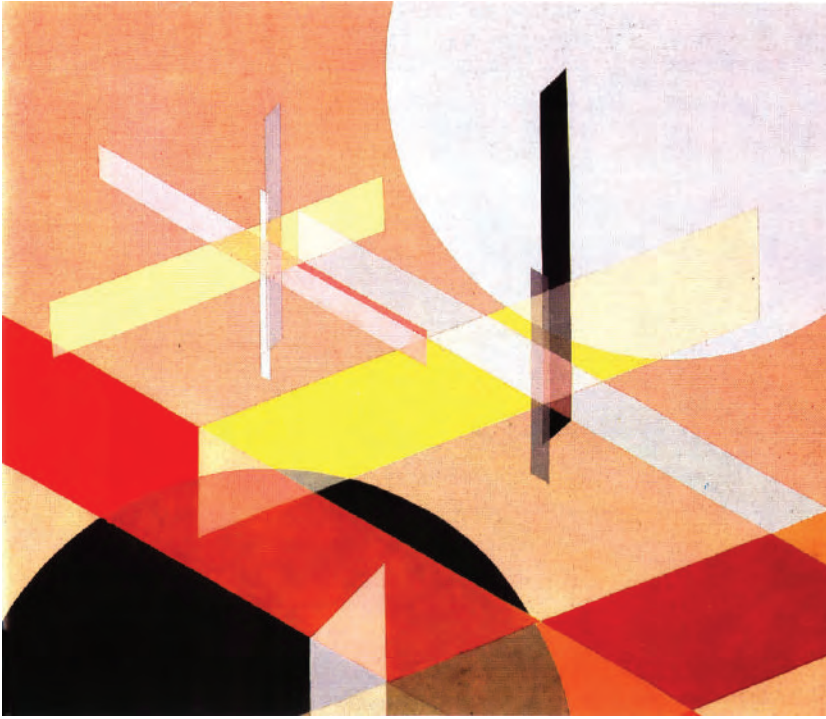
Görsel 3.4:

Mandolinli Kız, 1910,
Pablo Picasso, 100.3x73.6 cm,
tuv.üz.yağb., MoMA, New York

Bunları Biliyor musunuz?

Altın Oran: Matematik ve sanatta, bir bütünün parçaları arasında gözlemlenen, uyum açısından en yetkin boyutları verdiği sanılan geometrik ve sayısal bir oran bağıntısıdır. Bir yapı ya da sanat eserinin altın orana yakınlığı, onun aynı zamanda estetik olarak güzelliğinin bir ölçüsü olarak kabul görmüştür. Orta Çağ'ın en ünlü matematikçisi olan İtalyan Leonardo Fibonacci, birbiri arasında ardışık ilişki ve olağanüstü bir oran bulunduğunu savunur. Evrendeki muhteşem düzenle birebir örtüşen bu sayıları keşfetmesi nedeniyle, altın orana da adının ilk iki harfi olan "Fi" (Φ) sayısı denilmiştir.

Görsel 3.5:

"Kompozisyon Z VII", 1924,
Moholy Nagy, 114x132 cm,
tuv.üz.tutkal ve grafiti,
Moholy-Nagy Vakfı

Görsel 3.6:

"Siyah Daire", 1915,
Kazimir Malevich, 106.4x106.4 cm,
tuv.üz.yağb., Rus Devlet Müzesi,
St.Petersburg

Kübizmle başlayan geometrik şekillendirme zamanla evrensel bir anlatım aracına dönüşmüştür. Süprematizm, De Stijl, Bauhaus, konstrüktivizm gibi akımlarla Avrupa'da güçlenen bu anlatım dili 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika'da gelişim göstermiştir. Süprematizm, soyut geometrik anlatımı benimseyen bir resim anlayışıdır. Bu akımın sanatçıları, yalnızca temel geometrik biçimleri kullanarak yapıtlarını üretmişlerdir (Görsel 3.5). Konstrüktivizm akımı da geometrik kompozisyon anlayışını benimseyen bir tutumdur (Görsel 3.6).

De Stijl, Endüstri Çağı'nın gereklerine uygun olarak uluslararası dili savunmuştur. Bu nedenle akım temsilcileri çalışmalarında, yalnızca geometrik biçimleri ve ana renkleri kullanan bir tasarım anlayışını uygulamışlardır (Görsel 3.7).

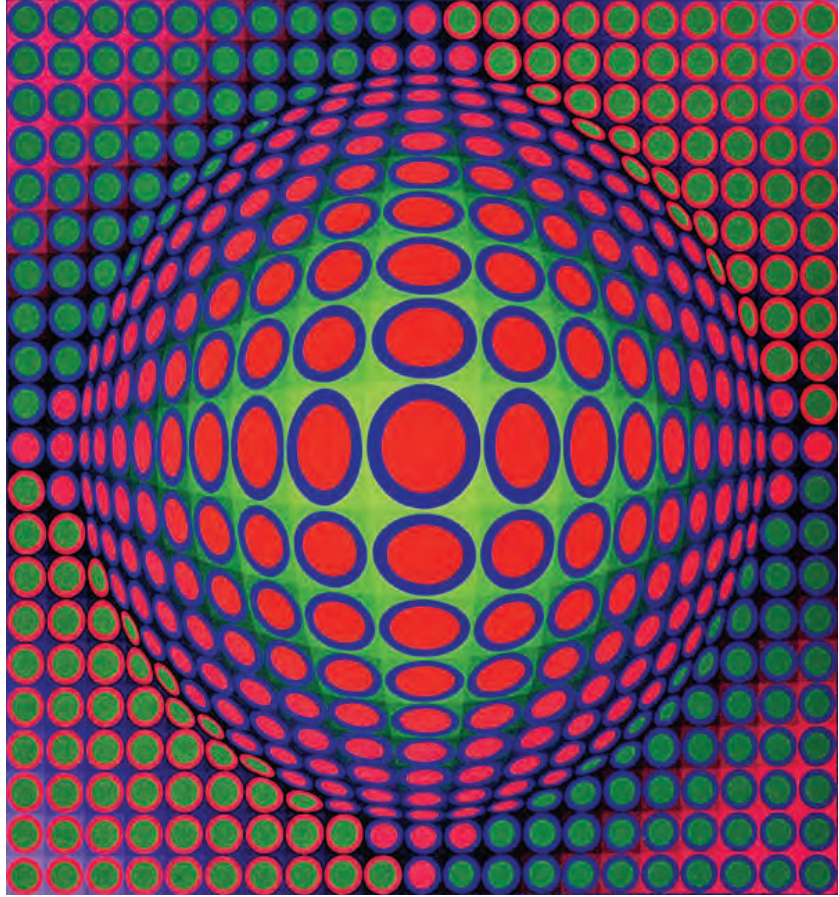

Görsel 3.7:

"Kırmızı, Mavi ve Sarı ile
Kompozisyon II", 1930,
Piet Mondrian, 66x86 cm,
tuv.üz.yağb., Özel Koleksiyon

Soyut sanat yaklaşımları, doğal gerçekliğe uygun şekillerden kaçınarak geometrik eğilimde olmuştur. Op Art yapıtlarında kullanılan renk, çizgi ve geometrik şekiller genellikle izleyicide hareket, gizli görüntüler, titreşimli desenler veya çarpıtma izlenimi oluşturur (Görsel 3.8). Minimalizm akımı ise tek ya da tekrarlanan geometrik şekillerle sadelik ve nesnelliği oluşturma eğilimindedir (Görsel 3.9). Arazi Sanatı'nda da yalın geometrik şekillerin açık, doğal alanlara uygulandığı görülür. Günümüz sanat akımlarından Neo Geo (Yeni Geometri), olarak da bilinen resim anlayışında her çeşit malzeme ve ortamda özellikle geometrik şekiller kullanılmaktadır.

Görsel 3.8:
"Vega 200", 1968,
Victor Vasarely,
200x200 cm, tuv.üz.akr.,
Özel Koleksiyon

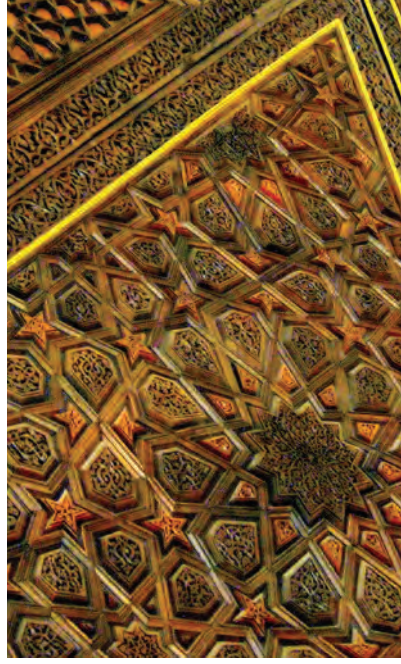

Görsel 3.9:
"Tahkt-i-Süleyman Varyasyon II", 1969, Frank Stella,
304x609 cm, tuv.üz.akr.,
Minneapolis Sanatlar Enstitüsü
Koleksiyonu

Görsel 3.10:
Selçuklu halısı (ayrıntı), 13. yy.
Kahire Müzesi

Görsel 3.11:
Bursa Ulu Camii minberi (ayrıntı)

Türk kültüründe geometrik süslemeler İslamiyet öncesi ve sonrasında Türk İslam kültürüyle yoğrularak bugünkü şeklini almıştır. Özellikle Anadolu Selçukluları Dönemi'nde sembolik anlamlı geometrik motiflerin yer aldığı pek çok örneğe rastlanmaktadır (Görsel 3.10). Osmanlılarda ise bu motiflerin sembolik anlamı kaybolarak zamanla bir süsleme aracı hâline dönüşmüştür. Bu motifler; kare, dikdörtgen, üçgen, daire, yıldız gibi birçok geometrik şeklin birleşmesinden oluşmaktadır. Geometrik motifler mimari ve el sanatlarının her dalında kullanılmış, olağanüstü güzel örnekler günümüze kadar gelmiştir (Görsel 3.11).

Avrupa'da 20. yüzyılın ilk yıllarında başlayan geometrik soyutlama hareketleri, Türk resim sanatında 1940'larda görülmeye başlamıştır. Nurullah Berk [1906-1982 (Görsel 3.12)], Cemal Tollu [1899-1968 (Görsel 3.13)], Cevat Dereli (1900-1989), Halil Dikmen (1906-1964) ve Refik Epikman (1902-1974) gibi geometrik formları resimlerinde kullanan ressamalar, kübist bir tavırla yerel

Ders Dışı Etkinlik

Geometrik şekillerle yapılmış resimlerden bir sunum hazırlayarak benzerlik ve farklılıkları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ders Dışı Etkinlik

Nurullah Berk, Cemal Tollu, Cevat Dereli, Halil Dikmen ve Refik Epikman gibi sanatçıların yapıtlarında geometrik şekilleri nasıl kullandıklarını değerlendiriniz. Değerlendirmelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 3.12:
"Padişah Portresi", 1977,
Nurullah Berk, tuv.üz. akr.

Görsel 3.13:
"Çoban ve Tiftik Keçileri", 1973,
Cemal Tollu, tuv.üz.yağb.,
MSGSÜ İRHM

Görsel 3.14:
Geometrik şekillerle düzenleme,
Fabio Sasso, 2016

motifleri işlemişlerdir. Türk resim sanatı, 1950 yılından sonra geometrik soyutlama ile tanışabilmiş ve Adnan Çoker (1927-...), Cemal Bingöl (1912-1993) gibi sanatçıların çalışmalarıyla ülkemizde ilk örnekleri görülmüştür.

Kompozisyon

Kare, dikdörtgen, üçgen ve daire gibi geometrik şekillerle kompozisyon oluşturulurken tasarımın önce zihinde canlanması ve oluşması gerekmektedir. Düşünce, önce kâğıt üzerinde eskize dökülür, ardından araştırmalar sonucunda tasarıma dönüştürülür. Temel tasarım ilkelerinden yararlanılarak geometrik şekillerle kompozisyon düzenlenir (Görsel 3.14, 3.15). Düzenleme yaparken temel sanat eğitimi dersinde öğrenilen tasarım ilkelerine uyulması gerekir.

Etkinlik

1. Geometrik şekillerden bir tanesini seçerek kompozisyonun eskizini oluşturunuz.
2. İki farklı geometrik şekli seçerek kompozisyonun eskizini oluşturunuz.
3. Öğretmeninizin onayladığı eskizlerden birini seçerek guaj tekniği ile özgün çalışmanızı gerçekleştiriniz.

Görsel 3.15:
Ritim (ayrıntı), 1930,
Robert Delaunay (Rabirt Dilayn),
tuv. üz. yağb.,
Modern Ulusal Müze, Paris

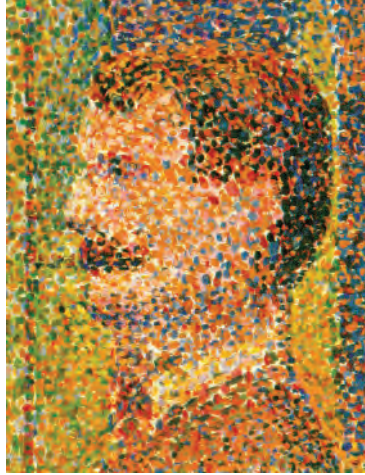

Bunları Biliyor musunuz?

Neoempresyonist ressamalar (puantilist), ışığın titreşimini daha iyi verebilmek, ışığın bilimsel yolla renklere ayrılışını resimlerinde yansıtabilmek amacıyla renkli noktalar kullanmışlardır (Görsel 3.16). Akımın en önemli sanatçısı George Seurat'dır.

Görsel 3.16:

"Geçit Töreni" (ayrıntı), 1887-1888, Georges Seurat, 99.7x149.9 cm, tuv.üz.yağb., Metropolitan Sanat Müzesi, New York

Nokta, Çizgi ve Leke ile Düzenlemeler

Nokta, tasarım öğelerinden biri olarak büyük-küçük, düzenli-düzensiz, açık-koyu ve başka şekillerde kullanılabilir. Nokta, dinamik bir öğedir; bu nedenle büyütülebilir çeşitlenebilir, yan yana geldiklerinde düz, eğri, eğik ve benzeri çizgiler oluşturabilir. Sık olarak kullanıldığında koyu, dağınık olarak kullanıldığında ise kompozisyonda açık ve gri tonlar oluşturur. Tek nokta, durgunluk etkisi; yan yana dizilen ve yön değiştiren noktalar ise hareket etkisi yaratır (Görsel 3.17).

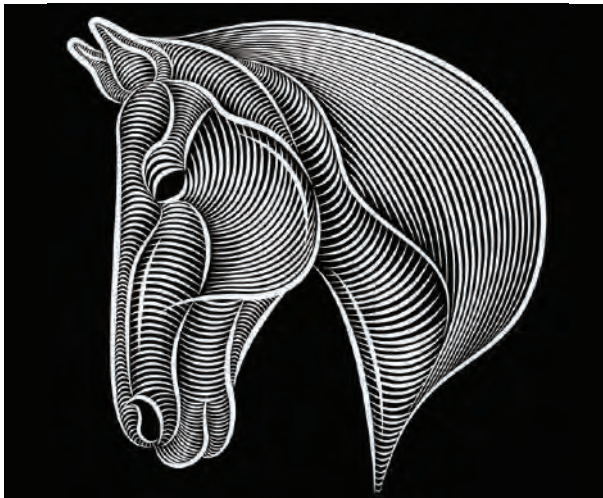
Çizgi, görsel anlatımın ilk ögesidir. Kâğıt ve benzeri bir yüzey üzerinde düşüncelerimizi en kısa yoldan anlatabilmenin aracıdır. Çizgi; düz, eğri ve kırık gibi değişik nitelikte olabilir. Çizgi paralel, dikey, yatay olarak çeşitli uzunluk, kalınlık ve aralıklarla kullanılarak grafik kompozisyonlar düzenlenebilir (Görsel 3.18).

Leke, yüzeyde tek renkle boyanarak örtülmüş parçadır. Çevresindeki renk ve renk tonundan farklı küçük bir yüzeydir. Grafik tasarımda lekenin şekli ve hareketi önemlidir. Leke siyah beyaz olabileceği gibi; renkli, geçişli ve tonlu da olabilir (Görsel 3.19).

Görsel 3.17:

Noktalarla kompozisyon

Görsel 3.18:

Çizgilerle kompozisyon, Patrick Seymour

Görsel 3.19:

"Lekelerle Kompozisyon, No 8", 1949, Jackson Pollock, tuv.üz.yağb. ve emaye, Neuberger Sanat Müzesi

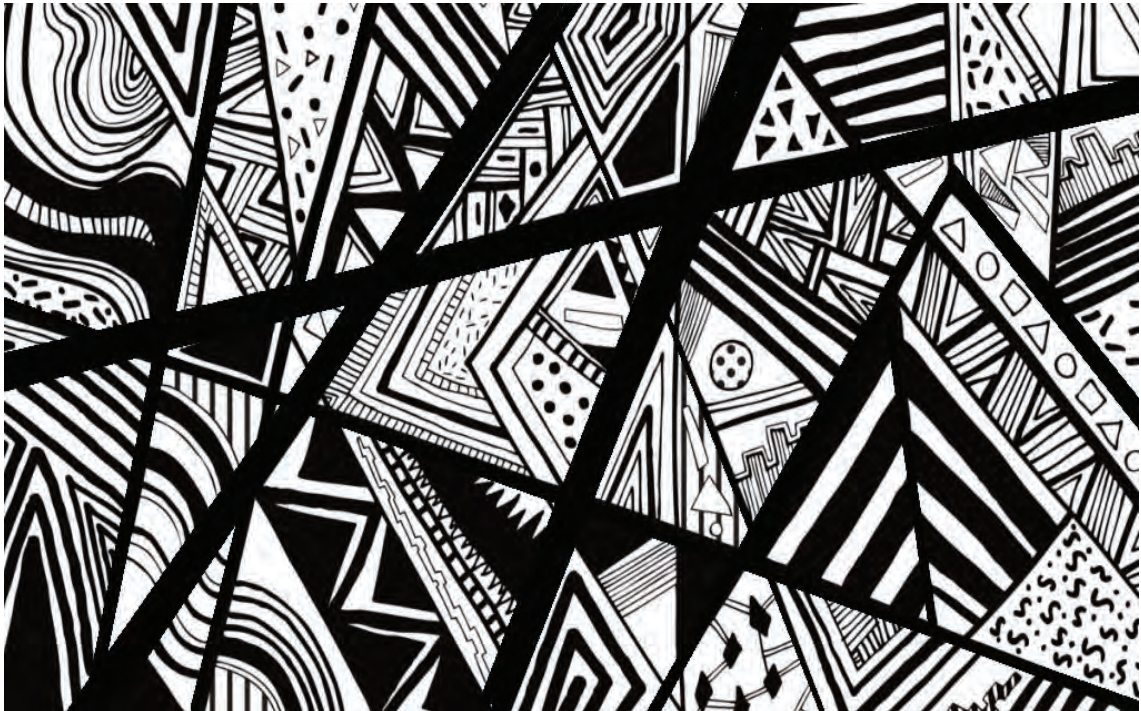

Etkinlik

1. 3.20 numaralı görselden yola çıkarak, soyut veya somut öğelerden yararlanarak bir şema oluşturunuz.
2. 3.21 numaralı görseli örnek alarak nokta, çizgi ve lekeyi kullanarak özgün çalışmanızı tamamlayınız.
3. Yapılan çalışmaların üzerinizde bıraktığı etkiyi arkadaşlarınızla paylaşınız. Nedenlerini tartışınız.

Görsel 3.20: Kompozisyon için şema

Görsel 3.21: Nokta, çizgi ve lekeyle kompozisyon

Obje Etütleri

Etüt; ön çalışma, inceleme ve araştırmaya yönelik çizimler olarak tanımlanır. Bu çalışmalar aynı zamanda objenin ayrıntılarını incelemek ve keşfetmektir. Bir objeyi doğru tanımlayabilmek için onun yapısını doğru anlayabilmek gerekir.

Çevremizdeki objeler; renk, doku, ağırlık, sertlik ve hacim gibi özelliklerinden dolayı birbirinden farklıdır. Objelerin bu özelliklerinin farkına varabilmek için dikkatli bir gözlem gerekmektedir. Çevremizdeki objeleri dikkatle incelemek, araştırmak onları doğru bir şekilde tanıma ve keşfetme olanağı sağlar. Grafik tasarım çalışmalarında her obje tasarımda bir ifade konusu olabilir. Bu nedenle doğal veya yapay objelerin araştırılması, incelenmesi ve keşfedilmesi amacıyla etüt edilmeleri önemlidir (Görsel 3.22, 3.23, 3.24, 3.25).

Görsel 3.23:

Yapay obje etüdü, Dong Won Kim, kara kalem

Görsel 3.22:

Doğal obje etüdü,
Phil Davies (Fil Deyvis),
kara kalem

Görsel 3.24:

Yapay obje etüdü,
Barnett Newman Wegway
(Barnet Nüwmın Wegvey),
kara kalem

Görsel 3.25:

Doğal obje etüdü,
2013, Susannah Blaxill
(Suzanna Bileksil), kara kalem

Etkinlik

3.26 numaralı görselde bir objenin çizim aşamaları görülmektedir. Bu aşamaları dikkatle inceledikten sonra soruları cevaplayınız ve etüt çalışmanızı yapınız.

1. Işık ve gölge etkisinin obje üzerinde güçlü olduğu yerleri söyleyiniz.
2. Obje üzerinde açık, orta ve koyu ton değerlerini gösteriniz.
3. Objenin yapısını ve doku özelliklerini söyleyiniz.

Görsel 3.26: Doğal obje etüdü, Rabia Kevser Akça

Nesneleri Sadeleştirme ve Soyutlama

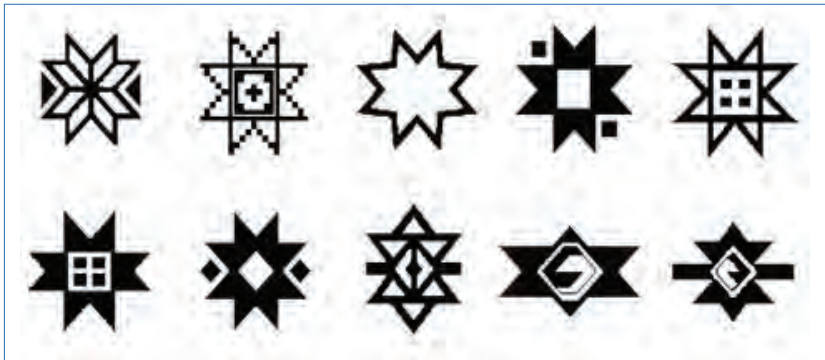
Objelerin biçimlerinin şematize edilerek betimlenmesine, “sadeleştirme” denir. Bu yöntem belirli oranda deformasyonu (biçim bozma) içerir. Sadeleştirme, grafik tasarım çalışmalarında çok kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde obje, karakterine sadık kalınarak amaca uygun şekilde sadeleştirilir. Böylece objenin karakteri daha yalın ve anlamlı şekilde tanımlanmış olur. Sadeleştirme, objeyi gerçek görünümünden uzaklaştırmaz.

“Soyutlama”, objenin biçiminin giderek sadeleştirilmesi ve artırılmasıyla yeni bir görüntü elde edilmesidir. Bu nedenle gerçek varlıklara gönderme yapılamaz. Ayrıca soyutlama, tasarımcının tavrını yansıtan tümüyle bireysel bir etkinliktir.

Sadeleştirme ve soyutlama ile elde edilen desen, tasarımcının duygularına uygun olarak biçimlendirilerek yeni bir değer kazanır. Türk çinilerinde lale, karanfil gibi motifler (Görsel 3.29, 3.30); halı ve kilim desenlerindeki (Görsel 3.27, 3.28) geometrik biçimler sadeleştirilmiş nesnelerdir.

Görsel 3.27:

Kilim

Görsel 3.28:

Anadolu’da halı ve kilimlerde kullanılan yıldız formları

Görsel 3.29:

İznik çinisinde lale motifi

Görsel 3.30:

Çinide stilize lale ve karanfil motifleri

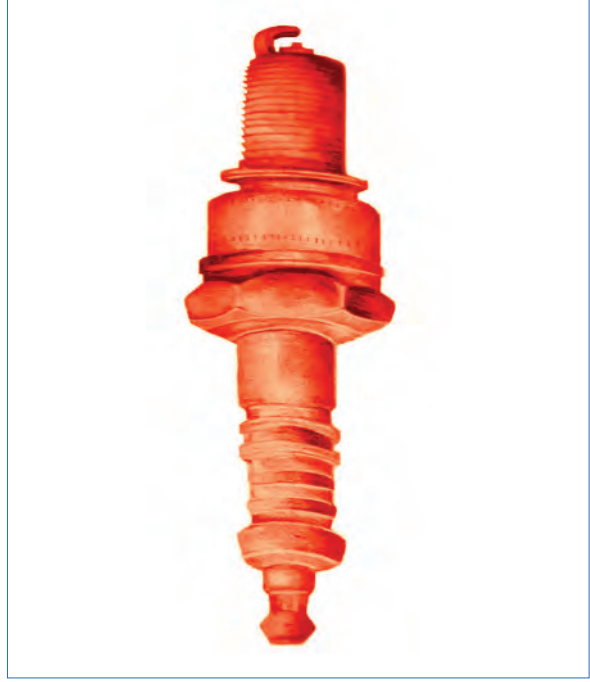
Etkinlik

Belirleyeceğiniz bir objeyi aşağıda verilen işlem basamaklarını izleyerek sadeleştiriniz.

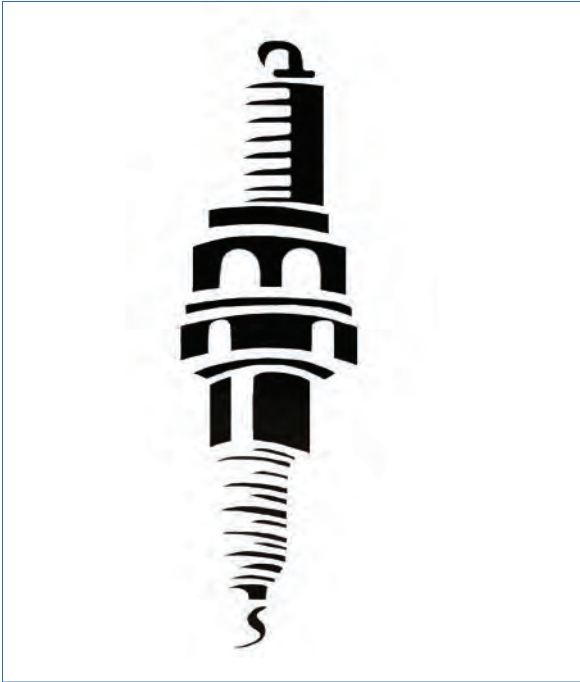
1. Objeyi kara kalem tekniğiyle etüt ediniz (Görsel 3.31).
2. Objeyi guaj boya tekniğiyle uygulayınız (Görsel 3.32).
3. Çizdiğiniz objeyi sadeleştiriniz (Görsel 3.33).
4. Çizdiğiniz objeyi soyutlayınız (Görsel 3.34).

Görsel 3.31:
Objenin kara kalem etüdü,
İrem Mercan

Görsel 3.32:
Guaj boya tekniğiyle obje çalışması,
İrem Mercan

Görsel 3.33:
Objenin sadeleştirilmesi,
İrem Mercan

Görsel 3.34:
Objenin soyutlanması,
İrem Mercan

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Grafik tasarımda objenin karakterinin daha yalın ve anlamlı şekilde tanımlanmasını sağlayan çalışma aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Soyutlama B) Deformasyon C) Sadeleştirme D) Taslak E) Eskiz
- Bir objenin biçimini, dokusunu ve rengini doğru tanımlayabilmek için yapılan araştırma, ön çalışma ve incelemeye ne denir?**
A) Eskiz B) Proje C) Stilize D) Etüt E) Soyutlama
- Bir tasarımda gerçek varlıklara gönderme yapılamayan artırılmış obje görüntüsü, hangi çalışma sonunda elde edilir?**
A) Deformasyon B) Soyutlama C) Sadeleştirme D) Ön çalışma E) Taslak
- Çok sayıda temel renk noktalarının birbiriyle karıştırılmadan bir araya getirilerek izleyicinin gözünde çeşitli ara renk yanılsamasının yaratıldığı akım aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Realizm B) Kübizm C) Pürizm D) Fovizm E) Puantilizm
- Avrupa’da 20. yüzyılın ilk yıllarında başlayan geometrik soyutlama hareketleri, Türk resim sanatında 1940’larda görülmeye başlanmıştır. Türk resim sanatında geometrik soyutlama anlayışıyla resimler yapan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Cemal Tollu B) Avni Lifij C) Neş’e Erdok D) Nazmi Ziya E) Nuri İyem

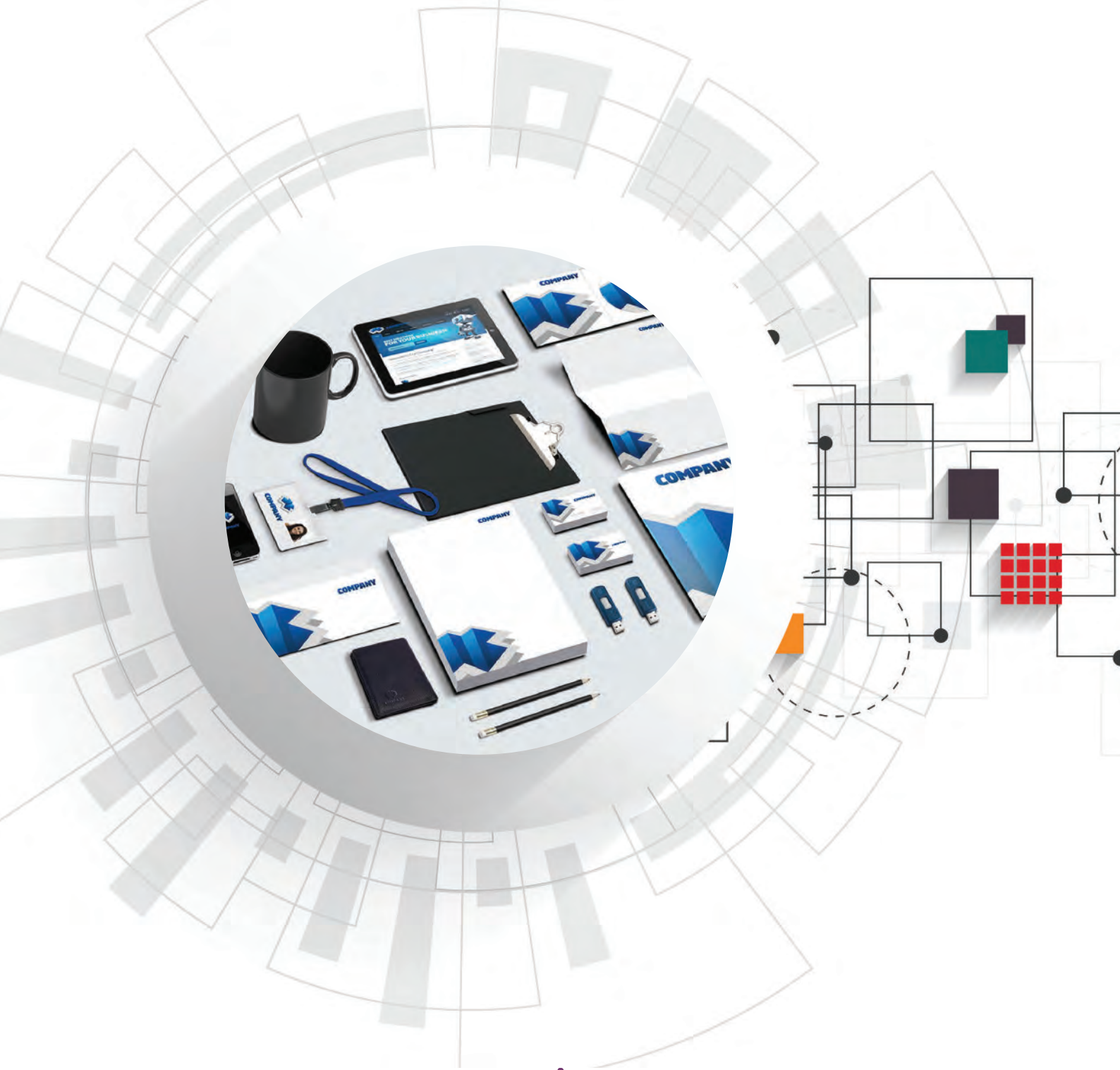
Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

TEMEL GRAFİK ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen ölçütlere göre “Temel Grafik Çalışma Yöntemleri” ünitesindeki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

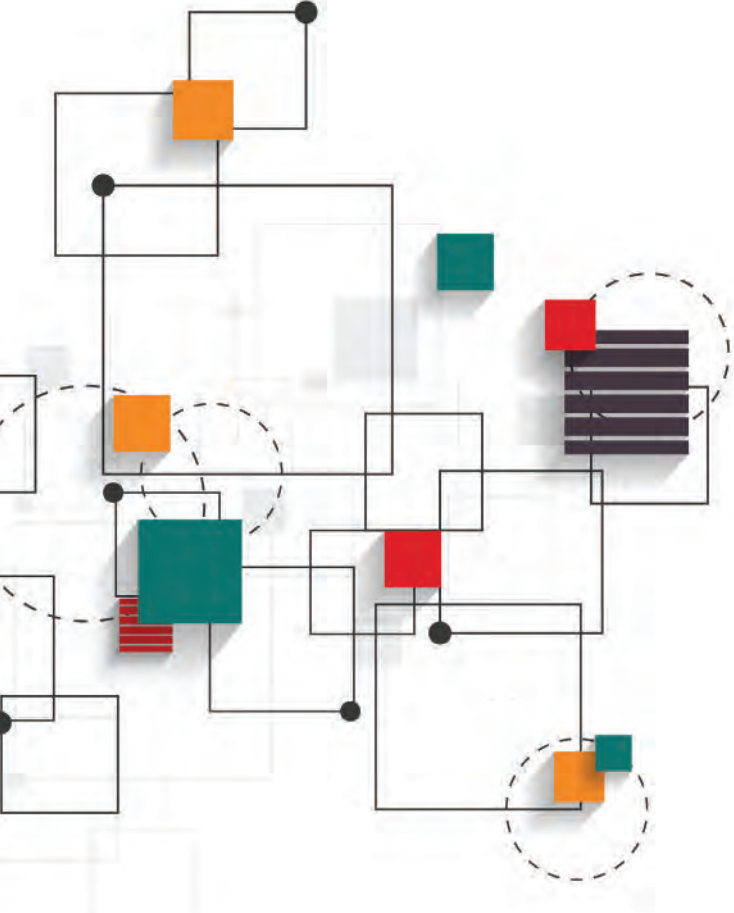
BECERİLER	DERECELER		
	Evet	Hayır	Kısmen
1 Geometrik şekillerle grafik kompozisyonlar düzenledim.			
2 Nokta ile düzenlemeler yaptım.			
3 Çizgi ile düzenlemeler yaptım.			
4 Leke ile düzenlemeler yaptım.			
5 Farklı dokularda obje etütleri yaptım.			
6 Nesneleri sadeleştirme yoluyla görsel olarak ifade ettim.			
7 Nesneleri soyutlama yoluyla görsel olarak ifade ettim.			

Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.

Kavramlar

- Piksel
- Afiş
- Amblem
- Logo
- İlan
- Broşür
- Billboard
- Etiket
- Ekslibris
- İllüstrasyon
- Animasyon
- Tipografi
- Görsel Kimlik
- Ambalaj
- Süreli Yayın
- Endüstri Ürünleri
- Piktogram
- Punto
- Harf
- Kırım
- Slogan
- Marjin

4. ÜNİTE

GRAFİK TASARIM ÜRÜNLERİ

Ünite Bölümleri

- 4.1. Photoshop ve Uygulamaları
- 4.2. Kurumsal Kimliğe Giriş
- 4.3. Tipografi Bilgisi
- 4.4. Piktogram
- 4.5. Afiş
- 4.6. İllüstrasyon
- 4.7. Kitap Kapağı
- 4.8. Ambalaj Tasarımı

*“Bir imge
yalnızca bir marka,
bir tasarım, bir slogan ya da
kolayca anımsanan bir resim
değildir. Bireyin, kurumun,
şirketin, ürünün ya da hizmetin
kılı kırk yararak yaratılmış kişilik
portresidir.”*

Daniel Joseph Boorstin

Hazırlık Çalışmaları

1. Görsel iletişim nedir?
2. Görsel iletişim ürünleri nelerdir?
3. Piksel hakkında araştırma yapınız.
4. Piksel ile hangi alanlarda karşılaşıldığını söyleyiniz.
5. Görüntü işleme programlarını araştırınız. En çok kullanılan görüntü işleme programı hangisidir? Söyleyiniz.

Grafik Tasarım Ürünleri

Görsel iletişim; afiş (Görsel 4.1), ambalaj (Görsel 4.2), ilan, broşür (Görsel 4.3), CD (Görsel 4.4), exlibris (Görsel 4.5), amblem, logo (Görsel 4.6), billboard, etiket, kitap, kitap kapağı, illüstrasyon, animasyon, tipografi, görsel kimlik, süreli yayın, web sitesi, reklam, endüstri ürünleri, kaset kapağı vb. grafik tasarım ürünleriyle sağlanır.

Temel Kavramlar

Piksel
Amblem
Logo
Broşür
Etiket
Exlibris
Animasyon
Tipografi
Görsel Kimlik
Süreli Yayın
Endüstri Ürünleri

Görsel 4.1:

İstanbul Caz Festivali afişi, 2006,
Pemra Ataç

Etkinlik

Görsel iletişimde kullanılan grafik tasarım ürünlerini araştırınız. Bulduğunuz örnekleri bir belleğe kaydedip sunum hazırlayarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 4.2:
Gömlek ambalajı

Görsel 4.3:
Otomobil broşürü

Yakın bir geçmişe kadar bütün tasarımcılar, grafik tasarım çalışmalarını resim kâğıtları üzerinde hazırlamışlardır. Hızla gelişen teknolojiyle birlikte artık bilgisayarsız bir grafik tasarım ortamı olmadığı gibi bilgisayarlar, tasarımcının en önemli aracı hâline gelmiştir. Ancak bilgisayar kullanımının artması aynı zamanda grafik tasarım eğitimi almamış kişilerin de tasarımlar yapmasına neden olmuştur. Estetikten uzak görsellerin ortaya çıkmasına sebebiyet veren bu durum, sanatsal anlamda grafik tasarım eğitiminin yanı sıra bilgisayar teknolojisinin öğrencilere öğretilmesini de zorunlu hâle getirmiştir.

Görsel 4.4:
CD kapağı

Görsel 4.5:
Exlibris, 2009, Erkin Keskin,
10,5x9,5 cm, gravür baskı,
Özel Koleksiyon, Bursa

Görsel 4.6:
Borsa İstanbul logosu

Etkinlik

Görsel 4.7-4.15 arasında verilen grafik tasarım ürünlerinin kullanım alanlarını; açık hava reklamcılığı (dış mekân), basılı yayın, ambalaj vb. şeklinde görsel altlarında bırakılan boşluklara yazınız.

Görsel 4.7:

Görsel 4.8:

Görsel 4.9:

Görsel 4.10:

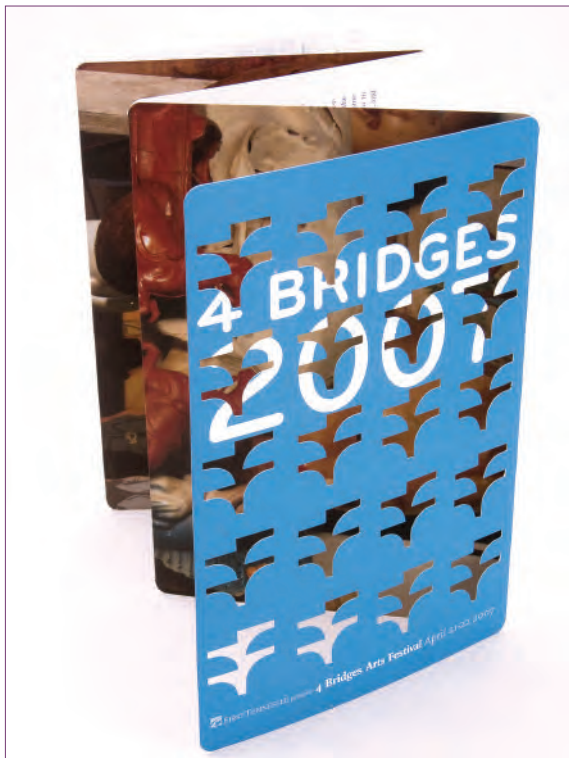

Görsel 4.11:

Görsel 4.13:

Görsel 4.14:

Görsel 4.12:

Görsel 4.15:

Görsel 4.16:
Adobe Photoshop Programı
ekran görüntüsü

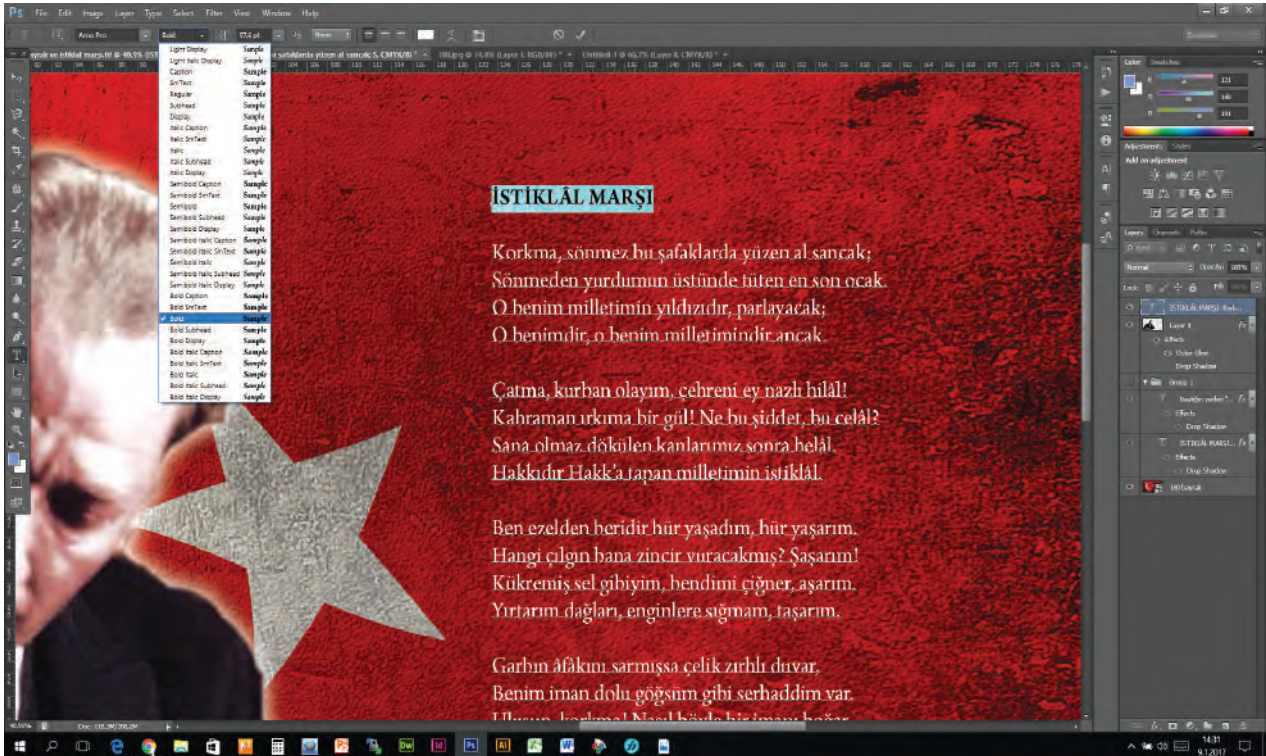

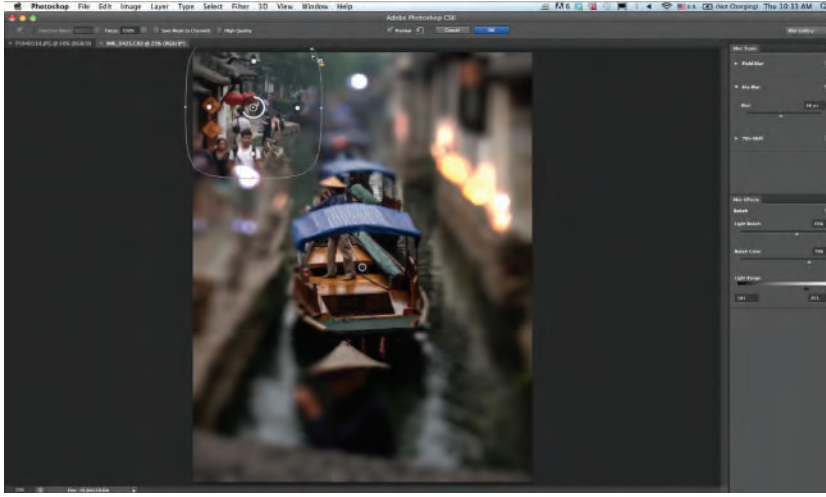
Tasarımda Piksellerden Oluşan Görüntülerin Kullanılması

Her grafik tasarımcı, yapmış olduğu işin özelliklerine uygun tasarım programları kullanmak zorundadır. Bu tasarım programları, kendi içinde çok geniş bir kullanım alanına sahiptir. Logo, dergi, kitap tasarımı vb. çalışmalarda vektörel temelli programlar tercih edilirken görüntü işlemek için bitmap temelli programlar kullanılmaktadır.

Bitmap temelli programların genel amacı görüntü işlemektir. Bu programlar sayesinde bir fotoğraf üzerinde her türlü değişiklik yapılabilir. Bitmap temelli programların en küçük ölçü birimi, pikseldir. Ancak piksel amaçlı bu programlar, her türlü bilgisayarda verimli çalışmamaktadır. Çok yer kapladıkları için bilgisayarların hard diskinin, verilen komutların hızlı gerçekleştirilebilmesi için de RAM'inin (REM) yüksek kapasitede olması gerekmektedir. Bitmap amaçlı yazılımlar; Color Studio (Kalır Stüdyo), Aldus SuperPaint (Aldus SüpırPeynt) ve Adobe Photoshop (Adob Fotoşop) gibi programlardır. Ancak bu programlar arasında en yaygın olanı Adobe Photoshop'tur (Görsel 4.16, 4.17).

Görsel 4.17:
Adobe Photoshop Programı
ekran görüntüsü

Görsel 4.18:
Adobe Photoshop Programı
ekran görüntüsü

Adobe Photoshop Programı: Parlaklık/kontrast/renek ayarı, boyama, ön baskı, rötuş ve karanlık oda sistemlerini içeren bir görüntü işleme programı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yüksek çözünürlük kapasiteli tarayıcılardan alınan görüntülerin renk ayarımı işlemleri için de ideal bir program olarak görülmektedir. Her Photoshop görüntüsü, piksellerden oluşmaktadır. Değişik ton ve renkler içeren küçük dikdörtgenlere “piksel” denilmektedir (Görsel 4.18).

Resim üzerinde istenilen her türlü değişikliği yapma yeteneğine sahip bir program olan Adobe Photoshop’un en büyük özelliği, tasarımcıların istediklerini gerçekleştirebilmesidir (Görsel 4.19). Bu nedenle bir çok reklam ajansında bu program kullanılmaktadır. Fotoğraflar üzerinde değişiklik yapma imkânı sunması nedeniyle günümüzde Adobe Photoshop programını kullanmayan fotoğraf stüdyoları neredeyse kalmamıştır.

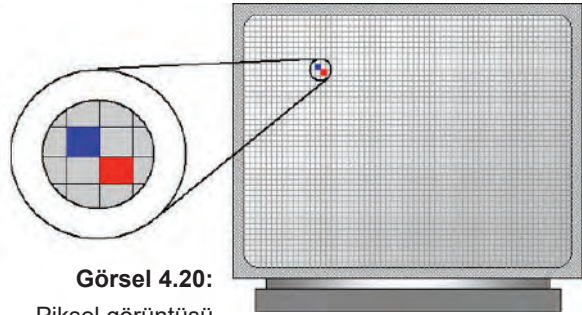
Görsel 4.19:
Adobe Photoshop Programı
ekran görüntüsü

Bunları Biliyor musunuz?

Görüntü işleme programlarında taranan görüntülerin sayısal ortam olan bilgisayarlarda gösterilebilmesi ve üretilebilmesi ancak piksellerle mümkündür. Görüntünün en küçük birimi olan pikseller, kare şeklindedir. Piksellerin kendi başına en ve boy değerleri yoktur. Örneğin 20 cm uzunlukta 20 piksel varsa her piksel 1 cm, 10 cm uzunlukta 100 piksel varsa her piksel 1 mm demektir. Her piksel, kare biçimindedir ve hepsinde sadece bir renk vardır (Görsel 4.20). Yani pikselin bir kısmı açık, bir kısmı koyu ya da bir kısmı kırmızı, bir kısmı siyah olmaz. Renk geçişleri, farklı renkte piksellerin yan yana gelmesinden oluşur. Sayısal görüntüler, yan yana gelen piksellerden oluşur (Görsel 4.21, 4.22).

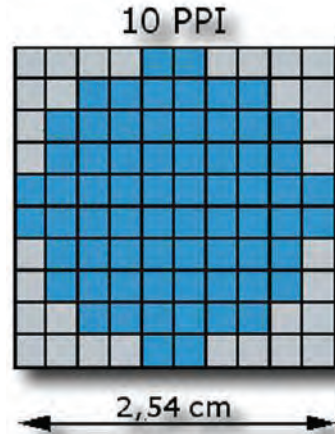

Görsel 4.20:

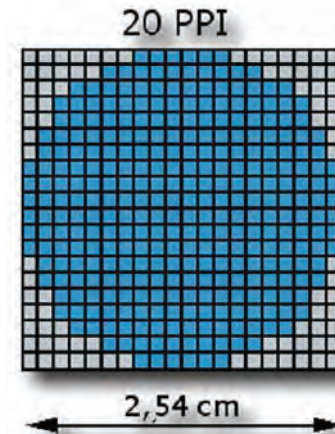
Piksel görüntüsü

Her piksel sadece bir renkten oluşur.

Görsel 4.21:
Piksel çözünürlüğü
(Piksel çözünürlüğü, 1 İnçte bulunan piksel sayısını belirtir.
1 inç = 2,54 cm dir.
Bu görseldeki çözünürlük için
10x10=100 pikseldir.)

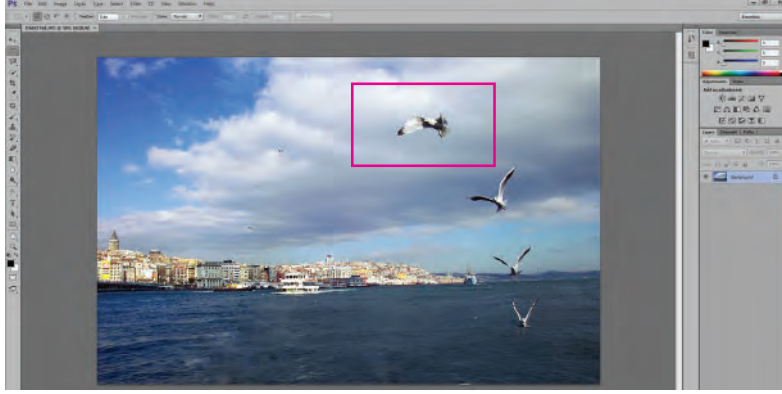
Görsel 4.22:
Piksel çözünürlüğü
(Piksel çözünürlüğü, 1 İnçte bulunan piksel sayısını belirtir.
1 inç = 2,54 cm dir.
Bu görselde çözünürlük için
20x20=400 pikseldir.)

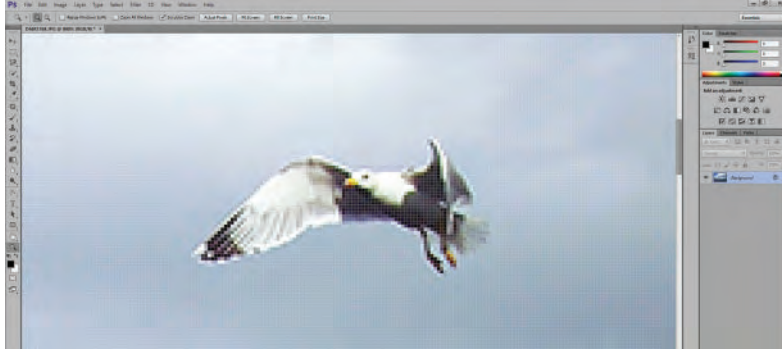
Etkinlik

Aşağıdaki işlem basamaklarını inceleyiniz. Siz de seçtiğiniz bir görsel üzerinde görüntü işleme programını kullanarak kademeli büyütme yapınız. Pikselin görüntü üzerindeki etkisini gözlemleyiniz. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.23:

Görselin orijinal hâli

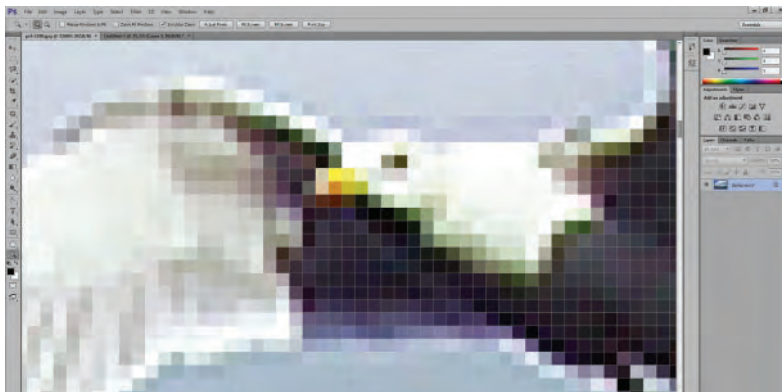
Görsel 4.24:

Orijinal görseldeki seçili bölgenin %600 büyütülmüş hâli

Görsel 4.25:

Orijinal görseldeki seçili bölgenin %1600 büyütülmüş hâli

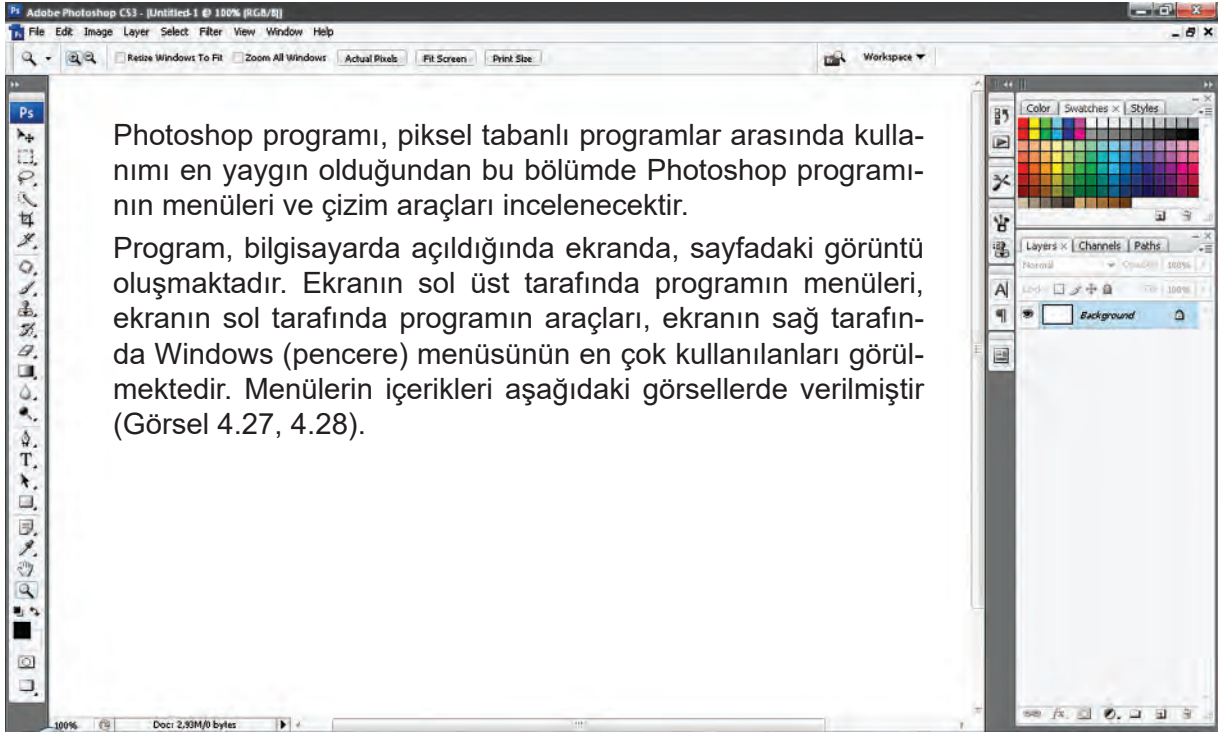

Görsel 4.26:

Orijinal görseldeki seçili bölgenin %3200 büyütülmüş hâli

Bunları Biliyor musunuz?

Görsel 4.27: Photoshop ekran görüntüsü

File (Fayl)

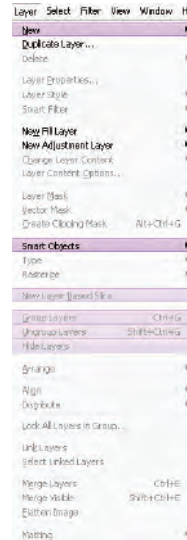
Edit

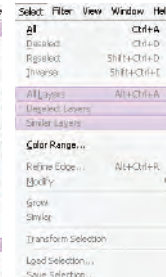
Image (İmiç)

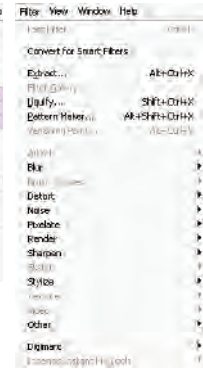
Layer (Leyir)

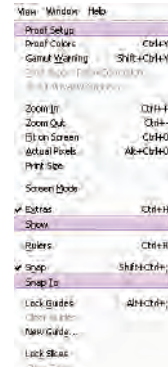
Select (Selekt)

Filter (Filtir)

View (Viyü)

Window

Görsel 4.28: Photoshop menüleri

Photoshop CS3 Çiz. Araç. Açıklamaları

Marquee Tools (Marki Tuls): Seçim araçları. Çalışmanızda dörtgen ve elips alanlar seçebilmenizi sağlar.

Move Tool (Mov Tul): Hareket aracı. Bu araçla sayfanızda bulunan nesneleri istediğiniz yere taşıyabilirsiniz.

Lasso Tool (Laso Tul): Seçim aracı. Bu araçla kalem gibi çizerek serbestçe alan seçebilirsiniz.

Quick Selection (Kuik Selekşin): Direkt seçim aracı. Bu araçla sayfanızdaki seçmek istediğiniz yere bir defa tıklayarak o alanın rengine uygun olan alanları seçebilirsiniz.

Crop Tool (Krop Tul): Kesme aracı. Bu araçla açtığınız fotoğraf çalışma vb. şeylerin fazlalık olarak gördüğünüz kenar kısımlarını keserek istediğiniz kadrajı elde edebilirsiniz.

Slice Tools (Slays Tul): Parçalama araçları. Bu araçlar genelde Photoshop'ta web sayfası için hazırlanmış görselleri parçalamaya yarar.

Healing Brush Tools (Hiling Braş Tuls): Müdahale araçları. Bu araç fotoğraflardaki bazı hataların düzeltilmesinde rötuşlanmasında kullanılır.

Brush Tools (Braş Tuls): Boyama araçları. Bu araçları kullanarak seçtiğiniz alanı istediğiniz renkte boyayabilirsiniz.

Stamp Tools (Stemp Tuls): Rötuş araçları. Bu araç rötuşlamada kullanılır. Fotoğrafta istemediğiniz lekeler, taramadan kaynaklı izler, cilt temizliği, zemin çoğaltma vb. yapabileceğiniz bir araçtır.

History Brush Tools (Histıry Braş Tuls): Yapılan işlemleri geri alma araçları. Bu araç ile dokümanınızda bazen sonuçları beğenmeyip veya dokümanın bazı yerlerindeki çalışmalarını geri almak istediğinizde kullanabilirsiniz.

Eraser Tools (Ereyzır Tuls): Boyama araçları. Bu araç silme işlemlerinde kullanılır. Temizlemek istediğiniz yere gelip direkt sürükleyerek kullanabilirsiniz.

Gradient Tool (Greyditint Tul): Geçişli zemin ve boyama aracı. Zemin rengini ton geçişli boyamanızı sağlar.

Pen Tool (Pen Tul): Kalem aracı. Bu araç çizim işlemi yapmanızı sağlar. Açılan diğer pencerelerden de bu yaptığımız çizimde değişiklik yapabilirsiniz.

Type Tool (Tayp Tul): Yazı aracı. Yazı metinleri oluşturmanızı sağlayan araçtır.

Selection Tool (Seleksın Tul): Seçim aracı. Çalışmanızdaki katmanları seçebilmenizi sağlayan bir araçtır.

Rectangle Tool (Rektengıl Tul): Geometrik şekil aracı. Sayfa üzerinde geometrik şekiller çizebilmenizi sağlayan araçtır.

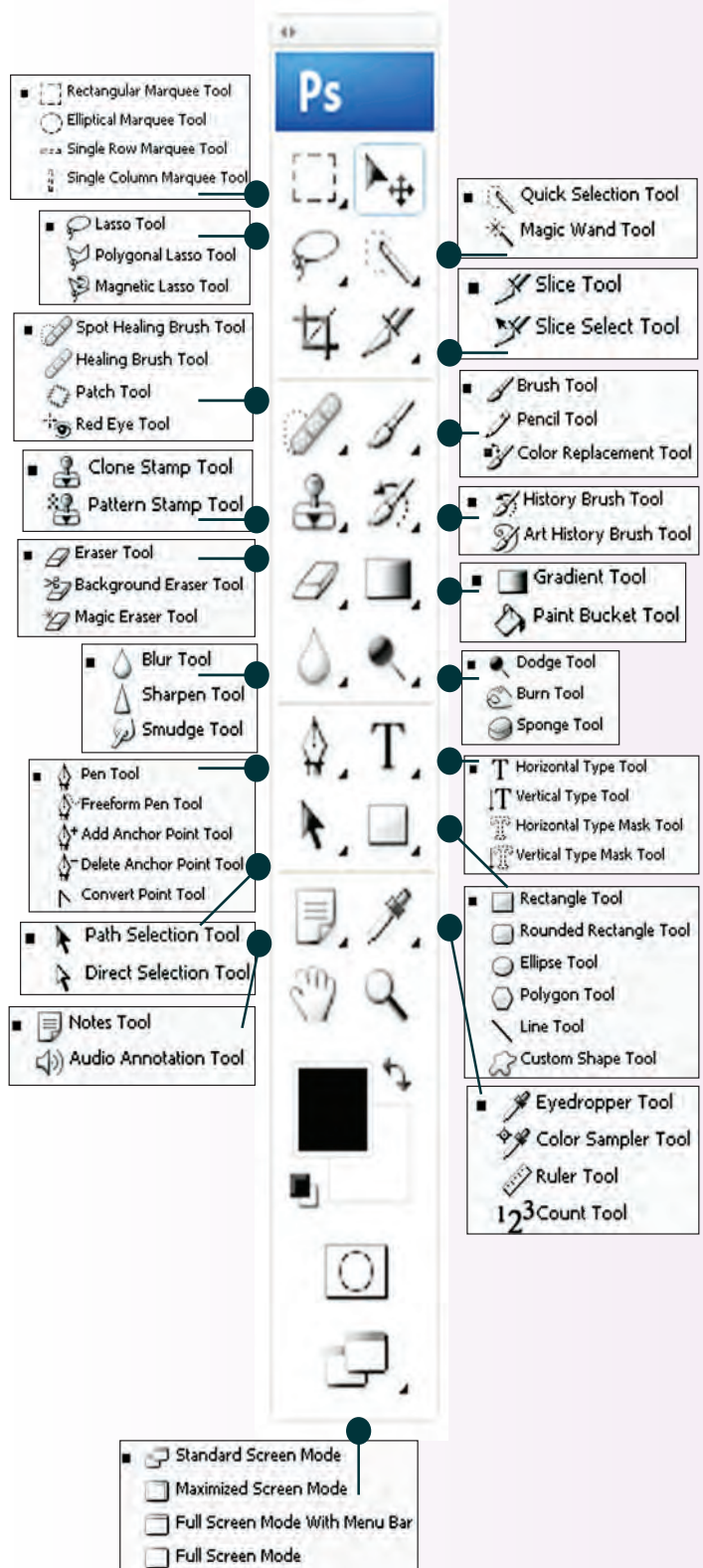

Eyedropper Tool (Aydıropır Tul): Seçim aracı. Objeden örnek renk ve yapısal özellik almanızı, bunu başka objelere uygulamayı sağlar.

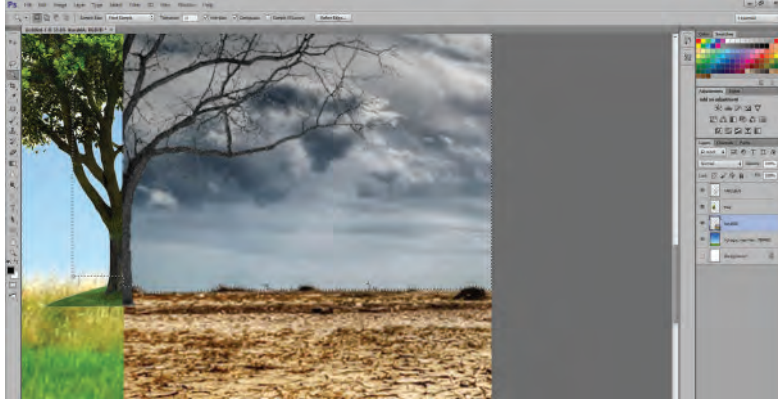

Notes Tool (Nots Tul): Not yazma aracı. Çalışma üzerine not yazmanızı sağlayan araçtır.

Photoshop Çizim Araçları Genel Görünüm

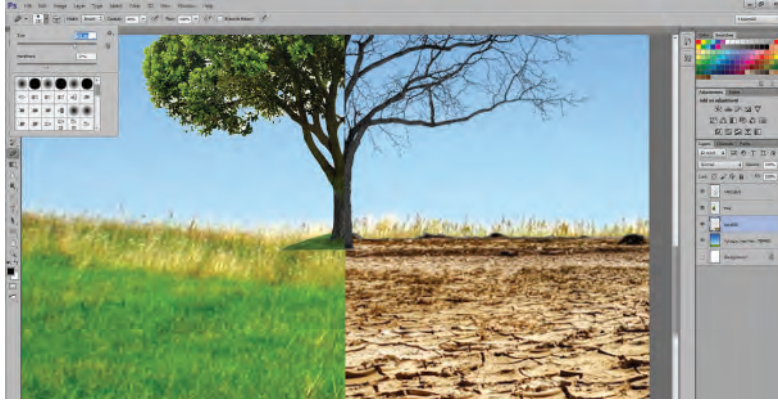
Görsel 4.29: Photoshop çizim araçları

Görsel 4.34:

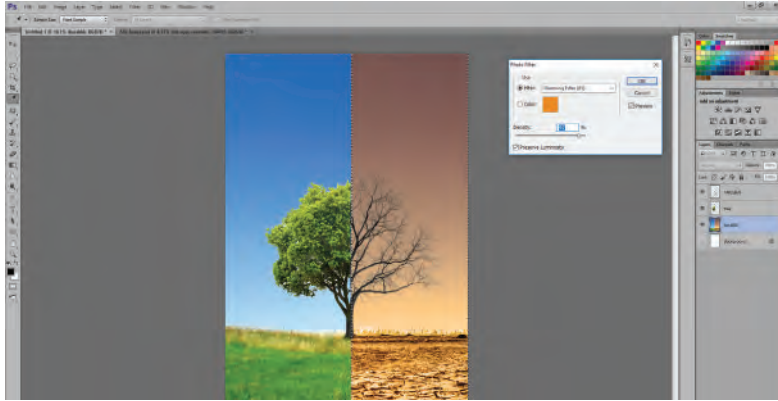
Arka planda kullanacağımız görselleri sayfaya çağıralım. Ekranının sağ tarafındaki Layers bölümünde bu görsellerin bulunduğu katmanı ağaçların bulunduğu katmanın altına farenin sol tuşuna basılı tutarak sürükleyelim.

Kompozisyonumuza uygun olarak arka plan görsellerinin bir yarılarını silelim.

Görsel 4.35:

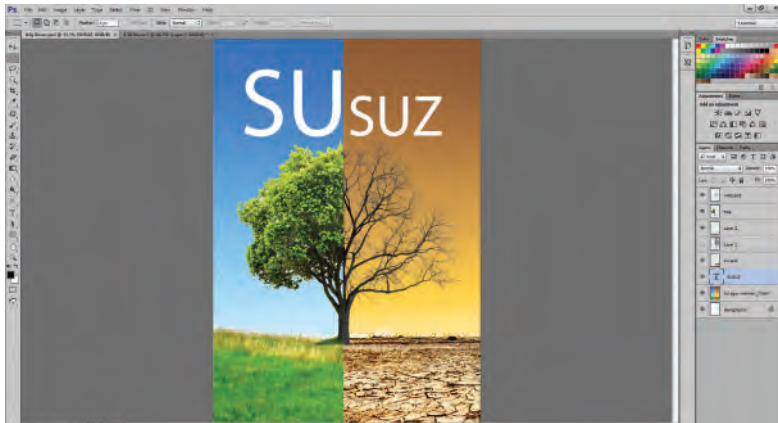
Eraser Tool'u (Silgi Aracı) seçtikten sonra üstteki menü çubuğundan gerekli yumuşaklık ayarlarını yapıp ağaçların alt kısımlarını silerek zeminle geçişini yumuşatalım.

Görsel 4.36:

Ekranın sağ tarafındaki Layers bölümünden arka zeminde kullandığımız katmanları Ctrl tuşunu kullanarak seçelim ve sağ tuşa tıklayarak açılan pencereden Merge Layerı seçerek layerleri birleştirelim.

Arka zemin Layerı seçiliyken Rectangular Marquee Tool aracıyla kuru zemin olarak belirlediğimiz alanı seçelim ve Image/Adjustment/Photo Filter menü kombinasyonu ile açılan pencereden gerekli ayarları da yaparak kuraklık teması oluşturalım.

Görsel 4.37:

Horizontal Type Tool'u (Yazı Aracı) kullanıp yazımızı yazarak harf büyüklüğünü istediğimiz ayarlara getirelim ve afiş tasarımı tamamlayalım. Tasarımı File/Save kombinasyonu ile PSD formatında kaydedelim.

Not: Photoshop'ta yapılan tasarımları daha sonra kullanabilmek için PSD yada TIFF formatında kaydedebiliriz.

Temel Kavramlar

Marka
Logo
Logotype
Amblem
Font

4.2 Kurumsal Kimliğe Giriş

Hazırlık Çalışmaları

1. İlgili alanınızla ilgili markaları araştırınız. Bu markaların görsellerinden bir dosya oluşturup sınıfa getiriniz.
2. Sanatsal etkinlikler yapan kurumları araştırarak marka imajlarını dosyalayıp sınıfa getiriniz.
3. Çevrenizde gördüğünüz markaların en dikkat çekici olanları hangileridir? Bunlara ait görselleri dosyalayarak sınıfa getiriniz.

Görsel 4.38:
Selpak

Kurumsal Kimliğin Belirleyici Ögesi: Marka

Marka; ürün ve hizmetleri tanımlamayı ve rakiplerinden ayırtmayı amaçlayan bir isim, terim, işaret, sembol veya tasarımıdır. Ürün; kendisine değer katan en önemli unsur olan marka aracılığıyla imaj, prestij, statü gibi soyut ve sembolik anlamlar kazanır. Markanın; tanımlama, hatırlatma, tanıtırma ve ürün hakkında bilgi verme gibi işlevleri vardır.

Çağdaş anlamda marka adının kullanımına 19. yüzyıl sonlarında rastlanmaktadır. Sanayi Devrimi'nden sonra reklamcılık ve pazarlama yöntemlerinin gelişmesiyle ürünlerin iyi bir marka ile pazara sunulması değer kazanmıştır. Markanın günümüze kadar önemini artırması, değişen rekabet ve tüketim fazlalığının bir sonucudur.

Günümüzde marka, "Nesne hakkında bilgi vermek için o nesne ile ilgili pek çok şeyi kapsayan etiket" olarak açıklanabilir. Günlük hayatta da karşılaşılan birçok ürün, o alanda ilk çıkan ürünün ismiyle anılır. Örneğin "Selpak" markası öyle benimsenmiştir ki tüm kâğıt mendillere bu isimle hitap edilmektedir (Görsel 4.38).

Görsel 4.39:
Bursa Nilüfer Belediyesi

Görsel 4.40:
Nikon

Görsel 4.41:
Samsung

Görsel 4.42:
Mercedes

Pek çok ürünün ambalaj içinde satılıyor olması onların denenmesine (tatma, dokunma vb.) mani olmaktadır. Bu durum, tüketicinin seçimini deneyimlerine ve ürünle ilgili reklamlara güvenerek yapmasına yol açmakta dolayısıyla markanın önemini daha da artırmaktadır.

Üreticiler, ürünlerinin benzerlerinden farklı algılanmasını amaçlar. Bu nedenle kullandıkları simge, isim ve bu isimleri korumak için alınan patent hakkı ile markalaşma sürecine girmişlerdir.

Üretilen mal ve hizmetin biçimi, yapısı; o mal ve hizmete ait her şey marka kavramının içinde yer almakta dolayısıyla kurumsal kimliğin belirleyicisi olmaktadır. Markalar, sadece yazı, görsel ya da her ikisinin birlikte kullanıldığı simgelerle de kendilerini ifade edebilir. Markanın kullandığı imaj, zaman içinde markanın kendisi hâline gelir (Görsel 4.38).

Sadece yazının kullanıldığı marka simgelerinde var olan fontlardan (yazı karakteri) yararlanılabileceği gibi yeni fontlar da tasarlanabilir. Genellikle üretici firmanın adının yer aldığı bu tasarımlar “logotype” olarak tanımlanır. Tasarımlar bir bütündür ve yalnız başına kullanılır (Görsel 4.40).

Sadece şekil ya da görselden oluşan resimsel simgelere “amblem” denir. Daha geniş bir tanımla “ürün ya da hizmet üreten bir kuruluşa kurumsal kimlik kazandıran, soyut veya somut görüntülerle oluşturulan görsel simgelerdir” (Görsel 4.42).

“Logo”, yazı ve görselin bir arada kullanıldığı kurumsal marka simgesidir. Tasarımda ürünün, kuruluşun veya hizmetin adı, harf ve resimsel öğeler bir arada kullanılarak simgeleştirilir (Görsel 4.39, 4.41, 4.44, 4.45).

Logotype, amblem ve logo; yalın, anlaşılır ve mümkün olduğunca az sayıda renkten oluşmalıdır. Bunun yanında her türlü boyutta ve yüzeyde okunabilmelidir. Tasarım özgün olması, görsel olarak kurum ve kuruluşun hizmet ve ürünleriyle doğrudan ilişkisinin bulunması, logoda olması gereken diğer özelliklerdir..

Görsel 4.43:
Petrol Ofisi

Görsel 4.44:
Koç Holding

Görsel 4.45:
Türk Hava Yolları

Logotype, logo ve amblem kadar iyi bir marka olabilmenin özellikleri arasında, markanın isminin rolü de oldukça büyüktür. Marka ismi seçiminde aşağıdaki özellikler dikkate alınmalıdır:

- Marka isminin söylenişi kolay olmalıdır.
- Ürünle ilgisi olmayan bir isim, daha akılda kalıcı olur.
- Firma veya kurumun adı başka alanlarda kullanılıyor olmalıdır. Bu durum, karışıklığa sebep olur.
- Marka için bir yöre ismi kullanılmamalıdır çünkü o yöreye ait farklı kurum ve kuruluşlara da bu isimlerin verilme olasılığı oldukça yüksektir.

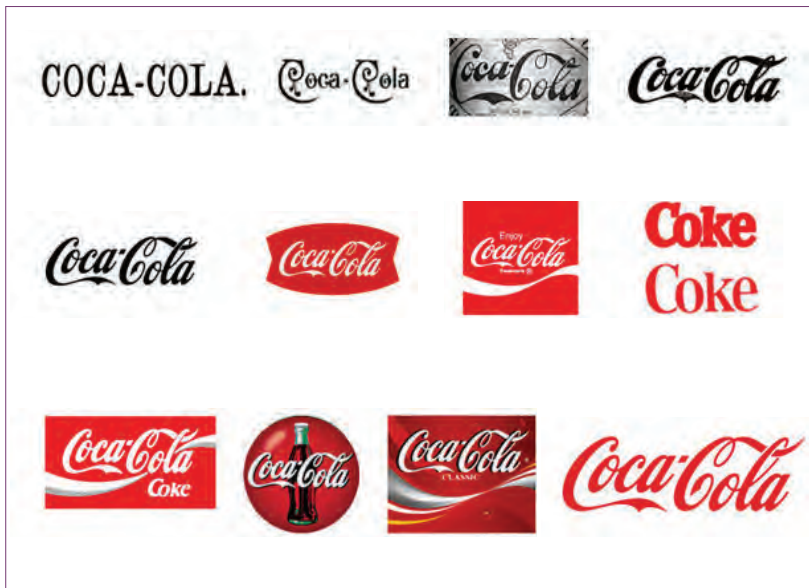

Etkinlik

4.46, 4.47 numaralı görsellerde iki içecek markasının logolarındaki tarihsel gelişim süreci görülmektedir. Bu görselleri inceleyerek Coca Cola'nın marka imaj ve kimliğinin değişmeme nedenleri sizce neler olabilir? Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.46:
Pepsi logosunun değişimi

Görsel 4.47:
Coca Cola logosunun değişimi

Etkinlik

4.48 ve 4.51 arasında verilen görsellerde farklı markaların logolarının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimler verilmiştir. Bu tasarımları renk, doku, biçim, ve yazı karakteri açısından inceleyiniz. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

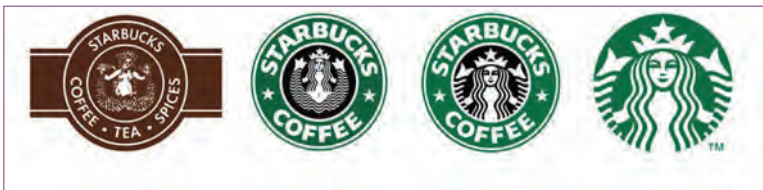
Görsel 4.48:
Shell logosunun değişimi

Görsel 4.49:
Mercedes logosunun değişimi

Görsel 4.50:
Arçelik logosunun değişimi

Görsel 4.51:
Starbucks logosunun değişimi

Etkinlik

Görsel 4.52-4.59 arasında verilen tanınmış firma ve kurumlara ait markaları inceleyip amblem, logo, logotype olarak sınıflandırarak altlarında bırakılan boşluklara yazınız. Amblem, logo ve logotype ile ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.52:
Pardus işletim sistemi

Görsel 4.53:
TÜBİTAK

Görsel 4.54:
Puma

Görsel 4.55:
Apple

Görsel 4.56:
Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Görsel 4.57:
Adidas

Görsel 4.58:
PTT

Görsel 4.59:
Disney

Etkinlik

4.60-4.67 arasındaki görsellerde harflerden oluşan marka tasarımları veya logotype örnekleri görülmektedir. Siz de harflerden oluşan perspektif kurallarına uygun bir marka tasarımı veya logotype uygulaması yaparak panoda sergileyiniz. Logotype ile ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227). Kurumsal kimlik ile ilgili çıkarımlarınızı okuyarak sonuçları değerlendiriniz (s.227).

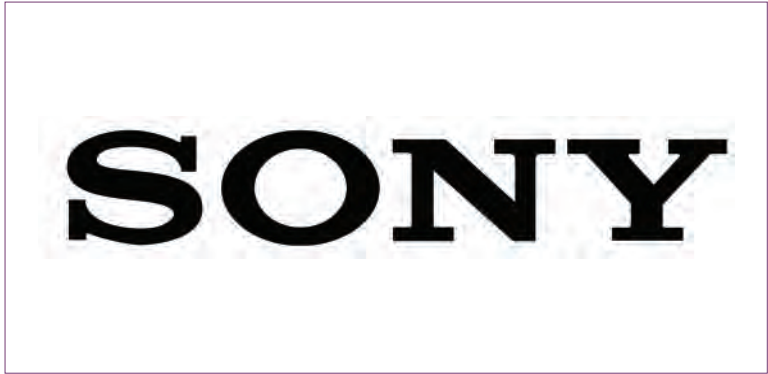
Görsel 4.60:
Türkiye Cumhuriyeti
Devlet Demiryolları

Görsel 4.61:
Canon

Görsel 4.62:
Sony

Görsel 4.63:
Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

Görsel 4.64:
Nasa

Görsel 4.65:
Mac

Görsel 4.66:
Askerî Elektronik Sanayii

Görsel 4.67:
Acıbadem

Temel Kavramlar

Tipografi

Harf

Konstrüksiyon

Logogram

Espas

Serif

Uzam

Biçem

Marjin

Blok

Marj

Grid

Optik

Kadtrat

4.3 Tipografi Bilgisi

Hazırlık Çalışmaları

1. Çevrenizde karşılaştığınız tipografik öğelerin fotoğrafını çekerek arşiv oluşturunuz. Sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Gazete ve dergilerde karşılaştığınız farklı tipografik tasarımları belirleyerek arşiv hazırlayınız. Sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tipografi

Tipografik düzenlemenin en temel ögesi olan harf; form (şekil) anlamına gelen Yunanca typos (tipos) sözcüğünden gelmektedir. Yazmak, çizmek anlamına gelen graphie (grapy) sözcüğüyle birlikte kullanılmasıyla typographia (tipograpy) şeklinde yazılan bu terim, dilimize tipografi olarak girmiştir. Harf, sayı ve noktalama işaretlerinin her biri tipografik karakterdir.

17. yüzyıldan beri kitap baskı sanatı olarak tanımlanan tipografi, bugün bir eserin sanatsal biçimlendirilmesi anlamına gelmektedir. Buna harf, karakter ve boyutlarının seçimi, dizgi alanının belirlenmesiyle bunların sayfadaki duruşu da dâhildir.

Grafik iletişim öğelerinden tipografinin ilk işlevi, okunmaya dayanır. Grafik tasarımcısı, tipografik karakterleri düzenlerken, okurun algılamasını kolaylaştırmak için tipografi dilini iyi tanımalı ve kullanmalıdır.

Günümüzün tipografik karakterleri, el yazılarıyla başlayan uzun bir sürecin ürünüdür. Harfin temeli, çizgisel darbelerdir. Kamış, fırça veya keski gibi yazı araçları, harf biçimlerini doğrudan etkilemiştir. Eski Yunan ve Romalılar, harfleri temel geometrik yapılar (konstrüksiyon) üzerinde biçimlendirmiştir (Görsel 4.68).

Harf Formlarının Bölümleri

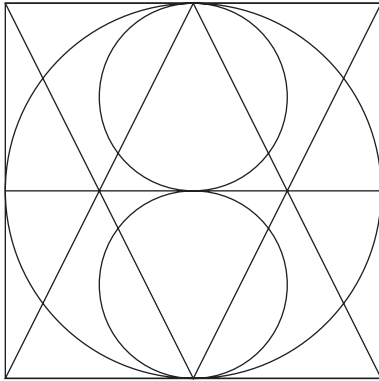
Tipografik karakterlerin harf, sayı, noktalama işaretleri ve diğer sembollerden oluşan dizisine "font" adı verilir. Aynı fontun bütün karakterleri yan yana dizildiğinde, optik olarak eş değer bir yoğunluk ve bütünsellik oluşur.

Bir fontun temel öğeleri; büyük harfler, küçük harfler, sayılar, noktalama işaretleri, matematiksel semboller, aksanlar ve logogramlardır. Logogramlar, iki harfin birleşerek oluşturduğu tipografik karakterlerdir.

Tipografik karakterler et kalınlıklarına göre beş kategoriye ayrılır (Görsel 4.69).

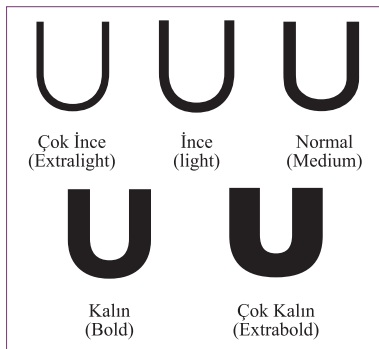
1. Extralight [Ekstralayt (Çok ince)]
2. Light [Layt (İnce)]
3. Medium [Midyum (Normal)]
4. Bold [Bold (Kalın)]
5. Extrabold [Ekstrabold (Çok kalın)]

Tipografik karakterler sadece geometrik kriterlere göre tasarlanmaz. Optik sorunlar ortaya çıkabilir. Örneğin yuvarlak harfler

Görsel 4.68:

Eski Yunan ve Roma yazılarının biçimlendiği geometrik yapı

Görsel 4.69:

Harf çeşitleri

veya sivri uçlar, üst çizgi ya da taban çizgisinin dışına taşabilir (Görsel 4.70).

Bütün tipografik karakterler, optik olarak hayali bir yatay çizgi [taban çizgisi (satır çizgisi)] üzerine dizilir. Küçük harflerin gövde yüksekliklerini belirleyen orta çizgi ile taban (satır) çizgisi arasındaki uzaklık “x” yüksekliği olarak adlandırılır, bu da küçük harflerin standart yüksekliğidir (Görsel 4.71).

Harfleri oluşturan ana hatların alt ve üst bitim yerlerinde bulunan tırnak biçimindeki küçük uzantılara “serif (tırnak)” adı verilir (Görsel 4.71).

Yazı Karakterleri

Harf biçimi (type face), günlük dilde “yazı karakteri” olarak kullanılır ve alfabenin özel bir tasarımını belirtir. Yazı karakterlerinin birbirinden farkı çok azdır ancak fark yüzey üzerine basıldıktan sonra anlaşılabilir. Bu farklılıklar, yazı karakterinin geometrik alt yapısında olabileceği gibi yapısal özelliklerinin birinde ya da tamamında da olabilir.

Her harf biçiminin kimliğini belirten bir adı vardır. Bu ad tasarımcısının (Baskerville, Bodoni, Caslon, Garamond vb.); bir bölgenin, ülkenin (Berkeley, Americana ve Helvetica vb.) veya yazı karakterinin tasarım temeline ve anlayışına (Futura, News Gothic, Times Roman ve Avant Garde gibi) bağlı bir ad olabilir.

Önceleri oldukça yoğun çabalarla oluşturulan ve üretilen yazı karakterleri, teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgisayarda çok kısa bir sürede yazılabilmektedir.

Görsel 4.70:

Yazı karakterindeki sivri ve yuvarlak hatlar, üst çizgi ya da taban çizgisinin dışına taşırılır.

Bunları Biliyor musunuz?

Taban Çizgisi: Büyük (majüskül) ve küçük (minüskül) harf karakterlerinin birçoğunun üzerine yaslanmış (oturmuş) görüldüğü hayali çizgi.

Orta Çizgi: Küçük harflerin üstünü yukarı uzantılarından ayıran hayali çizgi.

Yukarı Uzantıları: Küçük harflerde x'in gövde boyundan yukarı çıkan parçası.

Üst Uzanım: Harflerin taban çizgisinden itibaren yukarı uzantılarının eriştiği en üst kısım.

Aşağı Uzantılar: Taban çizgisinden aşağı düşen, küçük harflerin aşağı uzanan parçası.

Alt Uzanım: Harflerin taban çizgisinden itibaren aşağı uzantılarının eriştiği en alt kısım.

Kapatılmış Alan: Harflerin kapalı ya da oyulmuş bölümü. Harf yapıları tarafından kapatılmış boşluk.

Tırnak: Asıl vurgunun sonunda oluşturulan kısa vurgu. Tüm harfler tırnaklı değildir.

Küçük Harf Boyu (x yüksekliği): Harf yapısının temel ögesidir. Küçük harfin gerçek yüksekliği.

Asıl Vurgu: Bir harfin temel yapısının ana (belirleyici) vurgusu.

Yatay Vurgu: A,H,T gibi harflerdeki yatay çizgi ya da vurgu.

Eğri Vurgu: Yuvarlak yapıları harflerdeki eğri vurgulanmış kısımlar.

Harf yapılarının ayrıca bitiş, doruk, çıkıntı, dar, geçiş, şişkinlik ve bağlantı gibi kısımları da bulunur.

Görsel 4.71: Harf formunu oluşturan temel öğeler

Tipografik Ölçüler

Tipografik ölçüde standartlar, Fransız yazı tasarımcısı Pierre Simon Fournier de Jeune'un (Piyer Forniye dö Jon) 1737'de punto birimini temel alan ölçü sistemini geliştirmesiyle başlamıştır. Punto, uluslararası geçerliliği olan bir ölçü birimidir. Satır uzunluğu, metin derinliği, ölçüde birim olarak kullanılan "kadrat" on iki puntoya eşittir.

Tipografik öğeler arasındaki boşluklar (espas), dizgi teknolojisine bağlı olarak değişen birimlerle ölçülür.

Tipografide kullanılan boşluk düzeni üç gruba ayrılır:

1. Harf boşluk düzeni
2. Sözcük boşluk düzeni
3. Satır boşluk düzeni

1. Harf Boşluk Düzeni

En eski harf tasarımlarından bu yana harf boşluk düzeninde harfin hem geometrik hem de yapısal özelliği belirleyicidir (Görsel 4.72). Doğru sözcük örüntülerini yaratmak için gereken uygun pozitif/negatif, biçim/alan ilişkisi harfin bu özelliklerine göre belirlenmelidir (Görsel 4.75, 4.76).

Tırnaklı harfler, tırnaksızlara göre daha fazla harf boşluğu yaratır. Ancak aynı zamanda harflerin bütünleşmesini de sağlar (Görsel 4.73, 4.74). Harf boşluğunun ayarı harfin bu yapısal özelliğine göre değişir.

Harfler, bir araya getirildiğinde özgün yapıları nedeniyle uygun-suzluk oluşabilir. Her harf, hem bireysel hem de sözcük örüntüsünde bir bütün olarak algılanabilmelidir. Gerekli harf boşluğu ancak eğitilmiş bir görmeyle belirlenebilir.

Görsel 4.72:
Fenike alfabesi

Görsel 4.73:
Birbirine daha yakın dizilen
tırnaksız (Sans-Serif) harfler

Yeşil Bursa

Görsel 4.74:
Harf yapısındaki tırnakların (serif)
oluşturduğu uzam

Yeşil Bursa

Görsel 4.75:
Çizgisel ölçümlemeyle yapılmış
harf boşluk düzenlemesi

Görsel 4.76:
Alansal veya değersel yargıyla
yapılmış harf boşluk düzenlemesi

Etkinlik

Aşağıda harf yükseklikleri aynı fakat boşluk düzenlemesi farklı olan "Merhaba" yazıları arasında ne gibi farkların görüldüğünü söyleyiniz.

MERHABA

MERHABA

2. Sözcük Boşluk Düzeni

Harf boşluk düzeni gibi sözcük boşluk düzeni de tipografinin en temel uzamsal sorunlarından biridir. Sözcük boşluk düzeni, satır boşluk düzeninden daha fazla olursa gözün algılaması, soldan sağa değil yukarıdan aşağıya doğru yönelir (Görsel 4.77).

Satırlarla oluşturulan paragraf ve dizgi sütunlarında yukarıdan aşağıya birleşen beyaz alan akışının yazı lekesini parçaladığı ve böylece sözcüklerin etkin algılanması ve okunmasını engellediği görülür. Bu tipografik bir hatadır ve düzeltilmelidir. Sözcük boşluk düzeni, bu aşamada, hatanın düzeltilmesi açısından önem kazanır.

3. Satır Boşluk Düzeni

Sözcük boşluk düzeniyle satır boşluk düzeni birbirini doğrudan etkiler. Tipografik uzamın üçüncü durumunu oluşturan “satır boşluk düzeni” sürekli okuma eyleminde dizgi satırlarının en uygun boşluk ilişkisi içerisinde yerleştirilmesi demektir. Satır boşluk düzeni, gözün hareketlerini yönlendirir. Satırlar arasında yeterince boşluk olmazsa göz, diğer satırı yakalayamaz ve okuma eylemi kesintiye uğrar. Satır boşluk düzeni satır uzunluklarına da bağlıdır. Dizgilerin punto ölçüleri, satırlar arasına herhangi bir müdahalede bulunulmamışsa (boşluk eklenmiş ya da çıkartılmamışsa) satırlar arası boşluğun metrik karşılıklarını da gösterir (Görsel 4.80).

Tipografik Karakterlerin Sınıflandırılması

Tipografik karakterlerin sınıflandırılması, tarihsel oluşum süreci, geometrik özellikleri ve biçimsel özelliklerine göre yapılabilir.

Temel geometrik öğeler üzerine yapılandırılan eski biçim sisteminin (Görsel 4.82) temel kaynağı, MS 113'te yapılan Roma'daki Trajan Sütunu'dur. Mermere kazınmış Trajan (Trayan) Yazıtı büyük harflerden oluşmaktadır. Bugün kullanılan Trajan, Garamond gibi yazı karakterleri bu sistem üzerine inşa edilmiştir (Görsel 4.81). Geleneksel ile modern arasında geçiş döneminde İngiltere'de Baskerville (Baskervil) yazı karakteri kullanılmıştır (Görsel 4.78).

Eğer sözcük boşluk düzeni satır boşluk düzeninden daha fazla olursa, gözün algılaması soldan sağa değil yukarıdan aşağıya doğru yönelir.

Eğer sözcük boşluk düzeni satır boşluk düzeninden daha fazla olursa, gözün algılaması soldan sağa değil yukarıdan aşağıya doğru yönelir.

Görsel 4.77:

Sözcük boşluk düzeninin etkileri

A B C Ç D E F
G H I J K L
M N O Ö P Q
R S Ş T U Ü V
Y Z & a b c ç d
e f g ğ h i j k l
m n o ö p q r s ş
t u ü v y z 1 2 3 4
5 6 7 8 9 0 . , ; ' ”

Görsel 4.78:

Baskerville (Baskervil)
yazı karakteri

Görsel 4.79:

Trajan sütunu

Bunları Biliyor musunuz?

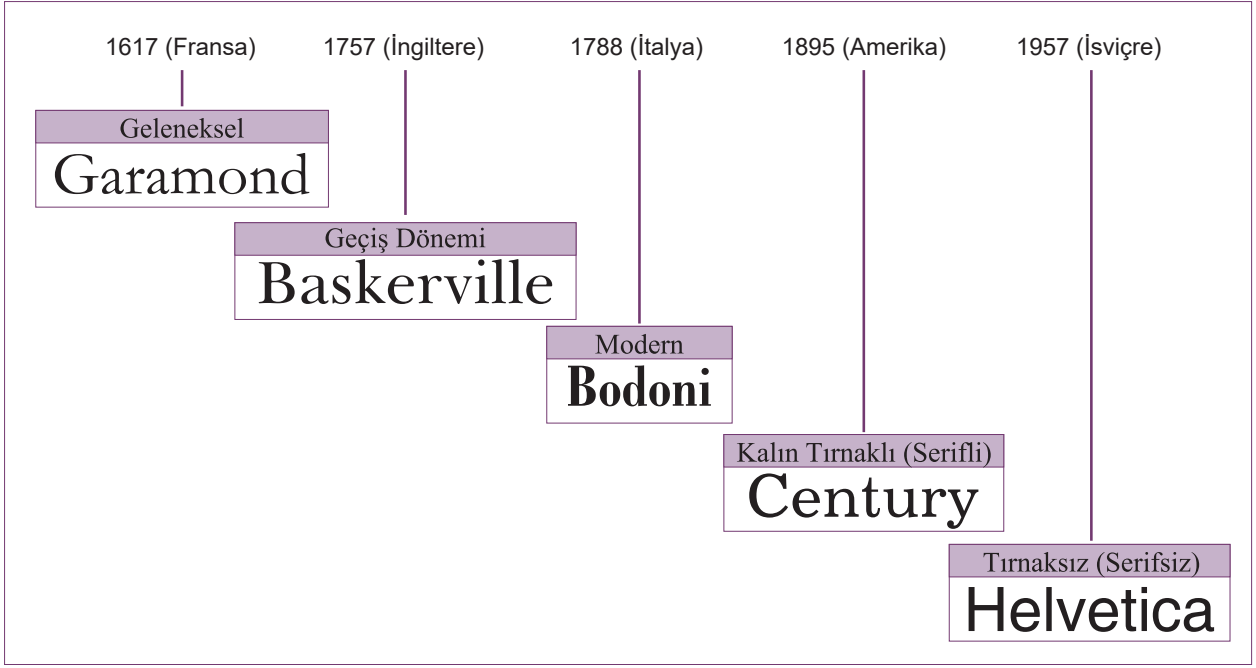
Trajan Sütunu (Görsel 4.79). MS 112-113 yılları arasında kazınan Roma'daki Trajan Sütunu, temelden 1,15 m yükseklik ve 2,74 m genişlikteki yazıttır. İmparator Trajan'ın Germen ve Dacia halklarına karşı savaşlarını anlatır ve “SENATVS. POPVLI. ROMANI. QVE. ROMANVS” (Roma'nın Senatosu ve Halkı) tümce-siyle başlar. Harfler arka düzlemde öne çıksın diye kırmızıyla renklendirilmiştir.

Tam yerleştirilmiş 14 punto dizgi, taban çizgisinden diğerine tam olarak 14 punto ölçüsündedir.

Eğer bu satır boşluğuna 4 punto katılırsa dizgi, “on sekiz puntoda on dört” (14/18) biçiminde dizilmiş olur.

Eğer 4 punto boşluk çıkarılırsa, bu durumda dizgi, “on puntoda on dört” (14/10) biçiminde dizilmiş olur.

Görsel 4.80: Farklı satır boşluk düzeninin paragrafa etkisi

Görsel 4.81:
Tarihsel oluşum sürecine göre
yazı karakterlerinin sınıflandırılması

Dikdörtgen, elips ve yamuklar üzerinde temellendirilen Eşit-en sisteminin temel özelliği, her harfin değerine göre görsel açıdan eşit görünmesidir. Bu eşitlik, çizgisel bir eşitlik değil optik bir eşitliktir. Bu sistem, çağdaş bir geometrik düzendir. Helvetica ve Univers, bu sistem ışığında tasarlanmıştır (Görsel 4.83).

İçeriğin dışı vurumu olarak nitelendirilen yazı karakterleri; biçimsel özelliklerine göre tırnaklı (Görsel 4.84, 4.85), kalın tırnaklı (Görsel 4.86, 4.87), tırnaksız (Görsel 4.88, 4.89, 4.90), el yazıları (Görsel 4.91), Gotik yazılar (Görsel 4.92, 4.93) olarak sınıflandırılabilir.

Görsel 4.82: Eski biçem yazı sistemi

Görsel 4.83: Eşit-en yazı sistemi

ABCÇDEFGHIİJKLMNOÖPQ
RSŞTUÜVWYZ&abcçdefghiijkl
mnoöpqrsştuüvwyz1234567890
”<!’^+%/()=?_::,.@Æ€½£#[]\$

Görsel 4.84. Galliard (Galyard) yazı karakteri

ABCÇDEFGHIİJKLMNOÖPQR
SŞTUÜVWYZ&abcçdefghiijklm
noöpqrsştuüvwyz1234567890
”<!’^+%/()=?_::,.@Æ€½£#[]\$

Görsel 4.86 Clarendon (Kilerindin) yazı karakteri

ABCÇDEFGHIİJKLMNO
ÖPQRSŞTUÜVYZ&abc
çdefgğhiiijklmnoöpqrsştu
üvyz1234567890.,:;”!’^+
%/()=?_~* @€£\$”~Ææß
><#½{[]}

Görsel 4.88. Helvetica (Helvetika) yazı karakteri

ABCÇDEFGHIİJKLMN
OÖPQRSŞTUÜVYZ&ab
cçdefgğhiiijklmnoöpqrs
ştuüvyz1234567890.,:
;”!’^+%/()=?_~* @£\$
”~Ææß><#½{[]}

Görsel 4.90: Futura yazı karakteri

ABCÇDEFGHIİJKLMNOÖPQR
SŞTUÜVWYZ&abcçdefgğhiiijklmnoö
pqrsştuüvyz1234567890.,:;”!’^+%/
/()=?_~* @£\$”~Ææß><#½{[]}

Görsel 4.92. Old English (Old İngiliz) yazı karakteri

Garamond
Times
Bodoni
Galliard
Caslon
Latin

Görsel 4.85: Tırnaklı (serifli)
yazı karakterleri

Clarendon
Century
GeoSlb
Stymie

Görsel 4.87: Kalın tırnaklı (serifli)
yazı karakterleri

Helvetica
Futura
Avant Garde
Univers
Verdana
Incised
Genuine
Arial

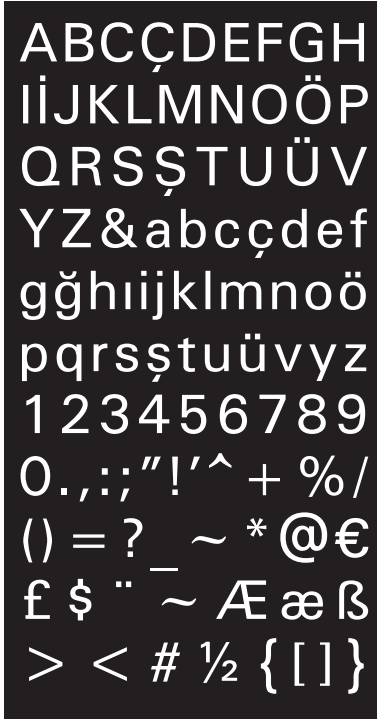
Görsel 4.89: Tırnaksız (serifsiz)
yazı karakterleri

Shelley Allegro
Voluta Script Pro
Brody
Liberty
Roundhand

Görsel 4.91:
El yazıları yazı karakterleri

Medding Text
Old English

Görsel 4.93: Gotik yazı
karakterleri

Görsel 4.94:

Univers yazı karakteri

Helvetica
Helvetica Narrow
Helvetica Light
Helvetica Black

Görsel 4.95:

Helvetica yazı ailesinin
temel üyeleri

Yazı Ailesi

Bir tipografik karakterin farklı et kalınlıklarında, eğimli, outline, daraltılmış ve genişletilmiş gibi çeşitlemelerinin bir arada olduğu gruba "yazı ailesi" denir. Yazı ailesi olarak matematiksel temelde düzenlenmiş ilk yazı karakteri tasarımı Univers'tir. Adrian Frutiger'in Zürih Tasarım Okulunda üç ana font olarak geliştirdiği Univers yazı ailesi sonradan yirmi bir farklı türde ve her birine ayrı bir numara verilerek tasarlanmıştır. Bilimsel ve mantıksal ilkeler doğrultusunda biçimlendirilmesinin yanında, sabır ve inceliğe dayalı İsviçre el işçiliği geleneğinin iyi bir örneği olan Univers elle çizilerek hazırlanmıştır (Görsel 4.94, 4.96).

Bir yazı ailesinde yer alan tipografik çeşitlemeleri adlandırmada aynı anlamı taşıyan farklı adlar kullanılabilir.

Normal (regular/roman/book),

İnce (light/lightline/slime/hairline),

Kalın (bould/black/massive/elephant/heavy/thick/fatface),

Daraltılmış (condenset/narrow/contracted/elongated/compressed),

Genişletilmiş (expanded/extended/wide/streched)

Bunları Biliyor musunuz?

Helvetica, 1957'de Max Miedinger (Maks Maydinger) tarafından İsviçre'deki Haas dökümhanesinde tasarlanmıştır. 7 Nisan 2007 tarihli bir gazete haberine göre uzmanların son beş yüz yılın en iyi fontu seçtiği Helvetica; okunaklı, zarif, yalın, açık, net ve kullanışlı olduğundan grafik tasarımcı ve reklamcılarının en çok kullandığı yazı karakteridir (Görs 4.95, 4.97).

Görsel 4.96:

Bruno Pfafli (Pafli), Univers yazı ailesini oluşturan yirmi bir farklı "u" ile hazırlanan bir kompozisyon

Görsel 4.97:

Max Miedinger (Midingır), Helvetica yazı karakteri kataloğu için kapak tasarımı, 1968

Tipografik Söz Dizimi

Tipografik tasarım, iletişim ve söz dizimi üzerine kuruludur. Tasarımda tipografik öğeler, doğru mesaj iletecek biçimde düzenlenmelidir. Biçimle anlam arasında doğrudan ya da dolaylı kurulan bağlantılar, tasarımı yönlendiren en önemli etkenlerdir (Görsel 4.98).

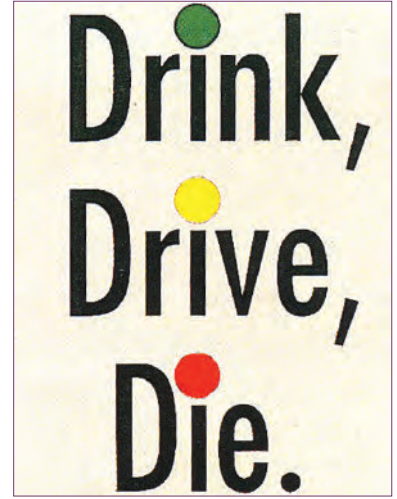
Tipografik söz dizimi harfle başlayıp sözcük, satır, sütun ve sayfa kenarlarında bırakılan boşluklara (margin) kadar genişler. Bunlar tipografinin ana öğeleridir.

Harf: Çevresini kuşatan boşlukla karşılıklı etkileşime giren her tipografik simge, görsel olarak dinamik bir yapıya sahiptir. Bu biçim-boşluk ilişkisi, tipografik ifadenin temelini oluşturan öğelerden biridir. Harflerin kendi aralarındaki anlam-biçim ilişkisinde de bir söz dizimi vardır.

Her harfin kendi formu vardır. İyi tasarlanmış bir harf formu, ustalığı ve doğruluğuyla dikkat çekerken başka bir yazı karakteri ailesinden de ayırıcı özellikler taşır (Görsel 4.99).

Sözcük: Bir fikri açıklama olanağına sahip olan sözcük, "işaret"lerin temsil ettiği anlamdan bağımsızdır. Ancak bir tasarım çalışmasıyla bu şekillere anlamlarını belirten biçimler kazandırılabilir (Görsel 4.100).

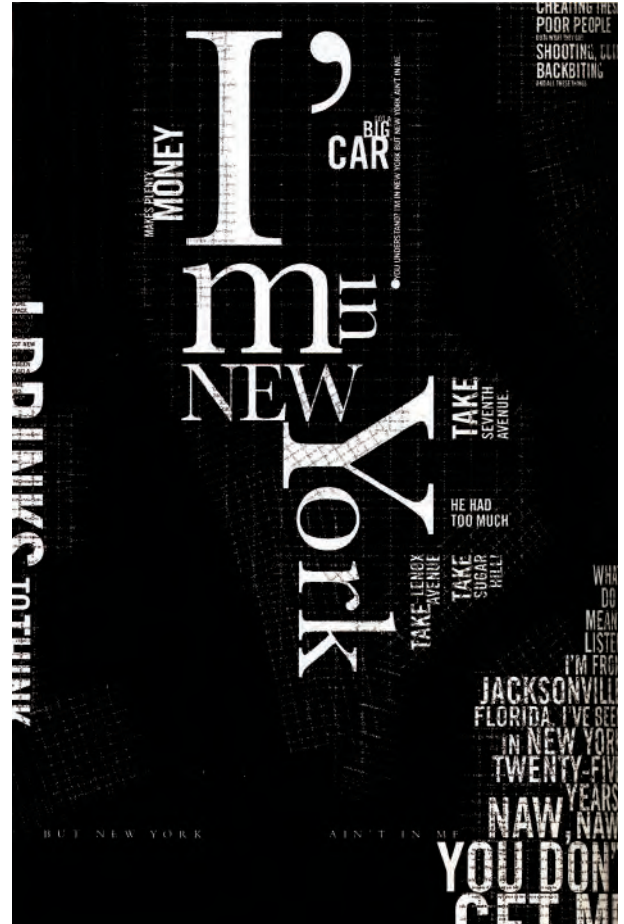
Harflerde olduğu gibi sözcüklerde de biçim-karşı biçim ilişkisi vardır. Bu ilişki, tipografik bağlantı ve ritim gibi kavramları da beraberinde getirir. Bir sözcüğü oluşturan harfler bütünlük oluşturur.

Görsel 4.98:
Afiş

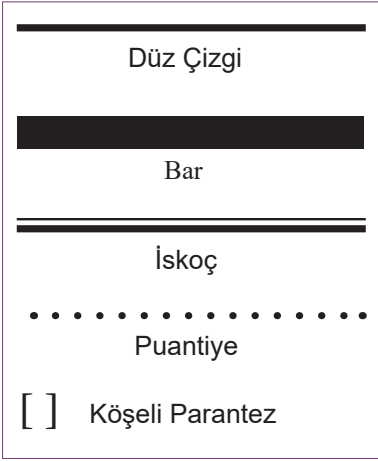
Görsel 4.99:
Afiş, Utku Lomlu, Xone (Zone)
Seramik tasarım ödülleri

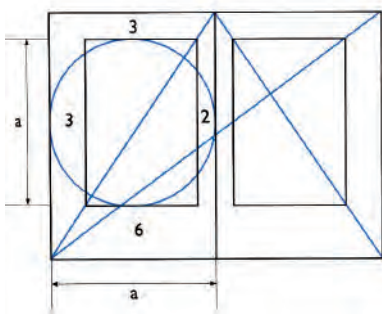
Görsel 4.100:
Harlem Document (Harlem Dokümanı) No:3 afişi,
Huang Cavan (Huan Kavan)

Görsel 4.101:
“Futura”, Adrian Frutiger

Görsel 4.102:
Tipografik çizgiler

Görsel 4.103:
Gotik Dönem’de sıklıkla kullanılan bir grid örneği

Görsel 4.104:
Sayfada kullanılacak metne ayrılan bölümün dar olması okuma sırasında görsel bir akış sağlar.

Her harfin dinamik yapısını sözcükte bir arada kullanan tasarımcı, farklı tipografik bağlantılar ve ritimler keşfeder. Bu, bazen sözcüğün iç yapısından bazen de her harfin kendi şekli ve bulunduğu yerin görsel etkisinden yararlanarak oluşturulur.

Satır: Sözcüklerin oluşturduğu bir bütündür. Simetrik ya da asimetrik satırlarla çevrelerini kuşatan boşluklar doğru kurgulanmalıdır. Sözcükler cümleleri, cümleler ise tipografik satırları oluşturur.

Bütün tasarımlarda; yazı karakteri seçimi, bloklamalar, ölçü ve espas göz önüne alınmalı ve aralarındaki bağlantılar anlaşılır biçimde gösterilmelidir. Yazıdaki satırlar eşit uzunluklarda (sağ ve soldan blok), sağa dayalı, sola dayalı, ortadan ya da asimetrik bloklanarak düzenlenebilir. Ortaya çıkan tipografik biçimde, bu hizalamalar sayesinde hareket ve düzen oluşur. Bu durum, satırların diğer tipografik öğelerle etkileşimini sağlar (Görsel 4.101).

Düz çizgi, bar, köşeli parantez, İskoç, puantiye vb. çizgiler de biçim-anlam ilişkisini doğrudan etkileyen tipografik öğelerdir (Görsel 4.102).

Satırların bir araya gelmesiyle oluşan sütunların kendi biçimleri ve aralarında kalan boşluk arasında da biçim-karşı biçim ilişkisi vardır. Sayfanın çevresinde yer alan beyaz alanlar da (marjlar) sütunların oluşturduğu tipografik yapıyı etkiler (Görsel 4.103, 4.104).

Tipografik Mesaj

Tipografik mesaj; sözel, görsel ve seslidir. Tipografi, bu çok yönlü yapıyla dinamik bir iletişim aracıdır. 20. yy. başlarında yazılı sözcüklere dışa vurumcu özellikler eklenmeye başlanmış; fütü-

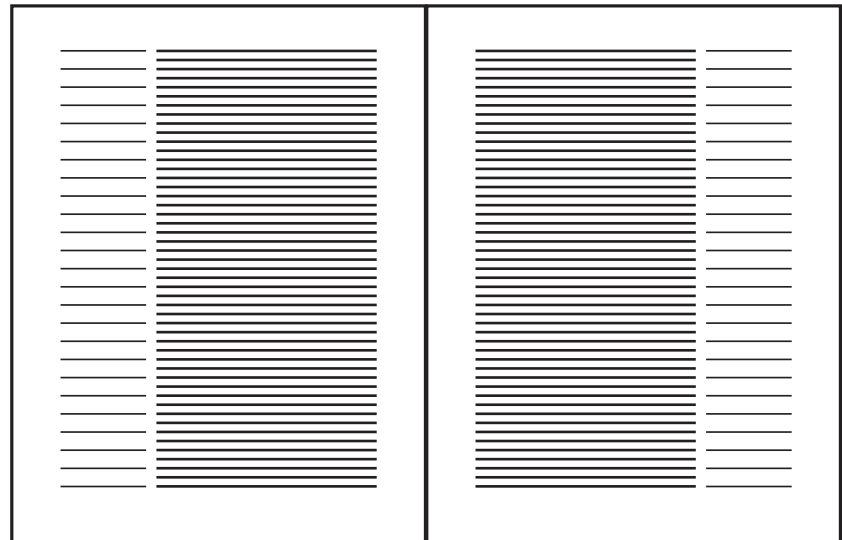

Etkinlik

Adınız, soyadınız ve okul numaranızdan oluşan bir tipografik tasarım yaparak sınıf panosunda sergileyiniz.

Bu çalışmaları yaparken rapido kalem, gönye, bristol kağıdı, pergel, guaj boya, fırça vb. malzemeleri kullanınız.

Guaj boyayı “Temel Sanat Eğitimi” dersinde öğrendiğiniz gibi fırça ucunda bir damla boya oluşacak şekilde suyla inceltip kullanınız.

rizm, De Stijl, Dadaizm ve konstrüktivizm gibi akımlar tipografiyi anlam-biçim ilişkisine dayalı bir sanat dalı hâline getirmiştir.

Günümüzde görsel iletişim araçlarının çoğalmasıyla görsel bir kirlilik oluşmakta ve birçok tipografik mesaj işlevini yitirmektedir. Bu yüzden tipografik mesaj, mantık ve sezgi birleşiminde verilmelidir. Bunlar arasındaki denge, görüntüyle söz arasında belirli bir denklemin kurulmasına bağlıdır (Görsel 4.105).

Söz dizimsel boyutta simgenin biçimi ön plana çıkarken anlamsal boyut, simgenin sözlük anlamı (düz anlam=denotation) ya da simgenin akla getirdiği kavram-çağırışım (yan anlam=connotation) olmak üzere tipografik simgeler iki katagoriye ayrılabilir.

Okunabilirlik sayfanın içinde yer alan dizgi, espas vb. öğelerin sağladığı kolaylıktır. Tasarımcı, mesajı okunaklı hâle getirmek için neyin, niçin, nasıl, ne zaman, nerede ve kim tarafından okunacağını bilmelidir (Görsel 4.106).

Tipografik mesaj iletimi, yazıları okunur hâle getiren niteliklerin bir araya gelmesiyle sağlanır. Okur, yazılı bilgiyi kolayca algılayabilmelidir.

Tipografik karakterlerin okunurluğu üç özelliğe bağlıdır:

1. Zıtlık (Kontrast) 2. Yalınlık 3. Oran

Okunabilir tipografi, bilgi iletişiminin nesnel aracıdır. Okunması istenen fakat zor okunan bir metnin tasarımı, ürün ne kadar akılcıca veya çekici olursa olsun, kötü yapılmıştır.

Tasarımcılar, bazen geleneksel okunabilirlik kriterlerine uymaz. İçlerindeki merak sonucu formlara yeni anlamlar vermeye çalışarak tipografik iletişim standartlarını değiştirecek deneyler yaparlar. Yenilikçi tipografi, her zaman yeni sorularla eski kurallara meydan okur (Görsel 4.107).

Görsel 4.105:

“Without Beginning Without End” afiş tasarımı, Max Bill

Görsel 4.106:

“More 4”, 2005, Spin, afiş

Görsel 4.107:

“Bodoni”, 2017, Helaman Higley, tipografik afiş

Görsel 4.108:

“Die Gute Form” afiş, Emil Ruder

Görsel 4.109:

“Grafi6”, afiş, 2002,
Melis Tuncay

Görsel 4.110:

Alt ve üst uzantıların oluşturduğu
değişken yapı, küçük harfle dizilen
sözcükleri daha okunaklı
hâle getirir.

Görsel 4.111:

Famillies logo, Herb Lubalin

Yaratıcı Tipografide Dikkat Edilmesi Gereken Bazı İlkeler

1. **Sayfa boyunca tek bir yazı karakteri kullanılmalıdır.** Metin gövdesi ya da başlık için tek bir yazı karakterinin (font) kullanılması, reklamda bütünlük sağlar. Bir ilanda ikiden fazla font kullanılmamalıdır.
2. **Başlık yazısında tırnaksız, metin yazısında tırnaklı harf kullanılır.** Tırnaksız fontların gövde yazısından çok başlıkta kullanılması daha iyi sonuç verir. Tırnaksız harf karakterlerinin küçük boyutlarda okunması zordur.
3. **Adlandırma, alt yazı ya da bilgilendirici yazılar görsel altında ya da tasarıma göre görsele en yakın yerde kullanılmalıdır.** Görsel altlarında bilgilendirici yazılar kullanılır. Bunların okunması ana metnin okunmasına göre çok daha kolay ve dikkat çekicidir.
4. **Olağan noktalama kullanılmalıdır.** Metinlerde alışılmadık ve karmaşık noktalama kullanılmamalıdır.
5. **Eğik harfler, yerinde kullanılmalıdır.** Vurguyu güçlendirmek amacıyla gerekli görülen yerlerde kullanılır.
6. **Okunması güç harf karakterlerinden kaçınılmalıdır.** Tipografik düzenlemelerin birer iletişim aracı olduğu düşünüldüğünde bu düzenlemelerde kullanılan yazıların okunaklı olması önemlidir (Görsel 4.108).
7. **Başlıklarda küçük yazı türü kullanmak gerekir.** Çağdaş ve doğal yazı türünde büyük harfler, yalnızca tümce başında ve özel adların ilk harflerinde kullanılır. Küçük harflerin okunması daha kolaydır, bu harfler temiz ve açık görünür (Görsel 4.111).
8. **Baştan sona büyük harflerden kaçınılmalıdır.** Tümü büyük harfle dizilmiş bir yazının okunması güçleşir (Görsel 4.110).
9. **Gövde metni en az on puntıyla yazılmalıdır.** On puntodan küçük yazılar okunaklı olmadığından gövde metninde tercih edilmemelidir (Görsel 4.109).
10. **Uzun metinler bölünmelidir.** Sık sık paragraf yapılmalı ve alt başlıklara yer verilmelidir.
11. **Satır genişliği 80 karakteri geçmemelidir.** Hangi dizgi boyutu kullanılırsa kullanılsın, metnin satır genişliği 40-80 karakter arasında olmalıdır.
12. **Gövde metne dışı baskı uygulanmamalıdır.** Yazıyı dışı olarak belirlemek, her zaman okunurluğu güçleştirir. Koyu alanda bir pencere açıp beyaz (en azından açık renkli bir fon) üstüne yazı rengini siyah seçerek okunaklılık artırılır.
13. **Paragraflar bölünmelidir.** Uzun paragrafların kısaltılması, okura sürekli bir başlama duygusu verdiğinden okuma kolaylığını artırır. Paragraf aralarına beyaz alan verilmesi de okunabilirliği artırır.

Families

- 14. Satır aralarında beyaz alan kullanılmalıdır.** Gövde metni sıkıştırarak yazmak yerine bir iki özet tümce yaparak satır aralarında beyaz alan oluşturulmalıdır. Satırlar arasında kalan beyaz alanlar metne olan ilgiyi artırır.
- 15. Gölge alanlar üstüne yazı basılırken okunaklı olacak şekilde düzenlenmelidir.** En kolay okunabilir metin, beyaz üstüne siyah olanıdır. Diğer bütün fon renkleri okunurluğu azaltır, alan koyulaştıkça yazının etkisi azalır.
- 16. Görsel üzerine yazı basılırken okunacak şekilde düzenlenmelidir.** Yazının rengi, görselin renginden ayırt edilecek şekilde ayarlanmalıdır. Bu renk ayarlaması yapılmazsa metnin okunurluğu azalır çünkü fon ve yazı iç içe girer. Çarpıcı olmaması da okurun görsel olarak yazıyı önemsiz bulmasına neden olur.
- 17. Metin sola hizalanırsa daha iyi sonuç verir.** Metin blokları, göze başlama duygusu vermesi amacıyla sola hizalanmalıdır. Tasarıma uygun olarak hizalama, sağa doğru da yapılabilir.
- 18. Yazılı alanlar bir arada tutulur.** Birkaç yazı bloğu olduğunda okura kolaylık sağlamak için bunları aynı hizada ve bir arada tutmak gerekir. Aksi takdirde tasarım bütünlüğünü yitirir ve tasarımı izlemek güçleşir (Görsel 4.112, 4.113, 4.115, 4.116).
- 19. Döküm yaparken rakamlandırmak gerekir.** Ürünün birden çok özelliği ya da yararı sıralanacaksa simge yerine rakam kullanmak gerekir. Böylece izleme kolaylaşır ve metin içeriğine ek vurgu getirilmiş olur.
- 20. “Yetim satır”lardan kaçınmak gerekir ancak arada bir kullanılabilir.** Yazı bloklarının dizgi aşamasında paragrafların sonlarında görülen çoğu bir tek sözcükten oluşan çok kısa satırlara yetim satır denir. Tek sözcüklü satırlar tasarımcılar tarafından tercih edilmez. Ancak bu satırlar yazılı alanlarda boş beyaz alan gereksiniminde tercih edilebilir. Yetim satırların sütun başlarında olmamasına özellikle dikkat edilmelidir (Görsel 4.114).

Görsel 4.112:

“Grafist 5”, afiş, 2001, Eda Tekcan Tomba

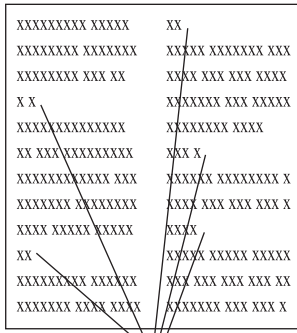

Görsel 4.113:

“Futura”, afiş, Müge Özer

Etkinlik

Doğruluk ve dürüstlikle ilgili sözler bularak sınıfa getiriniz. Belirlediğiniz söz için uygun yazı karakteri seçiniz. Seçtiğiniz yazı karakteri ile tipografik çalışmanızı hazırlayınız. Hazırladığınız çalışmalarını okul duvarlarında değerlendiriniz.

Görsel 4.114:
Yetim satırlar

Görsel 4.115:
Helvetica yazı karakteri afişi

Görsel 4.116:
“Nebio”, afiş, Emil Ruder

Etkinlik

Kaçış noktasını dikkate alarak aşağıdaki yazının üç boyutlu çizimini kara kalem tekniği ile tamamlayınız. Verilen örnekten hareketle siz de isminizin üç boyutlu çizimini yapınız.

Etkinlik

Görsel 4.117 ve 4.118'de Geray Gencer'in tasarladığı yazı karakteri ve bu karakterin oluşturduğu tipografik afiş yer almaktadır. Siz de aşağıdaki görseller ışığında yaşadığınız şehrin özelliklerini yansıtan ve perspektif kurallarına uygun bir yazı karakteri tasarlayınız.

Bu çalışmaları yaparken rapido kalemi, gönye, bristol kağıdı, pergel, guaj boya, fırça vb. malzemeleri kullanınız.

Guaj boyayı "Temel Sanat Eğitimi" dersinde öğrendiğiniz gibi fırça ucunda bir damla boya oluşacak şekilde suyla incelterek kullanınız.

Görsel 4.117: Harf tasarımı, Geray Gençer

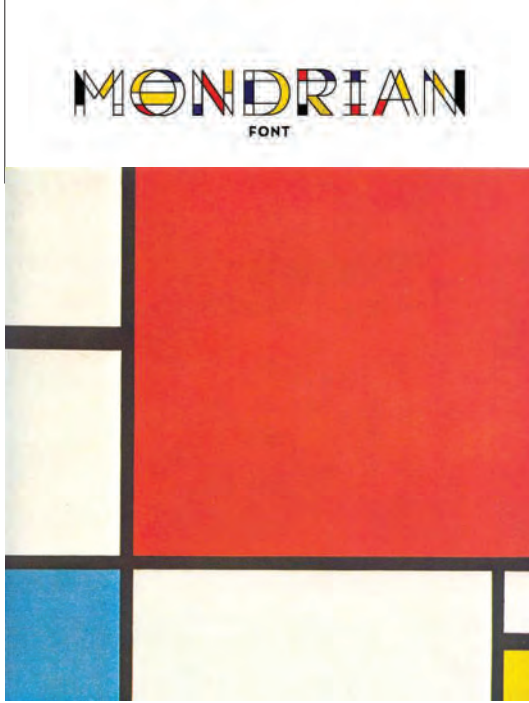

Görsel 4.118: İstanbul fuar afişi, Geray Gençer

Etkinlik

Görsel 4.119-4.122 arasında Mondrian ve Miro'nun resimlerini ve bu resimlerden esinlenilerek yapılmış tipografik çalışmaları görmektесiniz. Görselleri inceleyerek belirleyeceğiniz bir ressamın tarzını yansıtabileceğiniz alfabe tasarlayınız.

Görsel 4.119: "Kırmızı, Sarı, Mavi Kompozisyon", 1930, Piet Mondrian

Görsel 4.120: Mondrian'ın resimlerinden esinlenerek tasarlanmış harf tasarımı

Görsel 4.121: "Takımyıldızları", 1959, Joan Miro

Görsel 4.122: Miro'nun resimlerinden esinlenerek tasarlanmış harf tasarımı

Etkinlik

Görsel 4.123-4.131 arasında Uğur Saraç'ın "Turkish Celebrities (Türkîş Selebritiis)" adını verdiği Türk sanatçıların isimlerini ve özelliklerini tasarımda birleştirdiği tipografik çalışmalarını görmektesiniz. Görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Tasarımcı, çalışmalarını hazırlarken nelerden yararlanmıştı?
2. Hangi sanatçının tipografik çalışması en iyi vurgulanmıştır?
3. Siz olsanız hangi sanatçının tipografik tasarımını nasıl hazırlardınız?
4. Siz de ünlü sanatçılardan birini seçip en belirgin özelliğini adı ile birleştirerek boş bırakılan alana tipografik tasarımınızı çizin.
5. Tipografik tasarım yaparken edindiğiniz deneyimlerinizi ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.123:
Konusu İlber Ortaylı
olan tipografik çalışma

Görsel 4.124:
Konusu Mustafa Topaloğlu
olan tipografik çalışma

Görsel 4.125:
Konusu Zerrin Özer
olan tipografik çalışma

Görsel 4.126:
Konusu Derya Baykal
olan tipografik çalışma

Görsel 4.127:
Konusu Cüneyt Arkın
olan tipografik çalışma

Yıldız Tilbe

Görsel 4.128:
Konusu Yıldız Tilbe
olan tipografik çalışma

MİRKELAM

Görsel 4.129:
Konusu Mirkelam
olan tipografik çalışma

İZZET ALTINMEŞE

Görsel 4.130:
Konusu İzzet Altınmeşe
olan tipografik çalışma

VOLKAN KONAK

Görsel 4.131:
Konusu Volkan Konak
olan tipografik çalışma

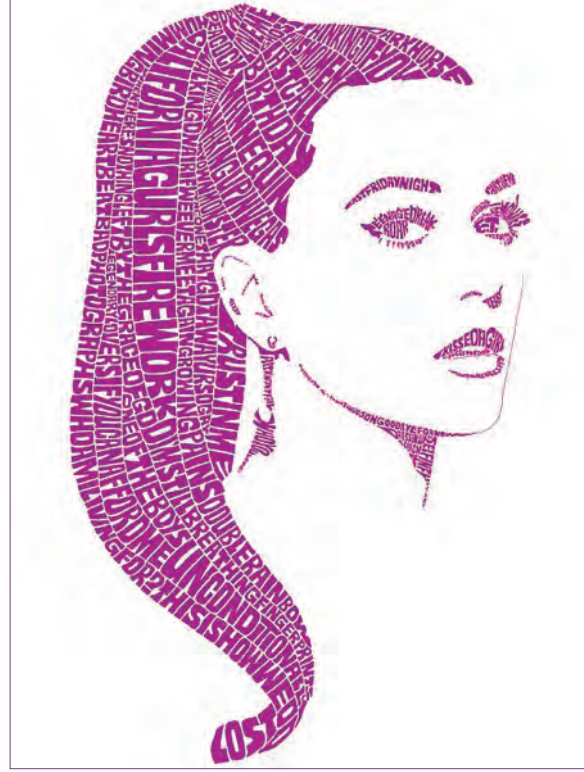

Etkinlik

Görsel 4.132-4.135 arasında Katy Perry (Keti Peri) ve Michael Jackson'a (Maykıl Ceksın) ait fotoğraflar ve bu fotoğraflar ışığında tasarlanan tipografik çalışmaları görmekteyiz. Görselleri inceleyip sevdiğiniz bir şarkıcının ya da oyuncunun fotoğrafından yola çıkarak tipografik çalışma yapınız. Tipografik tasarım yaparken edindiğiniz deneyimlerinizi ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.132: Katy Perry

Görsel 4.133: Katy Perry konulu tipografik çalışma

Görsel 4.134: Michael Jackson

Görsel 4.135: Michael Jackson konulu tipografik çalışma

Etkinlik

Görsel 4.136-4.143 arasında Dan Fleming tarafından oluşturulan “Kelime Hayvanlar” adlı tasarımları görmekteyiz. Görselleri inceleyerek siz de bir hayvanın Türkçe okunuşunu görseli ile bütünleştirerek tipografik bir tasarım yapınız. Tipografik tasarım yaparken edindiğiniz deneyimlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.136: Platypus (ornitorenk) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.137: Chicken (tavuk) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.138: Pig (domuz) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.139: Kitten (yavru kedi) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.140: Giraffe (zürafa) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.141: Crocodile (timsah) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.142: Bunny (tavşan) harflerinden oluşan tipografik çalışma

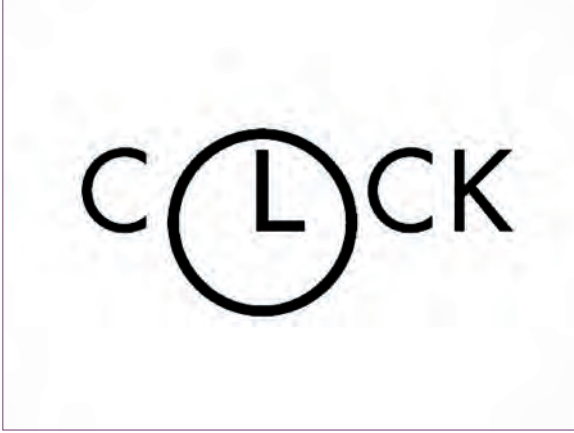

Görsel 4.143: Skunk (kokarca) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Etkinlik

4.144-4.155 arasındaki görsellerde İngilizce kelimeleri, anlamları ile ilişkilendirerek görsel ve yazının bir arada tasarlandığı çalışmaları görmektesiniz. Bu görseller ışığında siz de belirleyeceğiniz kavramları anlamları ile ilişkilendirerek tipografik çalışmalar yapınız. Tipografik tasarım yaparken edindiğiniz deneyimlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.144:
Clock (saat) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.145:
Exit (çıkış) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.146:
Bicycle (bisiklet) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.147:
Grill (ızgara) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.148:
Book (kitap) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.149:
Record (kayıt) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.150:
Car (araba) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.151:
Camp (kamp) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.152:
Moon (ay) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.153:
Smile (gülücük) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.154:
Lamp (lamba) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Görsel 4.155:
Light (ışık) harflerinden oluşan tipografik çalışma

Etkinlik

Görsel 4.156-4.163 arasındaki Ji Lee'nin (Ci Lii) 2015 yılı Oscar adayı sekiz film için hazırladığı tipografik çalışmaları inceleyiniz. Filmlerin konularıyla tipografik tasarımlar arasındaki bağlantıları tartışınız. Sevdiğiniz bir film için içeriğini yansıtan A4 boyutunda bir kâğıda rapido ile tipografik bir çalışma hazırlayınız. Tipografik tasarım yaparken edindiğiniz deneyimlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227). Tipografi ile ilgili bütün çıkarımlarınızı okuyarak sonuçları değerlendiriniz (s.227).

Görsel 4.156:

“Birdman” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.157:

“The Grand Budapest” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.158:

“The Imitation Game” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.159:

“Boyhood” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.160:

“American Sniper” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.161:

“Whiplash” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.162:

“Selma” adlı filmin tipografik çalışması

Görsel 4.163:

“The Theory of Everything” adlı filmin tipografik çalışması

4.4 Piktogram

Temel Kavramlar

Piktogram

İkon

Yönlendirme

Hazırlık Çalışmaları

1. Yurt dışı seyahatlerinizde hava alanı, tren istasyonu ve otobüs terminallerinde yönlendirme amaçlı yapılan piktogramlar dikkatinizi çekti mi?
2. Günlük hayatta görsel işaretler (piktogram) ne kadar etkilidir?
3. Çevrenizdeki kişiler, piktogram hakkında gerekli bilgiye sahip midir?

Piktogram

Piktogram, neyin nerede bulunduğunu, hangi amaca yönelik olduğunu gösteren; bir mekânın, eylemin, uyarının, yaptırımın, hizmetin insanlara ulaşabilmesini kolaylaştıran görsel işaretler veya işaret sistemidir. Temel işlevi, temsil ettiği kavram ya da durumu konuşma dillerine bağımlı olmaksızın kullanıcıya aktarmaktır. Latince pictus [piktus (resim)] ve Yunanca gramme (yazı) sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Sözcük anlamı “resim yazı” olarak da tanımlanabilir.

Özellikle büyük ve karmaşık mekânlardaki yönlendirme ve işaretleme dizgelerinde kullanılan piktogramlar; havalimanı, tren istasyonu, otogar, alışveriş merkezi, iş merkezi, müze, otel, hastane gibi pek çok kamusal mekânda insanları yönlendirmek ve bilgilendirmek amacıyla kullanılır. Bu nedenle piktogramların farklı insan kitleleri tarafından rahatlıkla anlaşılabilir olması oldukça önemlidir.

Piktogramlar, verilmek istenen mesajı yalın bir üslupta görselleştirerek ortak dile dönüştürebilme becerisine sahiptir. Kökeni yazının tarihine kadar inen piktogramın günümüzdeki faaliyet alanına 20. yy.da yaşanan gelişmelerle kavuştuğu söylenebilir.

Etkinlik

Görsel 4.164-4.167 arasındaki piktogramların neleri simgelediğini görsellerin altlarındaki boşluğa yazınız.

Görsel 4.164:

.....
.....

Görsel 4.165:

.....
.....

Görsel 4.166:

.....
.....

Görsel 4.167:

.....
.....

Etkinlik

İnsanların iletişim kurmak ya da mesaj vermek amacıyla mağara duvarlarına çizdiği resimlerle başlayan piktogram, zamanla geliştirilerek günlük hayatımızda karşılaştığımız önemli bir iletişim aracı olmuştur. Piktogramlar, her alanda yönlendirme ve mesaj verme yoluyla insanların aradıklarını hızlı bir şekilde bulmalarını kolaylaştırması açısından önemlidir.

1. 4.168-4.174 arasında verilen görselleri inceleyip yukarıdaki bilgiyi okuyarak piktogramların neleri simgelediğini bırakılan boşluklara yazınız.
2. Konusu çalışkanlık olan beş tane piktogram eskizinizi aşağıda bırakılan boşluğa çiziniz.

Görsel 4.168:

Görsel 4.169:

Görsel 4.170:

Görsel 4.171:

Görsel 4.172:

Görsel 4.173:

Görsel 4.174:

Piktogramın Gelişimi

Yazının bulunuşundan önceki dönemlerde insanlar kendilerini ifade etmek için farklı yollar geliştirmişlerdir. Bazı uygarlıklar ateş yakıp dumanıyla iletişim kurmaya çalışırken bazıları da mağara, kaya ve birçok yüzeye anlatmak istediklerini ifade eden şekiller kazımışlardır. Bu kazınan şekiller, zaman içerisinde gelişerek günümüzde yoğun şekilde kullanılan piktogramlara dönüşmüştür. İletişim zamanla sözel formdan çıkarılarak görselleştirilmiştir.

Bir tür görsel iletişim hâline gelen piktogramlar, görme yetisinin algılamadaki öneminden dolayı insanlar arası iletişim ve etkileşimde büyük rol oynamıştır. Bu nedenle yazının bulunmasından sonra bile görsel piktogramların kullanımına devam edilmiştir.

Etkinlik

İlk insan, çevresinde algıladığı dünyayı mağarasının duvarlarına betimleyerek kaydetmeye başlamış, dünyada kalıcı olduğuna işaret etmiştir. Mağara duvarlarında bulunan çizimler, gündelik yaşamdan karelerle birlikte ilk insanın kendine ait el izleri bırakması salt kayıtçı olmadığını, varoluş bilinciyle hareket ettiğini göstermektedir.

4.175-4.178 arasındaki görselleri inceleyip yukarıdaki bilgiyi okuduktan sonra aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hangi şekiller var ve bu şekiller ne anlatıyor?
2. Hangi araç gereç ve malzemelerle yapılmıştır?
3. Bu resimler hangi grafiksel çağrışımlar yapmaktadır?
4. Siz de küçük bir hikâye yazarak resmediniz.

Görsel 4.175: Altamira Mağarası, İspanya

Görsel 4.176: Lascaux Mağarası, Fransa

Görsel 4.177: Altamira Mağarası, İspanya

Görsel 4.178: Lascaux Mağarası, Fransa

Piktogramın Kullanım Alanları

1. Uyum sağlama amaçlı çevresel grafikler, zaman ve mekân ile ilişkili olarak kişinin çevreye uyumunu sağlar (haritalar, mimari referans noktaları ve sınır taşları).
2. Bilgilendirme amaçlı çevresel grafikler, durumlar, haberler ve varılacak yerle ilgili bilgi verir (rehber dizgeler, afişler, panolar).
3. Yönlendirme amaçlı olan çevresel grafikler, kişiyi varılacak yere yönlendirir (yönlendirme dizgeleri).
4. Tanımlama amaçlı olanlar, varılacak yeri doğrulamak için kullanılır (sokak numaraları, kapı yazıları, bina isimleri).
5. Yönerge amaçlı çevresel grafikler, kuralları ve yasakları belirtir (uyarı ve güvenlik işaretleri, trafik işaretleri, acil çıkış işaretleri).
6. Dekor amaçlı olan çevresel grafikler ise çevreyi güzelleştirmek için kullanılır (bayraklar, duvar resimleri gibi).

Etkinlik

Yaklaşık 12.000 yıl önce mağara duvarlarında başlayan ve farklı mekânlarda biçimlenerek evrensel bir boyut kazanan piktogram ve semboller, daha ileri tarihlerde ticaretin gelişmesiyle tanıtıcı işaretler olarak kullanılmaya başlanmıştır. 14. ve 15. yüzyıllarda ortaya çıkan lonca sistemi ile birlikte tanıtım işaretleri, taklit ve kalitesiz mallara karşı kullanılan zorunlu bir “garanti belgesi” hâline gelmiştir. Semboller özellikle 18. yüzyılda deniz taşımacılığı alanında çeşitlenerek yaygınlaşmıştır. Piktogramların başlangıç çalışmaları, Endüstri Devrimi’nden sonra Michelin (Mişlen) firmasının, lastik satın alan müşterilerine dağıtmak amacıyla hazırladığı 1900 tarihli “Michelin Rehberi”nde görülmektedir (Görsel 4.179).

Yukarıdaki metni okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Siz de bir lastik firması için 6 piktogramdan oluşan bir rehber hazırlayınız.
2. Piktogramların gelişimde Endüstri Devrimi’nin etkisi neden önemlidir?

Görsel 4.179:
Katalog kapağı, Michelin

Etkinlik

Deniz Yordamcı adında bir kişi ticari işlerle uğraşmaktadır. İşlerini iyi bir konuma getirdikten sonra Almanya’dan bir firma kendisiyle iletişime geçer ve üretimini yaptığı ürünlerin numunelerini görmek ister. Deniz Bey de heyecanla gerekli işlemleri yaptıktan sonra arabasına numuneleri yükleyerek İstanbul’dan Kapıkule Sınır Kapısı’na doğru ilerler. Öyle heyecanlıdır ki gideceği ülkenin dilini bilmediğini bile fark etmez.

Görsel 4.180-4.184 arasındaki görselleri inceleyip yukarıdaki metni okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sizce Deniz Bey, bu seyahatte neler yaşamıştır?
2. Yabancı dil bilmemesi yurt dışında araç kullanmayı zorlaştırır mı?
3. Deniz Bey, sadece işaretler yardımıyla Almanya’ya gidebilir mi?
4. Yol boyunca nasıl bir trafik işareti uygulaması vardır? Deniz Bey aşağıdaki piktogramlardan hangisi veya hangileriyle karşılaşmış olabilir? Yazınız.
5. Deniz Bey, sorunsuz bir şekilde numuneleri Almanya’ya ulaştırabilmiş midir?
6. Sizce başka hangi işaretlerle karşılaşmıştır, bırakılan boşluklara çiziniz.
7. Bu bölümdeki piktogramların kullanım alanları ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.180:

Görsel 4.181:

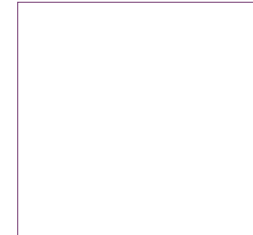
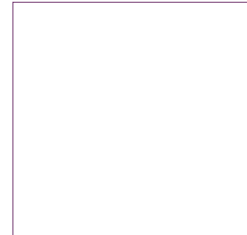
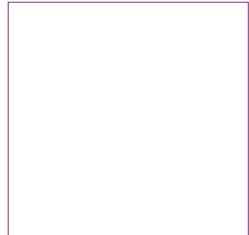
Görsel 4.182:

Görsel 4.183:

Görsel 4.184:

Etkinlik

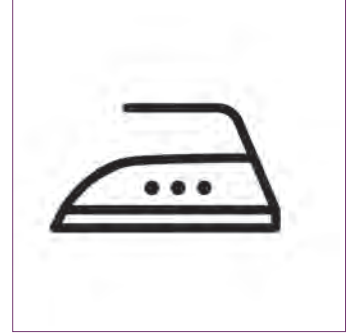
1. Görsel 4.185-4.196 arasında verilen sembolleri inceleyerek bunların hangi anlamlara geldiğini görsellerin altına yazınız.
2. Bu bölümdeki piktogramların kullanım alanları ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.185:

Görsel 4.186:

Görsel 4.187:

Görsel 4.188:

Görsel 4.189:

Görsel 4.190:

Görsel 4.191:

Görsel 4.192:

Görsel 4.193:

Görsel 4.194:

Görsel 4.195:

Görsel 4.196:

Etkinlik

Olimpiyat Oyunlarında Piktogram

Piktogramın tarihî süreci incelendiğinde olimpiyat oyunlarında kullanılan semboller önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü bu önemli organizasyonda farklı ülkelerden gelen insanların aynı ortamda buluşması ve iletişim kurması sağlanmaktadır. Olimpiyat bölgesindeki sporcu ve izleyiciler, kendilerine rehberlik edecek evrensel işaretlere ihtiyaç duyar. Olimpiyat oyunları piktogramları bu gereksinimden dolayı ortaya çıkmıştır. İlk örneklerinde uluslararası iletişimi sağlayacak semboller, ilerleyen yıllarda olimpiyatların yapıldığı şehirlerde kullanılan afiş, billboard, kitap, para, pul ve biletlerde hem dekoratif bir görsel eleman hem de ev sahibi ülkenin hazırladığı kimlik programının önemli bir parçası olarak işlev görmeye başlamıştır.

1936 yılında düzenlenen Berlin (Almanya) Olimpiyatları'nda dört olimpik piktogram çalışılmıştır. Bu piktogramlar, modern örnekleriyle benzerlik göstermese de böylesi bir organizasyonda ilk kez kullanılmaları açısından önemlidir (Görsel 4.197). 1964 yılında Tokyo Olimpiyatları için uyum ve yer bulma işaretleri olarak Masaru Katsumie (Masaru Katsumey) ile Yoshiro Yamas-hita (Yoşiro Yamaşito) tarafından piktogramlar tasarlanmıştır. Bu semboller, doğallığı ve sade-liğinden dolayı o dönemde büyük yankı uyandırmıştır.

1968 Meksika Olimpiyatları için Amerikalı tasarımcı Lance Wyman'ın (Lens Waymın) rehberliğinde ortaya çıkarılan sembollerin farklı olmaları amaçlanmış ve uygulanmıştır (Görsel 4.198-4.201).

Görsel bir tarzı olan, aynı sistematik yapıdan çıkmış ve olimpiyat oyunlarının yanı sıra pek çok kamusal alanda da kendine yer bulan piktogramların yaratıcısı ise 1972 Münih (Batı Almanya) Olimpiyatları'nın görsel tasarım sorumlusu Otl Aicher'dir (Ot Aşır).

Görsel 4.197:
Berlin Olimpiyatları
piktogramları, 1936

Görsel 4.198:
Mexico City Olimpiyat
Oyunları piktogramları, 1968

Görsel 4.199:
Münih Olimpiyatları
piktogramları, 1972

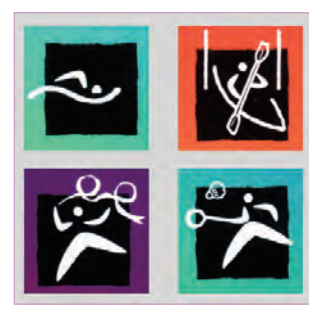
1936 Berlin, 1964 Tokyo ve 1972 Münih Olimpiyatları'yla (Görsel 4.199) başlayan yerleşmiş tasarım sürecinde olimpik oyunlar için piktogram hazırlamak gelenekselleşmiştir. Otl Aicher'e göre piktogramlar; farklı kültürlerden ve farklı meslek gruplarından insanların anlayacağı şekilde tasarlanmalı, geleneklere saygılı, tarafsız, okunabilir ve anlaşılabilir olmalıdır. Montreal'deki (Kanada) olimpiyat komitesi Aicher'in piktogramlarını, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan

Görsel 4.200:
Los Angeles Olimpiyatları
piktogramları, 1984

Görsel 4.201:
Meksika Olimpiyat Oyunları
piktogramları, 1968

Görsel 4.202:
Sidney Olimpiyatları
piktogramları, 2000

kullanma kararı almış böylece aynı sistem 1976 yılında da kullanılmıştır. 1980, 1984 ve 1988 yıllarında düzenlenen olimpiyatlarda Aicher'inkine benzer piktogramlar ufak değişikliklerle uygulanmıştır. 1992 yılında Barcelona Olimpiyatları'nda yer alan tasarımcı Josep M.Trias'in (Cosep Tireys) Aicher'in temeline dayanan ancak serbest fırça darbeleriyle yorumlanmış piktogramları ise adeta yeni bir dönemin başladığını haber vermektedir (Görsel 4.203).

1996 Atlanta (ABD) Olimpiyatları için hazırlanan piktogramlar, Antik Dönem vazoları ve diğer tarihî eserlerden etkiler taşımakta aynı zamanda sıkı geometrik kurallarla oluşturulan piktogram yaklaşımının da son örneklerinden birini vermektedir. 2000 yılında Sidney'de (Avustralya) düzenlenen olimpiyatlar için hazırlanan piktogram serisi, küresel etkinin yerel motiflerle yansıtılmasına güzel bir örnektir (Görsel 4.202). 2004 yılında Atina'da gerçekleştirilen olimpiyatlar için hazırlanan piktogramlar, olimpiyatların atası olan bu ülke ve kültürünün kendini ifadesi yönünde görsel öğeler içermektedir (Görsel 4.204). 2008 yazında Pekin'de düzenlenen olimpiyatlar için hazırlanan tasarımlarda kültürel köklere bağlılık geleneğinin sürdüğü ve Çin'de kullanılan Mandarin alfabesinden esintiler taşıdığı görülmektedir.

Metni okuduktan sonra soruları cevaplayınız.

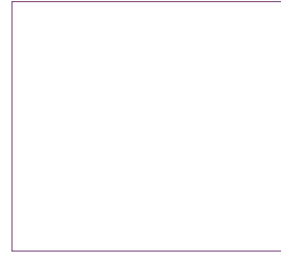
1. Olimpiyat oyunları için hazırlanan piktogramların gelişimi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Ülkelerin geleneksel özellikleri piktogramlara yansımış mı?
3. 2012 ve 2106 yıllarında hangi ülkelerde olimpiyat oyunları düzenlenmiştir? Bu piktogramlardan iki tanesini aşağıda bırakılan boşluğa çiziniz.
4. Bu bölümde piktogramlarla ilgili ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.203:
Barselona Olimpiyatları
piktogramları, 1992

Görsel 4.204:
Atina Olimpiyatları
piktogramları, 2002

2012

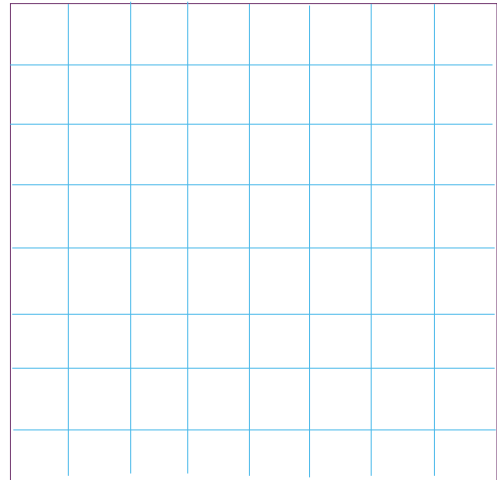
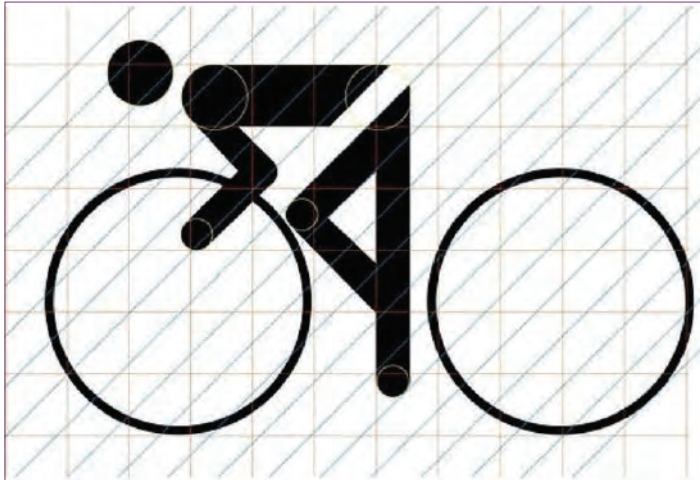

2016

Etkinlik

Aşağıda olimpiyat oyunları için hazırlanan figür gridi vardır. Bu griddeki ölçülendirmeleri inceleyerek siz de benzer bir çalışmayı boş şablon üzerine çiziniz.

Etkinlik

Aşağıda 2004 yılı olimpiyat oyunları için Yunanistan tarafından hazırlanan piktogramları görmektesiniz (Görsel 4.205-4.213). Görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Olimpiyat oyunlarının kurucusu Yunanistan'dır. Sizce 2004 Atina olimpiyatları piktogramlarında Yunanistan'ın kültürel değerleri tasarımlara yansımış mıdır?
2. Görsellerdeki spor alanlarının neler olduğunu söyleyiniz.
3. Renk ve form seçimleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. İncelediğiniz görselleri yalınlık ve anlaşılabilirlik açısından değerlendiriniz.
5. Farklı ülkeden gelen sporcular bu piktogramları anlayabilir mi?
6. Atina 2004 Olimpiyat piktogramlarının genel bir değerlendirmesini yaparak ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.205:
Atina 2004

Görsel 4.206:
Atina 2004

Görsel 4.207:
Atina 2004

Görsel 4.208:
Atina 2004

Görsel 4.209:
Atina 2004

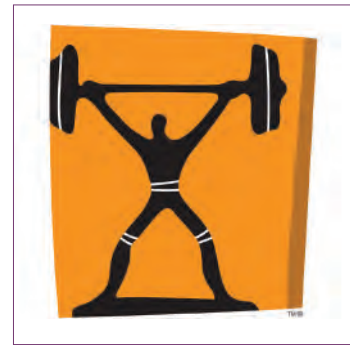
Görsel 4.210:
Atina 2004

Görsel 4.211:
Atina 2004

Görsel 4.212:
Atina 2004

Görsel 4.213:
Atina 2004

Etkinlik

Piktogramların Özellikleri

- Kavramsal ve nesnel bir oluşum ile tasarlanmışlardır.
- Kolay ve çabuk anlaşılır.
- Resim kökenli, karakteristik özellikleri güçlü olan ve ilk bakıldığında insanları yanılgısız aynı düşünceye sevk eden şekillerdir.
- İlk etapta karşısındaki insanları bilgilendirir.
- Anlaşılması bakımından uluslararası şekillerdir.
- Akılda kalıcılığı ve tanımlanabilirliği güçlüdür.
- İletişimde dile getirilmesine gerek olmayan tüm ayrıntıların atılması ve figürlerin standart olmasıdır.

Yukarıdaki bilgiden hareketle 2032 Olimpiyatları'nın İstanbul'da yapılma olasılığından yola çıkarak bu oyunlarda kullanılmak üzere 10 adet olimpiyat piktogramı tasarlayınız.

Etkinlik

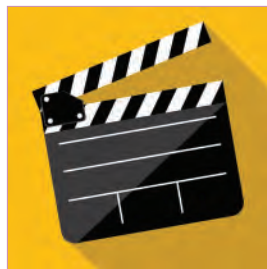
4.214-4.231 arasında verilen görselleri inceleyip aşağıdaki bilgileri okuyarak görsel altlarında bırakılan boşluklara piktogramların neyi simgelediğini yazınız. Daha sonra gündelik hayata ilişkin eksik gördüğünüz piktogramlardan iki tanesini bırakılan boşluğa çiziniz.

Piktogramların kullanım alanları sosyal alanlarda da çeşitlilik göstermektedir. İnsanların toplu hâlde faydalandığı havaalanı, hastane, üretim ve iş merkezleri, müze, otel, ulaşım, haberleşme, toplu taşıma terminalleri, üniversite kampüsü, hayvanat bahçeleri gibi kentsel yaşam ortamlarında sıkça rastlanır. Kamu alanlarında uyulması gereken kuralları anlatan, bilgi vermek maksadıyla ya da uyarmak amacıyla birçok piktogram kullanılır.

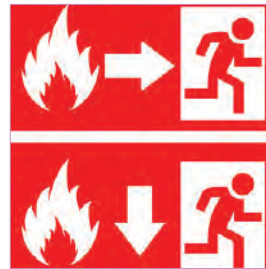
Güvenlik, sağlık, yemek ve ihtiyaçların karşılanması kaçınılmazdır. Bir yangın esnasında oradan kaçarken öncelikle çıkışın nerde olduğunu ya da nereden hızlı ve güvenli bir şekilde çıkacağını görmeye çalışır. Piktogramların olmadığını düşünülecek olursa yangın anında panik hâlinde kaçan birinin nereye yönelmesi gerektiği hususunda kararsız kalacağı ve bu kararsızlığın hayatına mal olacağı göz ardı edilmemelidir.

Görsel 4.214:

Görsel 4.215:

Görsel 4.216:

Görsel 4.217:

Piktogram, sağlık alanında da kullanılmaktadır. Araç üzerinde piktogram var ise onun ambulans olduğunu anlaşılır ve trafikte ona hemen yol verilmeye çalışılır. İçindeki hastanın en kısa zamanda hastaneye taşınması, hayatının kurtulması demektir.

Gıda sanayi, dünyanın en büyük sanayilerinden biridir. Toplanan sebze, meyve, tahıl, et, süt, yumurta ve benzeri gıda maddeleri fabrikalarda değişik şekilde işlenmekte, ambalajlanmakta ve piyasaya sunulmaktadır. Ürünlerin saklanma koşullarına dair bilgiler paketlerin üzerindedir. İnsanlara bu bilgiler, piktogramlar yoluyla aktarılır. Örneğin çay paketlerinin üzerinde bulunan piktogramların ürünün hangi olumsuz durumlardan korunması gerektiğini anlatması, bireyin ambalajı daha iyi koşullarda saklamasına yardımcı olur. Piktogramlar, günlük hayatta engelli

insanların kolay ve rahat hareket edebilecekleri alanlarda da kullanılmaktadır. Yaşamı kolaylaştırıcı pek çok piktogram vardır. Örneğin tekerlekli sandalye kullanan kişi, asansöre binmek için üzerinde tekerlekli sandalye olan piktogramı arayacak ve gördüğü zaman güvenli bir şekilde onu kullanacaktır.

Piktogramların kullandığı alanlardan biri de kozmetik sektörüdür. Burada kullanılan piktogramlar insan sağlığı açısından önemlidir. Örneğin deodorant ambalajının üzerinde bulunan alev piktogramının vermek istediği mesaj; bu şişenin içindeki kokunun uçucu olduğu, dolayısıyla ateşle karşılaştığı zaman kesinlikle yanacağıdır. Bu piktogram şişe üzerinde kullanılmazsa içindekinin tehlike içermeyen zararsız güzel bir koku olacağı düşünülür. Bu semboller kullanılmadığında tüketici, şişeyi ateşe atabilir ve olumsuz bir durum ortaya çıkabilir.

Hayati öneme sahip bir başka sembol de elektrik çarpması tehlikesini anlatmak için kullanılan piktogramdır. İçinde binlerce voltluk elektrik akımının dağıtıldığı trafonun üzerinde kullanılması, buranın bir elektrik dağıtım merkezi olduğunu göstermektedir. Üzerinde piktogram kullanılan yapı, oradan geçenler için bu binanın tehlikeli olduğuna işaret eder.

Görsel 4.218:

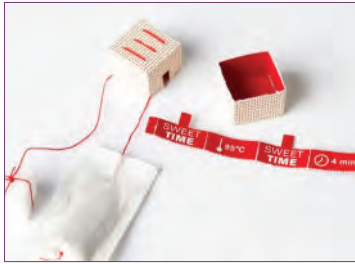
Görsel 4.219:

Görsel 4.220:

Görsel 4.221:

Görsel 4.222:

Görsel 4.223:

Görsel 4.224:

Görsel 4.225:

Görsel 4.226:

Görsel 4.227:

Görsel 4.228:

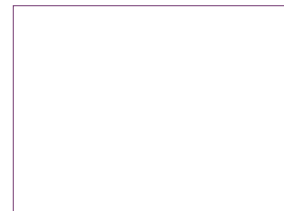
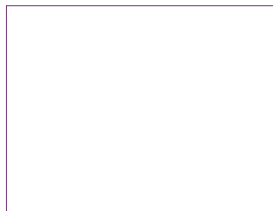
Görsel 4.229:

Görsel 4.230:

Görsel 4.231:

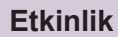
Etkinlik

Piktogramlar hayatımızın her alanında karşımıza çıkar. Bazıları şunlardır:

- Uluslararası taşımacılıkta ve şehir içi ulaşımında
- Ticari alanda hizmet veren iş yerlerinin çalışanları için aldığı güvenlik tedbirlerini belirtmede
- Trafik düzenini sağlayan işaretlerde
- Elektronik cihaz ve iş makinelerinin kullanımında
- İnsanların yaşadığı sosyal çevrede bilgi vermek amacıyla
- Devlete bağlı askerî ve sivil kuruluşlarda
- Turizm sektörü ve haberleşmede
- Pazarlama alanında hizmet veren şirketlerin ürüne ait üretim ve tüketim bilgilerinde
- Gıda ürünleri ve yemek sektöründe

Okuduğunuz metinden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sizce piktogramlar günlük hayatımızın bir parçası olmasaydı neler olurdu?
2. Birlikte yaşama kuralları içinde piktogramın rolü nedir?
3. Yaşayabileceğimiz tehlikeler açısından piktogramların uyarı, önlem alma gibi özellikleri var mıdır?
4. Aşağıda verilen farklı kullanım alanlarıyla ilgili piktogramları internet ortamından bularak boş alanlara yerleştiriniz.
5. Aşağıda bırakılan boşluklara bu örneklerden sekiz tane eskiz çiziniz.
6. Piktogramların kullanım alanlarıyla ilgili düşüncelerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

[illegible]

Etkinlik

- Dışarıdan okulunuza ilk kez gelen birinin konser, sergi ve genel kullanım alanlarını rahatlıkla bulabileceği piktogramlar hazırlayınız.
- Bir AVM gezerek hangi piktogramlara gereksinim olduğunu belirleyiniz. Daha sonra AVM'nin kurumsal kimliğini de göz önüne alarak piktogramlar tasarlayınız.
- İlinizdeki bir müzeyi gezerek bu müze için piktogramlar tasarlayınız.
- İş ahlakı konulu piktogram tasarlayınız.
- Bırakılan boşluklara eskizlerinizden örnekler çiziniz.

Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyip metni okuduktan sonra siz de kozmetik alanında kullanılmak üzere çevre duyarlılığını artıracak (şişenin içindeki madde, şişenin kendisi vs.) piktogramlar tasarlayınız ve gerekli açıklamalarını yazınız.

1. Avrupa Ambalaj Geri Kazanımı Örgütü'ne (Packaging Recovery Organisation Europa) ait olan bu işaret, ambalajın geri kazanım sorumluluğunun o ülkedeki Yeşil Nokta Örgütü üyesi kuruluşu-şa ait olduğunu anlatır. Yeşil Nokta Örgütü'nün Türkiye'deki üyesi ÇEVKO'dur.

1

2

2. Ürünü piyasaya süren bir firmanın ambalaj atıkları ile ilgili yükümlülüğünü ÇEVKO'ya devrettiğini gösteren logodur.

3. Üzerinde bulunan ambalajın geri dönüşebilir malzemeden olduğunu gösterir.

3

4

4. Çevre ve Orman Bakanlığından kod numarası alan işletmeler, koduyla birlikte işareti gösterdiği şekli ile kullanabilir.

5. Ambalajın polietilen tereftalat (PET) malzemesinden imal edildiğini gösteren kod, 1'dir.

5

6

6. Ürünün açıldıktan sonraki kullanım ömrünü belirtir.

7. Düşük maliyetli, zararlı bakteri ve mantar üremesini engelleyen, bozulmaya karşı daha dayanıklı olmasını sağlayan ve bu nedenle ürünlerin raf ömürlerini uzatan koruyuculardandır. Ürün etiketlerinde "... paraben" olarak birden fazla çeşit görülebilir. Meme kanserine yakalananların tümörlerinde paraben tespit edilmiştir. Parabenler ayrıca östrojeni taklit eden madde olarak bilinir. Sadece uygulandığı yerin yüzeyinde kalmamakla birlikte cilde, dokulara, kan ve idrara dâhi geçtiği klinik olarak tespit edilmiştir. Bazı parabenler bitkisel kaynaklı olarak bulunabilmektedir.

7

8

8. Ürünün ortalama net ağırlık veya hacminin, o ürünlerin ambalajları üzerinde yazan ağırlık veya hacimden az olamayacağı anlamına gelir.

9. Sodyum laureth/lauril sulfat bir yüzey aktif madde ve emilgator olarak şampuanlarda, diş macunlarında, vücut temizlemede, sıvı el sabunlarında, çamaşır deterjanlarında, makyaj malzemelerinde ve binlerce kozmetik üründe kullanılmaktadır. SLES/SLS'de gerçek sorun üretim yönteminde kullanılabilen kanserojen etkiye sahip maddelerdir. SLES de SLS ile aynı özelliktedir.

9

10

10. İlgili ürüne Türk Standartları Enstitüsü tarafından uygunluk belgesi verildiğine dair sembolü ifade eder.

Etkinlik

Aşağıda boş bırakılan alanlara okulunuzun grafik, resim, heykel ve baskı atölyelerinde kullanılmak üzere piktogramlar tasarlayınız. Piktogram tasarımı yaparken edindiğiniz deneyimleri ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227). Piktogram ile ilgili bütün çıkarımlarınızı okuyarak sonuçları değerlendiriniz (s.227).

4.4 Afiş

Hazırlık Çalışmaları

1. Sadece afişini beğendiğiniz bir tiyatro oyununa ya da sinema filmine gittiniz mi?
2. Afişler kentin hangi bölgelerine asılır? Neden?
3. Afiş tasarım yarışmasına katıldınız mı?
4. Türkiye ve dünyada yapılan afiş örneklerini izliyor musunuz?
5. Hangi afiş sanatçıları tanıyorsunuz?

Afiş

Fransızca “affiche” kelimesinden dilimize geçmiş olan afiş, herhangi bir fikri duyurmak, reklam ve propaganda yapmak için duvar veya bu iş için hazırlanmış yerlere yapıştırılan el yazması ya da basılı kâğıttır. Toulouse Lautrec’in Jane Avril (Görsel 4.233) isimli afişi sanat tarihinde ilk afiş olarak kabul edilmektedir.

İlk kullanıldığı dönemlerde daha çok bir haberi duyurmak amacıyla kullanılan afişler; radyo, televizyon gibi yayın organlarının ortaya çıkması ve yaygınlaşması ile birlikte daha çok reklam amaçlı kullanılmaya başlamıştır. Kent kültürü ve diğer iletişim araçlarının etkisiyle birer afiş olan billboardların şekilleri ve içerikleri değişmiştir. Afişte ekonomik ve siyasi farklılıklar göz önünde bulundurularak kentlere hatta semtlere göre değişen ürünlerin tanıtımında, farklı kültür, dil ve objelerle çalışmalar yapılmaktadır.

Afiş, kent içinde çeşitli yerlere asılan ve halkın olaylardan haberdar olmasını sağlayan kısa fakat etkili bir tanıtım aracıdır. Afiş sadece üretim ve tüketim ilişkilerinde halka bilgi vermez. Bunun dışında sosyal, siyasal ve kültürel olayların halka ulaştırılmasında da önemli ve etkili rol oynar.

Günümüz dünyasında televizyon gibi bir iletişim aracı bile afiş kadar etkili değildir. Çünkü afişin sürekli hatırlatıcılık özelliği söz konusudur. Afiş, insanlar üzerinde ideolojik ve estetik bir etkilenme yaratır. Bu etkilenme sayesinde insanların günlük alışkanlıkları ve düşünce biçimlerini yönlendirir. Çevresiyle sürekli bilgi alışverişi içinde bulunan insan, buradan aldığı uyarılar sonucu birtakım davranışlarda bulunmaktadır.

Etkinlik

1. Grafik tasarımın en eski uygulama alanlarından biri olan afişin, TV ve internet gibi iletişim alanlarına rağmen etkisini kaybetmemesinin nedenleri neler olabilir?
2. TV ve internet ortamlarında rastladığınız grafik ürünleri var mıdır? Varsa sizi en çok etkileyen çalışmalar nelerdir?

Temel Kavramlar

Afiş
İlan
Billboard
Gösterge

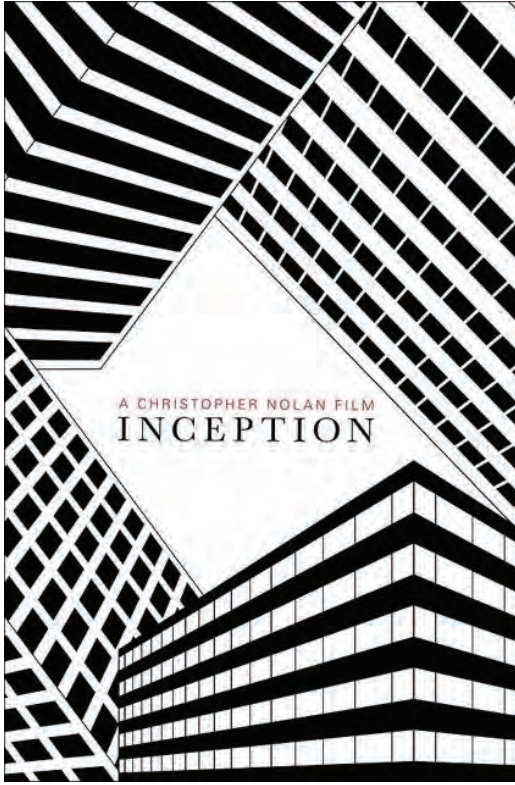

Görsel 4.233:
“Jane Avril (Ceyn Evril)”, 1893,
Toulouse Lautrec

Etkinlik

Görsel 4.234-4.241 arasında sosyal bir konu, film ya da oyuna ait afiş örnekleri görmektesiniz. Afişlere baktığınızda dikkatinizi nelerin çektiğini görsellerin altlarındaki boşluklara yazınız.

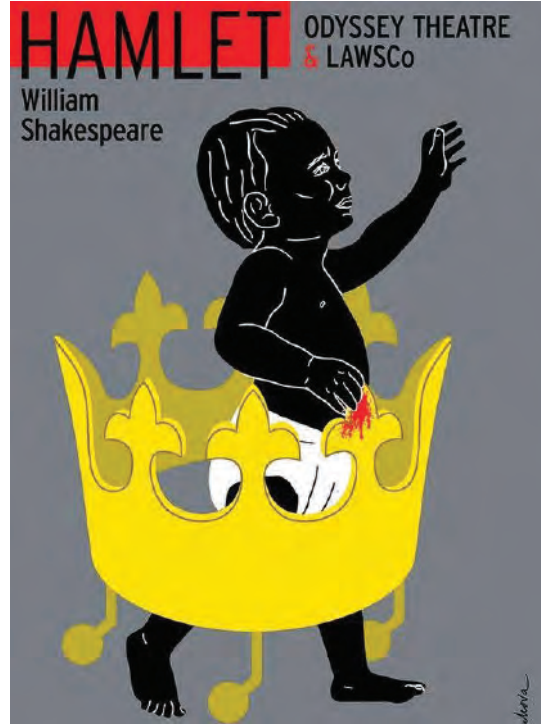
Görsel 4.234:

Görsel 4.235:

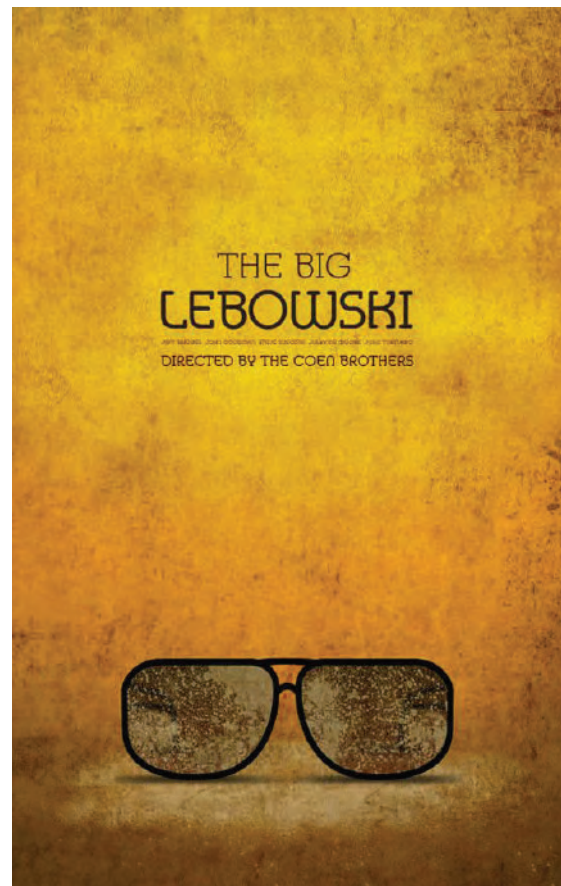
Görsel 4.236:

Görsel 4.237:

Görsel 4.238:

Görsel 4.239:

Görsel 4.240:

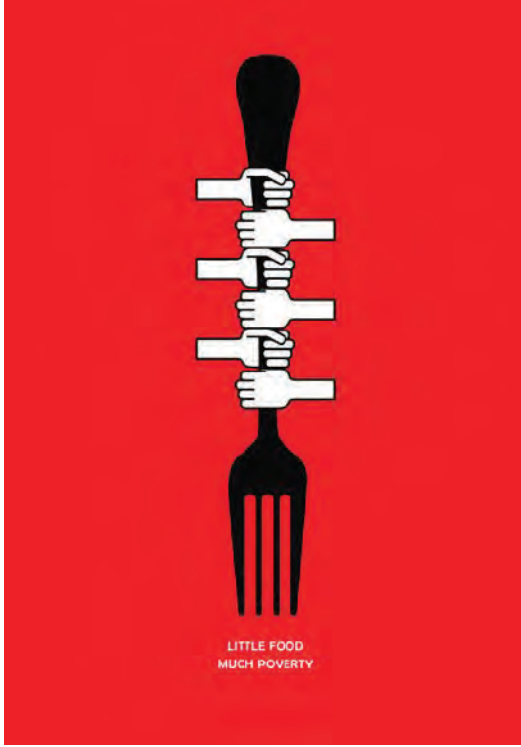

Görsel 4.241:

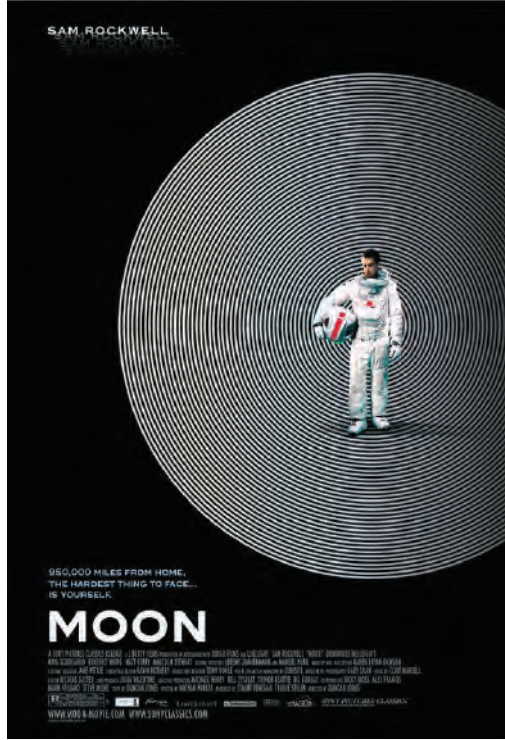

Etkinlik

Görsel 4.242-4.249 arasında verilen afiş örneklerini konu, kompozisyon, görsel ve yazı kullanımı vb. açısından inceleyiniz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

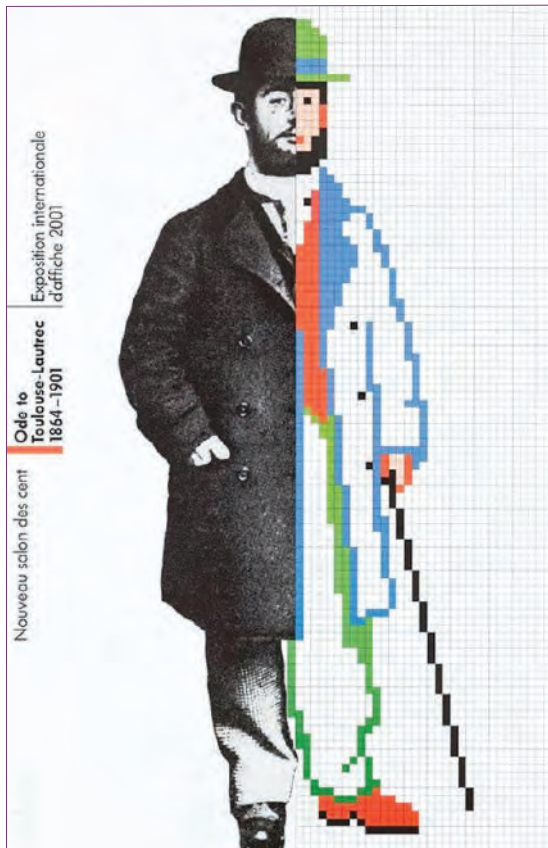
Görsel 4.242:

Görsel 4.243:

Görsel 4.244:

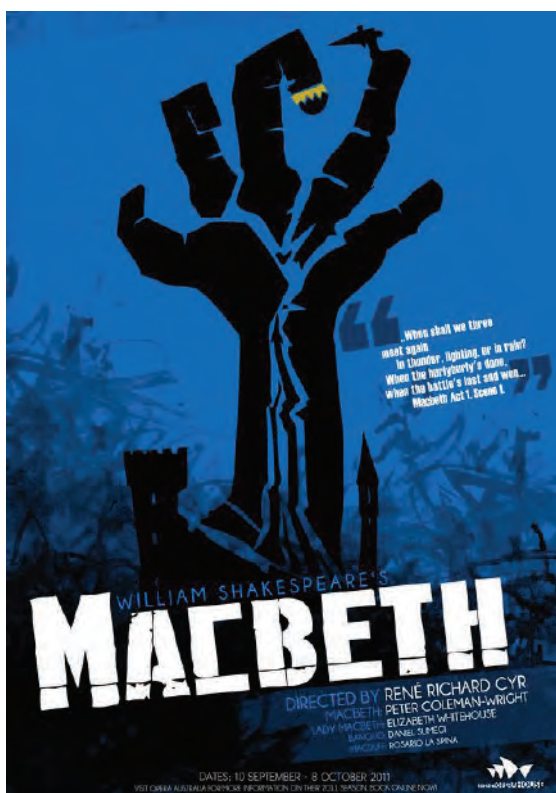
Görsel 4.245:

Görsel 4.246:

Görsel 4.247:

Görsel 4.248:

Görsel 4.249:

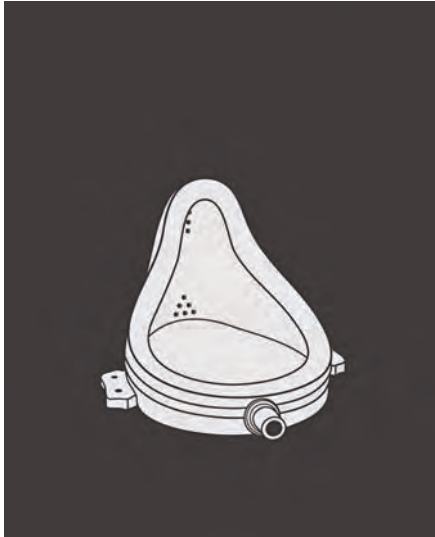
Etkinlik

Fransız tasarımcı Amahouo Outmane (Ameu Utman), her akımdan temsilî bir motif seçerek sanat akımları için minimal tarzda afişler hazırlamıştır.

1. Görsel 4.250-4.260 arasında verilen afişlerin hangi sanat akımına ait olduğunu altında bırakılan boşluklara yazınız (Dadaizm, fovizm, fütürizm, postempresyonizm, kübizm, minimalizm, opart, Rönesans, popart, sürrealizm, puantilizm, empresyonizm).
2. Bu bölümde incelediğiniz afişlerden elde ettiğiniz sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

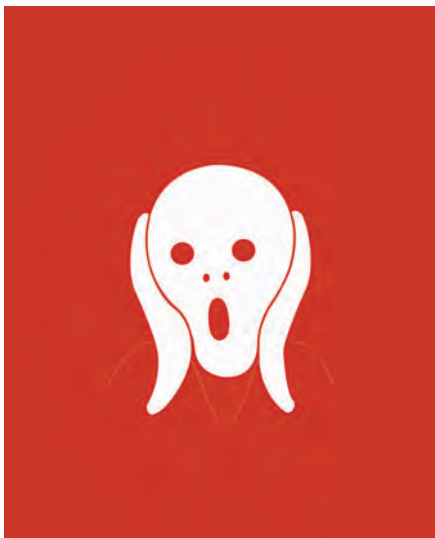
Görsel 4.250:

Görsel 4.251:

Görsel 4.252:

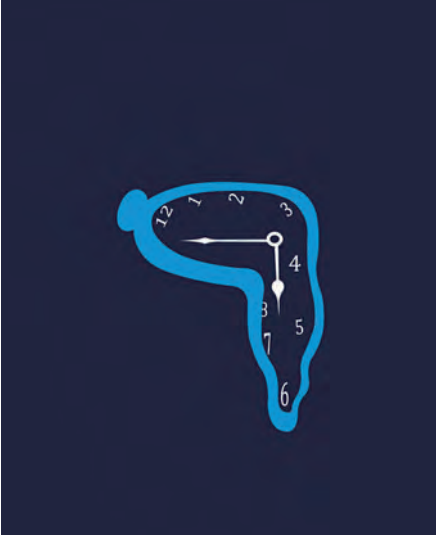

Görsel 4.253:

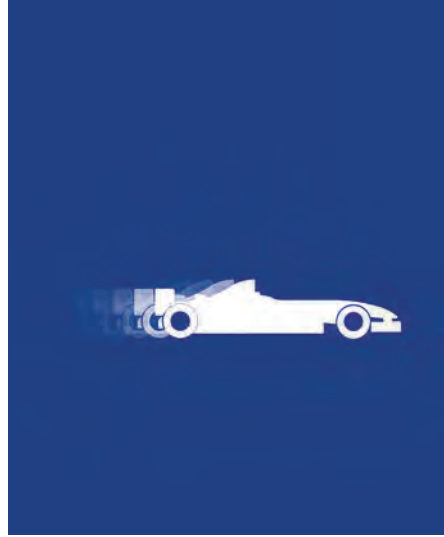

Görsel 4.254:

Görsel 4.255:

Görsel 4.256:

Görsel 4.257:

Görsel 4.258:

Görsel 4.259:

Görsel 4.260:

Etkinlik

Görsel 4.261-4.264 arasında verilen afiş örneklerini inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Hangi afiş, hangi ülkeye aittir? Nasıl anladınız?
2. Afişler tarihsel olarak sıralansa hangi afiş, ilk örnekler arasında yer alır? Neden?
3. Bu afişlerden hangisi veya hangilerini daha önce nerede gördünüz?
4. Kullanılan görsel imgeler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
5. Yazı karakteri, tipografi, slogan ve renk seçimi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Görsel 4.261:

Görsel 4.262:

Görsel 4.263:

Görsel 4.264:

Afişin Çeşitleri ve Kullanıldığı Alanlar

Afişler; kültürel, sosyal ve reklam afişleri olarak üç gruba ayrılır.

1. **Kültürel afişler:** Tiyatro ve sinema afişleri (Görsel 4.265).
2. **Sosyal afişler:** Siyasi ve sosyal sorumluluk kampanya afişleri (Görsel 4.266).
3. **Reklam afişleri:** Kurumsal reklamcılık, moda, gıda, turizm ve endüstri afişleri (Görsel 4.267).

Görsel 4.265:
Kültürel afiş örneği

Görsel 4.266:
Sosyal afiş örneği

Görsel 4.267:
Reklam afişi örneği

1. Kültürel Afişler

Sanat ve kültürle ilgili konuları ele alan afişlerdir. Bu afişler konu olarak film festivali, spor, tiyatro, sinema, sergi, kitap fuarı, tarihî eser ve müzeleri ele almaktadır. Bu tür afişler, yapılan etkinlikler hakkında izleyiciyi bilgilendirmek ve etkinliğe davet etmek amaçlıdır (Görsel 4.268, (Görsel 4.269).

Görsel 4.268:
23. Caz Festivali afişi

Görsel 4.269: 19.Uluslararası İstanbul Film Festivali afişi

Tiyatro Afişleri

Tiyatronun görsel öğeleri olarak ifade edilen sahne, dekor, ışık ve kostümler estetik bir karaktere sahiptir. Bir tiyatro afişi, hem oyunun içeriğini ve yazarın kişiliğini hissettirmeli hem de afiş sanatçısının toplumsal ve sanatsal kişiliğini yansıtmalıdır. Mengü Ertel, Yurdaer Altıntaş, Turgay Betil, Ahmet Güleriyüz, Leyla Uçansu ve Erkal Yavi 1960'lı yıllardan başlayarak yaptıkları tiyatro afişleriyle öne çıkan sanatçılar arasındadır (Görsel 4.270, 4.271, 4.272).

Görsel 4.270:
“Anita’nın Aşkı ya da Antigone New York”, tiyatro oyunu afişi

Görsel 4.271:
“Martı” tiyatro oyunu afişi

Görsel 4.272:
“Teneke” tiyatro oyunu afişi

2. Sosyal Afişler

Sosyal afişler, kamu sağlığı, düzeni ve haklarını gibi toplumun tamamını ilgilendiren afişlerdir. Trafik, çevre, sağlık, ulaşım politika ve siyaset gibi konuları da ele alır (Görsel 4.273, 4.274, 4.275).

Görsel 4.273:
“Bağışlanan Her Organ Hayata Tutunan Bir İnsandır” afişi, Sağlık Bakanlığı

Görsel 4.274:
Çevre konulu afiş

Görsel 4.275:
Nesli tükenmekte olan hayvanları konu alan afiş örneği

Siyasi Afişler

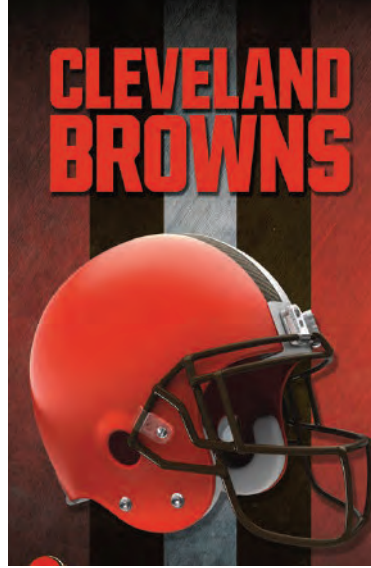
Bir fikri, grubu veya kişiyi savunarak ya da tam tersine bunlara muhalefet ederek kitlenin istek ve beklentilerini yönlendirmeye çalışan afişlerdir.

3. Reklam Afişleri

Bir ürün ya da hizmeti tanıtan bu afişler; moda, endüstri, kurumsal reklamcılık, basın-yayın, gıda ve turizm gibi sektörlerde kullanılır. Günümüzde en çok kullanılan afişlerdir. Otobüs durakları, tren, metro istasyonları, alışveriş merkezleri gibi tüketicilerin yoğun olduğu ortamlarda sıkça rastlanır (Görsel 4.276, 4.277, 4.278).

Görsel 4.276:
Reklam afişi örneği

Görsel 4.277:
Reklam afişi örneği

Görsel 4.278:
Reklam afişi örneği

Etkinlik

İyi bir afişte olması gerekenler

- Konu ile ilgili gerekli bütün bilgiler verilmeli.
- Tasarım elemanlarının içeriği anlaşılır olmalı.
- Tasarımda kullanılan mesaj belirsizlik taşımamalı.
- Tasarımda kullanılan tipografi seçimi konuya uygun ve okunur olmalı.
- Tasarımda kullanılan fotoğraf, illüstrasyon vb. imgeler konuya uygun olmalı.
- Afiş, tasarım açısından özgün olmalı.
- Afişte görsel bütünlük etkili ve çekici olmalı.
- Konuya uygun bir mesaj, bir başlık veya kısa slogan kullanılmalı.
- Kullanılan tipografi ve görsel imgeler mesajı desteklemeli.
- Tasarımda etkileyici bir görsel kurgu olmalı.
- Afişte kullanılacak renk seçimi; tasarım, konu ve kurum ile bütünlük sağlamalı.
- Bir kuruma aitse kurumu tanıtan bilgiler (amblem, logo vb.) kullanılmalı.
- Uygulama öncesi yapılması gerekenleri okuduktan sonra aşağıdaki özellikleri dikkate alarak bir afiş tasarlayınız.

Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Etkinlik

4.279-4.287 arasındaki görsellerde çocuk yaşta yapılan evliliklerin sakıncalarını vurgulamak amacıyla düzenlenen yarışmada ödül alan afişleri görmekteyiz. Bu afişleri inceleyip siz de 35x50 cm ölçüsünde serbest teknikle “Çocuk Evlilikleri” konulu afiş tasarlayınız. Hazırladığınız afişleri “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” kapsamında sergileyiniz.

Görsel 4.279:

Gizem Mehmetoğlu, 1.lik Ödülü

Görsel 4.280:

Özlem Mavzer, 2.lik Ödülü

Görsel 4.281:

Murat Kara, 3.lük Ödülü

Görsel 4.282:

Emir Yiğit, Mansiyon

Görsel 4.283:

Kübra Kara, Mansiyon

Görsel 4.284:

Damla Durmuş, Mansiyon

Görsel 4.285:

Güven Çisem, Mansiyon

Görsel 4.286:

Ayşenur Pehlivanoğlu, Mansiyon

Görsel 4.287:

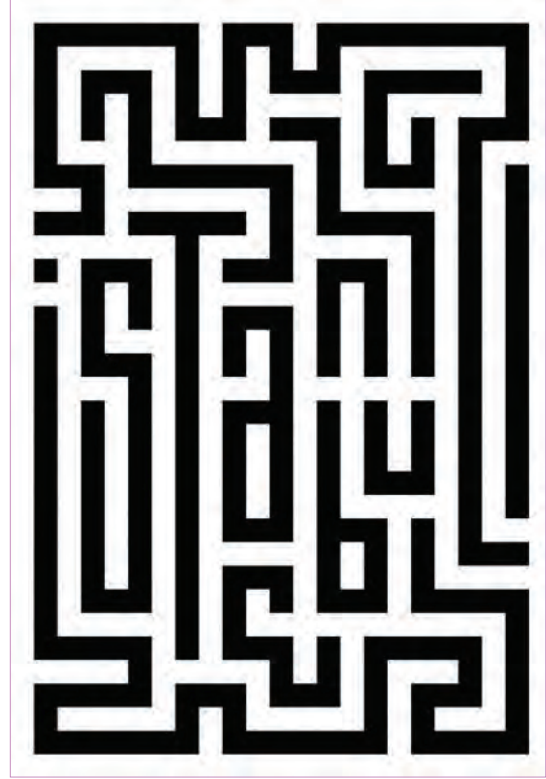
Melis Kahyaoğlu, Mansiyon

Afiş Tasarımında Kullanılan Teknikler

1. Görsel 4.288-4.291 arasında verilen afiş tasarımı illüstrasyon, fotoğraf, karışık ve bilgisayar tekniği gibi birçok teknik kullanılmaktadır. Aşağıda bazı örnekleri görmekteyiz.
2. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.288: Yayınevleri Fuar afişi, Savaş Çekiç

Görsel 4.289: İstanbul konulu afiş,
Bülent Erkmen

Görsel 4.290: Music of the People afişi

Görsel 4.291: İKSİF afişi, Bülent Erkmen

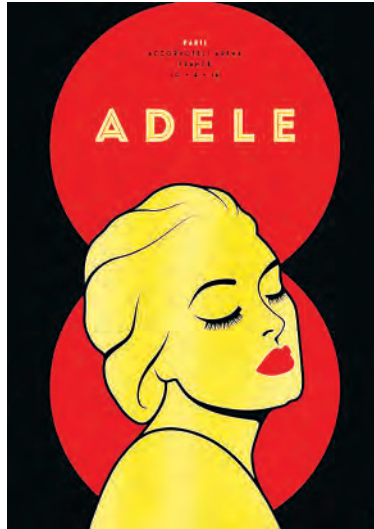
Etkinlik

Görsel 4.292-4.297 arasında verilen İngiliz söz yazarı ve müzisyen Adele'in (Adel) konser afişlerini inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

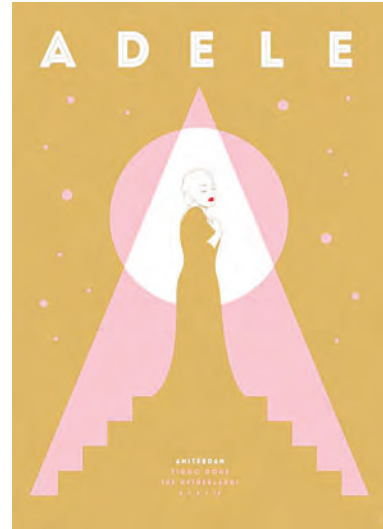
1. Afişlerden hangisinin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
2. Bu afişlerde fotoğraf yerine Adele'in ikonik saç, göz ve dudak yapısının tercih edilmesinin nedenleri sizce neler olabilir?
3. Afişlerde tasarım anlayışı açısından bütünlük oluşturulmasının nedenleri sizce neler olabilir?
4. Sizce bir şarkıcı daha geniş kitlelere ulaşabilmek ve dikkat çekebilmek için organizasyonlarda nasıl bir konser afişi kullanmalıdır? Neden?
5. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.292:
Adele konser afişi

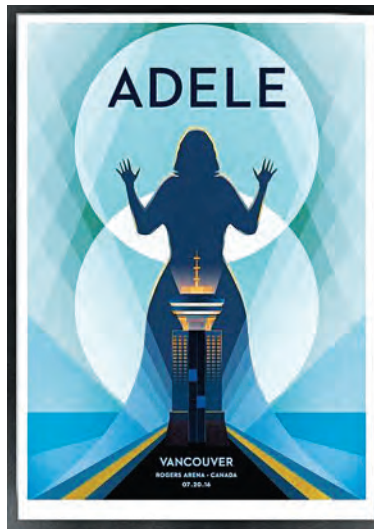
Görsel 4.293:
Adele konser afişi

Görsel 4.294:
Adele konser afişi

Görsel 4.295:
Adele konser afişi

Görsel 4.296:
Adele konser afişi

Görsel 4.297:
Adele konser afişi

Etkinlik

Görsel 4.298-4.306 arasında verilen Genis Carreras'ın (Genis Kareras) felsefe akımları için tasarladığı minimal afişleri inceleyiniz. Tasarımcının bu afişleri tasarlarken hangi fikirden yola çıkmış olabileceğini söyleyiniz.

Görsel 4.298:
Kapitalizm, Genis Carreras

Görsel 4.299:
Kolektivizm, Genis Carreras

Görsel 4.300:
Konstrüktivizm, Genis Carreras

Görsel 4.301:
Determinizm, Genis Carreras

Görsel 4.302:
Naturalizm, Genis Carreras

Görsel 4.303:
Optimizm, Genis Carreras

Görsel 4.304:
Feminizm, Genis Carreras

Görsel 4.305:
Finalizm, Genis Carreras

Görsel 4.306:
Objektivizm, Genis Carreras

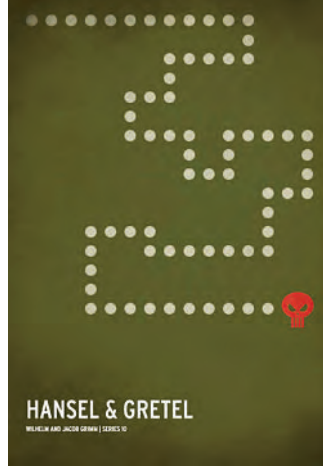
Etkinlik

Görsel 4.307-4.315 arasında Christian Jackson'ın (Krisçin Ceksın) çocuk masalları için tasarladığı afişleri görmektesiniz. Bu afişleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

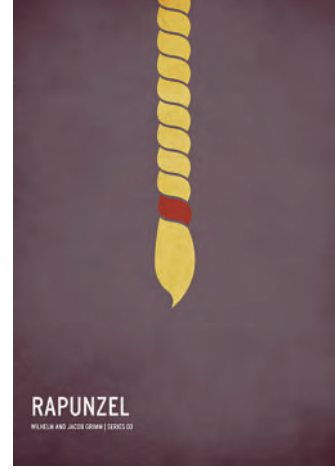
1. Masalları hiç bilmeyen biri, masalların içeriği hakkında tahminde bulunabilir mi?
2. Minimal afiş tarzı hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.

Görsel 4.307:
Kırmızı Başlıklı Kız

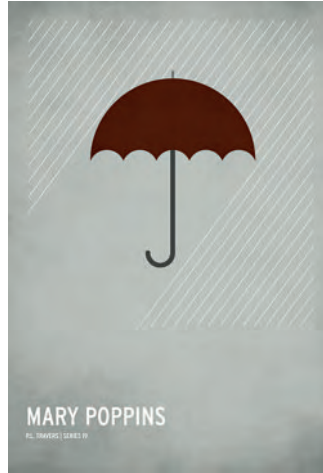
Görsel 4.308:
Hansel ve Gretel

Görsel 4.309:
Rapunzel

Görsel 4.310:
Fareli Köyün Kavalcısı

Görsel 4.311:
Mary Poppins

Görsel 4.312:
Pinokyo

Görsel 4.313:
Prenses ve Bezelye

Görsel 4.314:
Karbeyaz

Görsel 4.315:
Çirkin Ördek

Etkinlik

1. Aşağıda “Selvi Boylum Al Yazmalım” adlı ünlü Türk filminin orijinal afişini (Görsel 4.316) ve bu afişe dair günümüzdeki (Görsel 4.317, 4.318) yorumlarınızı inceleyiniz.
2. Afişin zaman içinde geçirdiği değişim hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.
3. Aynı konuda siz nasıl bir afiş tasarladınız? Bırakılan boşluğa çiziniz.
4. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.316:

“Selvi Boylum Al Yazmalım” film afişi

Görsel 4.317:

“Selvi Boylum Al Yazmalım” film afişi

Görsel 4.318:

“Selvi Boylum Al Yazmalım” film afişi

Etkinlik

Ahmet Hamdi Tanpınar “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” romanıyla Türk edebiyatında yeni bir kültürün gelişmesinde öncü olarak görülmüştür. Roman, yazıldığı dönem ışığında Türk insanının Doğu ile Batı arasında yaşadığı ikilemi ve bocalamayı konu almaktadır.

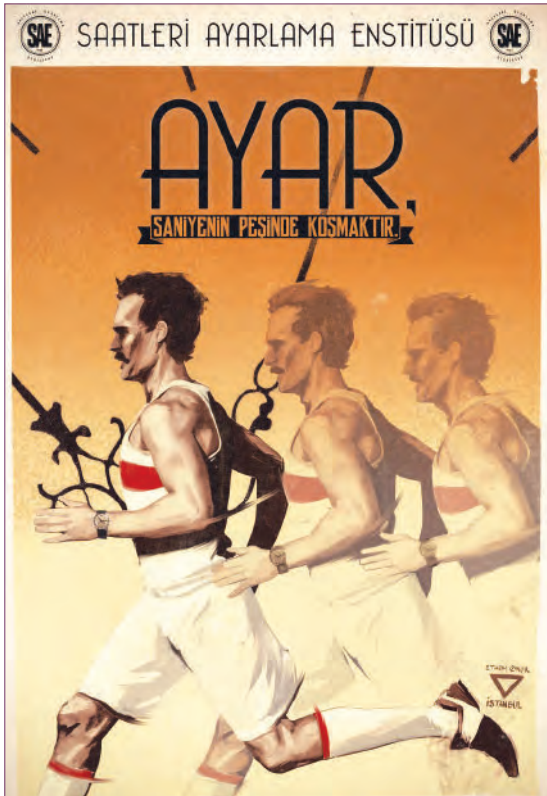
Saatleri Ayarlama Enstitüsü için Ethem Onur Bilgiç ve Gökhan Yücel bir araya gelerek kitap üzerine bir afiş serisi hazırlamışlardır. Tanpınar’ın bu romanı için hazırlanan afişler, 1950’lerin usta grafik tasarımcısı ve illüstratörü İhap Hulusi Görey’in tarzına yakındır. Görsel 4.319, 4.320 ve 4.321 numaradaki çalışmalar dönemin dokusunu ve romanın dünyasını bir arada sunan afiş serisi olarak ilgi görmüştür.

1. Yukarıdaki metni okuyup görselleri inceleyiniz. Siz de Türk edebiyatında önemli yeri olan bir eser belirleyerek kitap için afiş tasarımları yapınız.
2. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.319:

“Saatleri Ayarlama Enstitüsü”,
Ethem Onur Bilgiç

Görsel 4.320: “Saatleri Ayarlama Enstitüsü”,
Ethem Onur Bilgiç

Görsel 4.321: “Saatleri Ayarlama Enstitüsü”,
Ethem Onur Bilgiç

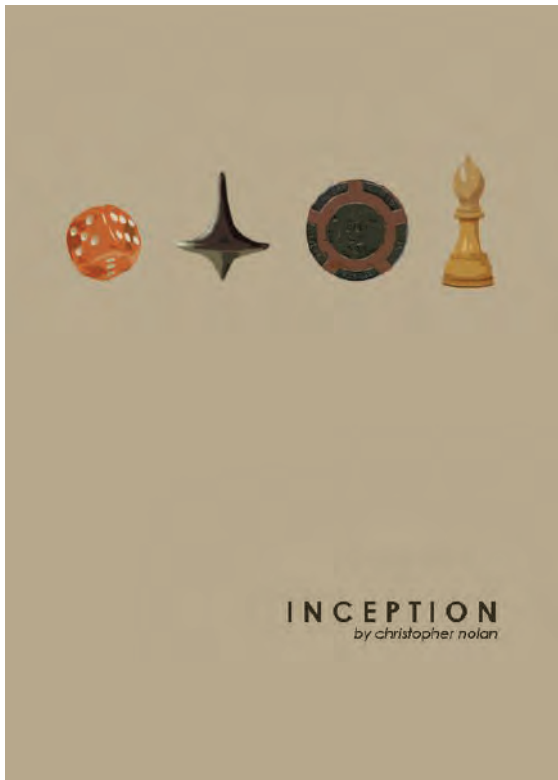
Etkinlik

Görsel 4.322-4.324 arasında ünlü yönetmen Christopher Nolan'ın [Kıristofır Nolin, (1970-...)] yönetmenliğini yaptığı filmlerin afişlerini görmektesiniz. Bu afişleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Filmlerin konuları nelerdir?
2. Bu afişleri gördüğünüzde hangi filme gitmek isterdiniz?
3. Film afişlerinde hangi teknikler kullanılmıştır?
4. Ünlü yönetmenin diğer filmlerini de araştırarak yönetmenin profilini çıkarabilir misiniz?
5. Bu örneklerden yola çıkarak siz de beğendiğiniz bir yönetmenin filmi için afiş tasarlayınız.
6. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).
7. Afiş ile ilgili yazdığınız ünite sonunda yer alan çıkarımları okuyarak sonuçları değerlendiriniz. Afiş hakkında neler söyleyebilirsiniz? (s.227)

Görsel 4.322:

“Interstellar (İntirstelır)” film afişi

Görsel 4.323:

“Inception (İnsepşın)” film afişi

Görsel 4.324:

“Memento” film afişi

Etkinlik

Görsel 4.325-4.328 arasındaki afiş örneklerini inceleyerek görseldeki kişilerin kim olduğunu bırakılan boşluklara yazınız.

Görsel 4.325:

Görsel 4.326:

Görsel 4.327:

Görsel 4.328:

Etkinlik

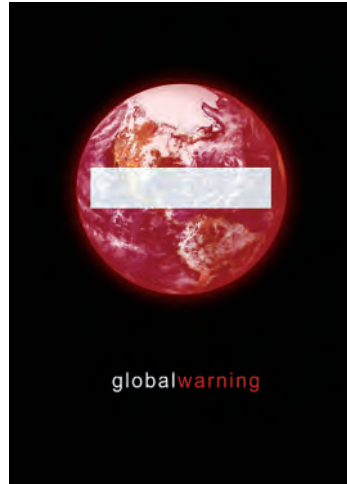
Gezegeneimizin atmosferi tıpkı bir sera gibi çalışır. Yeryüzüne ulaşan güneş ışınlarının neredeyse yarıya yakını yeryüzünden yansır. Atmosferimiz; sera gazı olarak da nitelendirilen karbondioksit, metan, su buharı, ozon, azot oksit vb. gazlar sayesinde yeryüzünden yansıyan güneş ışınlarının bir kısmını tekrar yeryüzüne gönderir. Bir battaniye işlevi gören sera gazları sayesinde yeryüzündeki ortalama sıcaklık; insanlar, hayvanlar ve bitkilerin hayatını sürdürmesine imkân verecek bir ısı düzeyini (15°C) yakalar. Sera gazları olmasaydı yeryüzünün ortalama sıcaklığı -18°C civarında olurdu. Sera gazlarının bu doğal etkisi “sera gazı etkisi” olarak adlandırılır. Atmosferdeki sera gazlarının oranı, 19.yy.dan başlayan Endüstri Devrimi sonrasında artmaya başlamış, karbondioksit oranı %40’lık bir artış göstererek 280 ppm’den 394 ppm’ye ulaşmış ve iklim değişiklikleri sorunu gündeme gelmiştir.

4.329-4.334 arasında verilen görselleri inceleyip, yukarıdaki metni okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

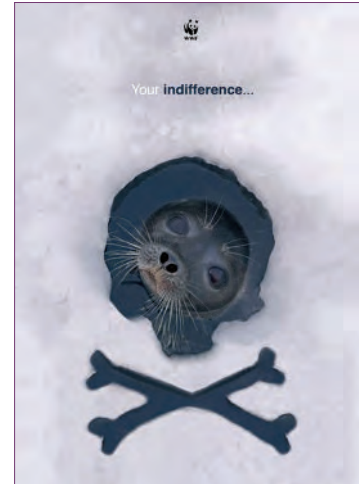
1. Görsellerin altında bırakılan boşluklara afişlerin hangi konuyu yansıttığını yazınız.
2. Afişlerden konuyu en etkili yansıtan çalışma hangisidir?
3. Afişlerde kullanılan evrensel imgeler ve anlamlar nelerdir?
4. Siz olsanız bu konu ile ilgili nasıl bir afiş tasarladınız?
5. İklim değişikliğinin yaşattığı ya da yaşatacağı olumsuz sonuçlarla ilgili bir afiş eskizi çiziniz.
6. Bu bölümde ulaştığınız sonuçları ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.329:

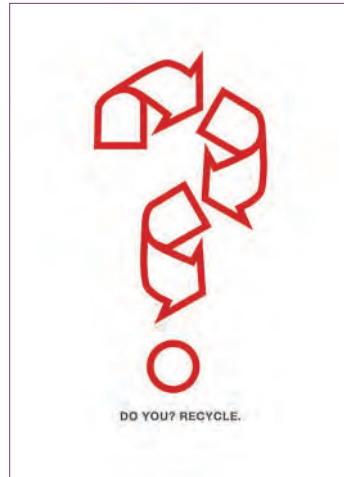
Görsel 4.330:

Görsel 4.331:

Görsel 4.332:

Görsel 4.333:

Görsel 4.334:

Etkinlik

Aşağıda Dünya Doğayı Koruma Vakfı'nın [WWF (World Wide Fund for Nature)] farklı zamanlarda hayvanlara ve onların sorunlarına dikkat çekmek için yaptırdığı afişleri görmektesiniz.

Görsel 4.335-4.340 arasındaki afişleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. WWF'nin şaşırtıcı tasarımlar yaptırmasının nedeni ne olabilir?
2. Sıradan bir afiş tasarımı ile geniş kitlelere ulaşılabilir miydi?
3. Aynı konu ile ilgili nasıl bir afiş tasarladınız?
4. Afişinizi yatay olarak mı dikey olarak mı tasarladınız? Neden?
5. İklim değişikliğinin yaşattığı ve yaşatacağı olumsuz sonuçlarla ilgili farklı bir anlayışla afiş eskizi tasarlayınız.

Görsel 4.335:
Afiş, WWF

Görsel 4.336:
Afiş, WWF

Görsel 4.337:
Afiş, WWF

Görsel 4.338:
Afiş, WWF

Görsel 4.339:
Afiş, WWF

Görsel 4.340:
Afiş, WWF

4.6 İllüstrasyon

Temel Kavramlar İllüstrasyon

Hazırlık Çalışmaları

1. Gazete, dergi vb. yayınlarda yer alan beğendiğiniz illüstrasyonları toplayarak sınıfa getiriniz. Çalışmalarla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Çalışmalarını en çok beğendiğiniz illüstratör kimdir?
3. Bir illüstrasyonun hiperrealist veya yalın tarzda yapılmış olması sizi nasıl etkiler? Bu tarzlardan hangisini daha çok beğeniyorsunuz? Neden?
4. Ambalajlarda kullanılan illüstrasyonlar hazırlanırken nelere dikkat edilmelidir?

İllüstrasyon

Latince “aydınlatmak” anlamına gelen “illuminare” kelimesinden türetilmiş Fransızca (enluminure) kökenli illüstrasyon kelimesi, “illustrate” yani resimleme, örnekleme anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumunun bezeme veya resimleme önerilerini eş anlamı olarak sunduğu illüstrasyon, sözcük anlamıyla konu anlatan, anlamayı kolaylaştıran resim olarak da tanımlanmaktadır. İllüstrasyonun amacı; bir düşünce ya da fikri aydınlatmak, görünür hâle getirmek, aynı zamanda kavram, eylem ve söylemlerin kolayca algılanıp anlaşılmasında önemli rol oynamaktır. Çok güçlü bir iletişim aracı olan illüstrasyon, verilmek istenen mesajı veya fikri daha etkili, verimli ve ilginç bir hâle getirir. Görsel iletişimin hemen hemen bütün alanlarında kullanılan illüstrasyon; farklı dil,

Görsel 4.341:
İllüstrasyon,
Fernanda Cohen
(Fernanda Kohen)

ırk ve kültürden insanların herhangi bir açıklamaya ihtiyaç duymadan anlam çıkarabileceği görsel bir dildir. Bütün bu özelliklerin yanı sıra illüstrasyon görsel sanatların bir alanıdır.

İllüstrasyon; izleyiciyi, okuyucuyu muhatap olduğu konuda aydınlatırken istenilen detayda ve yerde vurgu ve sadeleştirme gibi imkânlar sunmasından dolayı etkili bir yöntemdir. Bu teknik, algıyı kolaylaştırmak için yapılan sadeleştirme ve vurgulamalar ile izleyicinin o an karşılaştığı konuyu daha hızlı ve kalıcı olarak anlamasına imkân tanımaktadır.

Herhangi bir metinde sözü edilen bir olguyu görselleştirme aşamasında kullanılan illüstrasyonun büyüklük, şekil ve üslup açısından hatalı seçilmesi, anlatım bozukluğu olan bir cümleye benzetilebilir. Amacına uygun seçilmiş bir görsel ise hitap ettiği hedef kitlenin dikkatini çeker, kültür ve beğeni düzeyini yükseltir ve akılda kalıcı olur. İllüstrasyonun alıcı (izleyici) üzerindeki potansiyel etkisinden yararlanmak için illüstratörün hedef kitleyi iyi tanıması, kullanacağı üslubu ona göre belirlemesi gerekmektedir. Ayrıca hitap ettiği kitlelerin sosyal, kültürel ve psikolojik durumunu iyi çözümlemiş olması, illüstratörün yapacağı işin amacına hizmet etmesi açısından önemli bir unsurdur.

Ressamlar, illüstrasyonu sanatın biçimsel ve felsefi kapsamının dışında kalan bir resimleme türü olarak değerlendirmişlerdir. Kitap resimleri ve reklam afişleri dışında sözel anlatıma yönelik resimler, sanat amacıyla yapılmış olsalar da illüstrasyon olarak değerlendirilebilirler. Her ne kadar ressamlar 20. yy.da çeşitli şiir ve öykü kitapları için illüstrasyonlar yapmayı sürdürmüşlerse de Picasso gibi bazı sanatçılar yazılı metni açıklayıcı olmakla birlikte salt sanatsal değer taşıyan illüstrasyonlar yapmışlardır.

Doğu'da minyatür sanatını bir illüstrasyon türü olarak değerlendirmek mümkündür. Osmanlı, İran ve Hint minyatürlerinde genellikle saray yaşamı ve tarihi ile ilgili öyküler işlendiği gibi bilimsel konulara açıklık getiren resimlere de illüstrasyon denilmiştir. Türkiye'deki ilk örnekleri İhap Hulusi Görey tarafından yapılmıştır. İlk Türk kadın illüstrasyon sanatçısı ise Sabiha Rüştü'dür.

Görsel 4.342: İllüstrasyon, Saiman Chow (Saymın Çov)

Görsel 4.343: İllüstrasyon, Nazan Erkmen

Günümüzde illüstrasyon, farklı meslek gruplarına göre tekniğiyle ve tarzıyla çeşitlilik göstermektedir. Gelişmiş görüntüleme teknikleri ve fotoğraf, illüstrasyon tekniği kullanılarak yapılmış bir çalışmanın kalite ve anlatım gücüne hâlâ ulaşamamıştır. Bu nedenle illüstrasyon, birbirinden farklı birçok alanda, farklı teknikleriyle sıklıkla tercih edilmektedir. İllüstrasyon için füzen, akrilik, ekolin, pastel, toz pastel, sulu boya, spreyc boya, rapido, dijital vb. teknikler kullanılabilir.

Etkinlik

4.347-4.367 arasında verilen görselleri inceleyip aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplandırınız.

Kullanım Açısından İllüstrasyon Türleri

1. Reklam İllüstrasyonları

Bir ürün ya da hizmeti tanıtmaya amacıyla yapılan reklam illüstrasyonlarında ayrıntı ön plandadır. Sinema, tiyatro ve konser afişleri, kaset ve CD kapakları, turistik ilanlar, besin ambalajları, basın ilanları, takvimler, tebrik kartları, çıkartma ve etiketler, reklam illüstrasyonlarının uygulama alanları arasındadır. Moda illüstrasyonları da reklam illüstrasyonu içinde ele alınmaktadır (Görsel 4.344).

2. Yayın İllüstrasyonları

Yayın illüstrasyonları; gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, öykü, roman, şiir ve açıklamalara eşlik eder. Yayın sektöründe çalışan bir illüstratör, üzerinde çalışacağı metnin içeriği hakkında bilgi ve görüş sahibi olmalı, metindeki mesaj ve duyguyu resim diline aktarabilmelidir.

Gazete illüstrasyonlarında ise genellikle siyah beyaz resimleme tekniklerinden yararlanılırken günümüz baskı teknolojinin gelişmesi ile renkli çalışmalarda sorunsuz ve oldukça kaliteli basılabilmektedir. Ancak illüstrasyonun bir sanat biçimi olarak en özgür olduğu uygulama alanı kuşkusuz çocuk kitaplarıdır (Görsel 4.345).

3. Bilimsel ve Teknik İllüstrasyonlar

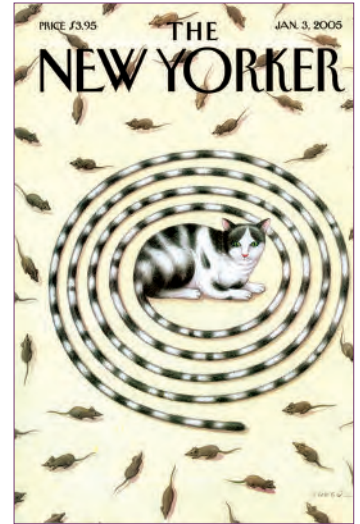
Botanik, tıp, zooloji, mekanik, jeoloji gibi uzmanlık alanları için öğretici ve tanımlayıcı amaçlarla yapılan ayrıntılı illüstrasyonlar bu grupta toplanabilir. İllüstratör, konu içinde daha önemli olanı vurgulamak için gerektiğinde ayıklama, yalınlaştırma ve gerçeklik duygusunu etkilemeyecek abartma yöntemlerine başvurarak bir fotoğraf makinesinden daha fazlasını yapmayı hedefler.

Tıp illüstrasyonları; biyoloji ve anatomi bilgisi gerektirir.

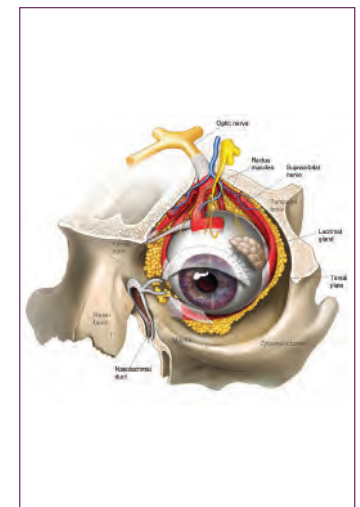
Mimari ve iç dekorasyona yönelik üç boyutlu duygusu veren görüntüler, bilgisayar yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Ahşap, tuğla, kiremit, çimento, metal gibi malzemelerle ilgili görsel bilgiler, birçok yazılımda hazır olarak bulunmaktadır (Görsel 4.346).

Görsel 4.344: İllüstrasyon, Eris Tran

Görsel 4.345: İllüstrasyon, Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Görsel 4.346: İllüstrasyon, Levent Efe

1. 4.347-4.367 arasında verilen illüstrasyonlar hangi türe ait olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Tasarımlarda fotoğraf yerine illüstrasyonların tercih edilme nedenleri neler olabilir?
3. Sizce tıbbi ve teknik illüstrasyonlara ihtiyaç duyulmasının nedenleri nelerdir?
4. Size göre çalışması en zor illüstrasyon alanı hangisidir?
5. İllüstratör olsanız çalışmak istediğiniz illüstrasyon alanı hangisi olurdu? Neden?
6. Aşağıdaki illüstrasyonları inceledikten sonra illüstrasyon, tasarım ve tekniklerle ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

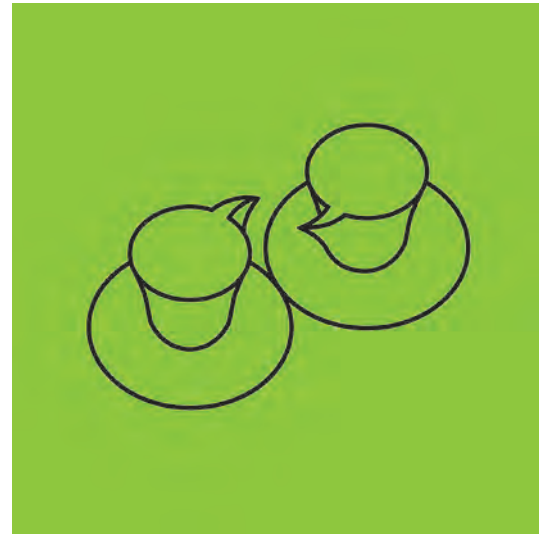
Görsel 4.347: Para illüstrasyonu

Görsel 4.348: Bursa kent illüstrasyonu, Tülay Palaz

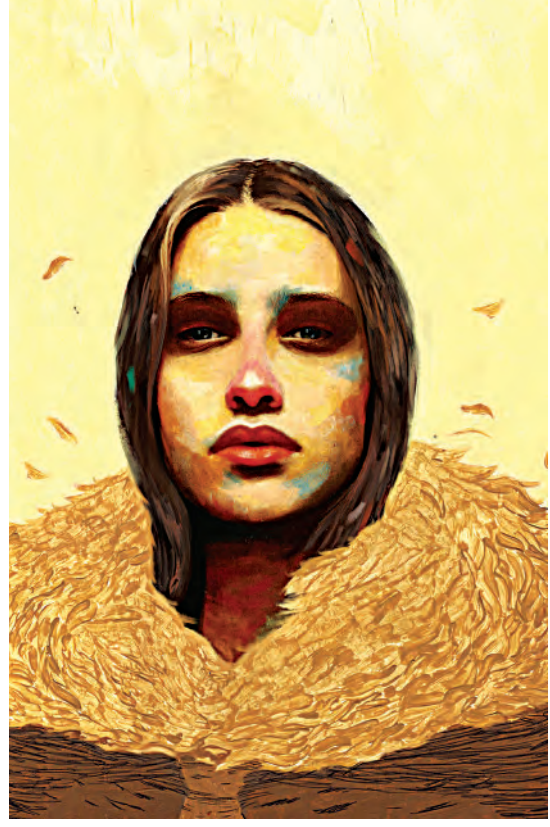
Görsel 4.349:
“Gürültüde Okumak”, illüstrasyon, Tülay Palaz

Görsel 4.350:
İllüstrasyon, Tefik Fikret Uçar

Görsel 4.351: Portre illüstrasyonu, Aykut Aydoğdu

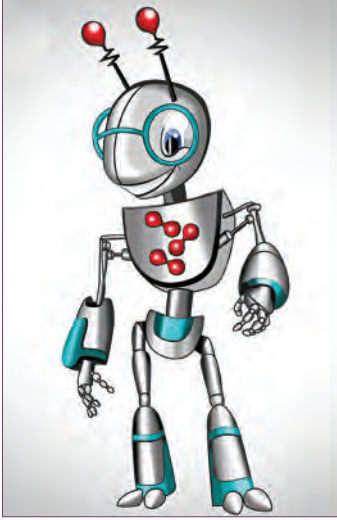
Görsel 4.352: Portre illüstrasyonu, Can Çetinkaya

Görsel 4.353: Portre illüstrasyonu, Duygu Topçu

Görsel 4.354: Portre illüstrasyonu, Erhan Cihangiroğlu

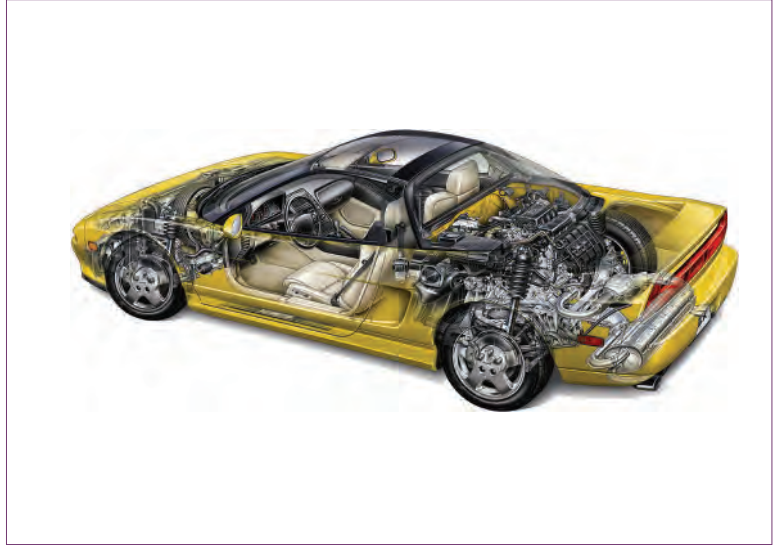
Görsel 4.355: İllüstrasyon,
Tülay Palaz

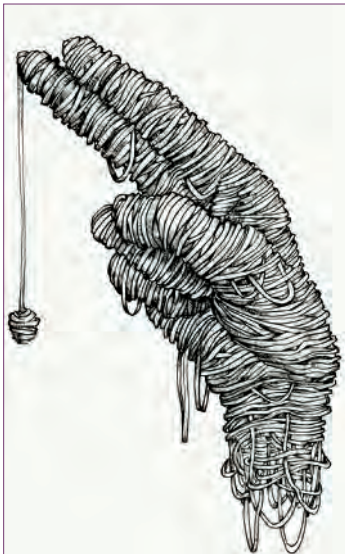
Görsel 4.356: İllüstrasyon, Sedat Girgin

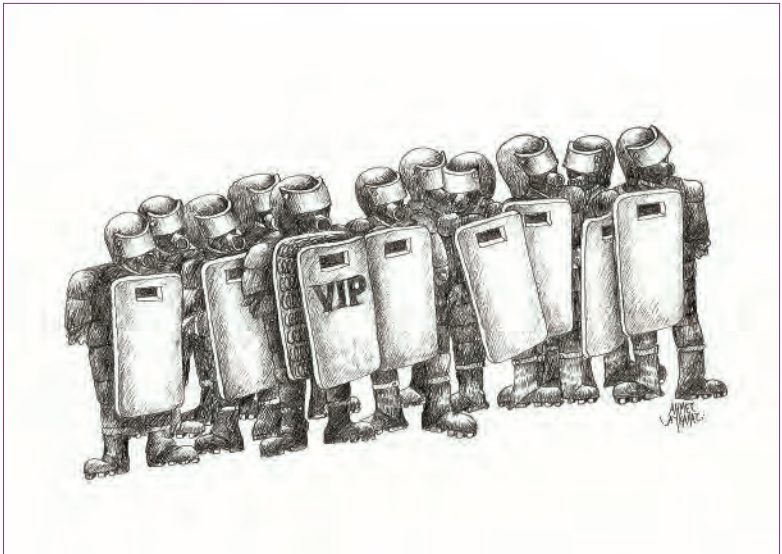
Görsel 4.357: İllüstrasyon,
Selman Hoşgör

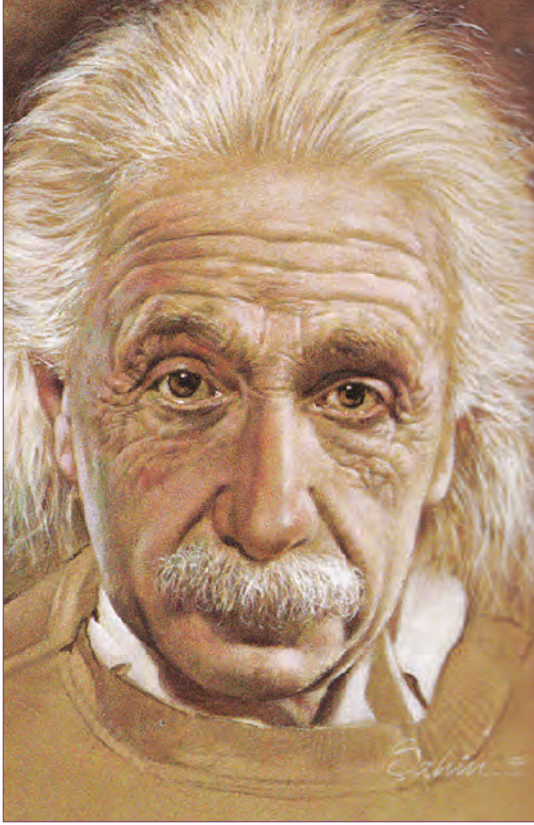
Görsel 4.358: İllüstrasyon, Kevin Hulsey (Kevin Hulse)

Görsel 4.359:
İllüstrasyon, Kaan Bağcı

Görsel 4.360:
İllüstrasyon, Ahmet Aykanat

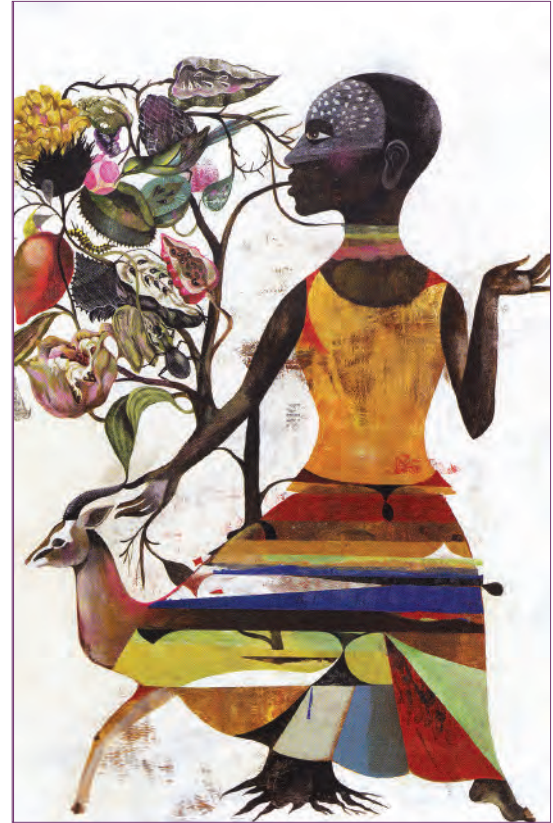
Görsel 4.361: İllüstrasyon, Şahin Karakoç

Görsel 4.362: İllüstrasyon, Ethem Onur Bilgiç

Görsel 4.363: İllüstrasyon, Mert Tugen

Görsel 4.364: İllüstrasyon, Olaf Hajek

Görsel 4.365: Türk Hava Yolları, illüstrasyon, Cem Kızıltuğ

Görsel 4.366: İllüstrasyon, Mert Ünlüsoy

Görsel 4.367: İllüstrasyon, Cem Değirmencioglu

Etkinlik

Aşağıda Osmanlı Dönemi minyatür sanatı örneği (Görsel 4.368) ve çocuk kitabından bir sahne (Görsel 4.369) görmektensiniz. Her iki eser, kendisinden önceki ve sonraki sayfalarda yazılı olan satırlara bağlı kalınarak resmedilmiştir. Bu özellikleri ile illüstrasyon özelliği taşır. Minyatür, resmî tarihten yola çıkılarak yapıldığı için belge değeri taşırken çocuk kitapları illüstratörün özgün hayal gücü ile sayfalara yansır. Aşağıdaki görselleri inceleyerek inceleyerek konu ile ilgili düşüncelerinizi paylaşınız.

Görsel 4.368:
“Tilki ile Aslanın
Öyküsü”
minyatürü,
Şecâatnâme
(Kaya: 2007)

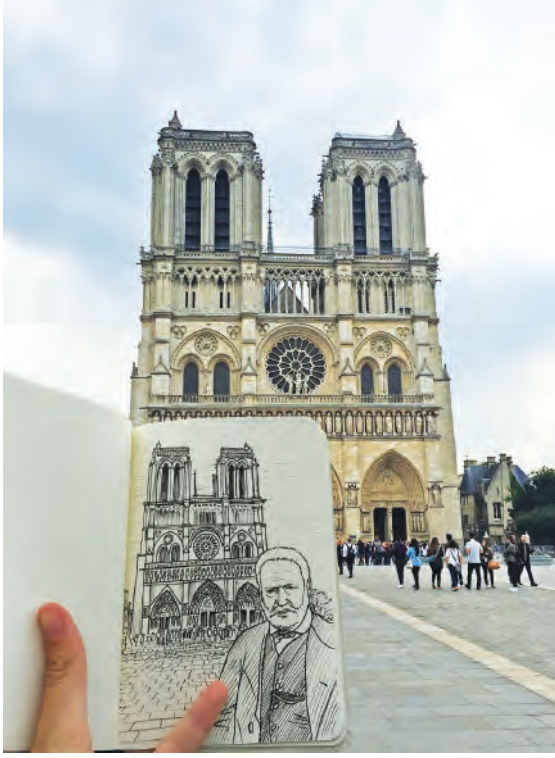

Görsel 4.369:
Çocuk kitabı
illüstrasyonu,
Gaia Stella
(Gayye Sitella)

Etkinlik

4.370-4.373 arasındaki görsellerde illüstratör Tülay Palaz'ın gezdiği ülkelerdeki önemli yapılar için çizdiği illüstrasyonları görmektesiniz. Siz de ilinizde önemli bir yapıyı ve yapının doğru açısını belirleyip aşağıdaki gibi bir çizim yapınız. Çiziminizi ve çizdiğiniz yapıyı birlikte fotoğraflayınız.

Görsel 4.370: Paris, illüstrasyon, Tülay Palaz

Görsel 4.371: Londra, illüstrasyon, Tülay Palaz

Görsel 4.372: Moskova, illüstrasyon, Tülay Palaz

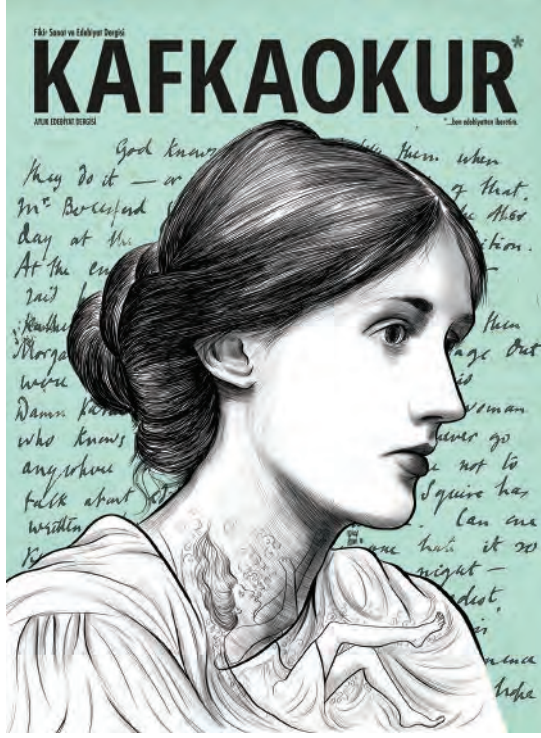

Görsel 4.373: Paris, illüstrasyon, Tülay Palaz

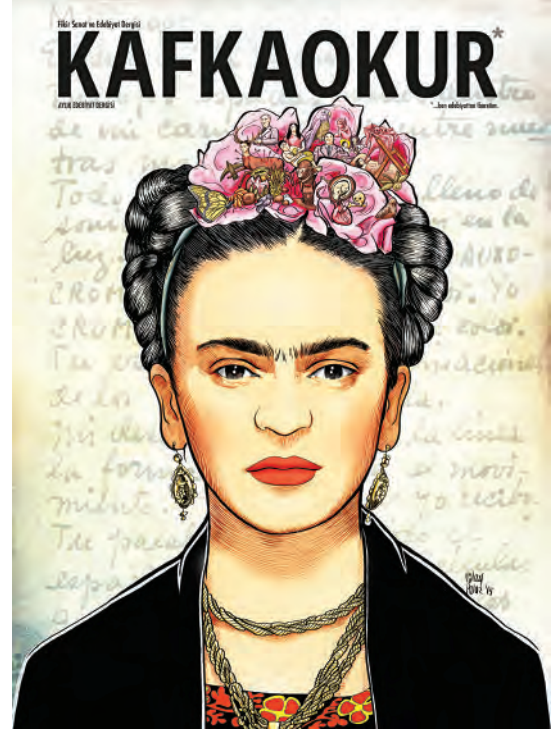

Etkinlik

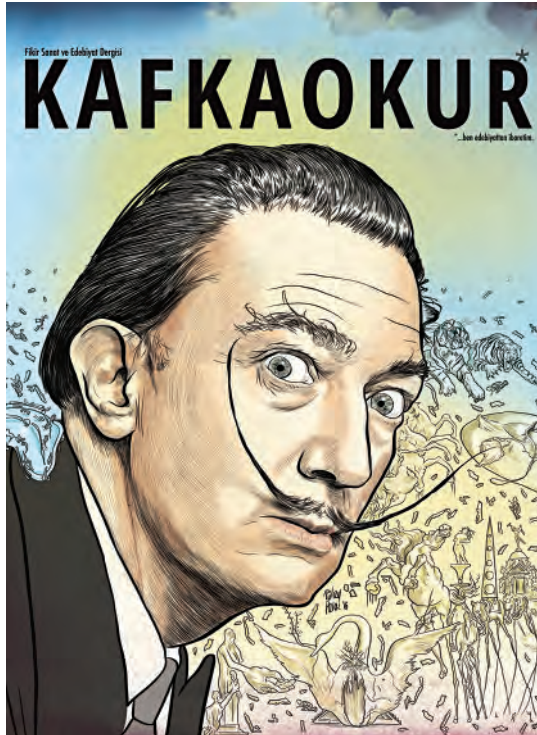
4.374-4.377 arasındaki görsellerde illüstratör Tülay Palaz'ın bir derginin kapağı için hazırladığı illüstrasyonları görmektesiniz. Siz de çalışmalarını beğendiğiniz ünlü bir ressamın portre illüstrasyonunu dilediğiniz teknikle 25x35 cm kâğıt üzerine yapınız.

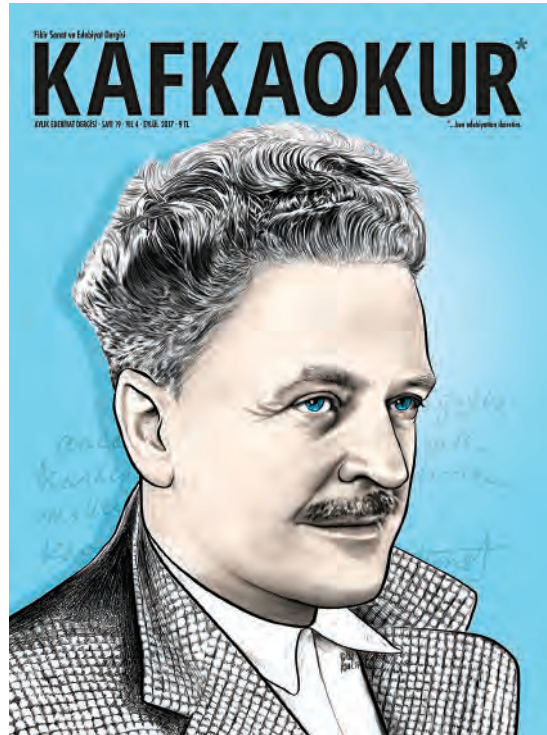
Görsel 4.374: Virginia Woolf (Virginya Wulf) portre illüstrasyonu, Tülay Palaz

Görsel 4.375: Frida Kahlo portre illüstrasyonu, Tülay Palaz

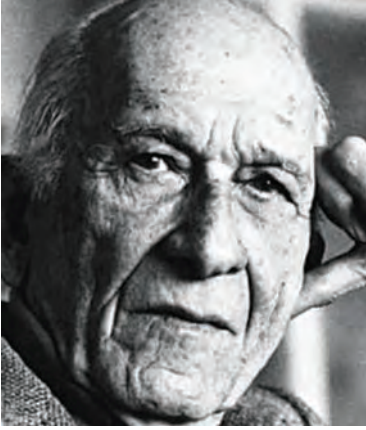
Görsel 4.376: Salvador Dali portre illüstrasyonu, Tülay Palaz

Görsel 4.377: Nazım Hikmet portre illüstrasyonu, Tülay Palaz

Bunları Biliyor musunuz?

Görsel 4.378:
İhap Hulusi Görey

İhap Hulusi Görey (1898-1986)

Türk afiş sanatı ve reklamcılığının ilk temsilcisi olan İhap Hulusi Görey (Görsel 4.378), ilk ve orta öğrenimini Kahire'de İngiliz okullarında tamamlamıştır. Babası Mısır'ın ünlü bir mimar ve müteahhiti, kardeşlerinden biri Türkiye'nin en ünlü heykeltıraşlarından diğeri de Mısır'ın önde gelen müzecilerindendir. Görey, 1920'de resim eğitimi için gittiği Almanya'nın Münih kentinde dört yıl Heiman Schule'nin (Hayman Şule) atölyesinde çalışmıştır. Resmin ticari alandaki karşılığı olan afiş ve basın ilanları dalında Kuntsgewerbe Schule'de (Kuntşuerbe Şule) ünlü afiş ressamı Ludwig Hohlwein'in [Ludwig Holvayn (1874-1949)] yönetiminde üç yıl grafik eğitimi almıştır.

1923'teki Galatasaray Sergisi'ne Almanya'da yaptığı altı afiş ile katılan sanatçının bu eserleri aynı zamanda Türkiye'de sergilenen ilk çalışmalarıdır.

1925'te yurda dönen sanatçı, ülkemizde henüz tanınmaya başlayan grafik ve afiş sanatı alanında aralıksız 56 yıl çalışmıştır. İhap Hulusi bu çalışmalarıyla sadece grafik ve afişin tanınmasını sağlamakla kalmamış ayrıca Türk reklamcılığının da öncüsü olmuştur (Görsel 4.379, 4.380).

İleri düzeyde İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça bilen sanatçı bir süre Dışişleri Bakanlığında görev yapmıştır. Daha

Görsel 4.379:
Devlet Hava Yolları afişi, İhap Hulusi Görey

Görsel 4.380:
Kızılay afişi, İhap Hulusi Görey

sonra afiş ve grafik alanında dönemin en gözde dergisi olan Akbaba'dan Münif Fehim (1899-1983) ve Ramiz Gökçe (1900-1953) ile birlikte çalışmaya başlamıştır.

Tasarımlarında mizahın dışında ticari bir anlatım dilini de kullanan Görey (Görsel 4.381), ses getiren çalışmalarının ardından birçok gazete ilanı ve afiş siparişi almaya başlayınca 1929'da ilk özel atölyesini açmıştır. Tayyare Piyangosu (bugünkü adıyla Milli Piyango) için 45, Tekel İdaresi için 35 yıl çalışan İhap Hulusi, ülkemizde Latin harfleriyle yazılan ilk alfabe kitabının kapak resmini tasarlamış (Görsel 4.382), Ziraat Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi, Garanti, Sümerbank, Emlak Kredi, Türk Ticaret Bankası, Maliye Bakanlığı (tahviller), Türk Hava Kurumu, Kızılay, Yeşilay, Tarih, Zirai Donatım Kurumu ve birçok özel kuruluşa çeşitli çalışmalarıyla hizmet vermiştir. Bu süreçte İhap Hulusi, yurt dışında da adını duyurmuştur. Bayer'in afiş ve etiketleri (1932), Mısır'ın Tekel İdaresi, Devlet Demiryolları ve Şehir Hatlarına ait afiş ve ilanları, İtalyanların Cirzano (Sirzano) ve Fernet Brenca'nın (Fernet Brença) afiş ve etiketleri sanatçı tarafından yapılmıştır.

İhap Hulusi Görey'in Atatürk'ün siparişi üzerine 1932 yılında Alfabe kitabının kapağını tasarladığını biliyor muydunuz?

Görsel 4.382:
“Alfabe”, kitap kapağı, İhap Hulusi Görey

Görsel 4.381:
İhap Hulusi Görey'in imzası

Bunları Biliyor musunuz?

Görsel 4.383:
Sabiha Rüştü Bozcalı

Sabiha Rüştü Bozcalı (1904-1998)

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet'e geçiş döneminde yetişen ve Avrupa'da ünlü resamlardan eğitim alan Sabiha Rüştü Bozcalı (Görsel 4.383), Türkiye'nin ilk kadın illüstratörüdür. Kız çocuklarının büyük bir çoğunluğunun okula gitmediği bir dönemde yetişen Sabiha Rüştü, annesi gibi eğitimine evinde devam eder. Ülkemizde posta pullarını kullanarak kolaj tekniği ile tablolar yapan ilk ressam olarak da bilinen sanatçının annesi, kızının resim yeteneğini fark eder. Almanca, Fransızca, İtalyanca dersleri alan sanatçı, 15 yaşından itibaren sırasıyla Berlin, Paris, Roma ve İstanbul'da önemli ressamların atölyelerinde çalışır. 1926-1928 yılları arasında yurda dönen sanatçı, arkadaşı Namık İsmail'in (1890-1935) Güzel Sanatlar Akademisindeki atölyesine gidip orada resim yapar ve sergilere katılır. 1931 yılında üç yıllığına Paris'e gider. Paris'te Louvre Müzesi'nde ünlü ressamların resimlerinin röprodüksiyonlarını yaparken aynı zamanda neoempresyonist ressam Paul Signac'ın [Pol Sinyak (1863-1935)] atölyesinde çalışır. Yıllar sonra bir röportajında bu süreci şöyle anlatır: "Signac beni çok severdi. Kızının, eşinin ve kendisinin portrelerini yapmışımdır. Onlarda çok resmim vardır. Signac, yılbaşlarında sulu boya çalışmalarını serer, eşine dostuna hediye ederdi. Bir keresinde Sabiha demişti, ötekiler gelmeden önce öncelik senin, beğen, beğendiğini al. Ben kendi kendime, hayli büyüğüne kaçmayayım da küçük resim alayım dedim ve ufacık bir sulu boya seçtim. Bana döndü, en güzelini seçtin dedi. Keyiflendiği için bir başka resim daha hediye etti."

Resim çalışmalarını bir süre İstanbul'da sürdürse de yurt dışı serüvenine amcasının desteğiyle İtalya'da devam eder. Vatikan (Vatikan) ve Villa Borghese (Villa Borgese) galerilerinde transfigürasyon çalışmaları yapar. Daha sonra İtalyan ressamı Giorgio de Chirico [Corco de Kiriko (1888-1978)] ile tanışır. Modern İtalyan resminin de kurucularından biri olan sanatçı, ilk anda Sabiha Rüştü'ye, "Ben yanımda çoluk çocuk çalıştırmam." diyerek itiraz eder, ancak genç kız, "İstanbul'dan geliyorum, hiç olmazsa bana yol göster." deyip çalışmalarından bahsedince atölyesine kabul eder. Bu atölyede üç yıl çalışır.

Görsel 4.384:
İllüstrasyon,
Sabiha Rüştü Bozcalı

Sanatçı Milliyet gazetesinde baş ressam olarak işe başlar. Birlikte çalışacağı isim de gazetenin yazarlarından olan Reşat Ekrem Koçu'dur. Koçu da ilk anda "Ben bir kadınla çalışmam!" diyerek Sabiha Rüştü ile çalışmayı reddeder. İsteksizce başlayan bu iş arkadaşlığı Ekrem Koçu'nun 20 yıl sonra ölümüne kadar devam eder. Sabiha Rüştü Bozcalı aynı zamanda Reşat Ekrem Koçu'nun hazırladığı İstanbul Ansiklopedisi için çalışır. Tümü olmasa bile ansiklopedideki resimlerin önemli bir kısmı Bozcalı'nın elinden çıkmıştır. Ansiklopedinin yayınlanması, Koçu'nun vefatı sebebiyle 20 ciltte sona erer. 1949 yılında Milliyet Gazetesi'nin baş ressamı olarak yaptığı çalışmalar, onu kısa zamanda basında imzası aranır bir illüstratör hâline getirir. Türkiye'nin ilk kadın illüstratörü olan Bozcalı'nın, Milliyet'te başlayan gazetecilik serüveni daha sonra Yeni Sabah, Hergün, Havadis, Cumhuriyet ve Tercüman gazetelerinde devam eder. Basın şeref kartı sahibi olan Bozcalı, gazetelerdeki çalışmalarının ve İstanbul Ansiklopedisi'nin yanı sıra dönemin önemli yazarlarının eserleri için de illüstrasyonlar yapar. Nezihe Araz'ın (1920-2009) "Anadolu Evliyalari" ve "Yunus Emre", Cahit Uçuk'un (1911-2004) "Türk İkizleri" kitaplarının kapak tasarımları da yine onun elinden çıkar. Reşat Ekrem Koçu'nun (1905-1975) İstanbul Ansiklopedisi'nin yanı sıra yazarın "Türk Zaferleri", "Kabakçı Mustafa", "Patrona Halil", "Yeniçeriler" gibi kitaplarının kapak resimlerinde de yine Bozcalı imzası vardır. Ansiklopedi ve tarihî kitaplar için uyguladığı desenler ona ün kazandıran çalışmalar olsa da kara kalem, pastel, sulu boya, yağlı boya olarak yaptığı eserleri de vardır (Görsel 4.384, 4.385).

Görsel 4.385:
İllüstrasyon,
Sabiha Rüştü Bozcalı

Etkinlik

Küratörlüğünü Bant Mag'ın üstlendiği "100 İllüstrasyonla Türk Sinemasının 100. Yılı" projesi kapsamındaki sergide 20 illüstrasyon sanatçısının (Gökhan Akbaba, Saydan Akşit, Aykut Aydoğdu, Ezgi Beyazıt, Ethem Onur Bilgiç, Furkan Birgün, Vardal Caniş, Can Çetinkaya, Berkay Dağlar, Burak Dak, Sedat Girgin, Sadi Güran, Mark Hale, Murat Palta, Naz Tansel, Asuman Tanyaş, Duygu Topçu, Mert Tugen, Ada Tuncer, Mehmet Uluşahin) 100 çalışması yer almıştır. 4.386-4.394 arasındaki görsellerde sergide yer alan illüstrasyonlardan bazılarını görmekteyiz. Görselleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Görseller hangi filmlere ait olabilir? (Hakkari'de Bir Mevsim, Uzak, Yol, Kış Uykusu, Bir Zamanlarda Anadolu'da, Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak, Sevmek Zamanı, Süt Kardeşler, Selvi Boylum Al Yazmalım)
2. Filmlerin isimlerini doğru tahmin edebildiniz mi?
3. İllüstrasyonlarda kullanılan teknikler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Hangi filmin illüstrasyonunun yapılacağı Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye çapında sinemacılar ve akademisyenler arasında yaptığı anket sonucunda belirlenmiştir. Sizce neden anket yapmaya ihtiyaç duyulmuştur?
5. Bu sergiye katılacak olsaydınız hangi filmin illüstrasyonunu yapmayı tercih ederdiniz?
6. Kompozisyonunuzda nelere dikkat ederdiniz?
7. Hangi tekniği tercih ederdiniz?
8. İllüstrasyonları inceledikten sonra konu-illüstrasyon ilişkisi, tasarım ve tekniklerle ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).
9. İllüstrasyon ile ilgili bütün çıkarımlarınızı okuyarak sonuçları değerlendiriniz (s.227).

Görsel 4.386: İllüstrasyon, Ezgi Beyazıt

Görsel 4.387: İllüstrasyon, Berkay Dağlar

Görsel 4.388: İllüstrasyon, Vardal Caniş

Görsel 4.389: İllüstrasyon, Mert Tugen

Görsel 4.390: İllüstrasyon, Aykut Aydoğdu

Görsel 4.391: İllüstrasyon, Naz Tansel

Görsel 4.392: İllüstrasyon, Ethem Onur Bilgiç

Görsel 4.393: İllüstrasyon, Saydan Akşit

Görsel 4.394: İllüstrasyon, Murat Palta

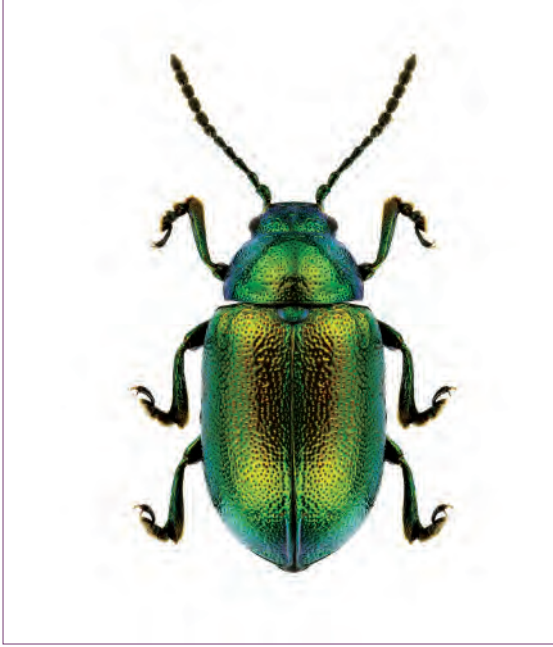
Etkinlik

25x35 cm ebadında bir kâğıda resim defterinin kapağında kullanılmak üzere seçeceğiniz tek-nikle bir illüstrasyon hazırlayınız. Bu illüstrasyonunuzu ambalaj konusunda kullanınız.

Etkinlik

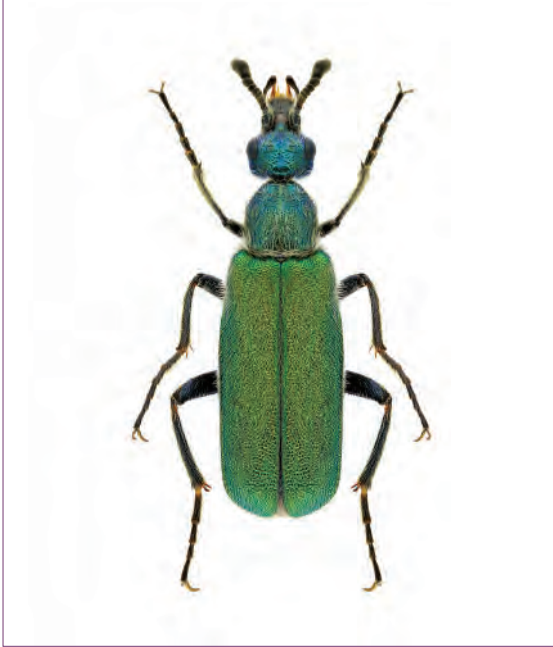
Görsel 4.395-4.398 arasında verilen böcek fotoğraflarını inceleyiniz. Daha sonra bir tanesini seçiniz. Fotoğrafa bağlı kalarak kara kalem veya kuru boya tekniği ile 25x35 cm ebadındaki kâğıt üzerine böcek illüstrasyonunu yapınız.

Görsel 4.395: Böcek fotoğrafı

Görsel 4.396: Böcek fotoğrafı

Görsel 4.397: Böcek fotoğrafı

Görsel 4.398: Böcek fotoğrafı

Etkinlik

25x35 cm ebadındaki kâğıda istediğiniz teknikle sevimli bir hayvan illüstrasyonu tasarlayınız. Bu çalışmanızı daha sonra ambalaj konusunda kullanınız.

Etkinlik

Görsel 4.399-4.402 arasında Hasan Hüseyin Çiçek'e ait illüstrasyonlar bulunmaktadır. Bu görselleri de kullanacağınız sekiz sayfalık bir hikâye yazınız. Hikâyenizi aşağıdaki figürlere isim ve roller vererek kurgulayınız.

Görsel 4.399:
İllüstrasyon, Hasan Hüseyin Çiçek

Görsel 4.400:
İllüstrasyon, Hasan Hüseyin Çiçek

Görsel 4.401:
İllüstrasyon, Hasan Hüseyin Çiçek

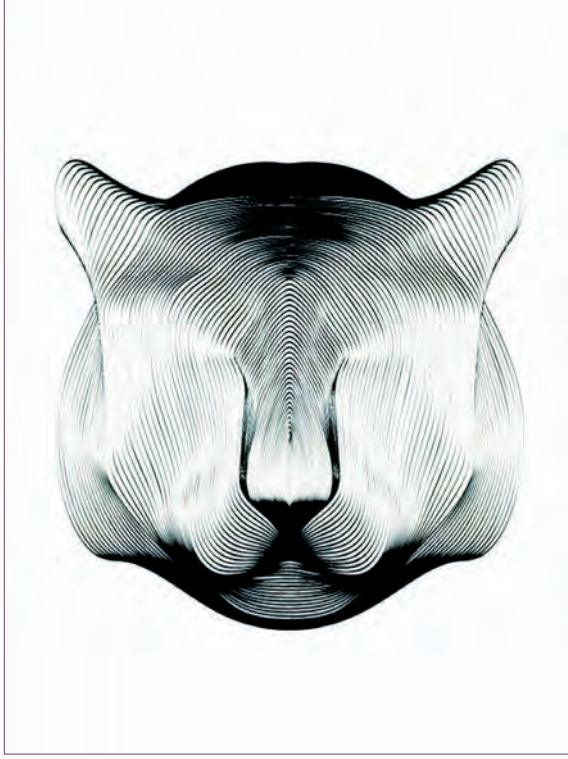

Görsel 4.402:
İllüstrasyon, Hasan Hüseyin Çiçek

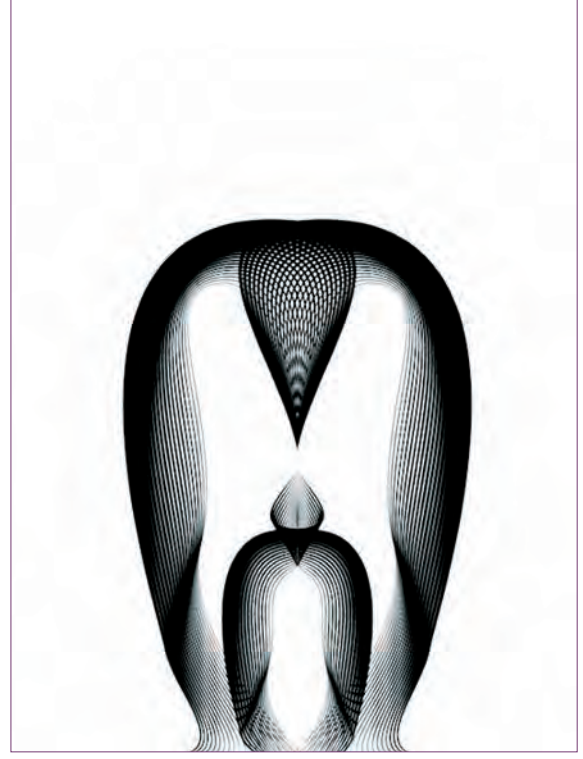

Etkinlik

Görsel 4.403-4.406 arasında Andrea Minini'ye ait illüstrasyonları inceleyiniz. Siz de bu görseller ışığında siyah beyaz çizgisel bir illüstrasyon tasarlayınız.

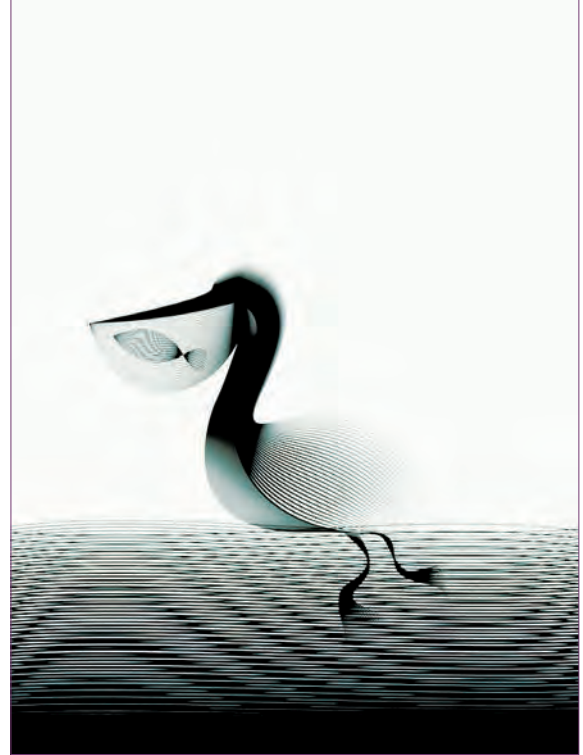
Görsel 4.403: Kaplan illüstrasyonu,
Andrea Minini

Görsel 4.404: Penguen illüstrasyonu,
Andrea Minini

Görsel 4.405: Yunus illüstrasyonu,
Andrea Minini

Görsel 4.406: Pelikan illüstrasyonu,
Andrea Minini

Etkinlik

Görsel 4.407-4.410 arasında Yoni Alter'in şehirlerin simgesi hâline gelmiş popüler yapıların silüetleri ile oluşturduğu çalışmalarını inceleyiniz. Siz de yaşadığınız ilin tanınan yapılarının farklı renkteki silüetlerini üst üste getirerek çalışmanızı hazırlayınız. Güzel sanatlar eğitimi veren okullarla birlikte "Türkiyem" konulu sanal bir sergi düzenleyiniz.

Görsel 4.407:
San Francisco (San Fransisko) illüstrasyonu,
Yoni Alter

Görsel 4.408:
Tokyo illüstrasyonu, Yoni Alter

Görsel 4.409:
New York (Niv York) illüstrasyonu, Yoni Alter

Görsel 4.410:
London (Londın) illüstrasyonu, Yoni Alter

Etkinlik

4.411, 4.412 numaralı görsellerde farklı şehirlerin önemli kültür ve tabiat varlıklarının yerlerini harita üzerinde görmekteyiz. Bu tür haritalar genellikle kente ziyarete gelen yerli ve yabancı insanlar için hazırlanmaktadır. Haritayı inceleyerek siz de yaşadığınız kentin belirlediğiniz kültür ve tabiat varlıklarının yerlerinin gösterildiği haritayı hazırlayınız.

Görsel 4.411: Kütahya kent illüstrasyonu, Adem Dönmez

Görsel 4.412: Şile kent illüstrasyonu, Adem Dönmez

Etkinlik

Eserlerini dinlemekten hoşlandığınız klasik müzik bestecilerinden birini seçerek 25x35 cm ebadında bir kâğıda portre illüstrasyonunu yapınız. Okul içinde hazırlanan klasik müzik konseri öncesinde illüstrasyonlarınızı sergileyiniz.

Etkinlik

Görsel 4.413-4.415 arasındaki görsellerde verilen Bayraklı Belediyesinin düzenlemiş olduğu konusu hayvan sevgisi olan karikatür yarışmasında ödül alan karikatürleri görmektesiniz. Görselleri inceleyerek hayvanların yaşam koşulları ve uğradıkları şiddet hakkında konuşunuz. Bu düşüncenizden hareketle hayvan sevgisini konu alan illüstrasyonunuzu A4 ölçüsündeki kâğıda istediğiniz tekniği kullanarak uygulayınız.

Görsel 4.413: Mehmet Zeber, Birincilik Ödülü

Görsel 4.414: Ebru Keskin, İkincilik Ödülü

Görsel 4.415: Mehmet Kahraman, Üçüncülük Ödülü

Etkinlik

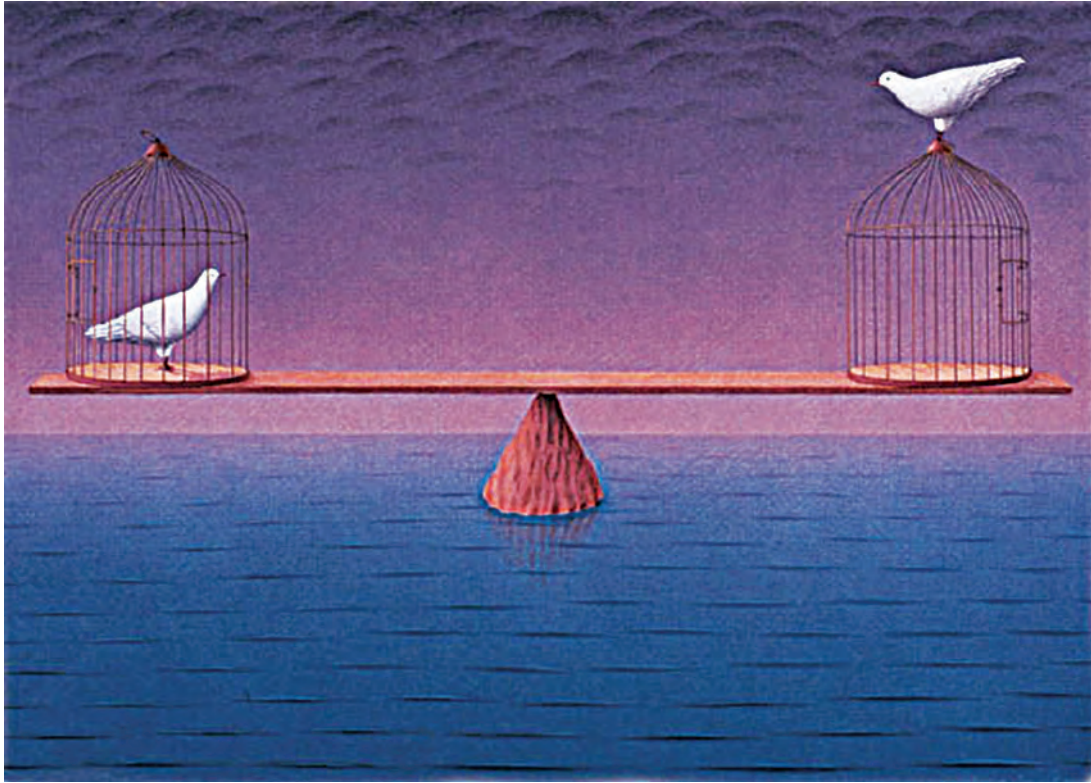
4.416-4.418 arasındaki görsellerde Gürbüz Doğan Ekşioğlu'na ait illüstrasyonları görmekte-siniz. Görselleri inceleyiniz. Bu çalışmalar ışığında siz de 25x35 cm ebadında kâğıda serbest teknikle özgürlük ve barış temalı bir illüstrasyon çiziniz.

Görsel 4.416:
İllüstrasyon, Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Görsel 4.417:
İllüstrasyon, Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Görsel 4.418:
İllüstrasyon, Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Etkinlik

4.419-4.423 arasındaki görsellerde Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim elemanı Engin Korkmaz'ın öğrencilerinin yaptıkları hayvan illüstrasyonlarını görmektesiniz. Görselleri inceleyerek nesli tükenmekte olan hayvanlardan birini seçerek 35x50 cm ebadındaki kâğıda istediğiniz teknikle illüstrasyonunu yapınız.

Görsel 4.419: Hayvan illüstrasyonu, Mete Akyay

Görsel 4.420: Hayvan illüstrasyonu, Ferdi Kelat

Görsel 4.421: Hayvan illüstrasyonu,
Oğuzhan Kökenli

Görsel 4.422: Hayvan illüstrasyonu,
Gamze Gürak

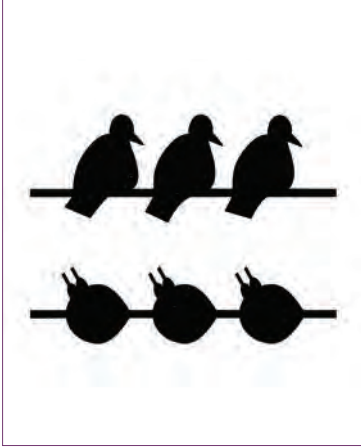

Görsel 4.423: Hayvan illüstrasyonu,
Alper Çetin

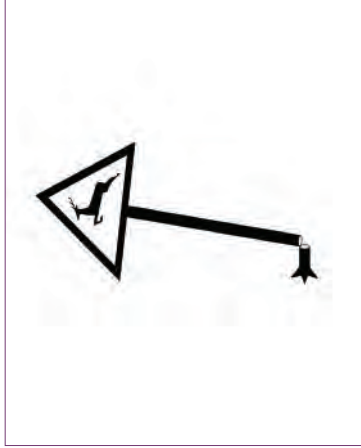

Etkinlik

Görsel 4.424-4.432 arasındaki Cemil Cahit Yavuz'un "Leke Oyunları" adını verdiği çalışmalarını inceleyiniz. Siz de aşağıdaki çalışmaları dikkate alarak bir düşüncenin ya da bir sözün yalın, siyah beyaz illüstrasyonunu 20x20 cm ebadında bir kâğıda tasarlayınız.

Görsel 4.424:
"Hayat Çizgisi",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.425:
"Tükeniş",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.426:
"Karın Tokluğuna Çalışmak",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.427:
"Anne Peşinde",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.428:
"Deneyimli Personel",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

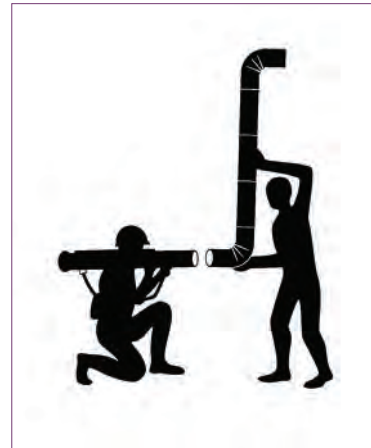
Görsel 4.429:
"Uyumsuz Çift",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.430:
"Aşkta Kazanmak",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

Görsel 4.431:
"Ağaçlandırma",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

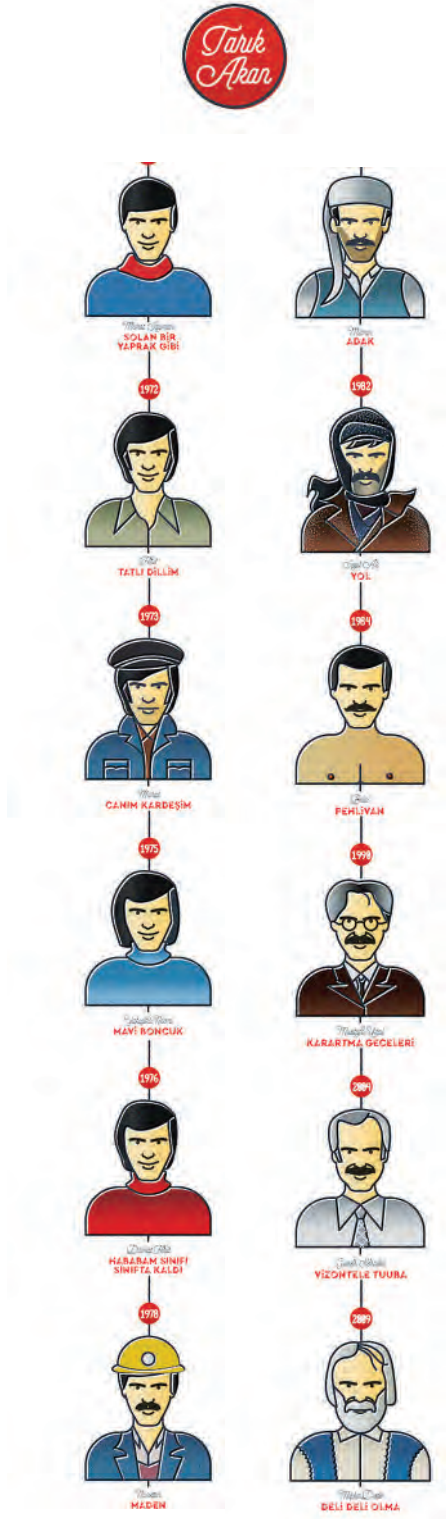

Görsel 4.432:
"Yaşam Savaşı",
illüstrasyon, Cemil Cahit Yavuz

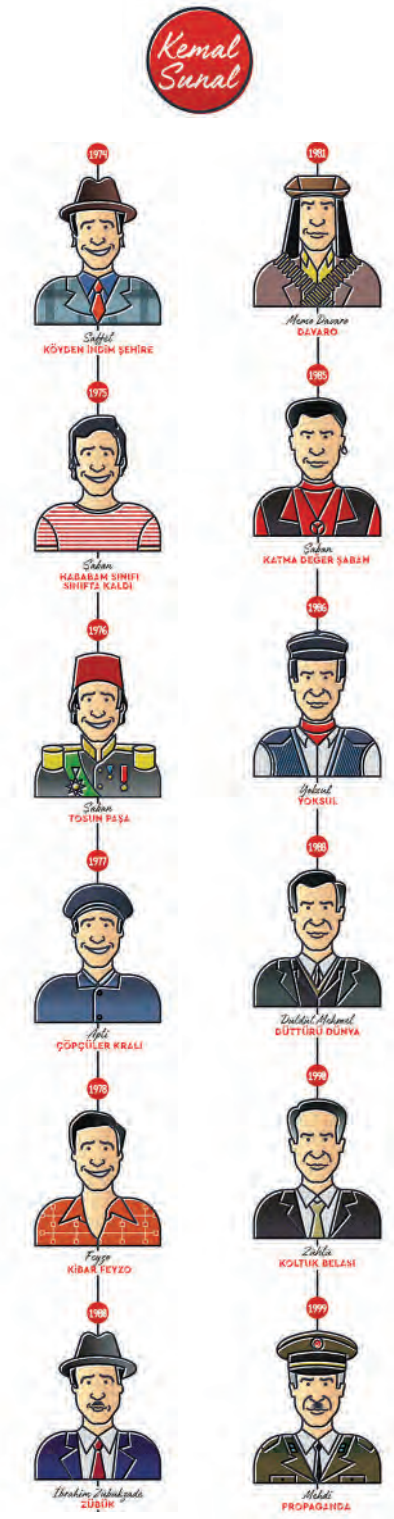

Etkinlik

Selahattin Birgül, Tarık Akan'ın Hababam Sınıfı filmindeki Damat Ferit rolünden Deli Deli Olma filmindeki Mişka karakterine uzanan süreçteki fiziksel değişimi dikkatini çekince bunu çizime dökerek iyi bir hikâye yaratabileceğini düşünmüştür. 4.433 ve 4.434 numaralı görsellerde Selahattin Birgül'ün Tarık Akan ve Kemal Sunal için tasarladığı kronolojik illüstrasyonları görmek tesiniz. Bu çalışmalar ışığında seçeceğiniz bir oyuncu için oynadığı filmlerdeki karakterleri yansıtan kronolojik bir illüstrasyon hazırlayınız.

Görsel 4.433: Tarık Akan'a ait kronolojik illüstrasyon, Selahattin Birgül

Görsel 4.434: Kemal Sunal'a ait kronolojik illüstrasyon, Selahattin Birgül

Etkinlik

Görsel 4.435-4.440 arasında verilen İstanbul'un tarihi, kültürel, mimari yapısını ve sanatsal yönünü temsil edecek; basılı ya da basılı olmayan her tür üründe kullanılabilirliği olan "3. Hediye İstanbul" illüstrasyon yarışmasında ödül kazanan eserleri görmekteyiz. Bu örnekleri inceleyerek siz de yaşadığınız kentin tarihini, kültürünü yansıtacak bir illüstrasyon yapınız. Illüstrasyonunuzun orijinalini ve kumaş çanta üzerine bastırdığınız tasarımınızı birlikte sergileyiniz.

Görsel 4.435: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması 1.si, Dilara Şebnem Esendemir

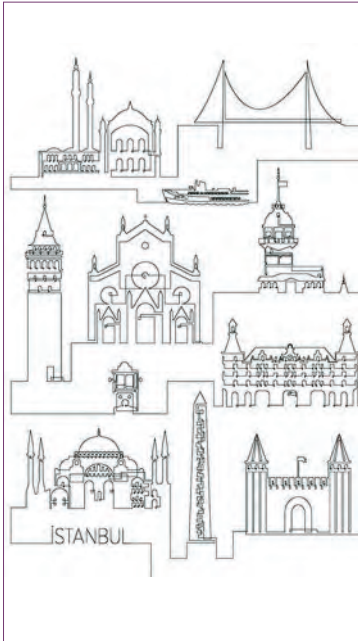
Görsel 4.436: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması 2.si, Ezgi Karaata

Görsel 4.437: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması 3.sü, Nilgün Şimşek

Görsel 4.438: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması Mansiyon Ödülü, Alper Zeki

Görsel 4.439: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması Mansiyon Ödülü, Esra Yeşim Yavuz

Görsel 4.440: 3. Hediye İstanbul Illüstrasyon Yarışması Mansiyon Ödülü, Şevval Ceylan

4.7 Kitap Kapağı

Hazırlık Çalışmaları

1. Okuduğunuz kitaplardan hangisinin kapağı sizin için ilgi çekiciydi?
2. Sadece kitabın kapağından etkilenecek hiç kitap aldınız mı?
3. Çocukluğunuzda sizi çok etkileyen bir kitap kapağı oldu mu?
4. En sevdiğiniz kitap hangisidir? Sevdiğiniz kitabın kapağını siz tasarlamış olsaydınız nasıl tasarlardınız?

Etkinlik

Görsel 4.441-4.443 arasında verilen Fransız illüstratör ve grafik tasarımcı Stephane Massa-Bidal'in (Stefan Masa Bidal) "Sosyal medya siteleri, birer web uygulaması değil de basılı bir kitap olsa ne olurdu?" sorusunu kendisine sorması üzerine ortaya koyduğu çalışmaları görmekteyiz. Bu tasarımları inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sizce en başarılı tasarım, aşağıdakilerden hangisidir?
2. Tasarımlarda kullanılan görsel imgeler, sosyal medyanın hangi özelliğini yansıtır?
3. Sizce Stephane Massa-Bidal, sorduğu soruya cevap bulabilmiş midir?
4. Siz olsaydınız aynı uygulamalar için nasıl bir kitap kapağı tasarlardınız?
5. Görselleri inceledikten sonra tasarım, renk, yazı ilişkisi ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

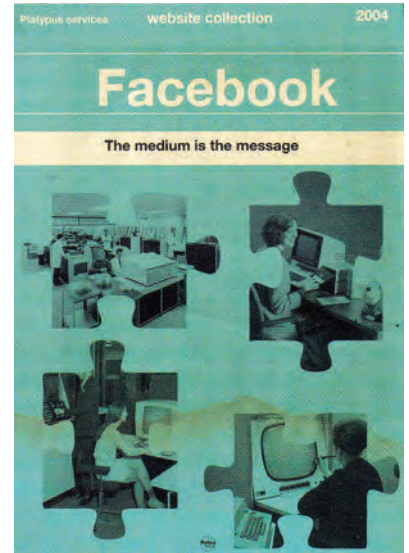
Temel Kavramlar

Kitap Kapağı

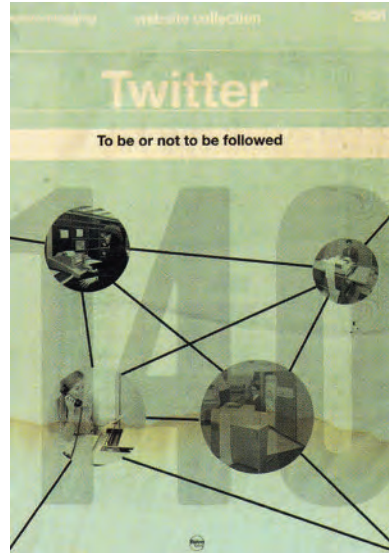
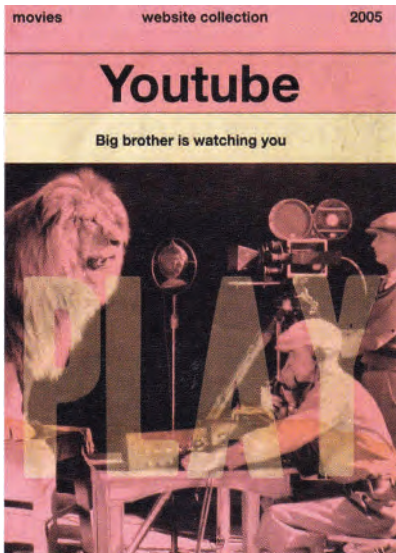
Cilt

Forma

Kitap Sırtı

Görsel 4.441:
"Facebook" için hazırlanmış kitap kapağı, Stephane Massa-Bidal

Görsel 4.442:
"Youtube" için hazırlanmış kitap kapağı, Stephane Massa-Bidal

Görsel 4.443:
"Twitter" için hazırlanmış kitap kapağı, Stephane Massa-Bidal

Etkinlik

Aşağıda kitap kapağı tasarımı yapan grafik tasarımcılara yöneltilen sorulardan oluşan röportajlar bulunmaktadır. Bu röportajları okuyup 4.444-4.449 arasındaki kitap kapaklarını inceleyerek bu bölümün sonunda yer alan soruları cevaplayınız.

Ahmet Naci Fırat Röportajı

Görsel 4.444:

“Suç Duyurusu”, kitap kapağı,
Ahmet Naci Fırat

Görsel 4.445:

“Kayıp Kentin Yakışıklısı”, kitap kapağı,
Ahmet Naci Fırat

** Kitap kapaklarını tasarlamadan önce kitabın yazarı veya editörü tarafından nasıl bilgilendiriliyorsunuz?*

Kitabı okuyacak zamanım varsa okumayı tercih ediyorum. Eğer zamanım yoksa yazardan veya editörden hikâyede önemli, draması yüksek ve sembol niteliği taşıyabilecek bölümlerle birlikte kitabın bir özetini istiyorum. Özet bana ulaştıktan sonra çalışmaya başlıyorum.

** Kitap kapağının okuyucu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?*

Kitap ismi nasıl etkiliyorsa tasarımı da o derece etkiliyor. Güçlü bir isim, güçlü bir tasarım okuyucuyu mutlaka etkileyecek ve iletişime geçip onu kendine çekecektir.

** Kitap kapağının satışları ne oranda etkilediğini düşünüyorsunuz?*

Kitap kapaklarını, kitabın vitrini olarak görüyorum. Çarşıda iyi bir vitrin sizi nasıl çekiyorsa kitap kapakları da aynı şekilde etkiler. Dolayısıyla tasarım, satışı etkiler. Üstelik başarılı bir kitap ise bu mükemmel bir birliktelik yaratır. Sonuç ise daha başarılı olur.

** Kitap kapağı tasarlarken kişisel olarak önem verdiğiniz dengeler (renk, tipografi, görsel kullanımı vb.) nelerdir?*

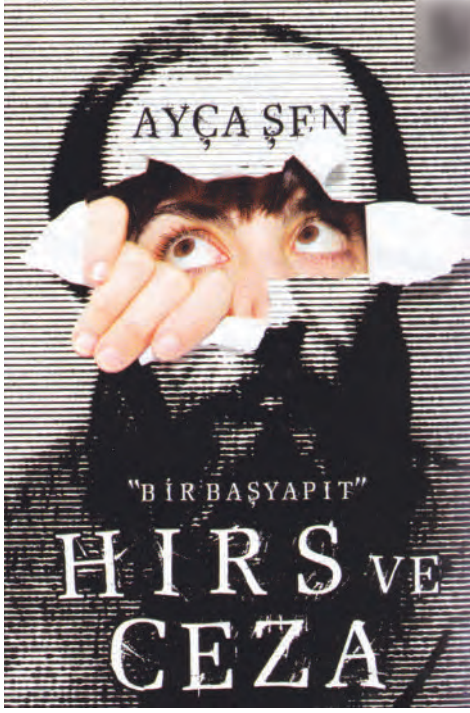
Karışıklıktan, kalabalıktan, karmaşadan hoşlanan bir insan değilim. Bu karakterim tasarımlarıma da yansıyor. Her yaptığım tasarımda, fikre dayalı basit bir anlatım yakalamaya veya bulmaya çalışıyorum. Sonrasında tabii ki ortaya çıkan fikir, rengi ve tipografiyi belirliyor. Ama fazla renk kullanmamaya özen gösterdiğimi de söyleyebilirim.

** Kitap kapaklarını tasarlarken hangi durumlarda ve nasıl bir malzeme farklılığına (farklı bir cilt, farklı bir baskı, farklı bir bıçak vs.) gidiyorsunuz?*

Bu tamamıyla bulduğunuz fikirle ilgilidir. Kapağa özel bir bıçak atabilirsiniz, ekstra renklerle veya farklı bir malzeme ile bir tasarım yapabilirsiniz.

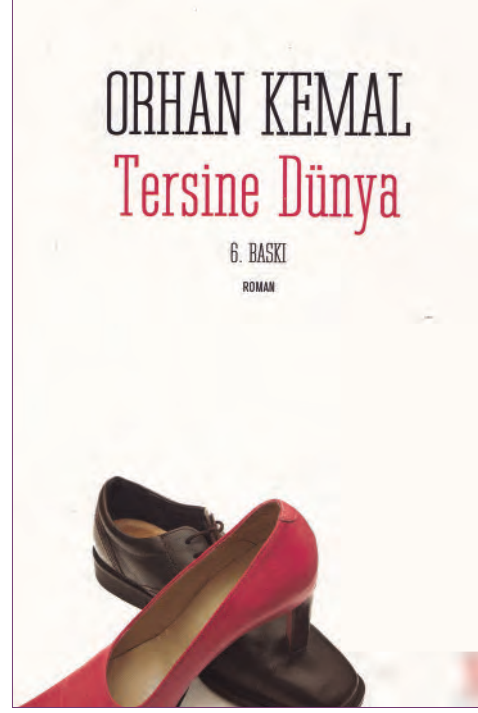

Utku Lomlu Röportajı

Görsel 4.446:

"Hırs ve Ceza", kitap kapağı, Utku Lomlu

Görsel 4.447:

"Tersine Dünya", kitap kapağı, Utku Lomlu

* *Kitap kapaklarını tasarlamadan önce kitabın yazarı veya editörü tarafından nasıl bilgilendiriliyorsunuz?*

Öncelikle kitabın türü önemli. Roman ya da öykü türünde bir yapıtta; karakterler, olay örgüsü, imgeler, zaman ve mekân üzerine bir bilgi alıyorum. Kuram kitaplarında ise, yazarın savunduğu tez üzerinde durduğu konu öne çıkıyor.

* *Kitap kapağının okuyucu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?*

Kapağın okuyucu üzerinde etkisi çok büyük. Bunu sadece kitabın satışı anlamında söylemiyorum. Kapak, kitabın ilk cümlesidir. Okuyucunun hafızasında kitaptaki ana karakter kadar kalıcıdır. Okuduğunuz bir kitabın adını unutabilirsiniz ama kapağını asla unutmazsınız. Okurken kapak hep gözünüzün önündedir, hayal gücünüze etki eder.

* *Kitap kapağının satışları ne oranda etkilediğini düşünüyorsunuz?*

Kapak, çok büyük oranda satışa yansıyor. Kitabevine girdiğinizde yüzlerce, binlerce kitapla karşı karşıya kalırsınız. Bunların arasından kapağı kendine baktıran kitapların satış anlamında şansı yüksektir. Çok satar ya da belli okuyucu kitlesi olan bir yazar da ise kapağın belki satışa doğrudan bir katkısı olmayabilir. Okuru zaten o kitabı kapağına takılmadan alacaktır. Ama o kapak iyi ya da kötü anlamda okurlar arasında konuşulacaktır. Bu durumda kapak, satış açısından olmasa bile prestij açısından önemlidir.

* *Kitap kapağı tasarlarken kişisel olarak önem verdiğiniz dengeler (renk, tipografi, görsel kullanımı vb.) nelerdir?*

Her kitabın bir karakteri olduğunu düşünüyorum. Yazara ve kitabın karakterine uygun bir tipografi kullanmaya özen gösteriyorum. Renk, görsel seçimi ve kullanımı ise kitaptan kitaba farklılık gösterebiliyor.

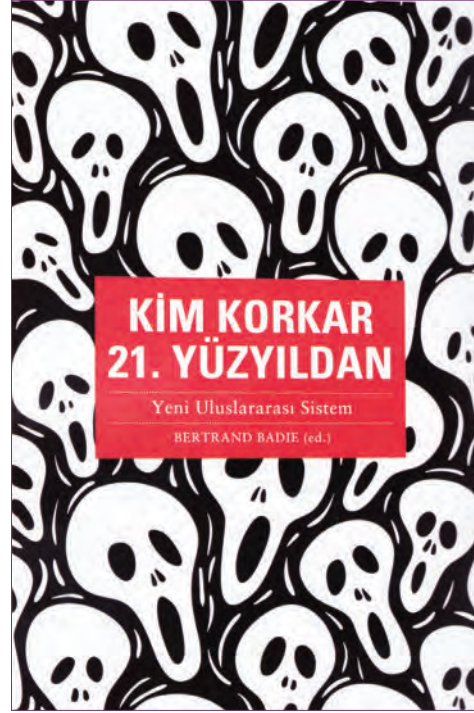
* *Kitap kapaklarını tasarlarken hangi durumlarda ve nasıl bir malzeme farklılığına gidiyorsunuz?*

Maliyet yayınevleri için ciddi sıkıntı. Kapakla oynamayı, okuyucuyu şaşırtmayı seven biri olarak bahsettiğiniz malzeme farklılıkları çoğu zaman içimden geçiyor. Ama bunlar ekstra maliyetler demek. Satışı belli seviyenin altında olan kitaplar için bunlar çok zor. Çok satan kitaplarda ise yeni sipariş ve baskı talebi geldiğinde bu talebi hemen karşılamak gerektiği için farklı teknikler zaman kaybı olarak değerlendiriliyor.

Fusun Turcan Elmasoğlu Röportajı

Görsel 4.448:
“Cahillikler Kitabı”, kitap kapağı,
Fusun Turcan Elmasoğlu

Görse 4.449:
“Kim Korkar 21.Yüzyıldan” , kitap kapağı,
Fusun Turcan Elmasoğlu

* *Kitap kapaklarını tasarlamadan önce kitabın yazarı veya editörü tarafından nasıl bilgilendiriliyorsunuz?*

Yazar ve editör ile kitabın içeriği, kimin ilgisini çekeceği ve nasıl bir yankı oluşturacağı hakkında konuşuyoruz. Özellikle kitabın içeriği benim için büyük önem taşıyor.

* *Kitap kapağının okuyucu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?*

Kitap kapağı, okuyucuya işaret verir ve harekete geçirir.

* *Kitap kapağının, satışları ne oranda etkilediğini düşünüyorsunuz?*

Kitap mutlaka okuyucunun ilgisini çeken ilk şey ama sadece güzel kapaklar yüzünden kitap alındığını düşünmüyorum.

* *Kitap kapağı tasarlarken kişisel olarak önem verdiğiniz dengeler (renk, tipografi, görsel kullanımı vb.) nelerdir?*

En önemli şey fikirdir. Gerisi malzemedir.

* *Kitap kapağı tasarlarken sizi en çok sınırlandıran faktörler nelerdir?*

Bence en büyük sorun malzeme ve baskı konusundaki sınırlar. Eğer baskı ve malzeme konusunda kısıtlama yoksa zaten yapılan tasarım da hakkıyla yayınlanmış olur.

* *Kitap kapaklarını tasarlarken hangi durumlarda ve nasıl bir malzeme farklılığına gidiyorsunuz?*

Fikrin içinde yer alıyorsa mutlaka kullanılır.

1. Yukarıdaki kitap kapaklarından hangisini beğendiniz?
2. Tasarımcılar, kitap kapağını tasarlamadan önce neler yaparlar?
3. Kitap kapağının okuyucu üzerindeki etkisi nedir?
4. Kitap kapağı tasarlarken ilgi çekmek için ne tür farklılıklar yapılır?
5. Tasarımcıların kitap kapağı tasarımı hakkındaki ortak görüşleri nelerdir?
6. Kitap kapağı tasarlarken nelere dikkat edilmelidir?
7. Kitap kapağı, kitap satışlarını ne oranda etkiler?
8. Yukarıdaki kitap kapaklarını inceleyip röportajı okuduktan sonra görsel, malzeme, font kullanımı ve tasarımla ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Etkinlik

Görsel 4.450-4.455 arasındaki kitap kapaklarını inceleyerek soruları cevaplayınız.

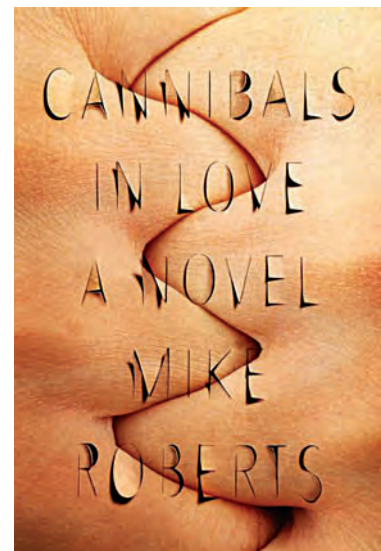
1. Kitap kapaklarından hangisi daha yaratıcıdır?
2. Siz olsanız hangi kitabın kapağını nasıl tasarlardınız?
3. Kitap kapağı tasarlarken yazı karakteri seçiminde nelere dikkat edilmelidir?
4. Kapakta kullanılacak görsellerde dikkat edilmesi gerekenler nelerdir?
5. Okuyucunun kitap kapağı tasarımına olan etkisi hakkındaki görüşlerinizi paylaşınız.
6. İyi bir kitap kapağında olması gereken özellikler nelerdir?
7. Aşağıdaki kitap kapaklarını inceledikten sonra seçilen görsel ve görsel imgeleri; malzeme, renk ve font seçimini kitabın içeriği ve ismiyle bağ kurması açısından değerlendiriniz. Tasarımla ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.450:
Kitap kapağı, Sinem Erkas

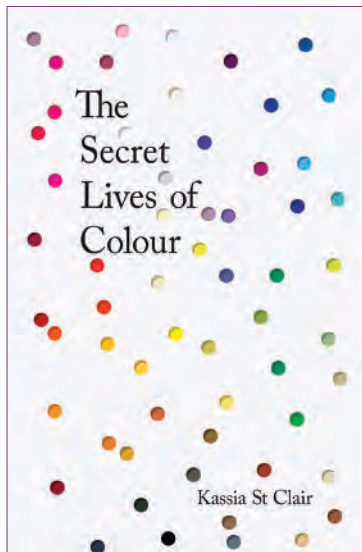
Görsel 4.451:
Kitap kapağı, Saho Fuji

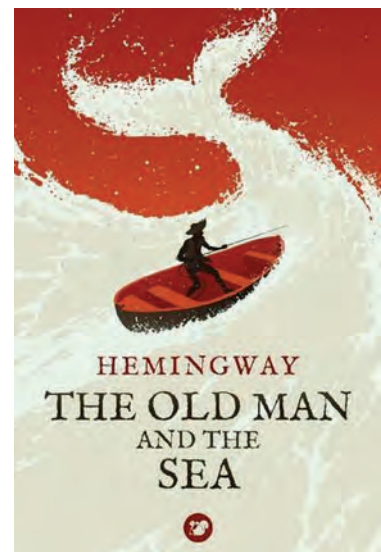
Görsel 4.452:
Kitap kapağı, Na Kim

Görsel 4.453:
Kitap kapağı, Tom Lenartowicz
(Tom Lenartowicz)

Görsel 4.454:
Kitap kapağı, James Edgar
(Ceyms Edgır)

Görsel 4.455:
Kitap kapağı, Levente Szabo
(Levente Sızabo)

Etkinlik

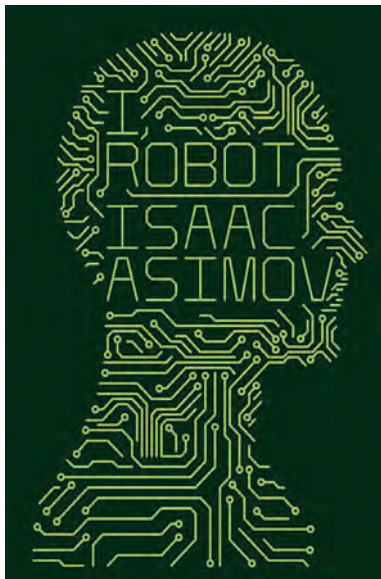
Kitap kapağı; yazar, yayıncı ve okuyucuyu ilgilendirir. Her birinin kitap kapağına yaklaşımı genellikle farklıdır. Yazar, içeriği iyi yansıtacak abartısız, yanlış anlaşılma olasılıklarına kapalı bir düzenleme düşünür. Yayıncı, yazara ek olarak kapağın bir kitapçı vitrininde, bir sergide kolayca öne çıkabilecek ve göze çarpacak bir kendine özgünlük taşımasını ister. Kitapla ilk kez karşılaşan okuyucu için ise estetik ölçütler, dikkat çekici bir tasarım, vazgeçemediği yazar veya yayınevi satın almada öncelik taşır.

Elimize aldığımız kitapla ilgili ilk etkiyi kitap kapağını oluşturan öğeler meydana getirir. Bunlar kitabın kapağındaki harfler, çizgiler ve görsellerin en güzel biçimde yerleştirilmesidir. Bu düzenlemede; kitap ve yazar adı, konusu, yayınevi kolaylıkla görülmelidir. Kapak, yalnız üst kapaktan ibaret olmadığından arka kapak ve sırt tasarımı da önemlidir. Önde, arkada ve sırtta her şey yerli yerinde olursa kitabın içi ve dışı tam bir bütünlük kazanmış olur.

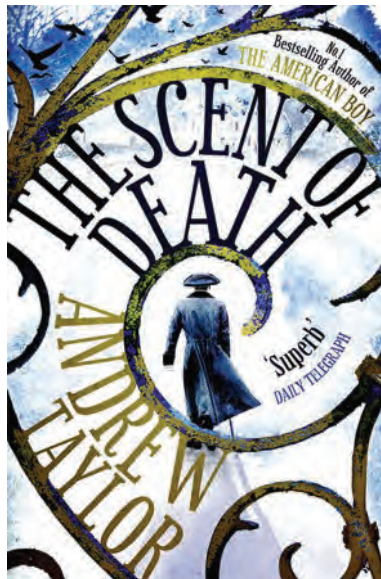
İngiliz Kapak Tasarımı Akademisi (ABCD) 2014 yılından bu yana yıl içinde basılan kitaplar arasında en iyi kapak tasarımlarını seçmektedir. Görsel 4.456-4.467 arasındaki ödül alan kitap kapaklarını inceleyip yukarıdaki metni okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Kitap kapaklarından hangisi daha yaratıcıdır?
2. Siz olsanız hangi kitap kapağını nasıl tasarlamayı tercih ederdiniz?
3. Kitap kapaklarındaki tipografik düzenlemeler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Kapaklardaki görsellerin kullanımı hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce her kitabın bir görsel kimliği var mıdır?
5. Kapaklardaki resim yazı ilişkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
6. Siz kitap kapağı yarışmasında bir jüri üyesi olsaydınız aşağıdaki kapaklarından hangisini başarılı bulur, ödül verirdiniz?
7. Aşağıdaki kitap kapaklarını inceledikten sonra görsel, malzeme, font kullanımı ve tasarımla ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

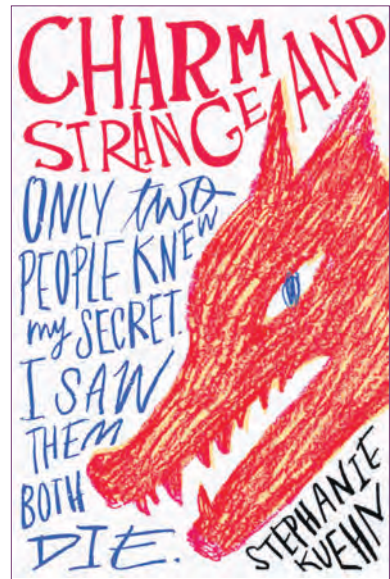
2014 Yılında Ödül Kazanan Kitap Kapağı Tasarımları

Görsel 4.456:
Kitap kapağı,
Clare Skeats (Klari Skets)

Görsel 4.457:
Kitap kapağı,
Emma Rogers (Ema Rocırs)

Görsel 4.458:
Kitap kapağı,
Sharon King-Chai (Şerin King-Çay)

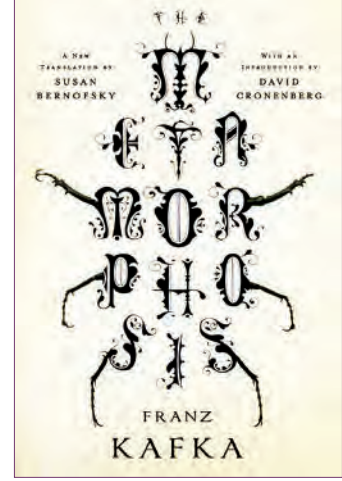
2015 Yılında Ödül Kazanan Kitap Kapağı Tasarımları

Görsel 4.459:
Kitap kapağı,
Nick May (Nik Mey)

Görsel 4.460:
Kitap kapağı, Caz Hildebrand-
Sakiko Kobayashi (Sakiko Kobayaşı)

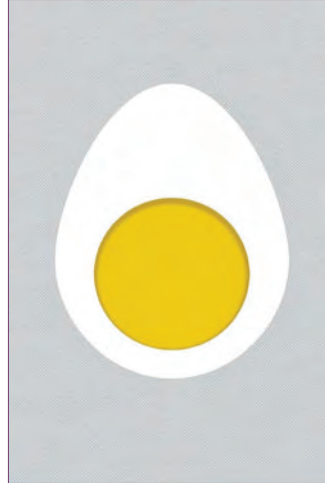

Görsel 4.461:
Kitap kapağı,
Jamie Keenan (Jeymi Kiynın)

2016 Yılında Ödül Kazanan Kitap Kapağı Tasarımları

Görsel 4.462:
Kitap kapağı, Coralie Bickford-
Smith (Korali Bikford Smit)

Görsel 4.463:
Kitap kapağı,
Claire Skeats (Kleir Skets)

Görsel 4.464:
Kitap kapağı, Joanna Thomson
(Coena Tamsın)

2017 Yılında Ödül Kazanan Kitap Kapağı Tasarımları

Görsel 4.465:
Kitap kapağı, Suzanne Dean
(Suzın Diyn)

Görsel 4.466:
Kitap kapağı, Sinem Erkas

Görsel 4.467:
Kitap kapağı, Kris Potter
(Kris Potır)

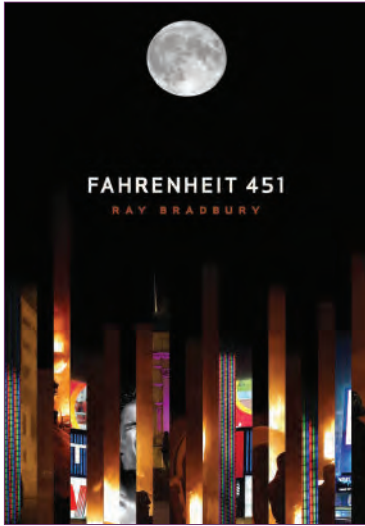

Etkinlik

Görsel 4.468-4.473 arasında “Fahrenheit (Fahrenayt) 451” adlı kitabın kapak tasarımlarını görmektesiniz. Kitabın konusunu okuyup görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

“...Guy Montag (Gay Monteg) işini seven bir itfaiyeciydi. On yıldır kitap yakıyordu. Gecenin bir yarısında yola çıkışlarını, alevlerin kitapları yutuşunu hiç sorgulamamıştı... 17 yaşındaki genç kızla karşılaşana dek... Montag’ın hayatındaki bütün yanlışlar doğrularla yer değiştirir o andan sonra... İşini, eşini, yaşayışını yeni bir gözle değerlendirir...”

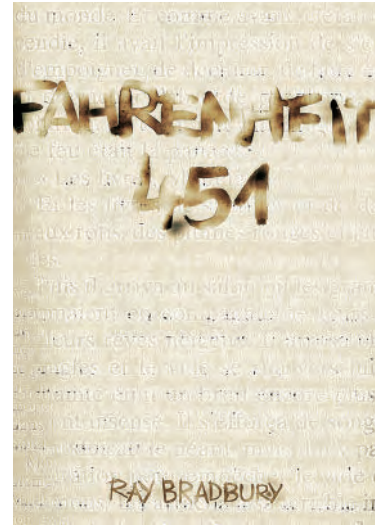
1. Aynı konu, farklı tasarımcılar tarafından ele alınmış ve ortaya birbirinden bağımsız tasarımlar çıkmıştır. Bu tasarımların aynı ve farklı yönlerini belirleyiniz.
2. Renk seçimlerinin konu ve tasarıma etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
3. Font ve punto seçiminin konu ve tasarıma etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Konunun en iyi yansıtıldığı kapak tasarımı sizce hangisidir?
5. Konunun okuyucu tarafından algılanabilirliğinin en yüksek olduğu kapak tasarımı sizce hangisidir?
6. Tasarımcı siz olsaydınız aynı kitabın kapağını nasıl tasarlardınız?
7. Aşağıdaki kitap kapaklarını inceledikten sonra görsel, malzeme, font kullanımı ve tasarımla ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

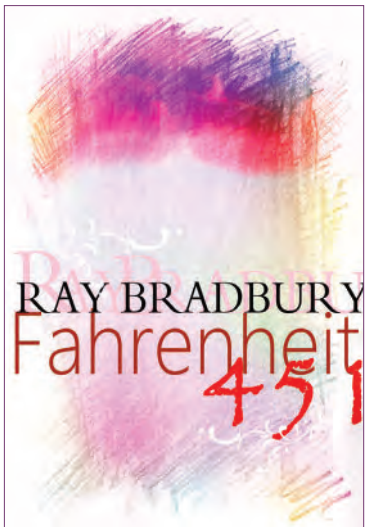
Görsel 4.468:
Kitap kapağı, Paul Bartlett
(Pol Bartlitt)

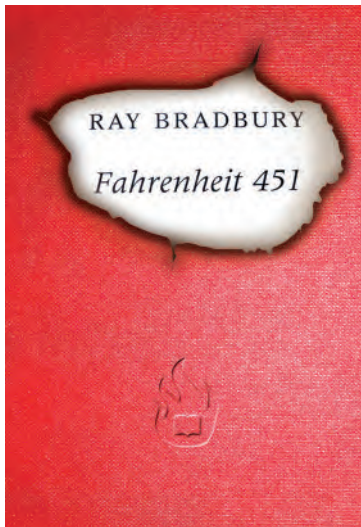
Görsel 4.469:
Kitap kapağı, Matthew Durber
(Methüv Durbır)

Görsel 4.470:
Kitap kapağı, Rosalie Loncin
(Rossali Lonçin)

Görsel 4.471:
Kitap kapağı, Craig White
(Kreyg Wayt)

Görsel 4.472:
Kitap kapağı, Hazel Stainer
(Hezil Steynır)

Görsel 4.473:
Kitap kapağı, Hugo Arcier
(Hügo Arsiyer)

Etkinlik

4.474-4.477 arasındaki görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Kitap kapaklarının benzer ve farklı yönleri nelerdir?
2. “Yalnızlık Kederi” adlı kitap kapağında beyazlar içindeki tek siyah piyano tuşu neyi ifade ediyor olabilir?
3. “Middle G. (Midıl Ci)” adlı kitap kapağında siyah beyaz tek piyano tuşu neyi ifade ediyor olabilir?
4. “Yalnızlık Kederi” adlı kitap için siz nasıl bir kapak tasarladınız?
5. Aşağıdaki kitap kapaklarını inceledikten sonra görsel, font kullanımı, renk ve tasarımla ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.474:
“Yalnızlık Kederi”,
Geray Gençer,
2010 Yılı
Kitap Kapağı
Tasarım Ödülü

Görsel 4.475:
“Middle G”,
Kitap kapağı,
Gabriele Wilson
(Gabriyel Wilsin)

Görsel 4.476:
“Azla Mutlu Olmak”,
Kitap kapağı,
Geray Gençer

Görsel 4.477:
“Against Happiness”,
Kitap kapağı,
Jennifer Carrow
(Cenifir Kero)

Etkinlik

A4 ebadında bir kâğıda, istediğiniz teknikle sevdiğiniz bir masalın kapağını tasarlayınız.

Etkinlik

1978 yılında İstanbul'da Grafikerler Meslek Kuruluşu (GMK) ismi altında kurulmuş olan dernek, Türkiye'de grafik tasarımın gelişmesi, bu alanda üretim yapan tasarımcıların bir araya gelmesi ve mesleki haklarının korunmasını amaçlamaktadır. Aynı zamanda GMK 1981'den bu yana düzenlediği "Grafik Tasarım Sergisi" ile o yıl içinde üretilen grafik ürünlerden kapsamlı bir seçki oluşturmaktadır.

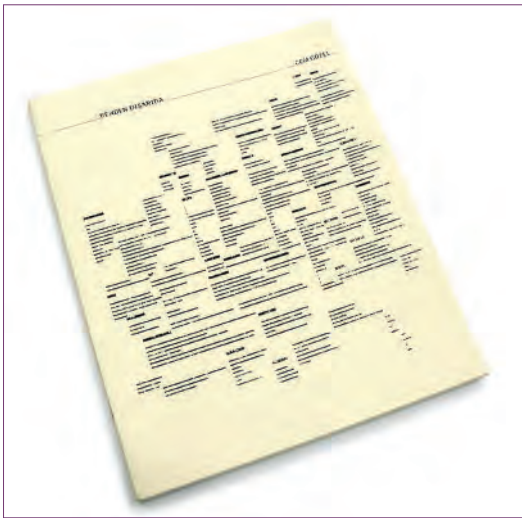
4.478-4.485 arasındaki görselerde farklı yıllarda GMK sergilerinde ödül almış kitap kapakları bulunmaktadır. Bu tasarımları inceleyerek bölümün sonunda yer alan soruları cevaplayınız.

Görsel 4.478: "Anne Adayları Nasıl Beslenmeli?", 2007 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü, Tasarımcı: Mükremin Seçim Fotoğraf: Mükremin Seçim

Görsel 4.479: "Yemek Kitabı", 2008 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü, Tasarımcı: Şükran Genç Yaratıcı Yönetmen: İlkay Gürpınar Grafik Uygulama: Hakan Günsoy

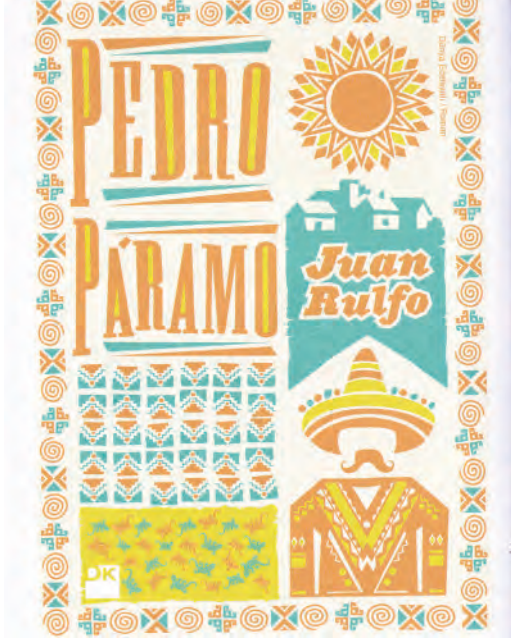

Görsel 4.480: "Benden Dışarıda", 2009 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü, Tasarımcı: Aykut Genç Yaratıcı Yönetmen: Aykut Genç Grafik Uygulama: Aykut Genç

Görsel 4.481: "Yirmibeş Kuruşluk Kitap", 2011 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü, Tasarımcı: Zeynep Oray Özelmaz Yaratıcı Yönetmen: Uğurcan Ataoğlu Fotoğraf: Serdar Tanyeli Grafik Uygulama: Şükrü Karakoç

Görsel 4.482: “Dünya Edebiyatı Serisi”,
2012 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü,
Tasarımcı: Geray Gençer

Görsel 4.483: “İlk”,
2013 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü,
Tasarımcı: Yeşim Demir
Tipografi: Yeşim Demir
Grafik Uygulama: Didem Uraler

Görsel 4.484: “Bir Görsel İletişim Platformu Olarak Kitap”,
2014 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü,
Tasarımcı: Melike Taşçıoğlu

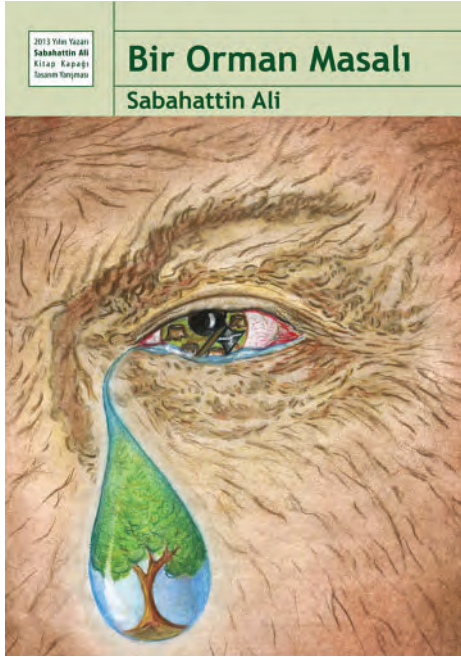
Görsel 4.485: “Bütün Oyunları”,
2015 Yılı Kitap Kapağı Tasarım Ödülü,
Tasarımcı: Utku Lomlu

1. En beğendiğiniz kitap kapağı hangisidir?
2. Hangi kitap kapağı sizi daha çok şaşırttı?
3. Sizce 4.478 numaralı görseldeki tahta kaşıklar neyi ifade etmektedirler? Aynı kitap için siz daha farklı nasıl bir tasarım yapardınız?
4. Sizce 4.479 numaralı görseldeki kitap kapağı konusuna uygun mu? Aynı kitap için siz daha farklı nasıl bir tasarım yapardınız?
5. Bazı kitap kapaklarında birden fazla tasarımcının katkısının yer aldığı görülmektedir. Bu konu ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?
6. Kitap kapaklarını inceledikten sonra görsel, malzeme, font kullanımı ve tasarımla ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).
7. Kitap kapağı konusu ile ilgili yazdığınız ünite sonunda yer alan bütün çıkarımları okuyarak sonuçları değerlendiriniz. Kitap kapağı tasarımı hakkında neler söyleyebilirsiniz? (s.227).

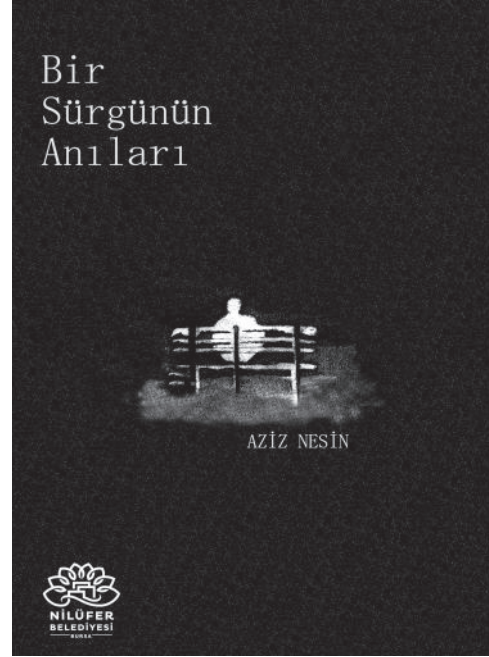
Etkinlik

Bursa Nilüfer Belediyesi her yıl bir yazarı belirleyip yıl boyunca seçtikleri yazarla ilgili etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinlikler içerisinde belirlenen yazarın eserlerinden birinin konu olduğu kitap kapağı tasarım yarışması da yer almaktadır. 4.486-4.489 arasında verilen görsellerde Bursa'da lise düzeyindeki öğrencilerin ödül alan çalışmalarını görmekteyiz. Bu çalışmalarını inceleyiniz. Siz de edebiyat ve resim öğretmeninizin öncülüğünde kapağını tasarlamak üzere bir yazarın kitabını belirleyiniz. Bu eseri okuyarak öncelikle özetini çıkarınız. Daha sonra konu ile ilgili eskizler çiziniz. Kitabın içeriğini en iyi yansıtan eskizi seçerek, tasarımınıza en uygun teknikle A4 ölçüsünde bir kâğıda orijinalini hazırlayınız.

Görsel 4.486:

"Bir Orman Masalı", Kitap Kapağı,
Kitap kapağı birincisi, 2013, Şermin Kılıç

Görsel 4.487:

"Bir Sürgünün Anıları", Kitap kapağı,
Kitap kapağı birincisi, 2015, Zeynep Yıldız

Görsel 4.488:

"Ağrı Dağı Efsanesi", Kitap kapağı,
Kitap Kapağı Birincisi, 2016, Kübra Muğurtay

Görsel 4.489:

"Cemile", Kitap kapağı,
Kitap kapağı birincisi, 2017, Dila Beril Doğan

4.8 Ambalaj Tasarımı

Hazırlık Çalışmaları

1. Satın aldığınız ürünlerin ambalajlarından hangisi ilginizi çekti?
2. Tasarımından etkilendiğiniz ambalaj tasarımı örneklerinin fotoğraflarını sınıfa getiriniz. Panoya asıp ambalaj ile görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Sadece ambalajını beğendiğiniz için bir ürün satın aldınız mı? Nasıl bir ambalajdı?

Etkinlik

Aşağıda sıvıları saklamak amacıyla üretilmiş antik döneme ait amforayı (Görsel 4.490) ve günümüzde kullanılan içecek ambalajını (Görsel 4.491) görmektesiniz. Görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Ambalajın geçmişten günümüze geçirdiği değişiklikler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Ambalajın geçmişten günümüze değişen ve değişmeyen yönleri nelerdir?
3. Siz bir içecek ambalajı tasarlayacak olsanız nasıl bir ambalaj tasarlardınız? Tasarımdaki önceliğiniz (pratiklik, estetik vb.) ne olurdu?
4. Aşağıdaki görselleri inceledikten sonra ürün, ürünün kullanım alanı, ambalajın tasarımı ve ambalaj için seçilen malzeme ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Temel Kavramlar

Ambalaj
Üç boyut
Bıçak
Kırım
Fire

Görsel 4.490: Geçmişte sıvıları saklamak amacıyla kullanılan amfora

Görsel 4.491: Günümüzde kullanılan içecek ambalajı, Magdalena Huber (Magdalena Hubir)

Ders Dışı Etkinlik

Bir markete gidiniz. Farklı markalara ait aynı ürünün reyonlardaki diziliminin fotoğraflarını çekiniz ve konu ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Aşağıdaki soruları birbirinize yöneltiniz.

1. Fotoğrafını çektiğiniz ürünlerin hangisinin ambalajı daha çok dikkatinizi çekti?
2. Ambalajın bir ürünü satın almanızdaki etkisi nedir?
3. Ürünlerin raftaki dizilimi hakkında neler düşünüyorsunuz?
4. Bir ürünün rafta yan yana dizilmiş olmasının oluşturduğu bütünlük görsel açıdan nasıl bir etki (bir şampuan şişesinin yanyana dizilmesinde oluşan etki gibi) yaratır?
5. Siz ambalaj tasarımcısı olsanız ürünün satışını artırmak için hangi renkleri, formları ve malzemeleri tercih edersiniz? Neden?

Etkinlik

Aşağıdaki metni okuyunuz. Kullanılan renk, illüstrasyon, malzeme, baskı tekniği vb. yönleri dikkate alarak metin sonundaki soruları cevaplayınız.

Ambalajda Malzeme: Karton kutu veya plastik kap içindeki dondurma daha farklı bir kalite duygusu yaratır. Karton kutuda satılan pirinç, naylon poşette satılan pirinçten farklı bir imaj sağlar. Kısa boylu şişede satılan bir içecek ile uzun boylu şişede satılan içecek farklı tip içecekleri ifade eder. Kartona yapışık korumalı ambalajdaki bir ruj, folyo kaplı karton kutuda satılardan farklı bir etkiye sahiptir. Kadife kaplı bir kutuda teşhir edilen bir saat, aynı saatin plastik kutuda sunulmasından farklı bir parasal değeri iletir.

Ambalajda Renk: Renk; ambalajın rengini, türünü, tadını, kokusunu belirtmeye yarar ve kategori ayrımı sağlar. Toz pembe renkler ve metalik ambalajlar; diyet, hafif, tuzsuz veya düşük kalorili ürünlerde kullanılır. Koyu renkler ve altın yaldız, gurme yiyecekleri ifade edebilir. Fotoğraf makinesi ve kamera gibi elektronik ürünlerde kullanılan siyah ve metalik gri renk, ileri teknolojiyi ifade edebilir. Bitter çikolatanın ambalajında koyu kahverengi kullanılırken sütlü çikolatanın ambalajında kırmızı, fıstıklı çikolatada yeşil, hindistan cevizli çikolatada ise açık mavi renk kullanılır. Bu formların içinde satışa sunulan ürünlere zamanla aşinalık artar. Kullanılan renklerden ve ambalajın formundan içinde ne olduğunu ya da hangi markanın ürünü olduğu anlaşılır hâle gelir.

Ambalajda illüstrasyon: Rengin yanında ambalaj ve etiketler üzerinde kullanılan diğer önemli öğeler, fotoğraf ve illüstrasyonlardır. Birçok ambalajda fotoğraf yerine illüstrasyon kullanılması bilinçli bir tercihtir. Bu tercih, ambalajın üzerinde yer alacak görselin tüketici üzerindeki etkisi düşünülmüş olarak planlanır ve hazırlanır. illüstrasyon sonucu ürün daha albenili, iştah açıcı, canlı ve samimi görülebilir. Bazen de görseller iyi bir fotoğraf çekimi ve profesyonel bir rötuş işlemiyle özel bir görünüme kavuşur.

Baskı Tekniği: Ambalaj üretiminde kullanılan malzemeler çok çeşitlidir. Ancak ambalaj tasarımı yapan tasarımcının tasarımın üretileceği alan konusunda temel bilgilere sahip olması, müşteri sunumu öncesi yapılan tasarımın baskı tekniğinde üretilip üretilmeyeceği ve maliyeti araştırması önemlidir.

1. Diyet bir içecek ambalajı tasarlayacak olsanız nelere dikkat ederdiniz?
2. Organik pirinç için bir ambalaj tasarlayacak olsanız nasıl bir ambalaj tasarlardınız?
3. Ekonomik imajı veren bir makarna ambalajı tasarlasanız ambalajda hangi malzemeyi nasıl kullanırdınız?
4. Kaliteli imajı veren bir makarna ambalajı tasarlasanız ambalajda hangi malzemeyi nasıl kullanırdınız?
5. Pahalı bir saat için hangi malzemeyi kullanır, nasıl bir ambalaj tasarlardınız?
6. Malzeme, renk, illüstrasyon ve baskı tekniği ile ilgili çıkarımlarınızı ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Etkinlik

Ambalaj, üç boyutlu malzemelerden üretilebildiği gibi düz yüzeyler üzerine grafik uygulamalar yapılarak da tasarlanabilir. 4.492-4.496 arasındaki görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Ambalajın tasarımı ve kullanılan görseller, ürünün imajını nasıl etkiler?
2. Ürün ve ambalajı arasında esprili bir bağ kurmak tüketicinin kararını nasıl etkiler?
3. Aşağıda aynı tür ürünün farklı ambalaj tasarımlarını görmekteyiz. Biri açık diğeri kapalı olarak tasarlanan bu ambalajları ürünü de göz önüne alarak karşılaştırınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Aşağıdaki ambalajlardan hangisini yeniden tasarlamak isterdiniz? Neden ve nasıl?
5. Başarılı bir ambalajda olması gereken özellikleri ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.492: Ekmek ambalajı

Görsel 4.493: Ekmek ambalajı

Görsel 4.494: Toka ambalajı

Görsel 4.495: Kulaklık Ambalajı

Görsel 4.496: Yün ip ambalajı

Etkinlik

4.497-4.509 arasındaki görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Ambalaj tasarımları hangi ürüne ait olabilir?
2. En beğendiğiniz çanta tasarımı hangisidir?
3. Çanta tasarlarken (naylon, kâğıt vb.) nelere dikkat edilmelidir?
4. Çantanın malzemesi, rengi, boyutu, tasarımı, illüstrasyonu ürünün imajını nasıl etkiler?
5. Sıradan bir çanta ile tasarımına önem verilmiş bir çantayı karşılaştıracak olursak neler söyleyebilirsiniz?
6. Farklı tasarlanmış bir çantanın ürüne veya firmaya katkısı neler olabilir?
7. Tasarımlardan hangisi veya hangilerinde sosyal mesaja yer verilmiştir?
8. Siz olsaydınız hangi ürün için nasıl bir çanta tasarladınız?
9. Aşağıdaki ambalajları inceledikten sonra ürün, ürünün kullanım alanı, ambalajın tasarımı ve ambalaj için seçilen malzeme ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.497: Çanta örneği

Görsel 4.498: Çanta örneği

Görsel 4.499: Çanta örneği

Görsel 4.500: Çanta örneği

Görsel 4.501: Çanta örneği

Görsel 4.502: Çanta örneği

Görsel 4.503: Çanta örneği

Görsel 4.504: Çanta örneği

Görsel 4.505: Çanta örneği

Görsel 4.506: Çanta örneği

Görsel 4.507: Çanta örneği

Görsel 4.508: Çanta örneği

Görsel 4.509: Çanta örneği

Etkinlik

Aşağıdaki metni okuyup 4.510-4.522 arasında verilen görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

Başarılı bir ambalaj; fiziksel görünüşünden dolayı tüketiciler tarafından rahat algılanmalı, devamında alışkanlıkları teşvik edebilmelidir. Ambalajın, tüketicinin duygularına hitap etmek suretiyle satın alma eğiliminde olan müşterinin henüz etiketi dâhi okumadan ürünü inceleme isteği yaratacak şekilde hazırlanması hedeflenmelidir. Ambalajın basımından sonra içine ürün koyma, katlama, yapıştırma vb. fonksiyonları kolay olmalı, mümkün olduğunca özel yetenek ve gayret gerektirmemelidir. Ambalajın en önemli görevi, ürünü en iyi şekilde koruyabilecek nitelikte olmasıdır. Diğer bir görevi ise içinde bulundurduğu ürünün önemini, faydalarını en kısa zamanda tüketiciye anlatabilmesi ve kısa zamanda iletişim kurabilmesidir. Tüketici tarafından özellikleri 2-3 saniye gibi kısa sürede rahatlıkla algılanabilen, 3-10 saniye gibi hızlı bir süre içinde alıcıya karar verdirip satın alınan bir ürünün ambalajına başarılıdır diyebiliriz.

1. Tasarımını ilginç bulduğunuz bir ambalaj var mı? Tasarımı nasıldı?
2. Ambalajın temel görevi nedir?
3. Ambalajın malzemesi, şekli, rengi ve boyutu ürünün imajını nasıl etkiler?
4. Aynı ürün için farklı tasarlanmış ambalajlar hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Ambalajın tasarımı ve kullanılan görseller, ürünün imajını nasıl etkiler?
6. Ürünlerin ambalajlarını tasarlarken sadece dışı mı dikkate alınmalıdır yoksa içi de tasarıma dâhil edilebilir mi?
7. Farklı veya şaşırtıcı bir ambalaj tasarımı, ürünü daha çekici hâle getirebilir mi?
8. Aşağıdaki ambalajların hangisi ürünün kimliği ile daha çok bütünlük göstermiştir?
9. Aşağıdaki ambalajlardan birini yeniden tasarlayacak olsanız hangisini tercih ederdiniz? Neden?
10. Başarılı bir ambalajda olması gereken özellikleri ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.510: İçecek ambalajı

Görsel 4.511: İçecek ambalajı

Görsel 4.512: Kağıt mendil ambalajı

Görsel 4.513: Kağıt mendil ambalajı

Görsel 4.514: Makarna ambalajı

Görsel 4.515: Makarna ambalajı

Görsel 4.516: Kurabiye ambalajı

Görsel 4.517: Kurabiye ambalajı

Görsel 4.518: Pizza ambalajı

Görsel 4.519: Pizza ambalajı

Görsel 4.520: Köpek maması ambalajı

Görsel 4.521: Sakız ambalajı

Görsel 4.522: Ayakkabı ambalajı

Etkinlik

4.523-4.529 arasındaki görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Ambalajlarda kullanılan farklı malzemeler ile ürün ilişkisini tartışınız.
2. Ürünün ambalajı tasarlanırken malzeme, form ve renk seçimi neye göre belirlenmiştir?
3. Ambalaj tasarımlarında kullanılan farklı malzemelerin tasarıma katkısı nedir?
4. Esprili bir ambalaj tasarlayacak olsanız aşağıdaki ürünlerden hangisini daha farklı nasıl tasarlardınız?
5. Ambalaj tasarımlarında tercih edilen malzeme (örneğin cam), hangi ürünler için ve neden tercih edilir? Diğer görselleri de malzemelerine göre değerlendiriniz.
6. İyi bir ambalajın taşınması gereken özellikleri ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.523: Reçel ambalajı

Görsel 4.524: Sivilce ilacı ambalajı

Görsel 4.525: Süt ambalajı

Görsel 4.526: Meyve suyu ambalajı

Görsel 4.527: Şemsiye ambalajı

Görsel 4.528: Yumurta ambalajı

Görsel 4.529: Zeytinyağı ambalajı

Etkinlik

Aşağıda Nikita Konkin'in tasarladığı makarna ambalajlarını (Görsel 4.530) ve bu ambalajların raftaki düzenini (Görsel 4.531) inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Makarna ambalajı tasarlanırken malzeme, form ve renk seçimi neye göre belirlenmiştir?
2. Ambalaj tasarımlarında kullanılan farklı malzemelerin tasarıma katkısı nedir?
3. Ürün ambalajlarında malzeme kullanımı ürünün daha ekonomik ya da daha pahalı olduğu algısını yaratır. Örneğin karton kutudaki bir makarna, poşet içerisinde de satılabilir. Ancak tüketici üzerinde yarattığı algı bu anlamda farklıdır. Aşağıdaki görsellerde bu algı var mıdır? Düşüncelerinizi söyleyiniz.
4. Reyonlarda yan yana satışa sunulan makarnaların tasarımı tüketicinin satın alma kararını nasıl etkiler? Tüketicinin 4. saniyeden sonra satın almaya karar verdiğini düşünürsek sizce tasarımın ürün satışındaki payı nedir?
5. Ambalaj ve ambalajın raftaki düzeni hakkındaki düşüncelerinizi ünite sonunda yer alan "Çıkarımlarım" bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.530: Makarna ambalajı

Görsel 4.531: Makarna ambalajlarının raftaki düzeni

Etkinlik

4.532 ve 4.533 numaralı görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Daha önce tasarımını ilginç bulduğunuz veya çok beğendiğiniz cam ambalaj var mıdır? Varsa tasarımı nasıldı?
2. Ambalajın raflardaki düzeni düşünüldüğünde tasarımda ambalajın formuna dikkat edilmeli midir? Neden?
3. Sizce aşağıdaki ambalajların hangisi daha başarılıdır?
4. İyi bir ambalajın taşınması gereken özelliklerin neler olduğunu ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.532: Bal ambalajı ve raftaki düzeni

Görsel 4.533: Su ambalajı ve raftaki düzeni

Etkinlik

Tadı aynı olan krakerler farklı renk ambalaj içerisinde sunularak deneklerin tatmaları istenmiş, deneklerin görüşleri alınmıştır. Aşağıdaki grafikte bu anketle ilgili sonuçlar görülmektedir.

Buna göre;

1. Krakerler aynı olmasına rağmen denekler krakerlerin tadını neden farklı algılamış olabilir?
2. Deneklerin krakerlerin tadını farklı algılamalarında ambalajın etkisi var mıdır?
3. Aşağıdaki grafiğe göre hangi renk ambalaj tüketicide olumlu etki yaratmıştır?
4. Grafiği inceledikten sonra ürün ve ambalaj için seçilen renk ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

	Kırmızı zeminli ambalaj	Sarı zeminli ambalaj
Tadı çok yoğun	% 13	% 2
Tadı oldukça yoğun	% 11	% 7
Tadı tam ayarında	% 66	% 50
Tadı biraz yetersiz	% 5	% 23
Tadı çok yetersiz	% 3	% 18
Emin değil	% 2	% 0

Etkinlik

4.534-4.539 arasındaki görselleri inceleyip metni okuyarak farklı ambalajlarda satışa sunulan balların tüketici üzerindeki etkisi ile ilgili soruları cevaplayınız.

İçeriğin karton kutu veya plastik kap içinde sunulması, ambalajın ürünü tanımlama ve fiyat algısı konusunda farklı bir kalite olgusu uyandırır. Farklı değerler arayan tüketicinin sosyoekonomik yapısına göre direkt olarak kalite, ucuz, pahalı ayırımına neden olur. Karton kutuda satılan ürün, poşette satılan üründen daha pahalı bir ürün olduğu algısını yaratır. Siyah zeminli, altın yaldızlı bir gıda ürünü ambalajı onun özel bir seriye ait olduğunu gösterebilir. Keten kumaşa sarılı ya da üzerinde keten kumaş kullanılmış bir gıda ürünü ise doğal olduğu hissini tüketicisine verir.

1. Hangi malzemenin içindeki bal, ucuz algısı oluşturur?
2. Hangi malzemeden üretilmiş bal ambalajı pahalı algısı oluşturur?
3. Hangi malzemeden üretilmiş bal ambalajı daha doğal algısı oluşturur?
4. Ambalajda kullanılan rengin (siyah, kırmızı, altın, gümüş vb.) tüketici üzerindeki etkisi nedir?
5. Aynı kalitedeki bal, farklı malzemeden üretilmiş ambalajlarda sunulduğunda tüketici üzerinde bıraktıkları etki farklı mıdır? Farklı ise neden farklıdır?
6. Ürün, ürünün kullanım alanı, ambalajın tasarımı ve ambalaj için seçilen malzeme ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).

Görsel 4.534: Bal ambalajı

Görsel 4.535: Bal ambalajı

Görsel 4.536: Bal ambalajı

Görsel 4.537: Bal ambalajı

Görsel 4.538: Bal ambalajı

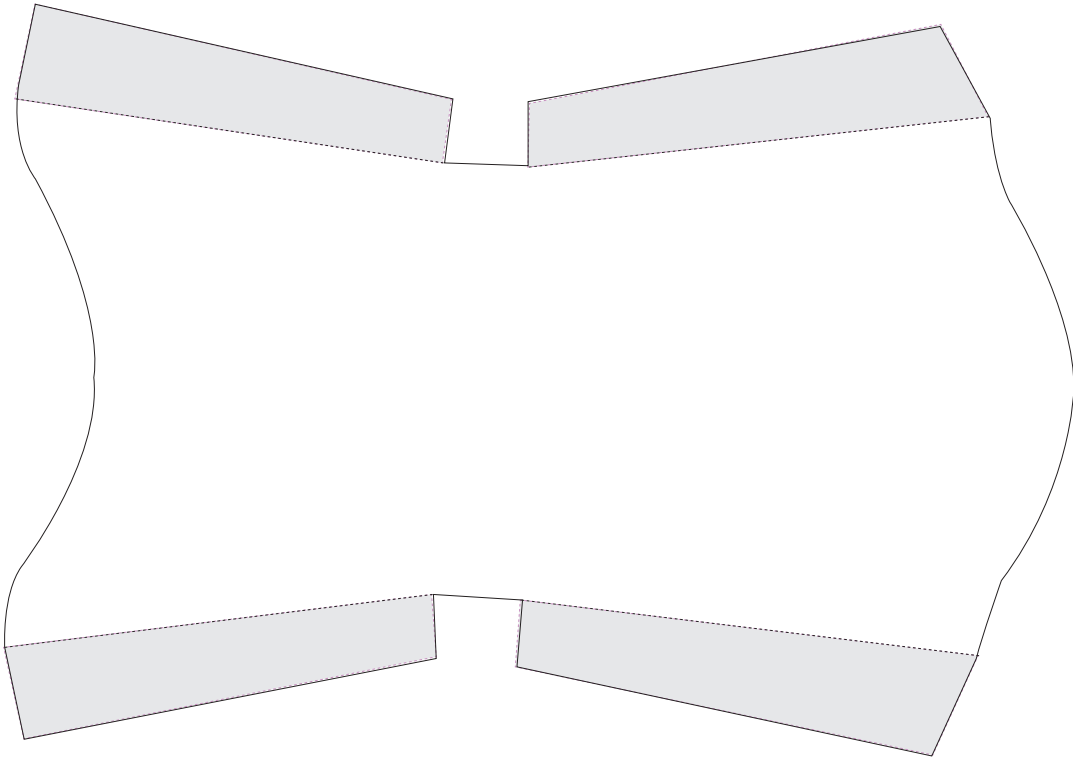
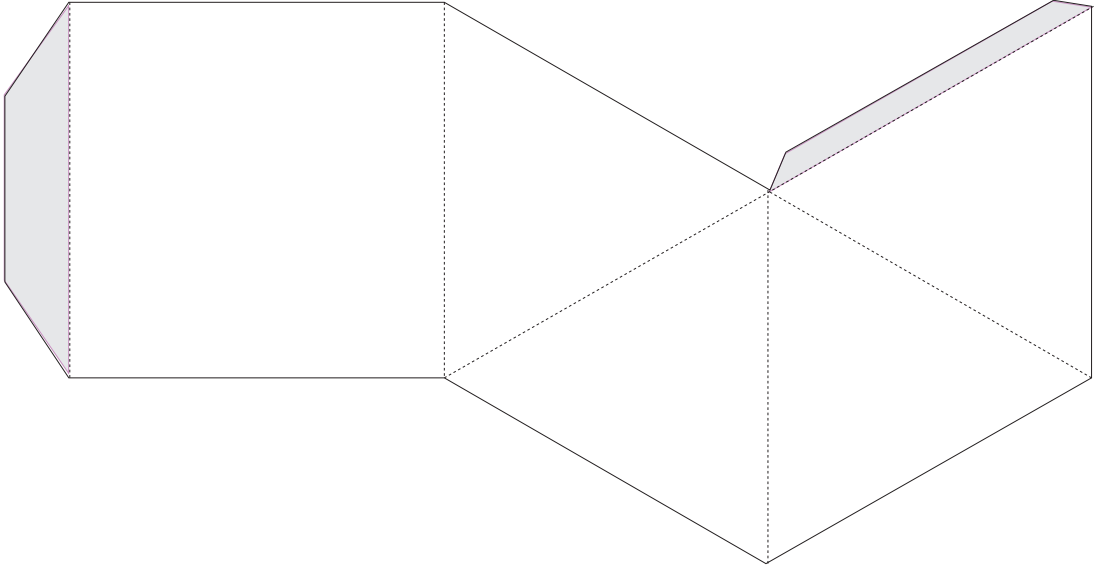

Görsel 4.539: Bal ambalajı

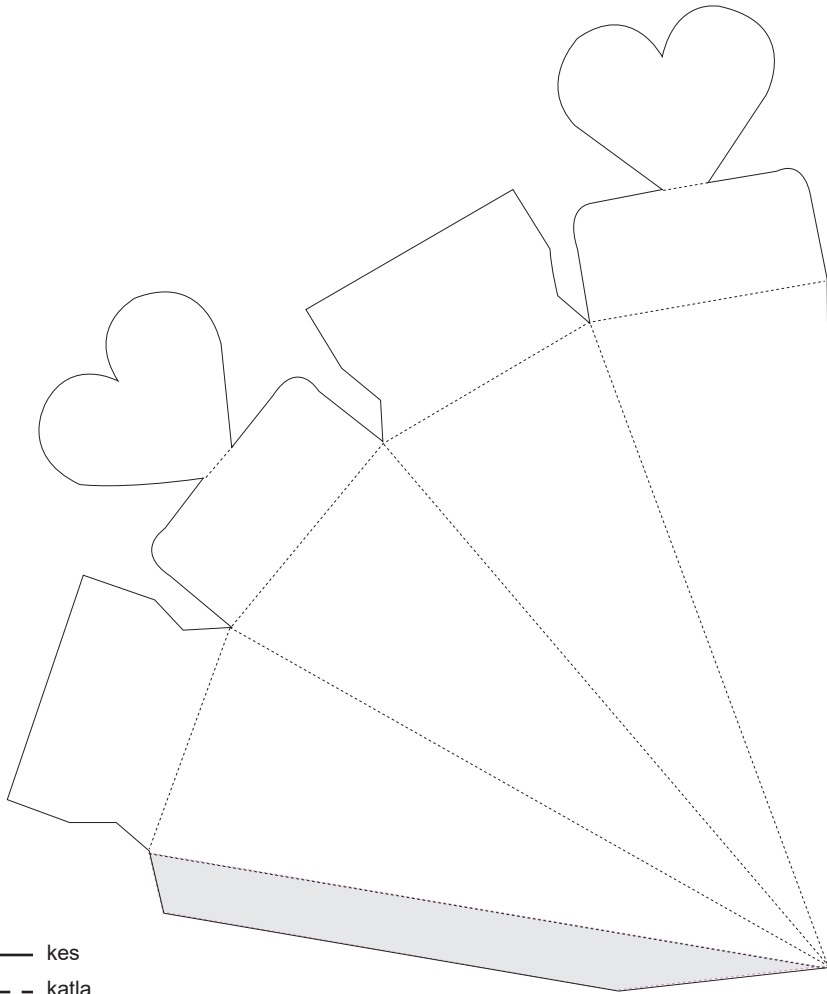
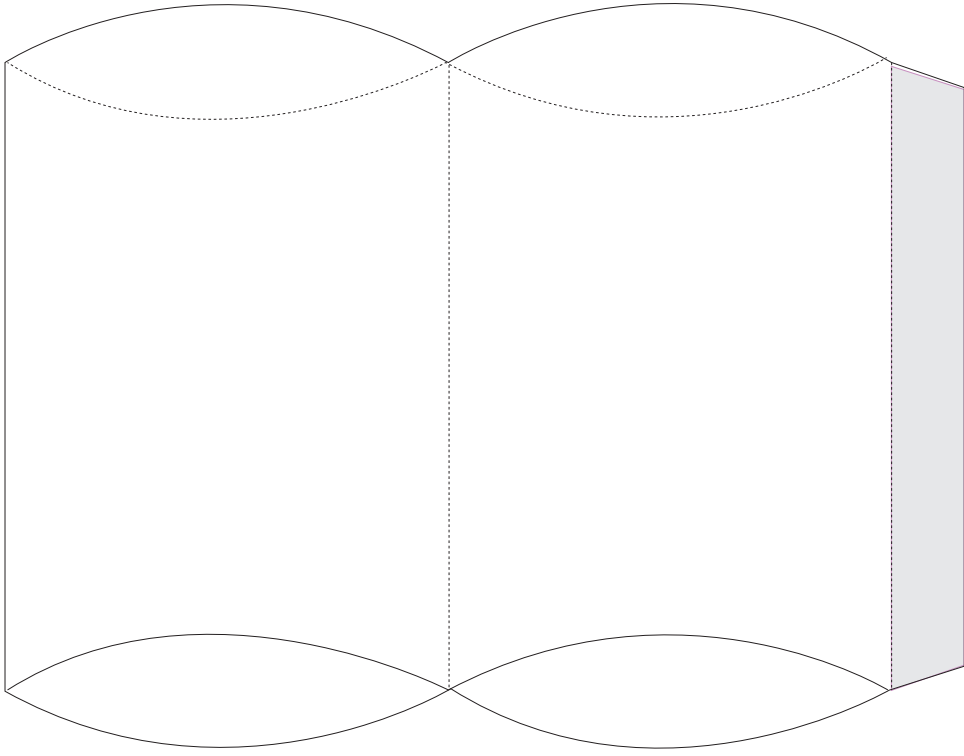
Etkinlik

Aşağıda açılımı verilmiş kutu çizimlerinin fotokopisini çektiriniz. Kesme, katlama ve yapıştırma yerlerine dikkat ederek kutunuzu üç boyutlu hâle getiriniz.

- kes
- - - katla
- yapıştır

— kes
- - - katla
■ yapıştır

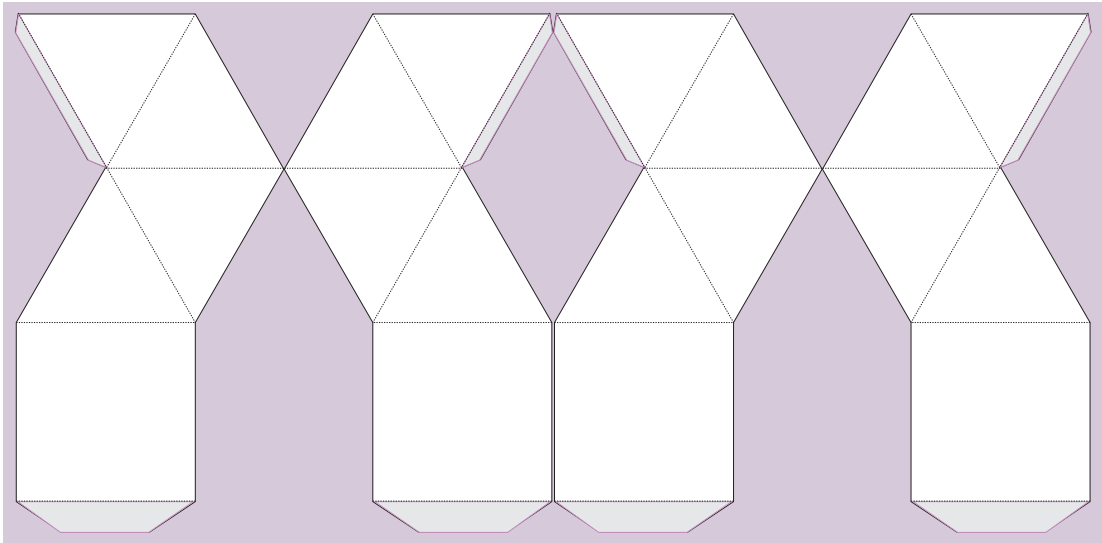
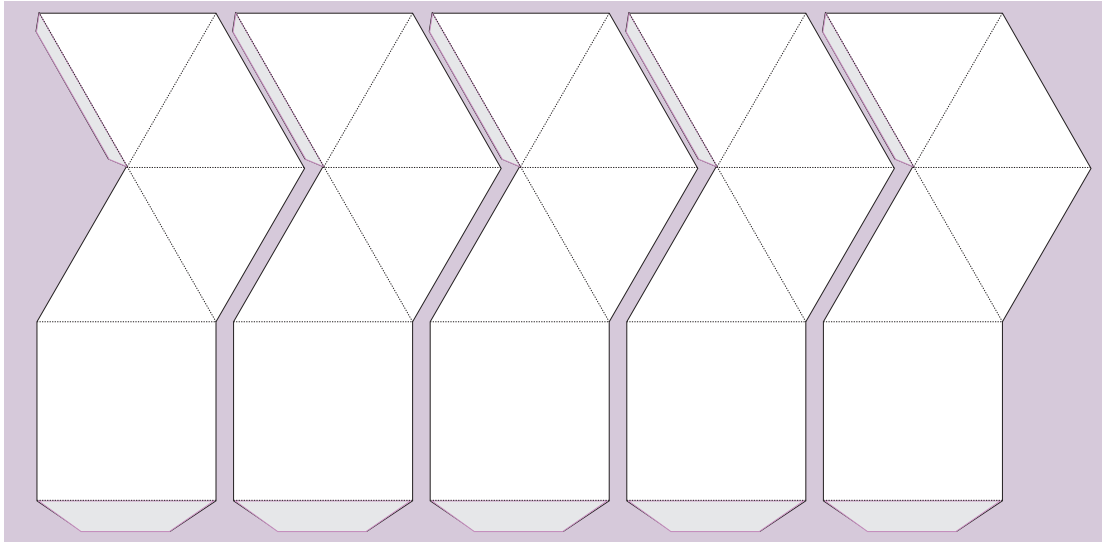

Etkinlik

Ambalaj tasarımında önemli noktalardan biri, kesim işlemidir. Tasarım aşamasından sonra kesim ve kırım yerlerinin gösterilmesi gerekir. Ambalaj, baskısı yapıldıktan sonra özel kesim bıçakları ile kesilir ve kırım yerlerinden işaretlenerek katlanır. Bu aşamanın gerçekleşebilmesi için tasarımcının ambalajdaki kesim ve kırım yerlerini belirlemesi ve tasarıma uygun şablon hazırlayarak bıçak yaptırması gerekir. Standart kutuların kesimi için var olan bıçakları kullanmak maliyeti azaltırken özel tasarım için hazırlanan bıçak, ambalajın maliyetini artırır. Kesim yerleri için devam eden çizgiler kullanılırken kırım yerleri için ise kısa kesik noktalı çizgi kullanılır. Ayrıca kutuların kesimi yapılırken malzemenin israf edilmemesi de çok önemlidir. İsraf edilerek kesilen malzeme, fire olarak değerlendirilir. Firenin az olması maliyeti de önemli ölçüde etkileyen bir faktördür.

Yukarıdaki metni okuyup aşağıdaki görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. En az fire hangisinde olacaktır?
2. Aşağıdakilerden hangisinde aynı ebattaki malzeme ile daha çok ambalaj elde edilecektir?
3. Konu ile ilgili fikirlerinizi ünite sonunda yer alan “Çıkarımlarım” bölümüne yazınız (s.227).
4. Ambalaj ile ilgili yazdığınız ünite sonunda yer alan bütün çıkarımları okuyarak sonuçları değerlendiriniz. Ambalaj tasarımı hakkında neler söyleyebilirsiniz (s.227).

— kesim
- - - kırım
■ yapıştırma

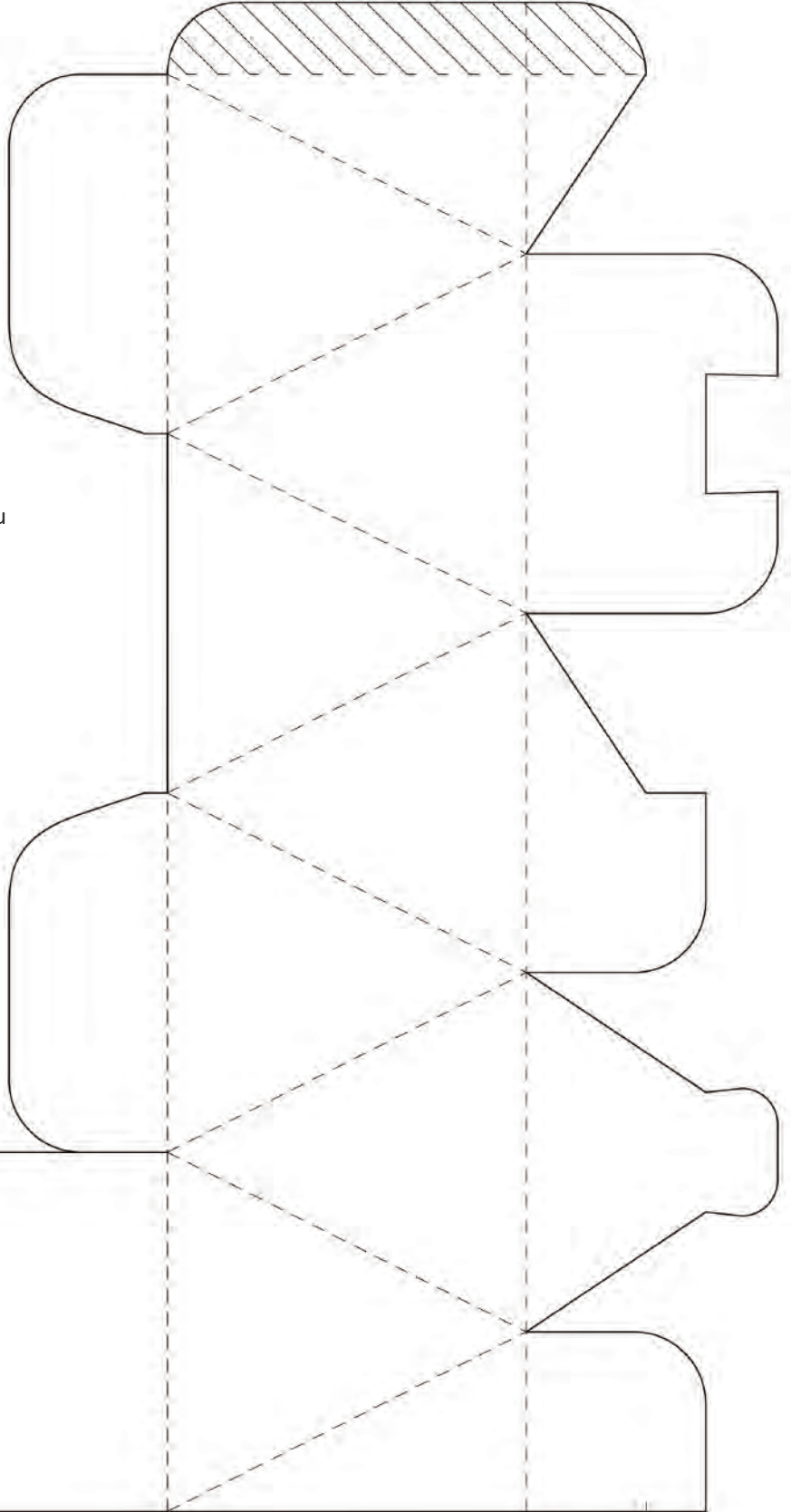
Etkinlik

Aşağıda açılımı verilmiş kutu çiziminin fotokopisini çektiniz. Kesme, katlama ve yapıştırma yerlerine dikkat ederek kutunuzu üç boyutlu hâle getiriniz.

- kesim
- - - kırım
- //// yapıştırma

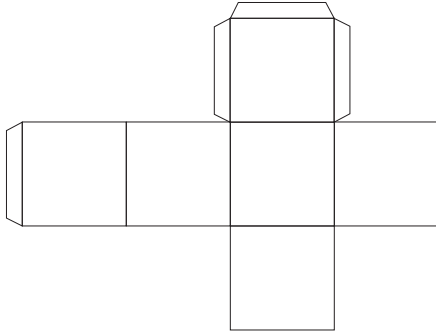
Görsel 4.540: Ambalaj şablonu

Etkinlik

Ünite sonunda yer alan ambalajla ilgili çıkarımlarınızı ve aşağıdaki metni okuyunuz. Edindiğiniz bilgi ve fikirler ışığında görseldeki kutu açılımını da dikkate alarak 5x5x5 cm ölçülerinde bir krem kutusu tasarlayınız.

Ambalaj Tasarımı Öncesi Hatırlatmalar

- Hedef kitle tanınmalıdır.
- Ürünün faydalarını ön plana çıkarmak gerekir. Ürünün tadı, kullanım özellikleri alım tercihlerinde ön plandadır.
- Tasarımda mutlaka konsept olmalıdır. Ürün tasarımıyla raflarda olan rakiplerinden net bir şekilde ayrılmalıdır.
- Fiyat ve maliyetin ne olacağını düşünmek gereklidir. Ambalaj tasarımı maliyeti ile ürün maliyeti ve satış fiyatı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Tasarım aynı zamanda üreticiye hız, maliyette düşüklük, paketlemede kolaylık, satın alanlar için kullanım kolaylığı sağlamalıdır.
- Tasarımı yapılan ürünün raflarda yan yana hangi ürünlerle sergileneceği, marketin standart aydınlatmasında nasıl görüneceği ve aynı türdeki ürünlerle rekabet edeceği düşünülmelidir.
- Tüketicilerin satın alma kararları incelenerek bu doğrultuda ambalaj daha güçlü hâle getirilmelidir.
- Ambalaj kolay stoklanabilir olmalı, büyük hacimde olmamalıdır.
- Ürünün birden fazla çeşidi varsa bu çeşitlilik arasındaki ayrımın güçlü olup olmadığına ve aralarında bir bütünlük olup olmadığına dikkat edilmelidir.
- Ambalajda ürünü görme ve inceleme imkânı satış açısından olumlu etki yaratır. Bu durum dikkate alınarak ambalaj tasarlanmalıdır.
- Tüketicilere ne satın aldığını gösterebilme firmanın ürününe güvendiğini gösteren nitelikte bir mesaj verir.
- Ürünün markalaşmasına yardımcı olacak renk kodları belirlenmelidir.
- Kullanılan görseller onlarca kelimedenden daha hızlı ve daha akılda kalıcı olacaktır. Bu nedenle ambalajlarda herkesçe bilinen ve markaya ait ikonik görseller kullanılmalıdır.
- Kaliteli baskı çok önemlidir.

Kısaca tüketicinin bir ürünü 4. saniyede aldığı unutulmamalı, çarpıcı, etkili ve görseli güçlü ambalajlar tasarlanmalıdır.

Etkinlik

4.541 ve 4.542 numaralı görsellerde Emre Becer'in öğrencilerinin resim defteri kapağı, kuru boya ve keçeli kalem için tasarlamış oldukları ambalaj tasarımlarını görmekteyiz. Bu görseller ışığında daha önce resim defteri için hazırladığınız illüstrasyonu resim defterinin kapağına ve kuru boya ambalajına uygulayınız.

Görsel 4.541: Ambalaj, Mesut Uğurlu

Görsel 4.542: Ambalaj, Gizem Özöver

Etkinlik

Aşağıda Rus grafik tasarımcı Alex Litovka'nın (Aleks Litovka) üç farklı kültürden esinlenerek ve o kültürün geleneksel simgelerini kullanarak tasarladığı içecek ambalajlarını görmektesiniz. 4.543, 4.544, ve 4.545 numaralı görselleri inceleyerek aşağıda bırakılan boş alana ulusal içeceğimiz Türk çayı için kültürümüzün özelliklerini yansıtan bir ambalaj tasarlayınız.

Görsel 4.543: Alex Litovka'nın Alman kahvesi için tasarladığı ambalaj tasarımı

Görsel 4.544: Alex Litovka'nın Meksika kahvesi için tasarladığı ambalaj tasarımı

Görsel 4.545: Alex Litovka'nın İngiliz çayı için tasarladığı ambalaj tasarımı

4.1. Photoshop ve Uygulamaları

.....

.....

.....

.....

.....

4.2. Kurumsal Kimliğe Giriş

.....

.....

.....

.....

.....

4.3. Tipografi Bilgisi

.....

.....

.....

.....

.....

4.4. Piktogram

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.5. Afiş

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.[illegible]

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

1. () Sadece yazıdan oluşan marka simgelerine logo denir.
2. () Ambalaj tasarımının katlama, yapıştırma vb. fonksiyonları kolay olmalı, mümkün olduğunca özel yetenek ve gayret gerektirmemelidir.
3. () Trafik işaretleri evrenseldir.
4. () Her dört yılda bir yapılan olimpiyat oyunları için, oyunların yapılacağı ülke tasarımcıları kendi ülkesinin geleneğini yansıtan aynı zamanda evrensel olan piktogram tasarımı yapar.
5. () Farklı coğrafyalarda farklı dilleri konuşan insanların kullandığı ortak alanlar için hazırlanan piktogramların anlaşılmasında görsel tasarım önemli değildir.
6. () Afiş kısa süreli bir ilandır.
7. () Afiş tasarımında görsel metin uyumu önemli değildir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

8. Grafik tasarım programlarından temelli programların genel amacı görüntü işlemektir. Bu programlar sayesinde bir fotoğraf üzerinde değişiklik yapılabilir.
9. Dijital görüntünün en küçük birimi olan, kare şeklindedir.
10. Bitter çikolatanın ambalajında, sütlü çikolatanın ambalajında fıstıklı çikolatanın ambalajında renk kullanılır.
11. Gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, öykü, roman, şiir, masal vb. metinleri açıklamak amacıyla yapılan görsellere denir.
12. Genellikle üretici firmanın adının yer aldığı tasarımlaraadı verilir.
13. Konu içinde daha önemli olanı vurgulamak için gerektiğinde ayıklama, yalınlaştırma yöntemlerine başvurarak bir fotoğraf makinesinden daha fazlasını yapmayı hedefleyen illüstrasyonlar türleri içinde yer alır.
14. Olimpiyat oyunlarında farklı ülkelerden gelen insanlar ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretilen ilk piktogramlar 1936 yılında düzenlenenOlimpiyatları için tasarlanmıştır.
15. Dünyanın ilk afişi 19. yüzyılın sonunda yaşayan ünlü Fransız ressam tarafından hazırlanmıştır.
16. Sadece şekil ya da görselden oluşan resimsel simgelere denir.

C. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

Gönül güzel sanatlarda okuyan bir öğrencidir. Arkadaşlarıyla birlikte yıl sonu sergisi açacaktır.

Yukarıdaki metni okuyup 17,18 ve 19 numaralı soruları cevaplayınız.

17. Gönül'ün hazırlayacağı afişte hangi bilgiler yer almalıdır?

.....

18. Afişin dikkat çekmesi için afişi tasarlarken nelere dikkat etmelidir?

.....

19. Afişin daha geniş kitleler tarafından görülebilmesi ve sergiye katılımının artması için nelere dikkat etmelidir? (afişin boyutu, tasarımın yönü dikey-yatay, kullanılacak renkler, görseller, asılacak yer vb.)

.....

.....

.....

Dünya Ambalaj Örgütü (WPO) tarafından her yıl düzenlenen ambalaj tasarımı uluslararası öğrenci yarışması WorldStar Student 2012’de ilk üçe giren projelerin hepsi Türk öğrenciler tarafından tasarlandı. 17 ülkeden 229 projenin katıldığı yarışmada kazanan 3 projenin de Türk öğrenciler tarafından tasarlanması ülkemizin ambalaj tasarımında geldiği noktanın bir göstergesi olarak kabul ediliyor.

Görsel 4.546: Ayşe Bor ve Güllü Durmuşkaya

Görsel 4.547: Nazlı Gökçe Terzioğlu

Görsel 4.548: İlteriş İlbasan

Yukarıdaki metni okuyup 4.546, 4.547 ve 4.548 numaralı görselleri inceleyerek 20, 21, 22 ve 23 numaralı soruları cevaplayınız.

20. Türk öğrencilerimizin kazandıkları başarı hakkında neler düşünüyorsunuz?

.....

21. Ambalaj sektöründe yaşanan bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

22. Dünya Ambalaj Örgütü tarafından düzenlenen yarışmaların ambalaj tasarımına katkıları neler olabilir?

.....

23. Ambalaj tasarımı yarışmalarının üretici ve tüketiciye yansımaları neler olabilir?

.....

- 1980’li yıllarda başlayan dış pazara açılma
- Aile yapısındaki değişim, küçük aile yapısına geçiş
- Dışarda yemek yeme alışkanlıklarının artması
- Depozitolu ambalajın tercih edilmemesi
- Tek kullanımlık gıda ambalajı kullanma isteği
- Toplu ve hızlı beslenme alışkanlıklarının artması

Yukarıdaki metni okuyup 24 numaralı soruyu cevaplayınız.

24. Türk insanın günlük yaşantısında yaşanan bu değişimler Türkiye’de ambalaj sanayinin gelişimini ne şekilde etkilemiştir?

.....

Türkiye’de daha önceki dönemde ambalajın kullanımı yaygın değildi. Baskısız kese kağıdı ve naylon poşetler o dönemin ambalajları idi. Daha sonraki dönemde ambalaj hayatımıza girdiğinde depozito kavramı ile tanıştık. Örneğin içilen soda bittiğinde bakkallara götürülür şişesi geri getirildiği için müşteriye az miktarda geri ödeme yapılır, bu depozito olarak tanımlanırdı. Günümüzde ise artık neredeyse ambalajsız ürün yok.

Yukarıdaki metni okuyup 25 numaralı soruyu cevaplayınız.

25. Gelecekte ambalajın günlük yaşantımızdaki yeri sizce ne olacak? Ne gibi değişimler yaşanacak?

.....

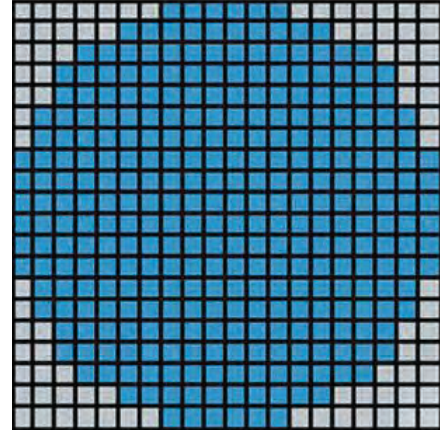
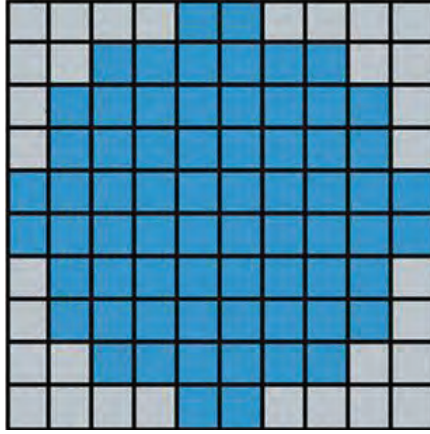
.....

.....

.....

.....

.....

☐ artar
☐ azalır

Görüntü kalitesi

☐ artar
☐ azalır

Yukarıdaki görsellerdeki her kare bir pikseli ifade etmektedir.

Yukarıdaki metni okuyup görselleri inceleyerek 26 ve 27 numaralı soruları cevaplayınız.

26. Aynı ölçüdeki görsellerden hangisinin görüntü kalitesi daha yüksektir? Neden?

.....

.....

.....

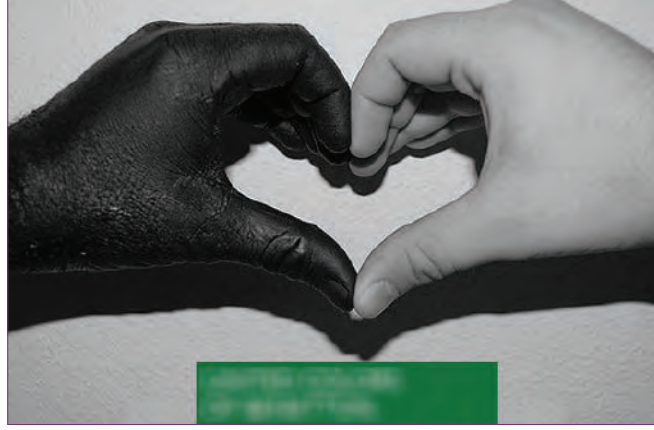
.....

.....

.....

27. Piksel sayısı arttıkça görüntü kalitesi azalır mı, çoğalır mı? Görselin altında bırakılan alanlara “x” işareti koyunuz.

Görsel 4.549: Afiş, Oliviero Toscani

4.549 numaralı görseli inceleyip 28 ve 29 numaralı soruları cevaplayınız.

28. Bu afiş hangi tür ya da türler içinde yer almaktadır?

- Reklam afişi
- Sosyal içerikli afiş
- Kültürel afiş

29. Bir giyim firması için tasarlanmasına rağmen afişte sosyal mesaj verilmesinin nedeni sizce ne olabilir? Hangi sosyal mesajı verir?

.....

D. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

30. İlk Türk illüstrasyon sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mengü Ertel B) Sadık Karamustafa C) İhap Hulusi Görey
D) Bülent Erkmen E) Gülbüz Doğan Ekşioğlu

- I. Tasarımcı hangi konuda afiş yapacağı hakkında iyi bir araştırma yapmalıdır.
II. Verilmek istenen mesaj en kısa sürede izleyici tarafından algılanabilir olmalıdır.
III. Ürünü veya mesajı vermenin ötesinde bilgi verir.

31. Afiş tasarımında aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri önemlidir?

- A) I B) II C) II-III D) I-II E) I-III

32. İlk Türk kadın illüstrasyon sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duygu Topçu B) Leyla Uçansu C) Sernur Işık
D) Sabiha Rüştü Bozcalı E) Nazan Erkmen

33. Tüketicinin satın alma kararını çok kısa sürede verdiği düşünülürse aşağıdakilerden hangisi ambalaj tasarımında önemli değildir?

- A) Renk B) İllüstrasyon C) Malzeme D) Baskı tekniği E) Barkod

34. Havaalanı, otobüs terminali veya bir alışveriş merkezinde insanların yönlerini kolaylıkla bulabilmeleri için mekânlara yerleştirilen işaretlere ne denir?

- A) Afiş B) Billboard C) Piktogram D) Levha E) Logo

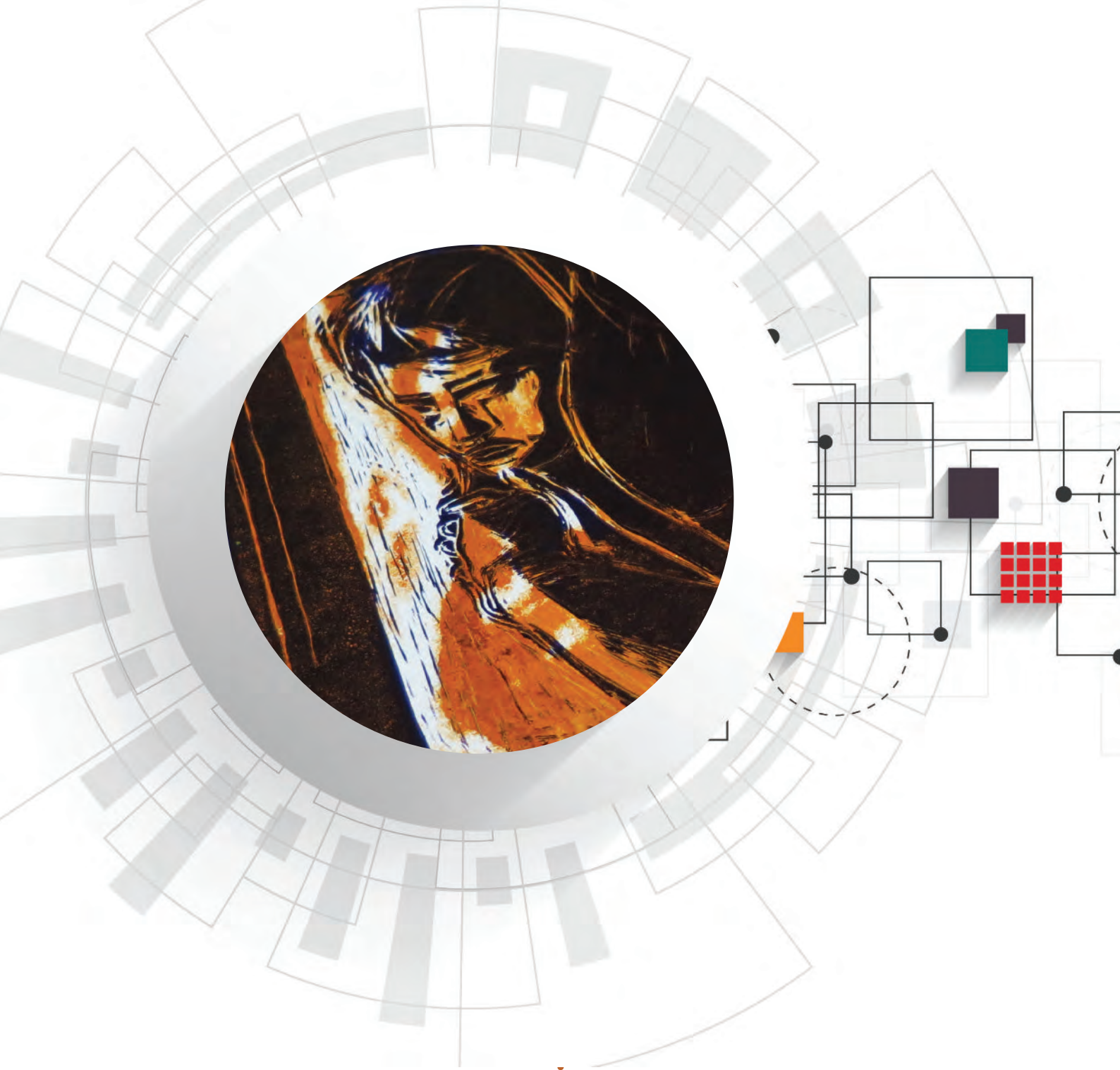
Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

GRAFİK TASARIM ÜRÜNLERİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen ölçütlere göre “Grafik Tasarım Ürünleri” ünitesindeki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

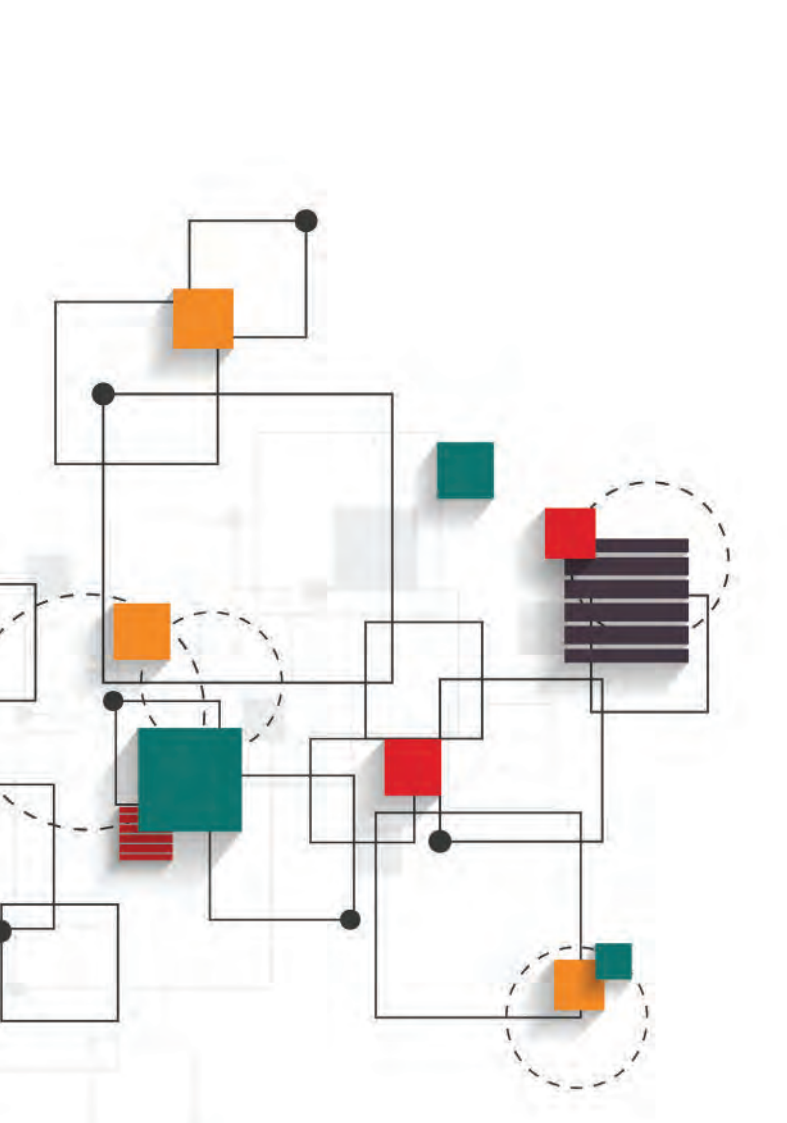
BECERİLER	DERECELER		
	Evēt	Hayır	Kısmen
1 Görsel iletişim aracı olarak grafik tasarım ürünlerini tanıdım.			
2 Piksellerden oluşan görüntülerle ya da fotoğraf üzerinde işlem yaparak tasarımlar oluşturdum.			
3 Pikselin nokta etkisinde olduğunu öğrendim.			
4 Markanın kurumsal kimliğin belirleyicisi olduğunu fark ettim.			
5 Markaların kendilerini simgelerle ifade ettiklerini örneklerle açıkladım.			
6 Markaların kendilerini görsel olarak ifade ederken yazı, görsel ya da yazı ile görselin bir arada kullanıldığı simgelerle ifade ettiğini öğrendim.			
7 Logotype, amblem, logo ifadelerinin anlamlarını öğrendim.			
8 Aynı markanın tarihsel süreçte görsel ifadesindeki farklılıklarını ayırt ettim.			
9 Markanın kullandığı imajla kalıcılığı arasındaki ilişkiyi kavradım.			
10 Harflerden oluşan bir marka tasarımı/logotype yaptım.			
11 Yazı tasarımı (tipografi) çalışmaları yaptım.			
12 Yazı karakteri türlerini tanıdım.			
13 Yazı karakteri türlerinin tarihçesini öğrendim.			
14 Harflerin perspektif kurallara uygun çizimlerini yaptım.			
15 Manuel grafik tasarımlar yapılırken kullanılan malzeme ve boya çeşitlerini kavradım.			
16 Manuel logotype tasarımları yaptım.			
17 Görsel bilgi işaretlerinin (piktogram) iletişimdeki işlevini açıkladım.			
18 Piktogramın tarihî gelişimini açıkladım.			
19 Piktogram tasarımları yaptım.			
20 Afişin kullanım amacını ve özelliklerini açıkladım.			
21 Afiş tasarımları yaptım.			
22 İllüstrasyonu ve tekniklerini tanıdım.			
23 İllüstrasyon çeşitlerini örneklerle açıkladım.			
24 İllüstrasyon tekniklerini kullanarak illüstrasyonlar yaptım.			
25 Belirli bir konsepte uygun illüstrasyonlar yaptım			
26 Kitap kapağı tasarımlarını karşılaştırdım.			
27 Kitabın içeriğine uygun teknik ve araçları kullanarak kitap kapağı tasarımları yaptım.			
28 Ambalaj tasarımının üç boyutlu özelliğini kavradım.			
29 Ürün niteliğine uygun teknik ve tasarım araçlarıyla ambalajlar tasarladım.			
30 Ürün niteliğine uygun teknik ve araçlarla ambalajlar tasarladım.			

Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.

Kavramlar

- Yüksek Baskı
- Çukur Baskı
- Monotipi Baskı
- Elek Baskı
- Sanatsal Baskı
- Endüstriyel Baskı
- İnorganik

5. ÜNİTE

BASKI TEKNİKLERİ

Ünite Bölümleri

- 5.1. Baskının Tarihî Gelişimi
- 5.2. Baskı Teknikleri

*“Güzel sanatlar;
insanın elinin, kafasının
ve kalbinin birlikte çalıştığı
şeylerdir.”*

Francis Bacon

5 BASKI TEKNİKLERİ

5.1 Baskının Tarihi Gelişimi

Hazırlık Çalışmaları

1. Sizce baskı tekniği hangi ihtiyaçtan dolayı keşfedilmiştir?
2. Matbaanın bulunması ile birlikte neler değişmiştir? Söyleyiniz.
3. Tarihte ilk para sizce nasıl basılmıştır?

MÖ 4000’lerde (Yontma Taş Devri) yazının bulunuşundan sonra yazılı nesneleri yaymak ve saklamak amacıyla çoğaltma teknikleri araştırılmaya başlanmıştır. İlk baskı çalışmaları hakkındaki bilgilere o dönemde mağaralara çizilen resimlerden ulaşılabilmektedir (Görsel 5.1).

Baskı teknikleri; önceleri kil, maden, taş, kumaş, keçe ve yumuşak deri gibi malzemeler üzerine yapılırken kâğıdın bulunması sonucunda kâğıt üzerine de basılmaya başlanmıştır. Matbaanın keşfi ile farklı bir boyut kazanan baskı, yazı ya da resimden oluşan eserlerin çeşitli tekniklerle kâğıt ya da başka bir malzeme üzerine basılıp çoğaltılmasıyla gerçekleştirilen bir sanattır.

Özgün baskı kavramı, İngilizcede “original print (orijinal pirint)” olarak Türkiye’de ise “kabartma ve kazıma sanatı” olarak adlandırılmaktadır. Grafik sanatların bir kolu olan “özgün baskı resim” çeşitli araçlar ile doğrudan veya kalıplar yapmak yoluyla kâğıda ya da benzeri malzeme üzerine basılan resimler olarak tanımlanmaktadır.

Temel Kavramlar

Monotipi Baskı

Serigraf Baskı

İnorganik

Görsel 5.1:

Lascaux Mağarası, Fransa

Özgün baskı eserler, sanatçıya şekillendirme ve anlatım zenginlikleri kazandırır. Her teknikle beraber yeni deneme yolları açılır. Bu zengin çeşitliliği değerlendiren sanatçı, zamanla kişiliğine uygun düşen bir anlatım dili geliştirebilir.

Özgün baskı sanatı çalışmalarında bugün en çok yararlanılan teknikler, şunlardır:

- a) Yüksek baskı teknikleri
- b) Düz baskı teknikleri
- c) Çukur baskı teknikleri
- d) Elek baskı teknikleri

Baskının tarihî gelişim süreci iki ana başlık altında incelenebilir.

- a) Dünyada baskı sanatının tarihsel gelişimi
- b) Türk baskı tekniğinin tarihsel gelişimi (1726'da kurulan ilk resmî Türk matbaasından günümüze)

a) Dünyada Baskı Sanatının Tarihsel Gelişimi

Baskı yapmayı öğrenen ilk insanlar; taş, metal, ağaç gibi organik ve inorganik malzemeleri oyup kalıplar elde ederek bunların yardımı ile resimlerini çoğaltmışlardır. Kil ve bal mumundan yapılan silindirler üzerine oyulan yazılar, değişik yüzeyler üzerine aktarılmıştır.

Yüksek Baskı

Dünya genelinde beş yüz yıllık bir geçmişe sahip olan yüksek-baskı tekniği, en eski baskı tekniğidir. Genelde ilk dönemlerde sert ağaçların enine kesitlerinden parçalar üzerine bıçak ve özel oyma kalemleri ile hazırlanan baskı kalıplar gazete, kitap ve tıp ansiklopedilerini resimlemek amacıyla kullanılmıştır. Doğu sanatında Japon ve Çin estampları olarak bilinen ağaç baskı sanatçılarının günümüze kadar ulaşan yaygın baskı çalışmaları, bu baskı tekniklerinin değişik üslup özelliklerini gösteren örneklerdir (Görsel 5.2).

Görsel 5.2:

Yüksek baskı tekniğiyle Japonya'da hazırlanmış kaligrafi çalışması

Görsel 5.3:

Basılan ilk kitap olarak bilinen “Diamond Sutra”dan [Daymint (Elmas) Sutra] bir sayfa

Avrupa’da sanatçıların yapmış oldukları oyma kalıpları vardır. Bunun yanında oyma ustalarına kitap basımı için sanatçıların resimlerinden yararlanılarak oydurulmuştur. Bu ağaç kalıplardan bazıları günümüze kadar ulaşabilmiştir. Dünya ağaç baskı litaritüründe, ilk baskı olarak bilinen ve hâlen Londra British Museumda (British Muzyım) bulunan beş metrelik bir alanı kaplayan, alçak rölyef tekniğinde yapılmış Budizm konulu yapıt, Çin’de oluşturulmuştur. Bu eser, günümüze ulaşmış en eski ağaç baskı örneğidir (Görsel 5.3).

Budizm’i anlatan ağaç bir bloktan basılan bu kitap, Batı’da “block book (ağaç baskı kitap)” olarak literatüre geçmiştir (Görsel 5.4).

Görsel 5.4:

XVII. yüzyılda Çin’de “The Ten Bamboo Hall” adlı eğitim kitabı

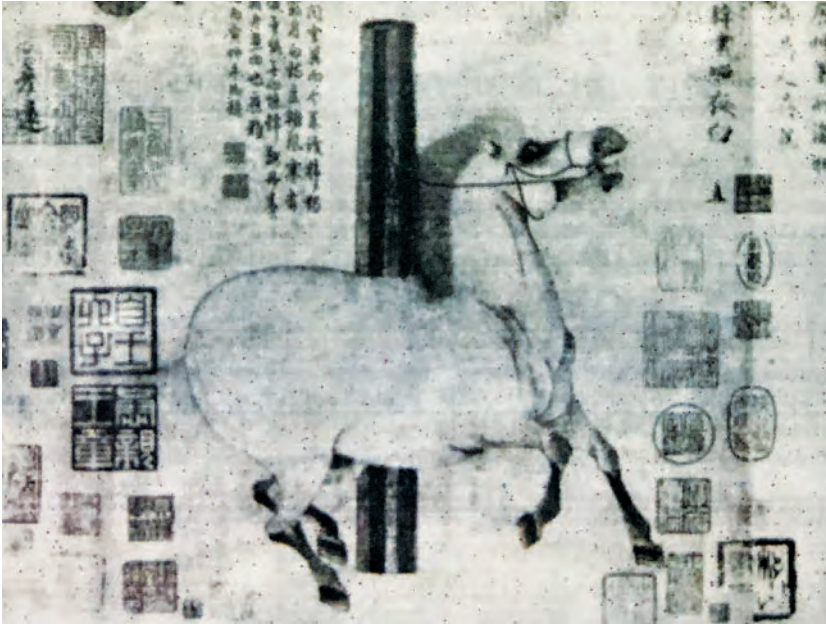
Ukiyo-e sanatı, hayatın gerçeklerinin anlatılmasıdır. Japonya'nın coşku ile kabul ettiği bu baskı tekniği, o kadar gelişmiştir ki sonraki dönemlerde Çin'i de etkilemiştir. İpek, kâğıt ve deri üzerine yapılan ağaç baskılar günümüze kadar ulaşabilmiştir. Tokugawa Hanedanlığı Dönemi'nde (1603-1868) Shogun (Şagun), feodal beyleri ve onların samuraylarının her iki yılda bir yıllarını Edo'da geçirmelerini istemiştir. Eski Edo'da samuray ve beylerin günlük yaşam ve zevklerini anlatan ağaç baskı görüntülere bir resim ve grafik okulunun adı olan "Ukiyo-e" adı verilmiştir. Bu dönemde Katsushika Hokusai çok sayıda illüstrasyon ve renkli baskılar yapmış sanatçılarından. Tek bir konuyu çok çeşitli işleyen sanatçının resminin temelini Japon halkının gelenek ve yaşam biçimleri oluşturmuştur (Görsel 5.5).

Hokusai, Fuji Dağı'nın ve şehirlerdeki ünlü köprülerin görkemli görüntüleri, yüz ritim gibi konuları defalarca tekrarlamış; bunun yanında kendine özgü narin, zarif ve duygulu kadın figürleri çalış-

Görsel 5.5:

Japonya'da yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış bir çalışma

Görsel 5.6:

Çin'de yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış bir çalışma

mıştır. Wattaue (Vattayu) gibi, ufuk çizgisini aşağıya çeken Hiroshige Ando [Hiroshi Ando (1797-1858)], Batı sanatından etkilenmiş fakat daima Japon kalmıştır. Sanatçının "Yoshimara'da Çiçekli Kirazlar" adlı eserinde derinliğe varan perspektif, Avrupa'dan etkilendiğini göstermektedir. Bu eserde gölgesiz biçimlendirme ve desen, Van Gogh'ta görülen çizgi anlatımıyla benzerlik göstermektedir. Van Gogh'un da (1853-1890) Japon sanatından çok etkilendiği bilinmektedir (Görsel 5.6).

XVII. yüzyılda Japonya'da ağaç baskı tekniğinde hazırlanmış, içleri turuncu kırmızı toprak rengi el ile boyanarak doldurulmuş ağaç baskı kitaplar görülmektedir. XVIII. yüzyılda yapılan baskılar çok daha renklidir. Çoğunlukla pembe, yeşil, sarı, gri ve mavi renkler kullanılmıştır. Aubrey Bardsley, bu dönemin önemli sanatçılarından. (Görsel 5.7). Japonlar, baskılarında sert kâğıt kullanmışlardır. Baskı boyutları ise Avrupa'dakilere göre daha büyüktür ve baskı sayısı fazladır. Avrupa'da üretilen ağaç baskılar ile Japonya'da üretilenler teknik olarak birbirlerinden çok farklı değildir. Japon sanatında, renk ve şekil ayrımı yoktur. Ağaç baskıda Japon ustalarının etkisi Avrupa grafiğinde önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir.

Çin'de 1580-1644 yıllarında çizgisel ağaç baskı kitap illüstrasyonları görülmektedir. Japonlar, ağaç baskıyı Çin'den MS VI. yüzyılda Budizm ve diğer kültür hazineleri ile birlikte almışlar; XVII. yüzyılda siyah beyaz, XVIII. yüzyılda ise renkli ağaç baskı sanatında dünyaca kabul edilen değerli eserler ortaya koymuşlardır. 1860'tan itibaren Avrupa ve dünya ülkelerinin sanatsal gelişiminde Japon ağaç baskıları etkili olmuştur (Görsel 5.8).

Görsel 5.7:

"The Climax", Aubrey Bardsley, 1893

Görsel 5.8:

Avrupa'da yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış bir çalışma, "Aziz Sebastian"

Ders Dışı Etkinlik

Jungent stil sanatçılarından Harret Clarke [Haret Kılark (1788-1831)] ve William Breadley, resmin yapısını özellikle dekoratif yüzeyel bölünmeleri içeren kompozisyon stilini kullanmışlardır. Bu sanatçıların eserlerinden oluşan bir sunum hazırlayarak sınıfa getiriniz.

XII. yüzyılda Doğu'dan İspanya'ya getirilen kâğıt; İtalya, Almanya ve Fransa'da XIV. yüzyıldan sonra bol miktarda üretilmeye başlanmıştır. Bu gelişme ağaç baskı sanatını doğrudan etkilemiştir. Avrupa'daki en eski ağaç baskı, "Bois-Protat (Boyis Prot)" adlı eserdir (Görsel 5.9).

Görsel 5.11:

Avrupa'da yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış bir kitap

Avrupa'da, özellikle İtalya'da büyük formatlı basılı at ve mihrap resimleri, kilise duvarı süslemelerinde kullanılmıştır. XIV. yüzyılın ortalarında hareketli değiştirilebilir harfler bulunmadan önce tek kalıp kullanılarak yapılan baskılarda Doğu ve Batı ülkelerinin baskı teknikleri arasında benzerlikler görülmektedir. Hollanda'da yazılmış olan ünlü kitaplardan "The Apocalypse of St. John, The Art of Dying ve The Pauper's Bible", birçok Avrupa ülkesinde defalarca basılmıştır. Bilinen ilk baskı sanatçısının ismi, XV. yüzyılda yaşamış olan Martin Schongauer'dir [Martin Şangair (1448-1491)] Baskı sanatlarının ticaret sistemiyle ilişkili olarak güneye yayılması, İtalya'da da yeni bir teknik ve anlatım üslubunun oluşmasını bunun yanında çizim ve baskının gelişmesini sağlamıştır (Görsel 5.11).

XV. yüzyılın başında ağaç baskılar, XIV. yüzyıldaki gibi resim ve minyatürlerin ucuz kopyaları olarak yapılmıştır. Yapılan baskılar, el ve şablon ile renklendirilmiştir. Almanya'da klasik şablon baskı görünümünden kurtulan ağaç baskı, XV. yüzyılda gerçek sanatsal değere ulaşır. Aynı yüzyılda Avrupa'da bu yöntem çokça kullanılır. Bu arada siyah zeminde beyaz çizgili (negatif) baskılara da rastlamak mümkündür (Görsel 5.12).

Görsel 5.12:

1460'larda Avrupa'da yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış kâğıtlar

Görsel 5.13:

1460'larda Avrupa'da yüksek baskı tekniğiyle hazırlanmış kâğıtlar

Bu yöntem XV. yüzyılda Floransa'da yapılan kitap illüstrasyonlarında özellikle Urs Graf'ın (1485-1529) eserlerinde göze çarpar (Görsel 5.13).

Tek yüze yapılan baskılardan, özellikle çanta ve kitap ciltlerine yapıştırılmış olanlar uzun süre saklanabilmiştir. Yüzyılın sonuna doğru oymacılık, ağaç oymacılara bırakılmıştır. Aynı yıllarda Albrecht Dürer [Albert Dürer (1471-1528)], ağaç baskılarını kendisi oymuş; sonraları blokların sadece çizimini yapmış, kalıplar ise Hieronymus Andreae [Hieronemus Andrea (...-1556)] tarafından oyulmuştur. Bu tekniği Dürer'den başka Hollanda'lı Jost De Negher de [Yost De Necher (1820-1882)] kullanmıştır. Aynı ressam XVI. yüzyılın başında August Burg'ta ünlü bir ağaç oyma atölyesi yönetmiştir.

Ders Dışı Etkinlik

Albrecht Dürer, Hans Burgmaire (1473- 1531), Lucas Cranach (1472-1553), Hans Baldung Grien (1480-1545), Schongaver (1448-1491) ve Albrecht Altdorfer (1480-1538) gibi sanatçıların ağaç baskı eserlerini araştırınız, bunları sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunları Biliyor musunuz?

15. yüzyıldan sonra, ressamların bir bölümünün tablo resimlerinin yanı sıra baskı resimler yaptığı görülür. 16. yüzyılda Albrecht Dürer'in dinsel konular içeren özgün eserleri ağaç baskı ile çoğaltılmıştır (Görsel 5.14-5.17).

Görsel 5.14:

"Otoportre", 1500, Albrecht Dürer, Munich

Görsel 5.15:

"Czterej Jeźdźcy Apokalypse (Apokalipse)", 1498, Albrecht Dürer

Aziz Johannes'in (Yohannes) gizli açıklamalarının ağaca oyularak illüstre edildiği 28x39.5 cm boyutlarındaki 15 yapraklık bu kitap, önce Almanca, 1511'de Latince olarak basılmıştır.

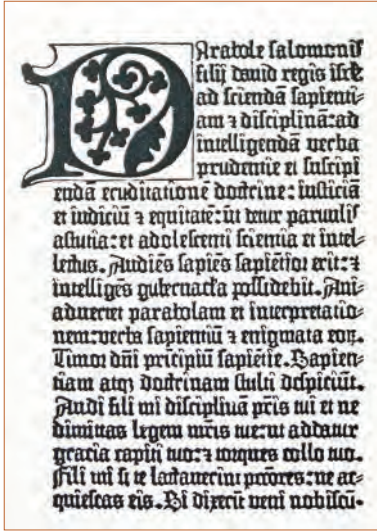
Görsel 5.16:

Kleine Passion Das Abendmahl (Klayın Pasyon Das Abındmahl), 1511 tarihli dinsel konuların işlendiği ağaç baskı kitap, 37 yaprak olarak basılmıştır.

Görsel 5.17:

Marienleben Episode (Mağınlibın Episodı), Abrecht Dürer 1501-1511 tarihli, 19 yapraklık, Mer-yem'in hayatını anlatan ağaç gravür bir kitaptır.

Görsel 5.18:

Gutenberg'in bastığı ilk kitabından bir sayfa

Alman asıllı Johannes Gutenberg, 1430 yılında bir kuyumcu yanında oyma işlerinde çalışırken hayatına yeni bir yön verecek olan fikri ortaya koyma imkânı arıyordu. Bu fikir, ayrı ayrı harf şekillerini yan yana getirerek sayfa yapmak ve bir sayfayı bastıktan sonra dağıtılacak harfleri yeni sayfaların düzenlenmesinde tekrar kullanmak şeklindeydi. Gutenberg, 1450'de bir kitabın tipografi tekniği ile basılabilesine olanak sağlayan sistemi bulmuş, madeni harfler dökküp ilk kitabını basmıştır. Aynı zamanda bu çalışmaların sonucunda basit bir tipo baskı makinesi geliştirmiştir. Gutenberg ve ortakları Johann Fust [Yuhan Fust (...-1466)] ile Peter Schöffer [Peter Şefir (1425-1503)], tipo baskı makinasını kullanan ilk matbaa çalışanlarıdır. Bu teknikle daha geniş bir halk kitlesine ulaşma imkânı doğmakta ve kitaplar basılmaktadır (Görsel 5.18).

XV. ve XVI. yüzyıllarda İtalya'da ünlü çizim ustalarının yetiştiği görülür. İtalya'da baskı makinesinin çıkmasından hemen sonra 1471'de Silius Italicus'un (Silyus İtalikus) "Punica (Punika)" adlı kitabı gibi alegorik nitelikte kitapların basılması ve bunların resimlenmesi, baskı sanatının kuzey ülkelerinde olduğu gibi gelişmesini sağlamıştır. O yüzyıllarda Fransa, İtalya, Almanya ve az da olsa İngiltere'de kitaplar basılmıştır. Lucas Cranach ve Albrecht Dürer'in dinsel konular içeren özgün eserleri ağaç baskı ile çoğaltılmıştır (Görsel 5.19).

XVI. yüzyılın ilk yarısında ağaç baskıda, özellikle Hans Holbein'in [Hans Holbein (1497-1543)] eserlerinde görüldüğü gibi çizgi sa-

Görsel 5.19:

Özgün baskı, Lucas Cranach

Ders Dışı Etkinlik

16. yüzyılda ressam Lucas Cranach [Lukas Kıranah (1472-1553)], yayımladığı baskı çalışma eserlerini araştırınız. Bu örnekleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

yısı, dolayısı ile de baskı kalitesi yüksek seviyeye çıkmıştır (Görsel 5.20). Bu yüzyılda hem minyatür gibi küçük hem de freskler kadar büyük formlarda baskılar yapılyordu.

XVII. yüzyılda Rubens'in atölyesinde çalışan Christoffel Jegher [Kristofur Heger (1596-1653)] ile Rembrandt ekolünden gelen Jan Lievens [Yan Livens (1607-1674)] ağaç baskıyı bir ifade aracı olarak kullananmışlardır. Ahşap baskıdan ve özellikle mücevher sanatçılarının denemeleri ile gelişen metal gravür çeşitlerinden sonra düz plaka üzerinden yüzeyi oymadan elde edilen taş baskının ilk örneği 1876'da müzik notası basmak üzere icat edilmiştir. Goya (1746-1828) bu tekniği ilk kullanan sanatçılardandır. Yüksek baskı tekniği, Gustave Dore'nin [Gustav Dore (1832-1883)] resimlediği Dante'nin "İlahi Komedy"asından sonra resimli gezi ve edebiyat kitaplarıyla baskı sanatlarında büyük aşama kazanmıştır (Görsel 5.21).

XIX. yüzyılda İngiltere ve Almanya'da Edvard Burne Jones [Edvird Börn Jons (1833-1898)] ve Alphred Reller [Alfired Reller (1864-1935)] ağaç baskı tekniği ile illüstrasyonlar yapmışlardır. Ağaç baskıda Japon ustalarının keşfedilmesi Avrupa grafiğinde önemli gelişmelere neden olmuştur.

Harred Clarke [Harred Klark (1889-1931)], Aubrey Beardsly ve William Bradley, Japon öncülerinden resmin yapısını, özellikle dekoratif ve yüzeysel bölünmeleri içeren kompozisyon stilini almışlardır (Görsel 5.22).

Görsel 5.20:

Hans Holbein eseri, baskı resim

Görsel 5.21:

"Gölün Şovalyesi", 1880, Gustave Dore, baskı resim

Görsel 5.22:

Harred Clarke, illüstrasyon

Görsel 5.23:
“Köprüde Ağlayan Kızlar”,
Edward Munch

Görsel 5.24:
Hab Grieshaber, ağaç baskı

Görsel 5.25:
“Anatomist”, Leonard Baskin

Wassily Kandinsky [Wasili Kandinski (1866-1944)], 1896'da Münih'te Jugendstyle ressamı Franz von Stuck'un [Frans fon Sıtak (1863-1928)] öğrencisi olmuştur. Bu sanatçının 1901-1908 arasında ürettiği 15 ağaç baskı eser önemli örneklerdendir. XX. yüzyıl başlarında ve I. Dünya Savaşı ortamında özellikle Almanya'da dışa vurumcular ağaç baskının dolaysız ve çarpıcı dili ile savaş, yoksulluk, doğa ve insan konularını işlemiştir. Eserlerine çok renkliliği getiren Paul Gauguin [Pol Gogen (1848-1903)] ile stil çokluğunu deneyen Edward Munch [Edwirt Munk (1863-1944)], daha sonraları ağaç baskı tekniğini çoğaltma yönteminden ziyade sanatsal ifade aracı olarak kullanan sanatçılardır (Görsel 5.23).

Alman ekspresyonistlerinin çoğunlukla ağacın dokusunu oyma tekniği ile birlikte kullanmaları resimlerine farklı bir tarz kazandırmıştır. Yapılan baskılarda konular; genellikle doğa, özgürlük, tabiiyet, hareketin doğallığı, doğal yaşam vs.dir. Geç ekspresyonistlerden olan Hab Grieshaber [Hap Grishepar (1909-1981)] (Görsel 5.24) ile Amerikalı Leonard Baskin'dir [1922-2000 (Görsel 5.25)]. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ağaç baskının önemli temsilcileri olmuşlardır.

Ders Dışı Etkinlik

Neuen Wilden akımının öncü sanatçılarından Max Klinger (1857-1920), Maurice Denis (1870-1943), Gustav Klimt (1862-1918) ve Egon Schiele (1890-1918) ağaç baskı tekniğini özellikle illüstratif kitaplarda fazlaca kullanmışlardır. Bu sanatçılar hakkında araştırma yapınız.

İlk illüstratif kitap, 1461 yılında Albrecht Pfister [Albirec Fistir (1420-1470)] tarafından basılmıştır. Sanatçı, çalışmalarında illüstrasyon gelecek yerleri sonradan ağaç baskı tekniği ile basmak üzere boş bırakmıştır. 1462'den sonra Pfister, yazı ile resmi aynı anda basmayı başarmıştır. 1480'den sonra illüstrasyonlar çok renkli basılmıştır. 1530'dan itibaren kitaplarda basım yeri, basan kişi ve basım yılı yer almaya başlamıştır. Bu sayede kitap kapağı her kitabın önemli bir parçası hâline gelmiştir. El ilanları hazırlanırken Luhter'in yazıları Lucas Cranach gibi ünlü sanatçılar tarafından resimlenmiştir (Görsel 5.26).

Görsel 5.26:

Lucas Cranach, baskı resim

Batı dünyasının basılmış en eski kitapları olan “blok kitaplar”, illüstrasyon ve yazı kısmı ağaç baskı tekniğiyle hazırlanan kitaplardır. Bu döneme ait bilinen blok kitaplarda tarih yoktur. 1450'den sonra kâğıdın çift tarafına yağlı boya ile baskı yapılmış ve opisthografische blok kitapları diye isimlendirilmiştir.

XVIII. yüzyılda bakır gravür gibi ağaç gravür tekniği de kullanılmıştır. 1775'de İngiliz Thomas Bewick [Tamis Bevik (1753-1828)] ilk ağaç gravür denemelerini yapmıştır (Görsel 5.27). Thomas Bewick bakır oymacı olarak yetişmiş, kısa zamanda ağaç gravürün de imkânlarını keşfederek çizimdeki yeteneğini seri üretim sayesinde daha geniş kitlelere sunabilmiştir. Sanatçı, 1790-1797 tarihleri arasında “Kuşlar Tarihi” eserini birçok kez basmıştır.

Görsel 5.27:

Thomas Bewick (Tomas Bevik), yüksek baskı

Gravür sanatçıları aynı zamanda tarihteki önemli ve aktüel olayları illüstre ederler. Dünya literatürünün önemli olaylarını illüstre eden Gustave Dore'nin (1832-1883) eserleri H. J. Pissan ve A. F. Pannemaker (1846-1914) gibi yetenekli gravürcüler tarafından oyulur. Adolph von Menzel (1815-1905), kitap illüstrasyoncusu olarak çalışır (Görsel 5.28). 1860'ta ilk defa İngiltere'de Thomas Balton (1841- 1906), bir ağaç bloğun üzerine fotoğrafın kopyasını alarak röprodüksiyon yapma amacı ile kalıplar hazırlar.

Görsel 5.28:

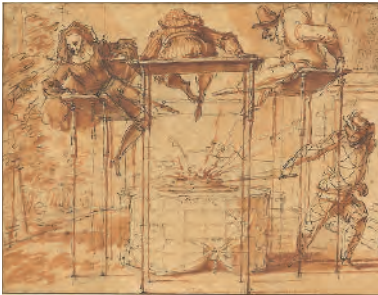
“Arkadan Görünen Bir Kadın Portresi”, 1893, Adolph von Menzel, Almanya

Görsel 5.29:
“Yakup’un Merdiveni”,
William Blake

XV. yüzyılda yüksek baskı kalıpları ağaçtan başka yumuşak metalden de yapılabilmektedir. 1476’da İtalya’da Mondovini, “Ezop Masalları”nın resimlemesini yapmıştır. Kalıplar hazırlanırken yumuşak kurşun ve çinko plakaları, özel bıçaklar ile kazılarak veya çivi gibi sivri uç ile çökertilerek yüksek baskı sistemine göre hazırlanmaktadır.

XVIII. ve XIX. yüzyılda bazı kitaplar metal baskı tekniği ile basılmıştır. William Blake [Vilyım Bilek (1757-1827)] birçok yüksek baskı teknikli çalışmalar yapmıştır (Görsel 5.29). Teknik “Woodcut On Pewter” diye isimlendirilmiştir. Metal baskıda aynen ağaç baskıdaki gibi çalışılmıştır. Ancak görünüşte malzemenin getirdiği farklılıklar vardır. Metalde yumuşak köşeler ve ince detaylar aradan parça kopmadığı için daha rahat kesilip alınabilmekte; bu, yapılan çalışmaların kalitesini artırmaktadır.

Görsel 5.30:
“Komedyen’in Öğünü”, 1715
Claude Gillot, Fransa

1846’da Fransız Charlet’in “Lectures Du Soir” gazetesinde tonlu illüstrasyonları yayınlanmıştır. 1850’de Firmin Gillot (1820-1872) “aquatinta yöntemi” ile yapılmış tonlu klişe kalıpların Paniconografie (Panikonografi) ismi altında patentini almıştır. Sonraki yıllarda bu tür kalıplar, mucidi olan Gillot’un ismi ile anılmıştır (Görsel 5.30). XIX. yüzyılda metal yerine cam levhalardan da asitle aşındırma yöntemi kullanılarak kalıplar hazırlanmıştır. Bunlar, hiyalografi veya cam baskı diye adlandırılmıştır.

1911'den itibaren Wasilly Kandisky (1866-1944) ve Franz March (1880-1916) sıra dışı baskılar yapmaya başlamıştır (Görsel 5.31). Sonraki yıllarda başta Pablo Picasso olmak üzere birçok sanatçı bu tekniği başarıyla kullanır. Günümüzde farklı baskı tekniğinde bianeller, worshoplar ve bireysel atölye çalışmaları devam etmektedir.

Ders Dışı Etkinlik

Gainsborough, Johnsell Cotmen, Thomas Girtin, Vincent Van Gogh, Marry Cassatt, James Abbott, Mc Neill Whistler, Edgar Degas, Edward Manet, Camile Pissaro, Edward Munch, Ernst Barlach, Eric Heckel, Karl Schmidt-Rottluff, Ernst Ludwig Kirchner, Emil Nolde, Max Pechstein, Otto Müler, Käthe Kolwitz, Ernst Barlach, Paul Klee, Jawlensky, Max Beckman, Alexei ve Pablo Picasso olmak üzere birçok baskı sanatçısını araştırınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.31:

“Kırmızı, Mavi ve Siyah Birlikte”, Wasilly Kandinsky, renkli ağaç baskı

Etkinlik

Baskı sanatçılarından Giovanni Battista Piranesi ve Ernst Barlach'ın eserlerini inceleyerek bunlar arasındaki benzer ve farklılıkları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.32:

“Carceri serisinden”, 1745, Giovanni Battista Piranesi, gravür baskı

Görsel 5.33:

“Cross and Grave Robbers”, Ernst Barlach, 1919, ağaç baskı

Görsel 5.34:

"Aloys Senefelder'in Portresi", 1834,
F. Seraph Hanfstaengl,
29.5x22.5 cm, litografi baskı,
Münih,

Görsel 5.35:

"Gergedan", 1515,
Albrecht Dürer, 21,4x29,8 cm,
Louvre Müzesi, Paris, Fransa

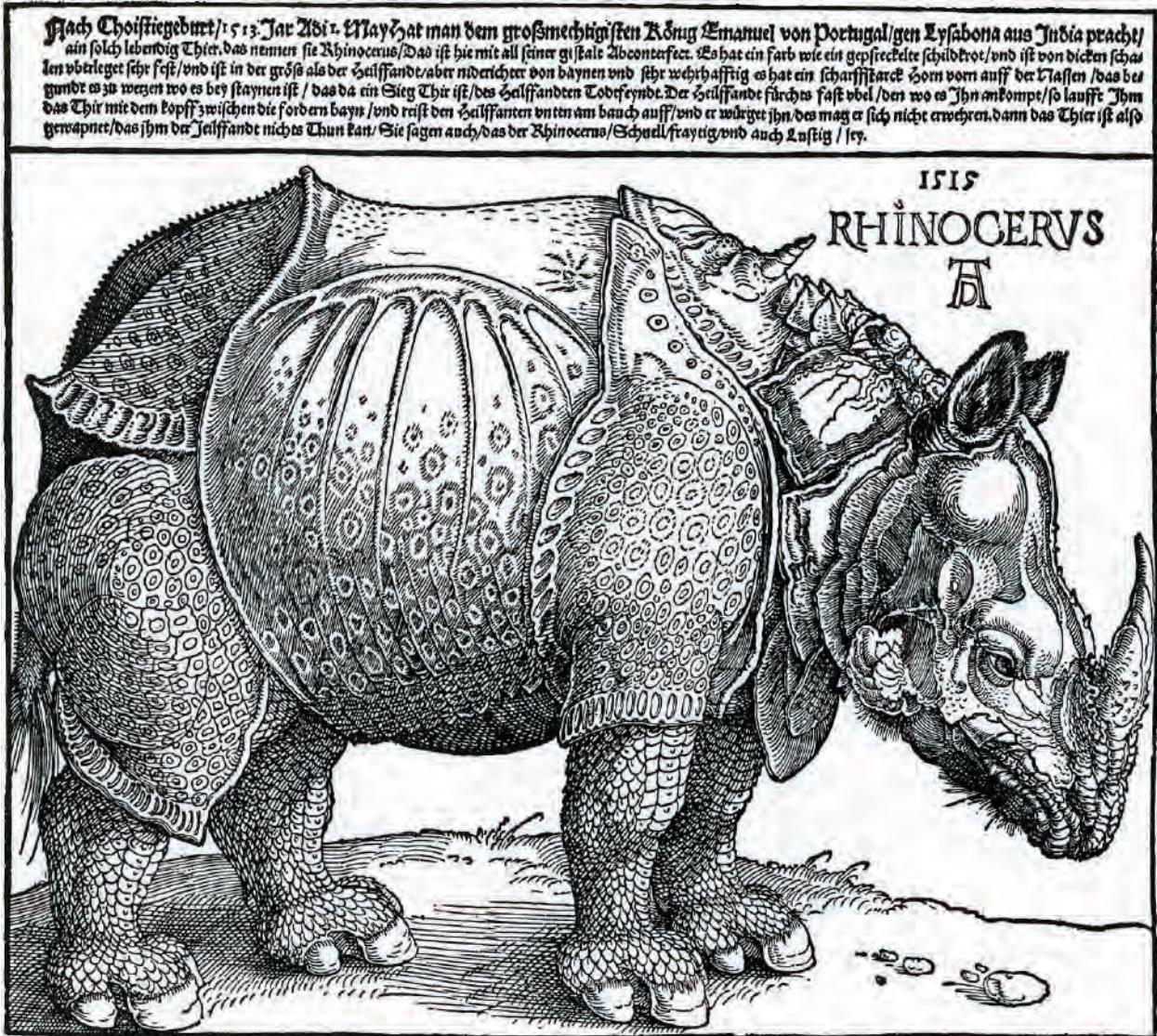
Düz Baskı

Taş baskı (Yunanca, litografi), 1796'da basit tiyatro eserlerinin yazarı Praglı Aloyis Senefelder [Elois Senefeldır (1771-1834)] tarafından icat edilmiştir.

Alman sanatçı tarafından bulunan düz baskı tekniği; zamanla geliştirilmiş, günümüzde en çağdaş ofset baskı teknikleriyle uyumlama olanağı bulmuştur (Görsel 5.34). Günümüzde bunun birçok çeşitlerini görmekteyiz.

Alois Senefelder, 1799'da Offbach (Ofbah) kökenli müzik editörü Johann Anton Andree (Yuhan Anton Andri) ile birlikte çalışmıştır. Bulduğu bu yeni tekniği birçok denemeler neticesinde geliştiren sanatçı, 1818'de Münih'te litografi tekniğinin inceliklerini açıklayan bir kitap yayınlamıştır. Selefender, bulduğu bu tekniği önceleri "Polyautografie (Polyatgrafi)" olarak isimlendirmiş, ilk zamanlar ancak yazı ve müzik notalarını çoğaltılırken daha sonraları 1806'da Albert Dürer'in kitap kenarı süslemelerini lithografi ile çoğaltmıştır (Görsel 5.35).

Litografinin Selefender ve kardeşleri tarafından Avrupa'nın en büyük kentlerinde reklamı yapılmıştır. Bu teknik, önceleri İngiltere'de 1803'te Pihlipp Andre [Filip Andrei (1880-1954)] tarafından, Fransa'da 1815'te G. Engelmann [Engelman (1788- 1839)], 1844

Görsel 5.36:

Baskı resim, 1821,
Eugene Delacroix, Fransa

Eugene Delacroix [Öjin Dölokrua (1798-1863) (Görsel 5.36)] ve Gericault [Jeriku (1791-1824) (Görsel 5.37)] tarafından kullanılmıştır. Daha sonraları Toulouse Lautrec eserlerine renk çeşidi getirmiştir (Görsel 5.38).

Görsel 5.37:

Litografi baskı, 1815,
Theodore Gericault, Fransa

Görsel 5.38:

Litografi baskı, 1893, Henri de
Toulouse Lautrec, 56,5x65,5 cm

Görsel 5.39:
"Renkli Kesik Kağıtlar Sergisi",
Henri Matisse,
MoMA, New York

Günlük politika ve sosyal kritik baskıları için Daumeir (1808-1879) ve Garvani (1737-1798) tarafından önce siyah beyaz, 1930'dan sonra ise renkli olarak kullanılmıştır. Henri Matisse, (1869-1954) direkt taş üzerine yağlı kalemle çalışarak baskılar yapmıştır (Görsel 5.39).

Goya, 1820'lerde Madrid'te taşın tüm yüzeyini önce griye boyayıp sonra kazıyarak veya daha koyu tonda çalışarak resimlerini yapmıştır (Görsel 5.40).

Görsel 5.40:
"Subir Ybajar", 1799,
Francisco Goya,
21,5x15 cm, gravür baskı

Ders Dışı Etkinlik

Daumeir, Garvani, Henri Matisse, Goya, Toulouse Lautrec, Bonnat, Vuillard, Pablo Picasso ve Jean Duplat'ın baskı resimlerini araştırınız. Edindiğiniz görselleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.41:

“Gençlik”, 1950,
Pablo Picasso, litografi baskı

Taş baskı, Toulouse Lautrec tarafından afiş sanatında çoğaltma yöntemi dışında ifade aracı olarak da kullanılmıştır. 1950’lerde ise Bonnat [Bonart (1867-1947)] ve Vuillard [Vilya (1868-1940)], grafik tekniğinde empresyonist renk anlayışında resimlerini yine litografi tekniğiyle renkli ve büyük yüzeylere basmışlardır. XIX. yüzyılda Picasso (1881-1973), ve birçok ressam “kâğıt litografi” tekniğini denemiştir (Görsel 5.41). Bu teknikte desen önce kâğıda yapılıyor, sonra taşla aktarılıyordu. Deseni ters çizmek gerektiği için çizim zorlukları ile karşılaşılıyordu. 1810’da Fransız Jean Duplat (Jan Dupla) bir yazışma sonucu daha önce yapılmış ağaç baskının aynısını kazıyarak veya asitle aşındırarak taşla aktarmıştır (Görsel 5.42).

Görsel 5.42:

“Kavga Eden Atlar”,
Théodore Géricault, baskı resim

Görsel 5.43:

“Aziz John”,
Maso Finiguerra (1426-1464),
İtalya

Çukur Baskı

Bakır gravür, XV. yüzyılın ikinci yarısında önce Kuzey, daha sonra Güney Avrupa’da gelişti. İtalya’da daha önceleri XII. yüzyılda yapılan “nielli”, metal gravür resimlere benzemektedir. İtalya’da ünlü mücevher ustası ve nielli yapımcısı Maso Finiguerra’nın [Maso Finiguer (...-1464)] daha sonra bu plakaları kâğıda basarak gravür baskıyı bulduğu bilinmektedir (Görsel 5.43). 1450’lerde kâğıt kullanımının Batı Avrupa’da yayılmasından sonra çukur baskının daha da çok kullanıldığı bilinmektedir. XV. yüzyılda görülen gravürleri daha çok altın işleyicileri yapmış ve eserlerine kendi markalarını işlemişlerdir. Yerel halktan ziyade aristokratlara hitap eden bakır gravür ağaç gravürden daha farklı gelişim göstermiştir. Önceleri İtalya’da mücevher işleyicilerin yerel motiflerle oydukları gravürlerin yerini daha sonra tecrübeli ünlü sanatçılar almışlardır. İtalya’da konular, genelde mitolojiden alınmıştır.

En eski metal gravür, 1446 yılında Almanya’da basıldığı tahmin edilen fakat kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen bir bakır gravürdür. Almanya’da bilinen ilk metal gravür sanatçısı Martin Schongauer’dır (Görsel 5.44). Dışa vurumcu bir sanat anlayışı olan sanatçı, Albrecht Dürer’i de etkilemiştir.

Görsel 5.44:

Martin Schongauer, gravür baskı

XVI. yüzyılda Albrecht Dürer, bakır gravürlerinde çizim ve teknik ustalığı nedeniyle plastik etkiyi en mükemmel seviyede yansıtan sanatçıdır. İtalya'da bakır gravürde nielli etkisi uzun yıllar devam etmiştir. XVI. yüzyıl başında İtalya'da Marcantonio [Marcaktonyo (1902-1954)], Dürer'in birçok ağaç baskı gravürünü kopya etmiştir. Bu kopyalar; daha ziyade savaş sahneleri, insan, yıldız, doğal afet, hayvan ve canavarlardan oluşmaktadır. Dürer ve Lucas Cranach önemli gravür sanatçılarıdır (Görsel 5.45).

Radierung da denilen metal üzerine kuru kazıma tekniği, ilk defa mücevher yapımcıları tarafından kullanılmıştır. Andrea Mantegna [Andire Mantegna (1431-1506)] ve Albrecht Dürer, 1480'de kazıma tekniğini mücevher yapımcılarından öğrenip sanatsal çalışmalarında denemişlerdir. XVI. yüzyıl başında Albrecht Dürer, kuru kazıma tekniğini kullanmıştır. Aynı zamanda baskıyı çoğaltma aracı olarak gören Dürer, az kopya alınması ve uygulanmasının zorluğu nedeniyle bu tekniği benimsememiştir. 1640'larda yine aynı teknik ile çalışan Rembrandt (1606-1669), bu baskı tekniğini kullanmıştır (Görsel 5.46).

Görsel 5.45:
Lucas Cranach, çukur baskı

Görsel 5.46:
"İsa Halka Gösteriliyor",
Rembrandt, baskı resim

Görsel 5.47:
“Lempereur Maximilien”,
Lucas van Leyden, gravür baskı

Hollandalı Lucas von Leyden [Lucas fon Leydın (1494-1533)] ve Carel Mander [Keril Mendır (1548-1606)], asitle aşındırma yöntemini silah işletmecilerinden öğrenmişlerdir (Görsel 5.47). Dürer'in de 1520'de Andwerpen'de bu iki ressamdan asitle aşındırma tekniğini öğrendiği sanılmaktadır. 1620'de metal plakanın üzerine sürülen “lak” daha yumuşak kullanılmıştır. Bu sayede teknik, daha serbest çizgiler çizmeye yönelik gittikçe gelişen mükemmel orjinallerin alındığı bir yöntem şeklini almıştır. XVII. yüzyılda birçok sanatçının kullanması ile yaygınlaşan bu teknik, XVIII. ve XIX. yüzyılda matbaacılıkta kullanılan “tifdruk baskı” tekniğinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. İngiltere’de William Blake, yaptığı deneylerle bulduğu aside karşı dayanıklı bir sıvı bulmuştur. Sanatçı, deseni kapattıktan sonra boş kalan alanları asitle yedirerek yeni bir oluşum evresine geçilmesinin önünü açmıştır.

XVII. yüzyıl başında Andwerpen’de Peregrino Da Cesena’ya (Peregrino Da Çesena) ait iki nielle bir gravür okulu açan Rubens’in öğrencileri bu teknikte yeni yöntemler geliştirmişlerdir. William Turner’in “Aquareller” adlı eseri çelik gravür yöntemi ile basılmıştır. XIX. yüzyılın sonu XX. yüzyılın başından itibaren çelik gravür tekniği sadece pul ve para gibi değerli kâğıt basımında kullanılmaya başlanır.

Çok kalıplı renkli baskıların en eski örneklerini XVII. yüzyılda Perrier (Periyi) yapar. İlk renkli denemeyi ise Jacob Le Blon [Yakop Le Blon (1667-1741)] XVIII. yüzyılın başında Newton’ın teorilerinden faydalanarak sarı, kırmızı ve mavi kalıpları kullanmak sureti ile gerçekleştirmiştir. Le Blon, röprodüksiyonlarında 4. kalıp olarak koyu kahverengiye de kullanarak sonuca tam ulaşmayı başarmıştır. Sanatçı, 1723’te geliştirdiği sistemi kitabında yayınlamıştır. Bu yöntemde çoğu kez renkli ağaç baskılar ilk kalıp olarak kullanılmıştır. Hubert Goltzius [Habert Goltziyus (1526-1583)] XVI. yüzyılın ikinci yarısında bu tekniği kullananak portreler çalışmıştır (Görsel 5.48).

Görsel 5.48:
Çukur baskı (ayrıntı), 1952,
Hubert Goltzius, İngiliz Müzesi

Görsel 5.49:

Meyssens, Johannes,
Abraham Bloemaert

XVII. yüzyılda Abraham Bloemaert [Embrem Bulomiir (1566-1651) (Görsel 5.49)] ve Friedrik Bloemaert (1610-1669) aynı tekniği büyük başarı ile kullanmıştır (Görsel 5.50).

Ders Dışı Etkinlik

Andrea Mantegna, Albrecht Dürer, Goltzius, Abraham ve Friedrik Bloemaert'in baskı resimlerini araştırınız. Edindiğiniz görselleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.50:

Frederik Bloemaert'in baskısı

Serigrafi (Elek) Baskı

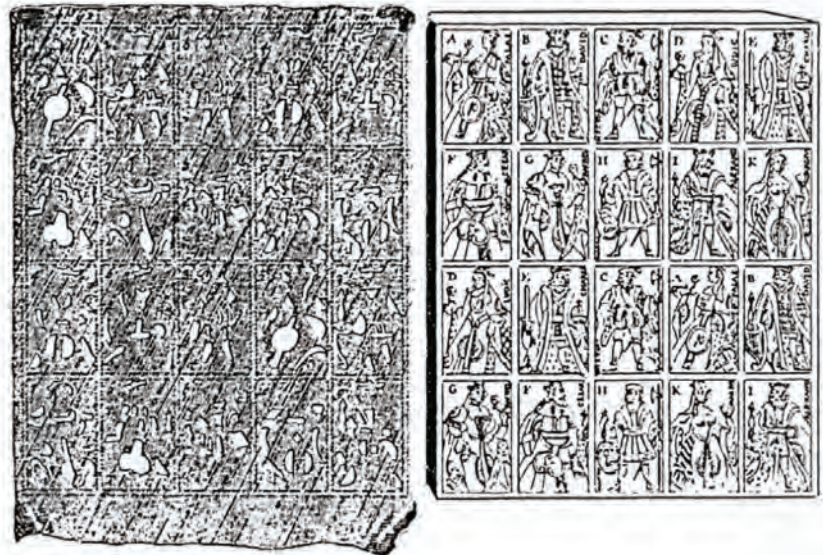
Bir şablon yöntemi olan elek baskı, şablonun kullanıldığı ilk mağara resimleriyle karşımıza çıkmaktadır. Fransa ve İspanya'daki mağaralarda duvarlara basılmış insan eli resimleri bulunmuştur. Bu resimler, duvara konulan elin üzerinden sarı, kırmızı, siyah renkli toprak boyalar püskürtülerek elde edilmiştir (Görsel 5.51). Daha sonraki dönemlerde Fiji Adası'nda şablon baskı örneklerine rastlanır. Ada yerlileri muz yapraklarını delip boyalar kullanarak bezleri süslemişlerdir. Daha sonraları dört, beş renkli baskılar yapılmıştır. Bu teknik, Orta Çağ'da oyun kartları basımında kullanılmıştır. Eski Mısırlı, Çinli ve Japonlar; duvar, tavan, taban, kumaş ve çömlekleri süslemek için bu tekniği kullanmışlardır.

Görsel 5.51:
Şablon baskı örnekleri

Mekân ve dekoratif malzemelerin şablon baskı tekniği kullanarak renklendirilmesi hâlâ kullanılan bir yöntemdir. Özellikle çinicilikte bu tekniğin yoğun bir şekilde kullanıldığını görmekteyiz.

Elek baskı; XV-XVI. yüzyıllarda yüksek baskı tekniğiyle kitap yazısı ve resmi basımında, dinî resimlerin çoğaltılmasında ve el yazması kitap süslerinde kullanılmıştır. Bunun yanında XVII. yüzyılda yaygın olarak duvar kâğıda basımda, 1700 sonlarında mobilya ve düzgün duvar yüzeylerinin boyanmasında da elek baskıdan yararlanılmıştır (Görsel 5.52). Elek baskı, özellikle de-

Görsel 5.52:
Oyun kartı basmak için kullanılan
kalıp örnekleri

korasyon amacıyla üretilen kumaş ve kâğıt yüzeylerin süslenmesinde kullanılmıştır. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda müzik notalarının daha fazla insana ulaştırılması için bu teknikten faydalanılmıştır. XVIII. yüzyıl sonu ve XIX. yüzyıl başında İngiltere'deki birçok ev; şablon tekniği ile çoğaltılmış kâğıt, kumaş ve eşyalarla döşenmeye başlanmıştır. 1907'de Samuel Simon [Semoyıl Saymın (1955-2015)] İngiltere'de ilk defa doğal ipek kullanmıştır (Görsel 5.53).

1914'te Amerikalı John Pilsworth [Jon Pisword (1871-1933)], çok renkli ipek baskıyı bulmuştur. İlk fotografik baskı 1915'te Amerika'da gerçekleştirilmiştir. Bu gelişme, ipek baskı tekniğinin endüstriye girmesini sağlamıştır. Bu aşamada sergi afişleri, ilanlar ve sergiler için kullanılmaya başlanmıştır. Fransa'da yüzyılımızın ilk başlarında birçok illüstrasyonlu kitap bu teknikle çoğaltılmıştır. İpek baskı konusunda bu kadar hızlı gelişmeler olmasının sebebi özellikle tekstil alanında yapılan çalışmalardır. Geliştirilmiş dönen elek mekanizmalarıyla ipek baskı, hâlâ tekstil sektörüne hizmetini devam ettirmektedir. 1925'te Amerika'da ilk serigrafi masasını yapan Ovens (Ovins), kalıbı fotomekanik yöntemiyle oluşturmuştur. 1930'larda Anthony Velonis [Antoni Velonis (1911-1997)] ve yanındaki birkaç sanatçı, serigrafiyi sanatsal amaçla kullanmak için çalışmalara başlamıştır (Görsel 5.54).

1945'ten sonra ipek baskı tekniği sanatçıların ilgisini çekmiş,

Görsel 5.53:

Samuel Simon, baskı atölyesi, İngiltere

Görsel 5.54:

Anthony Velonis, serigrafi baskı

Görsel 5.55:

Baskı resim, Henri Matisse

Ders Dışı Etkinlik

Anthony Velonis (Antoni Velonis), Robert Rauschenberg (Robert Rauschenberg), Jasper Johns (Jasper Johns), Andy Warhol (Andy Warhol), Roy Lichtenstein (Roy Lichtenstein), James Rosenquist (James Rosenquist) ve George Hamilton (George Hamilton)'ın baskı resimlerini araştırınız. Edindiğiniz görselleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

çalışmaların birçoğu bu teknikle yapılmaya başlanmıştır. Birçok sanatçı bu teknikle çalışmaya başlar. Ben Shahn [Ben Şan (1898-1969)] ve Jackson Pollock [Jackson Pollock (1912- 1956)] bu teknikle çalışmalar yapmıştır. XX. yüzyılda, fotomekanik tekniğinin geliştirilmesi, yeni realizm ve özellikle pop art sanatçılarının bu alana ilgi göstermelerine yol açmıştır. Daha önce Leger ve Matisse [Matis (1869 -1954)] gibi sanatçılar şablon baskıyı kullanmışlardır (Görsel 5.55).

1963'te Robert Rauschenberg (1925-2008) ekspresif fotoğraflarından oluşan çalışmalarını serigrafi yöntemiyle tuvale aktarmıştır. Daha sonraki dönemlerde, Jasper Johns (1930-), Andy Warhol [(1928-1987), (Görsel 5.56)], Roy Lichtenstein (1923-1997), James Rosenquist (1933-2017), George Hamilton (1939-) gibi sanatçılar bu teknikle eserler üretmişlerdir.

Görsel 5.56:

Serigraf baskı, Andy Warhol

b) Türk Baskı Tekniğinin Tarihsel Gelişimi (1726'da Kurulan İlk Resmî Türk Matbaasından Günümüze)

Türk baskı sanatı, kâğıda yazı ve resim basma tekniklerinin kullanıldığı Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türklerinin baskıları ile başlar (9. yüzyıl). Uygur Türkleri çok fazla kitap basmıştır. Bu kitapların baskıları incelendiği zaman harfler arasında ince bir çizgi hâlinde boşluklar olduğu görülür. Uygur Türkleri, aynı dönemde ağaç oyma baskı tekniklerini de başarıyla uygulamışlardır (Görsel 5.57).

Anadolu'da ağaç kalıplar oyularak baskı yapma tekniği, kâğıt Anadolu'ya gelmeden daha önce kumaş üzerinde kullanılmıştır. "Yazmacılık" adı verilen bu teknik Avrupa'da "block printing (blok printing)" olarak adlandırılır.

Günümüzde de devam eden bu sanat, teknolojik üretime dönüşmüş, ağaç baskı yapan atölye sayısı azalmıştır (Görsel 5.58, 5.59).

Anadolu Selçuklularından sonrası Beylikler Dönemi'nde taş, ahşap ve çini sanatları ön plana çıkmıştır. 13. yüzyılda yapılan kitapların tamamı el yazması şeklindedir ve minyatürlüdür.

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yabancılar tarafından kurulan birçok matbaa, basım hizmeti verirken Osmanlı yaşantısını gravür tekniğiyle resimlemek için yurt dışından sanatçılar davet ediliyordu. Dış ülkelere gelen ya da davet edilen baskı sanatçıları, Osmanlı Devleti'nin sosyal hayatı ile ilgili gravürler yapmışlardır. Osmanlı Devleti'ne 1533'te gelen Flaman ressam Pieter

Görsel 5.57:

Uygur Türklerinin kullandığı tarihi bilinen en eski kâğıt 473 tarihinde Uygur harfleriyle yazılmış bir tarla satım senedi

Görsel 5.58:

Ağaç kalıpla yapılmış yazma örneği, ağaç baskı

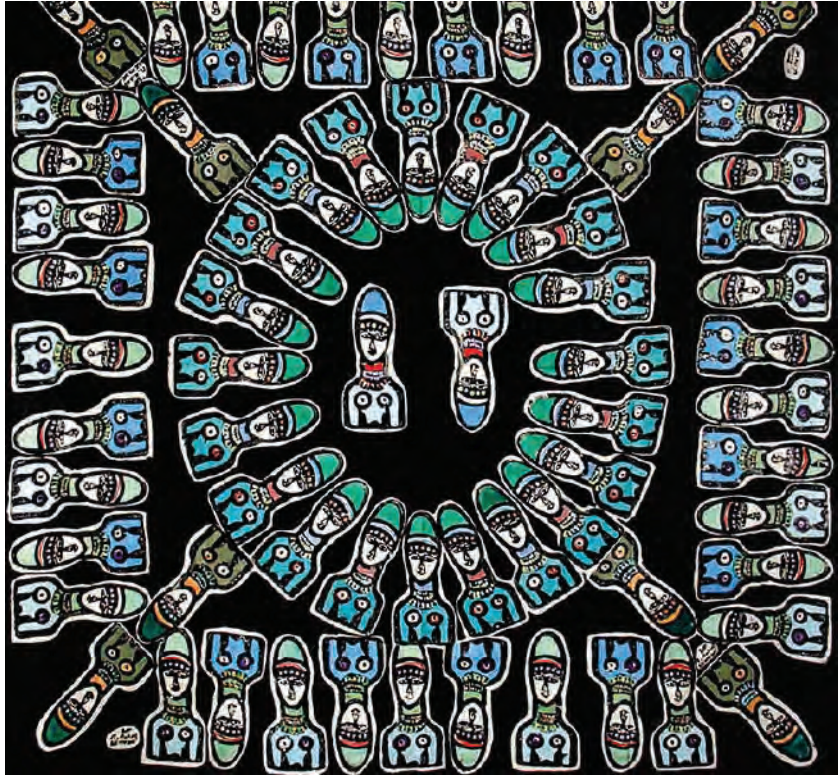

Ders Dışı Etkinlik

Osmanlı Dönemi'ndeki gravür sanatçılarını araştırınız. Edindiğiniz bilgilerden dosya oluşturup sınıfta bir pano hazırlayınız.

Görsel 5.59:

“Yadigarı Kalamış Yazmaları”,
Bedri Rahmi Eyüpoğlu

Coeck'un (Pitir Kuk) kaldığı süre zarfında yedi İstanbul gravürü yapmıştır. Sultanahmet'teki At Meydanı'nda “Sultan Süleyman'ın Maiyeti” başta olmak üzere değişik gravürler içeren bu yedi gravür, Coeck'un ölümünden sonra 1553'teki basılan özel bir albümde toplanmıştır (Görsel 5.60).

Görsel 5.60:

İstanbul gravürü, Pieter Coeck

İlerleyen yıllarda davet edilen gravür sanatçıları, Osmanlı şehirlerine gelip çalışmalar yapmışlardır. Bunun yanında bazı oryantalist sanatçılar da Osmanlı yaşantısına ait resimler yapmak için İstanbul'a gelmişlerdir. Bu eserler, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi arşivinde bulunmaktadır.

Görsel 5.61:

İbrahim Müteferrika'nın matbaası

Matbaanın bulunması, basım yoluyla çoğaltma konusunda açtığı çığırda bir dönüm noktası olmuştur. İbrahim Müteferrika (1674-1745) tarafından kurulan matbaada basılan çoğu tarihî kitap ve haritalar, Türkiye'deki grafik tasarımın ilk örnekleri olarak ele alınabilir (Görsel 5.61).

İbrahim Müteferrika (Görsel 5.62) 1719'da ilk olarak Marmara haritasını basmıştır. Bu baskı, Damat İbrahim Paşa'ya sunulmak üzere hazırlanmıştı. Bu ilk baskıdan sonra Karadeniz, İran ve Mısır haritaları da hazırlanmıştır (Görsel 5.63).

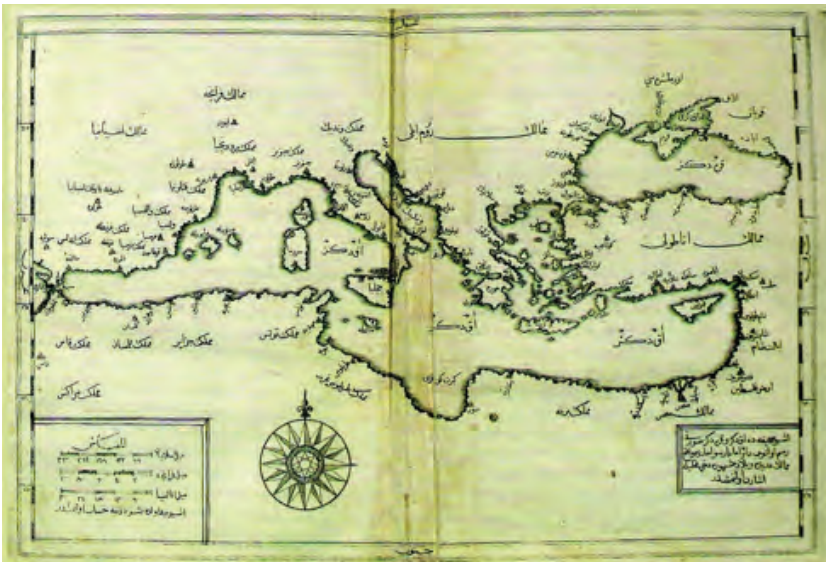
İbrahim Müteferrika'nın Türk basımcılığı konusundaki çalışmaları 18. yüzyıl sonlarında mühendishane matbaası ile biraz daha genişlemiştir. 1773'te Haliç'te kurulmuş olan Hendese Odası geliştirilerek Mühendishane-i Berr-i Hümayun oluşturulmuş, bir süre sonra bu okulda resim dersleri verilmeye başlanmıştır.

Bu okullarda eğitim gören öğrencilerin kitap ihtiyacını karşılamak için okul bünyesinde bir matbaa kurulmuştur. Mühendishane'ye konulan resim dersleri, daha çok resmin temelini öğretmeyi amaçladığı için ilk resimler; taş baskı ile çoğaltılmış olan harita, plan, perspektif bilgilerini içeren çizimlerden oluşuyordu. Fakat bu çalışmalar, çağdaş resim sanatının yerleşip gelişmesi için önayak olmuştur.

Görsel 5.62:

İbrahim Müteferrika'nın portresi

Ders Dışı Etkinlik

İbrahim Müteferrika'nın hayatını ve matbaasında hangi kitapların basıldığını araştırınız. Bir dosya oluşturup arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.63:

Harita, İbrahim Müteferrika, baskı resim

Görsel 5.64:
"Nuh Tufanı", Mehmet Hulusi,
taş baskı

Görsel 5.65:
"Rumeli Hisarı", taş baskı

1830'lu yılların başında İstanbul'da Jacques Caillol (Jak Keyiyol) ve Henri Caillol'un (Henri Keyiyol) kurduğu litografi atölyesi taş baskı resimlerin yaygınlaşmasına büyük bir hız kazandırmıştır.

İstanbul'da taş üzerine halk resimleri basan ve kahvehanelerle Anadolu'nun birçok yerine ucuz resim satan Hulusi Matbaası bulunmaktaydı. Türkiye'de ilk olarak kullanılmaya başlanan renkli baskı tekniği, taş basma (litografi) tekniğidir. On sekizinci yüzyılın sonunda Almanya'da bulunan harita ve kitap basmakta kullanılan bu teknikle bazı halk resimleri de yapılmıştır. Kahvehanelerin duvarlarına asılan "Köroğlu, Ferhat ile Şirin, Dünya Güzeli" gibi renkli resimler taş baskı tekniği ile yapılmıştır. Sembolik anlatımları ile farklı şekillerde yorumlanabilen taşbaskı halk resimleri, basıldıkları dönemde taklitten uzak duygu ve düşünceleri yansıtmayı amaçlayan orijinal sanat eserleridir.

Türk taş baskı sanatçılarının en başta geleni, Mehmet Hulusi'dir. Sanatçı, İstanbul Kazancılar'daki matbaasında taş baskı resimler yapmıştır. Eski İstanbul ve Anadolu kahvehanelerinin duvarlarına asılan resimler, yazılar ve duvar resimleri dönemin resim sergisi olarak kabul edilebilir. Bu resimlerde "Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Namık Kemal, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Mareşal Fevzi Çakmak, Süveyş Kanalı, Rumeli Hisarı, Eyfel Kulesi, Plevne Savaşı, Çanakkale Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Karacaoğlan, Âşık Galip, Âşık Ömer, Deniz Kızı, Seyyid Battal Gazi gibi kişi ve konular işlenmiştir (Görsel 5.64-5.65-5.66).

Görsel 5.66:
"Köroğlu Destanı", taş baskı

Görsel 5.67:
"Yavuz Sultan Selim", taş baskı

Dârü't Tıbbâtü'l Âmire, Cumhuriyet Dönemi'nden önce "Milli Matbaa", sonra "Devlet Matbaası" adını almış ve Mili Eğitim Bakanlığı emrine verilmiştir. Ankara ve İstanbul'da resmî ve özel matbaalar

birbiri ardına açılmaya başlamıştır. 3 Kasım 1928’de yeni harflerin kabulünden sonra linotype (linotip) dizgi ve baskı makineleri yurt dışından getirilerek gazete ve kitap basımına geçilmiştir.

Çağdaş Türk resim sanatının öncülerinden olan Hoca Ali Rıza’ya (1858-1939) ait olan taş baskı teknikli desenler ile Türk grafik sanatında yeni bir dönem açılmıştır (Görsel 5.68).

Hoca Ali Rıza’nın “Kırkambar” adını verdiği defteri, bir bölümü sonradan Harbiye Matbaası’nda taş baskı tekniği ile çoğaltılan ve öğrencilerin resim öğrenimine hazırlanmalarını sağlayan çok sayıda eskiz ve krokilerle doludur (Görsel 5.69).

Hoca Ali Rıza’nın askerî okullarda başlamış olduğu desen, kroki ve doğa resimleri ile sanat eğitiminde farklılıklar görülmeye başlanmıştır.

Taş baskı atölyeleri, yerlerini 1920’den sonra ofset basımevlerine bırakmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında savaş kahramanlarının resimleri, yaygın halk hikâyelerinden sahneler, Yavuz ve Hamidiye zırhlılarının resimleri elle çizilmiş, çinko kalıplardan ofset tekniği ile renkli olarak basılmıştır.

Görsel 5.68:

Hoca Ali Rıza’nın portresi

Görsel 5.69:

Kara kalem çalışması,
Hoca Ali Rıza

Görsel 5.70:
Osman Hamdi Bey

1882 yılında açılan Sanayi-i Nefise Mektebinin müdürlüğüne Osman Hamdi Bey tayin edilmiştir (Görsel 5.70). Okulun kuruluşunda resim, gravür, mimari, oymacılık olmak üzere dört bölüm düşünülmüş fakat gravür bölümü faaliyete geçirilememiştir. Bölüm faaliyetine ancak beş sene sonra başlamıştır (Görsel 5.71).

1887 yılında okula bir Hakkâklık (Gravür) Bölümü'nün kurulması için Almanya ve Fransa'dan gravür ustaları getirilmiştir. Fransa'dan bu iş için akademide görevlendirilen Stanislas Arthur Napier [Stanisla Artur Nepiyar (1853-1916)], 1892 yılında göreve başlayarak bölümün kuruluşunu hazırlamıştır.

1937 yılında resim bölümünün başına getirilen Fransız Leopold Lévy (Liopold Levi), özgün baskı atölyesinin sorumluluğunu üstlenmiştir. Özgün baskı ile ilgilenen ve baskı yapan bir sanatçı olan Lévy, akademide o güne kadar fazlaca ilgi görmeyen gravür bölümünün gelişmesi için büyük çaba harcamış, akademiye gelir gelmez ağaç ve metal baskı atölyelerini kurma çabasına giriş-

Görsel 5.71:
Sanayi-i Nefise Mektebi
(MSGSÜ İRHM)

miştir. Bu çalışmalar esnasında özgün baskı resim atölyesinin sorumluluğunu Sabri Fettah Berkel asistan olarak üstlenmiştir.

Sanayi-i Nefise Mektebi 1927’de sonra Güzel Sanatlar Akademisi, günümüzde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adını almıştır. Sabri Berkel (1907-1993), 1929-1935 yılları arasında Floransa’da gravür çalışmaları yapmıştır ve bu çalışmalara dair İstanbul’da bir sergi açmıştır (Görsel 5.72). Bu çalışmalara baskı resim atölyesinin sorumluluğunu üstlendiği dönemde de devam ederek 1940’ta bir dizi gravür ve taş baskı tekniği ile yapılmış eserlerle bir sergi daha açmıştır. Bu eserler, dönemin belli başlı eserleri arasında yerini almıştır. Türkiye’de sanatsal olarak baskı resim faaliyetleri bu atölyede başlamış, ilk ürünler Sabri Berkel (Görsel 5.73) ve Turgut Zaim tarafından verilmiştir (Görsel 5.74, 5.75).

Grafik sanatına öncülük eden diğer önemli bir okul da Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümüdür. 1932 yılında eğitime başlayan bölümün amacı ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmektir. İsmail Hakkı Tonguç’un çabaları ile kurulan bölümde görev

Görsel 5.72:

Baskı resim, Sabri Berkel

Görsel 5.73:

Sabri Berkel

Görsel 5.74:

“Yörükler”, Turgut Zaim, 18x22 cm, linol baskı

Görsel 5.75:

Turgut Zaim

Görsel 5.76:
Malik Aksel

Görsel 5.77:
“Halay”, Malik Aksel, 40x50 cm,
Sulu boya

yapan ilk hocalar, Malik Aksel [1903-1987 (Görsel 5.76-5.77)] ve Refik Epikman'dır [1902-1974 (Görsel 5.78-5.79)]. 1932 yılında okulda grafik dersi açılmıştır.

Bölümün kurulmasından itibaren Ankara, sanat etkinlikleri açısından yoğun günler yaşamaya başlamıştır. 1943 Ferit Apa (1909-2006), eğitim görmek için gittiği Leipzig (Layzig) Devlet Resim ve Grafik Sanatlar Akademisini bitirip yurda döndükten dört yıl sonra 1947'de Resim-İş bölümünde grafik derslerinde baskı tekniklerini uygulamışlardır. Ferit Apa, bu göreve 1951 yılına kadar devam etmiştir. İlk dönemlerde grafik derslerine, Şinasi Barutçu (1906-1985) girerek özgün baskı çalışmaları gerçekleştirmiştir

Görsel 5.78:
Refik Epikman

Görsel 5.79:
“Manzara” (ayrıntı), Refik Epikman,
36x46 cm, tuv.üz.yağb.

Görsel 5.80:

“Vazoda Çiçekler” (ayrıntı), Şinasi Barutçu, 50x40 cm, tuv.üz.yağb.

Görsel 5.81:

Şinasi Barutçu

(Görsel 5.80-5.81). Bu alanda hizmet veren okullardan bir diğeri olan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu 1957’de İstanbul’da açılmıştır. Alman Bauhaus modeline göre biçimlendirilen bu okul, Türk endüstrisindeki desen, renk ve biçim sorunlarını çözmeyi amaçlamaktadır. Okulda Türkiye’den ve Almanya’dan seçilen yetenekli öğretmenlerle eğitim verilmiştir. 1958 yılında Almanya’dan dönen Mustafa Aslier (1926-1915) grafik bölümünde göreve başlamıştır.

Görsel 5.82:
Mustafa Aslier

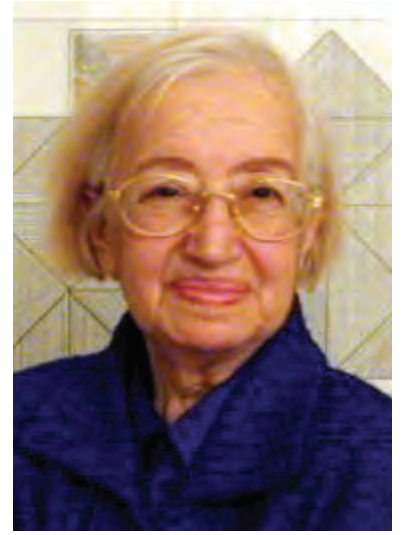

Ders Dışı Etkinlik

Cemal Bingöl, Hasan Kavruk, Selahattin Toran, İsmail Altınok, Ferit Apa, Mustafa Aslier, Nevzat Akoral, Adnan Turani, Muharrem Bakır, Mürşide İçmeli, Veysel Erüstün, Hayati Misman ve Hasan Pekmezci'ye ait baskı eserlerini araştırarak bir dosya oluşturunuz. Dosyayı sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.83:
“Sıla Halısı”, Mustafa Aslier,
ağaç baskı

Görsel 5.85:
Mürşide İçmeli

Görsel 5.84:
Mürşide İçmeli, baskı

Mustafa Aslıer'in girişimleri ile 1960 yılında özgün baskı atölyesi hizmete açılmıştır (Görsel 5.82, 5.83).

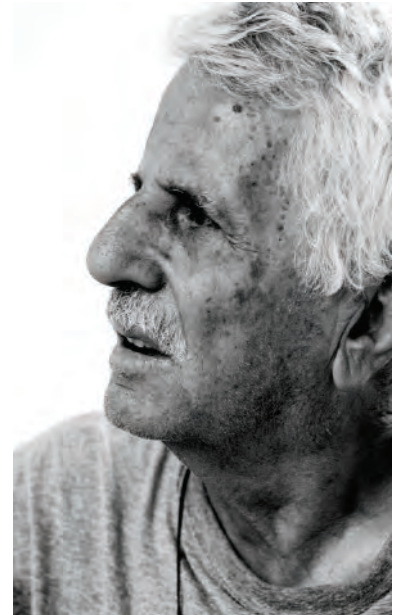
Avrupa'da aldığı eğitimden dönen Mürşide İçmeli (1930-2014), illüstrasyon, grafik tasarım ve baskı resim konusunda çalışmalarında bulunmuştur (Görsel 5.84-5.85).

1959 yılında Güzel Sanatlar Müdürü Nejat Sirel ve Resim Heykel Müzesi Müdürü Halil Dikmen'in ilgileriyle İstanbul Resim Heykel Müzesinde ilk "Halk Taş Baskı Sergisi" açılmıştır.

1962 yılında Nevzat Akoral [(1926-2016), (Görsel 5.86-5.87)] ve Muammer Bakır (1926-1980), yurt dışına gönderilmiş ve baskı resim konusunda uzmanlaşarak yurda dönmüşlerdir.

Görsel 5.86:
Nevzat Akoral, linol baskı

Görsel 5.87:
Nevzat Akoral

Görsel 5.88:
Muammer Bakır

Görsel 5.89:
"Çoban", Muammer Bakır,
ağaç baskı

1963 yılında Hidayet Telli'nin çabaları ve Nevide Gökyayın (1923-2017), Ziyade Ünal, Muammer Bakır (Görsel 5.88-5.89) ve Nevzat Akoral'ın (1926-2016) katkıları ile bölüm, resim ve grafik olarak ikiye ayrılmıştır.

1965 yılından sonra Gazi Eğitim Enstitüsünde Nevzat Akoral ve Muharrem Bakır'ın girişimleri ile grafik derslerinde çukur baskı çalışmaları başlatılmıştır. 1965-1970 yılları arasında Mürşide İcmeli ve Veysel Erüstün (1910-1987), hem eğitim kalitesinin yükselmesi hem de baskı atölyelerinin geliştirilmesi konusunda büyük çabalar harcamıştır. 1970 yılı başında Mürşide İcmeli bu atölyenin sorumluluğunu üstlenmiştir. Hayati Misman ve eserleri de önemli bir yer tutmaktadır (Görsel 5.90, 5.91). 1970'li yıllarda atölye, tam işler duruma getirilmiştir.

Görsel 5.90:
Hayati Misman

Görsel 5.91:
Gravür baskı (ayrıntı),
Hayati Misman

Görsel 5.92:
Hasan Pekmezci

Yıllardır faaliyet gösteren bu üç eğitim kurumu, özgün baskı resim sanatında 1960'lı yıllarda yaşanacak olan büyük gelişmelere ve yayımlara merkez oluşturmuşlardır. İyi, güzel, çağdaş ve özgün olanı yaratma çabası baskı tekniklerinin zenginleşmesine ve teknik kalitenin yükselmesine yardımcı olmuştur. Özgün baskı sanatının temel taşlarını oluşturan bu üç eğitim kurumu zamanla bu alanda eser üreten yeni eğitim kurumlarının açılmasına zemin hazırlamıştır.

1970 yılında Almanya'da grafik eğitimi görmeye başlayan Hayati Misman, 1975 yılında eğitimini tamamlayarak yurda dönmüş ve bölümde göreve başlamıştır. 1979 yılında ise Hasan Pekmezci (1945-), bölüme atanmış ve serigrafi atölyesini kurup yönetimini üstlenmiştir (Görsel 5.92-5.93).

Görsel 5.93:
Hasan Pekmezci, ağaç baskı,
Ankara

Etkinlik

Görsel 5.94-5.101 arasındaki sekiz farklı döneme ait baskı sanatı örneklerini inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hangi baskı teknikleri kullanılmıştır?
2. Baskı tekniklerinin tarihsel sürecini göz önünde bulundurarak teknikler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.
3. Renk seçimlerinin konu ve tasarıma etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Baskı tekniklerindeki değişimin nedenlerini tartışınız.
5. Her baskı eserin tasarım ilkelerini inceleyerek sınıf ortamında arkadaşlarınızla tartışınız.

Görsel 5.94:

"İsimsiz", 1994, Mustafa Plevneli, 70x100 cm, İstanbul

Görsel 5.95:

"İsimsiz" (ayrıntı), 1920, Adnan Turani, İstanbul

Görsel 5.96:

"Atlar", 2005, Süleyman Saim Tekcan, Ankara

Görsel 5.97:

"Kuşlar", 1992, Hasan Pekmezci, 51x33 cm, Ankara

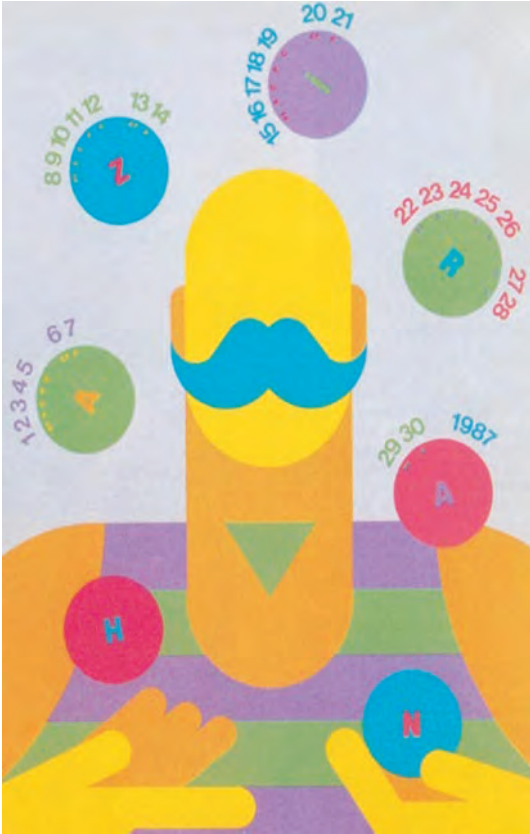

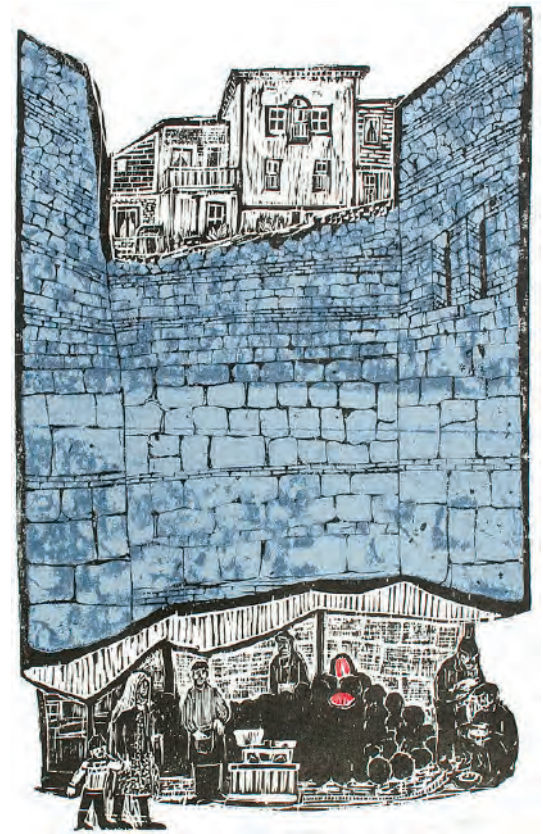
Görsel 5.98:
"No D2-58", (ayrıntı), 2016, Atilla Atar, 50x65 cm, Eskişehir

Görsel 5.99:
"İsimsiz", 1986, Hayati Misman, 98x65 cm, Ankara

Görsel 5.100:
"Yüzey", 1943, Kenan Temizan

Görsel 5.101:
"Ankara Kalesi", 1962, Nevzat Akoral

Etkinlik

5.102-5.105 arasında günümüz baskı sanatçılarından bazılarının eserlerini görmekteyiz. Görselleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sanatçıların daha önce çalışmalarını gördünüz mü?
2. Sanatçıların eserlerinde ele aldığı konular hakkında neler söyleyebilirsiniz?
3. Hangi baskı baskı tekniği sizin tasarımlarınız için daha uygundur?
4. En beğendiğiniz baskı tasarımı hangisidir?
5. Eserlerde hangi konular işlenmiştir?
6. Tasarımlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.

Görsel 5.102:

"İnsanlığın Dramı", 1991, Hasan Pekmezci, 50x70 cm, serigraf baskı, Ankara

Görsel 5.103:

"Yok Ediş", 2003, Güler Akalan, 51x66 cm, gravür baskı, Ankara

Görsel 5.104:

"İstanbul'dan Sevgilerle", 2011, Devrim Erbil, 40x80 cm, serigraf baskı, İstanbul

Görsel 5.105:

"İsimsiz", 2011, Süleyman Saim Tekcan, 54x78 cm, gravür baskı, İstanbul

Etkinlik

Görsel 5.106-5.111 arasında verilen baskı örneklerini inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Farklı yüzeyler üzerine yapılan baskı çalışmalarını inceleyiniz. Çalışmalar arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.
2. Bu çalışmalar, hangi baskı teknikleri kullanılarak yapılmıştır?
3. Çalışmalarda tasarımın ilke ve öğelerine uyulmuş mudur?
4. Renk seçimlerinin konu ve tasarıma etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
5. Baskıda kullanılan malzemenin tasarıma olan etkisi ne olabilir?
6. Tasarımcı siz olsaydınız nasıl bir baskı tasarımı yapardınız?
7. Aşağıdaki baskıların tasarım üzerindeki etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Görsel 5.106:

Asansör kapı ve iç baskı giydirmesi

Görsel 5.107:

Araç baskı giydirmesi

Görsel 5.108:
Su ambalaj ve etiket tasarımı

Görsel 5.109:
Baskılı kupa bardak

Görsel 5.110:
Tişört tasarımı

Görsel 5.111:
Cephe giydirme

5.2 Baskı Teknikleri

Temel Kavramlar Sanatsal Baskı Endüstriyel Baskı

Hazırlık Çalışmaları

1. Sizce endüstriyel baskı tekniği hangi ihtiyaçtan dolayı keşfedilmiştir?
2. Endüstriyel baskı tasarımının bulunması ile birlikte neler değişmiştir? Söyleyiniz.
3. Sanatsal baskı tekniklerinin neler olduğunu söyleyiniz.
4. Hangi baskı tekniğini uygulamak istersiniz?

Sanatsal ve Endüstriyel Baskı Teknikleri

Bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu yatar. Dolayısıyla tasarımlar bir planlamaya sahiptir, denilebilir. Tasarlama, elde edilecek ürünün ve yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti içine almaktadır. Uygulamalı tasarım dalları endüstriyel ve sanatsal baskı olarak ikiye ayrılır.

Endüstriyel Baskı: Makineler, teknolojik ürünler, mutfak malzemeleri, beyaz eşyalar ve diğer benzer ürünlerin üç boyutlu olarak tasarlanması ve geliştirilmesidir. Bilgisayar alanında ise araştırma bürolarında, yeni bir ürünün tasarımı için kullanılabilen bilişim tekniklerinin tümüdür. Müşteri talebine göre şekillenir (Görsel 5.112).

Sanatsal Baskı: Yaratıcı sürecin kendisi olup faaliyet için gerekli olan bir şeyin zihinde biçimlendirme, kurma eskiz ve planların hazırlanması sürecindeki çalışmaları kapsamaktadır (Görsel 5.113).

Görsel 5.112:
Dijital baskı makinesi

Görsel 5.113:
Sanatsal baskı atölyesi

Etkinlik

5.114-5.121 arasındaki farklı tekniklerle yapılmış sanatsal ve endüstriyel baskı çalışmalarını inceleyerek soruları cevaplayınız.

1. Sanatsal baskı teknikleri hangileri olabilir?
2. Endüstriyel baskı teknikleri hangileri olabilir?
3. Görselleri dikkate alarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.
4. Sanat ürününden dijital ortama geçiş yapan baskı var mıdır?
5. Çalışmalardan en çok ilginizi çeken tasarım hangisidir? Nedenini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 5.114:

“Lindy”, 2017, Çağla Bade Aydoğan, serigraf baskı, İstanbul

Görsel 5.115:

“İsimsiz”, 2016, Aysun Gürbüz, 51x66 cm, İstanbul

Görsel 5.116:

“Çatılar”, 2012, Gülçin Karaca, 70 x 50 cm, litografi

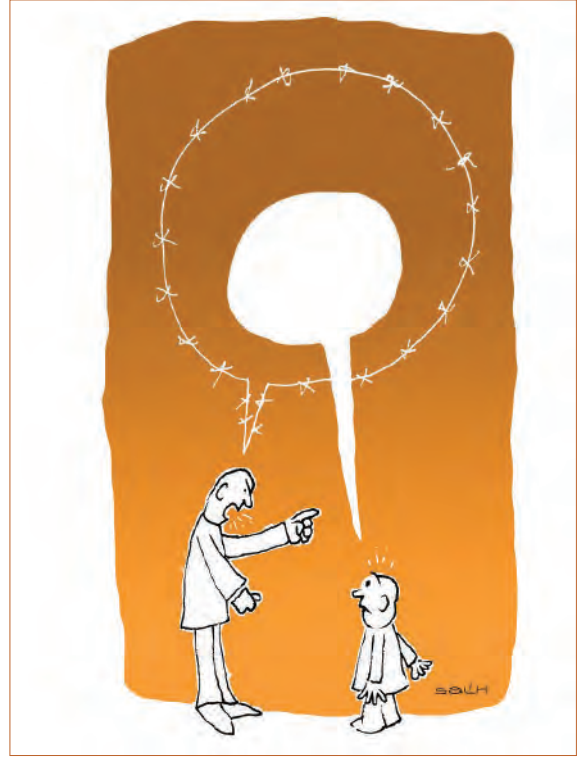

Görsel 5.117:

Tişört baskısı

Görsel 5.118:
Sınıf kapısı giydirme

Görsel 5.119:
İllüstrasyon, Salih Denli, 2016, İstanbul

Görsel 5.120:
“Galata” (ayrıntı), 2017, Emrah Günay, gravür baskı, İstanbul

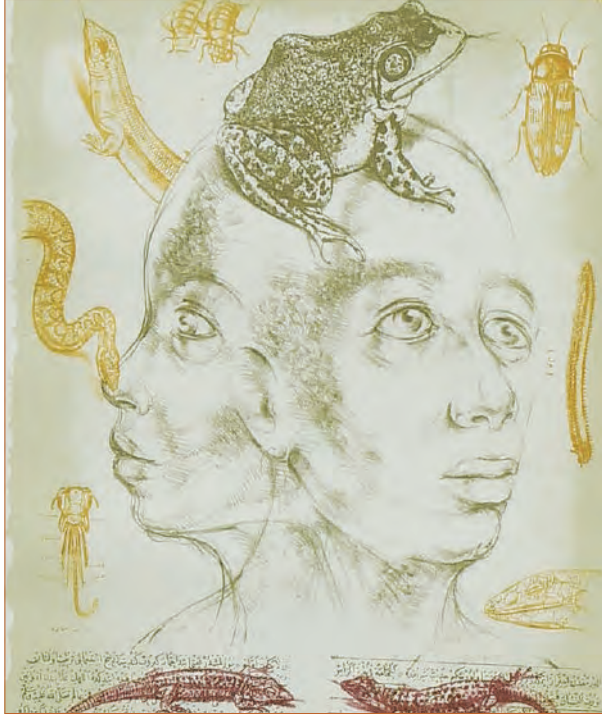

Görsel 5.121:
“Yüz” Nuri Sezer, 50x70 cm, dijital baskı, İstanbul

Etkinlik

Görsel 5.122-5.129 arasındaki sanatsal amaçlı baskı tekniklerini inceleyiniz. Aralarındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz.

Görsel 5.122:

“İkili Yüz”, 2013, Ergin İnan, 39x49 cm, serigraf baskı, İstanbul

Görsel 5.123:

“Galata”, 2017, Lütfü Kaplanoğlu, 65x46 cm, gravür baskı, İstanbul

Görsel 5.124:

“Elde Edilemeyen Büyüktür”, 1986, Hasip Pektaş, 39x59 cm, ağaç baskı, İstanbul

Görsel 5.125:

“Şehir” (ayrıntı), 2012, Gülçin Karaca, 50x70 cm, litografi baskı

Görsel 5.126:
Aliye Berger, baskı resim

Görsel 5.127:
"Çanakkale Savaşı Üzerine Görsel Notlar", 2010, Erkin Keskin, 60x80 cm, gravür baskı, Bursa

Görsel 5.128:
"İsimsiz", 2002, Süleyman Saim Tekcan, 14x32 cm gravür baskı, İstanbul

Görsel 5.129:
"İsimsiz", 2016, Emrah Günay, linol baskı, 50x70 cm, İstanbul

Baskı Çeşitleri

1. Çukur Baskı: Bu baskı türünde, metalin çukurlaştırılmış yerlerine boya doldurulur, ardından yüksek kısımlar temizlenir ve pres aracılığıyla kâğıda aktarılır. Kazıma baskı tekniği, çizgi hâlinde kazıma ile metal plaka üzerine çizilen desenin kabartma baskıya ters bir yöntemle basılmasıdır. Basılacak görüntü, baskı yapılacak yüzeye oyulur ve yağlı, kıvamlı bir baskı mürekkebi ile doldurulur. Yüzey dikkatlice silinir, mürekkep sadece çukurlarda kalır. Kâğıt, plakanın üzerine konulur ve yüksek bir baskı ile basılır. Bu şekilde kâğıdın çukurlardaki mürekkebi alması sağlanır (Görsel 5.130). Kâğıtta mürekkepli kısımlar daha az ezildiğinden mürekkeple birlikte hafif bir kabarıklık görülür.

- a) Ağaç gravür
- b) Aside yedirme
- c) Leke baskı (akuatint)
- d) Bakır klişe (mezzotint)
- e) Soğuk kazı

2. Düz Baskı: Baskı plakası üstünde yükseklik ve çukur bulunmadan yüzeyi hassaslaştırıp boya alıcı bölümler oluşturarak yapılan baskıdır. Çinko, aliminyum, bakır ve taşın kullanıldığı bu yöntemde baskı yüzeyinde hiçbir yükseklik farkı yoktur.

- a) Litografi (Taş baskı)
- b) Ofset baskı (Ofset-lito)

3. Şablon Baskı (Serigrafi): Grafik tasarım ürünleri için tek ve çok renkli serigrafi baskı tekniğine uygun baskı kalıbı hazırlanarak farklı yüzeyler üzerine baskı uygulamaları yapılabilecek deneyimlerin kazandırıldığı bir öğrenme materyalidir.

- a) Elek baskı (İpek baskı)
- b) Şablon baskı
- c) Monotipi baskı

Görsel 5.130:

Mustafa Aslier, baskı resim

4. Yüksek Baskı: En eski baskı tekniğidir. İstenilen görüntünün baskı yüzeyinde oluşması ve kabartma hâlini alması amacıyla düz yüzeyli bir malzemenin yüzeyinden bir miktar kazınma, yontulma ilkesine dayanılarak yapılır.

- a) Ağaç baskı
- b) Linolyum baskı

Bu baskı sisteminde, basımı düşünülen yazı ve resimli düzenleme için hazırlanan kalıbın yüksekte kalan kısımları kullanılır. Baskı işlemi, kalıbın yüksekte kalan bölümlerine mürekkep verilerek yapılır. Çukurda kalan kısımlar, mürekkep almaz ve baskıda kullanılmaz. Tekniğe bu nedenle yüksek baskı tekniği denir. En eski baskı tekniği türlerinden biridir. Düz yüzeyli malzemenin üstünde bir miktar kazınma, yontulma ilkesine dayandırılarak yapılır. Kalıp için kullanılacak malzemenin cinsine göre ad alır.

Bu bölümde ağaç baskı, linol baskı ve monotipi baskı uygulamaları yapılacaktır.

Baskı Uygulamaları

a) Ağaç Baskı

Ağaç baskı, resimlerin çoğaltılmasında kullanılmış olan en eski tekniktir. Ağaç kalıbın doğal yapısı nedeniyle baskı teknikleri içinde önemli bir yere sahiptir. Sanatçı, deseni bu kalıp üzerine çizer. Baskıda çıkmasını istemediği kısımları oyar. Ahşap, yumuşak olmakla birlikte kaba dokusu sebebiyle ince çizgileri vermeye engeldir. Oyma işlemi ağacın elyafı yönünde yapılmalıdır.

Görsel 5.131:

Ağaç baskı uygulamasında kullanılan malzemeler

Ders Dışı Etkinlik

Ağaç baskı tekniği uygulamalarında kullanılan malzemelerden hangi tür ağacın daha iyi sonuç verdiğini araştırınız.

Etkinlik

Renkli ağaç baskı yapmak için aşağıdaki işlem basamaklarını inceleyiniz. Siz de bu işlem basamaklarını takip ederek uygulama yapınız (Kullanacağınız kesici aletleri dikkatlice kullanmaya özen göstermelisiniz.).

Kullanılacak Malzemeler: Resim kalemi, resim kâğıdı, silgi, maket bıçağı, karbon kâğıdı, ağaç, MDF, farklı renklerde matbaa boyası, terebentin, kauçuk merdane, baskı kâğıdı, kaşık, oyma uçları (Görsel 5.131).

Ağaç baskıda kalıp olarak esnek ve yumuşak ağaç kullanılır. Kalıbın uzun ömürlü oluşu, baskı sayısını yükseltir. Ağaç baskı resminde (kompozisyon, desen, açık-koyu dengesi gibi) resmin bütün elemanları kullanılır.

İşlem Basamakları

Görsel 5.132:

1. Yapılacak baskı çalışması için eskizler hazırlayınız (Görsel 5.132).
2. Çizdiğiniz eskizlerden birini seçip kalıp üzerine yerleştirebilirsiniz.

Görsel 5.133:

Görsel 5.134:

Görsel 5.135:

3. Karbon kâğıdını, kalıp olarak kullanacağınız ağaç plakanın üzerine yerleştiriniz (Görsel 5.133). Bu kâğıdın üzerine baskı için hazırladığınız deseni en üste gelecek şekilde yerleştiriniz (Görsel 5.134). Desenin kaymaması için köşelerden kâğıt bantla yapıştırınız (Görsel 5.135).

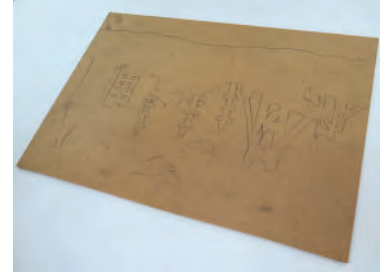

Görsel 5.136:

Görsel 5.137:

Görsel 5.138:

4. Plaka ve karbon kâğıdın üzerine yerleştirdiğiniz desenin üstünden sert uçlu bir kalemle geçerek deseni plakanın üzerinden aktarınız (Görsel 5.136-5.38).

Görsel 5.139:

Görsel 5.140:

Görsel 5.141:

5. Oyma bıçaklarıyla işaretlediğiniz yerleri oyunuz (Görsel 5.139). Baskı işlemini hazırlayınız.
6. Düzgün bir baskı alabilmek için baskı presinin hazırlanması şu şekilde gerçekleştirilir: Alt kâğıdı, presin baskı alanına uygun olarak konulur. Plakanın üzerine yerleştirilen alt kâğıdı, baskı kâğıdı ile aynı ebatta olmalıdır. Baskı kalıbı, alt kâğıdına ortalanarak yerleştirilir. Baskı alanının dışında kalan boşluklar ile alt, üst ve yan boşluklar eşit bırakılır (Görsel 5.140). Kalıp, kâğıdın kenarlarından çizilen alan içine yerleştirilir (Görsel 5.141).

Görsel 5.142:

Görsel 5.143:

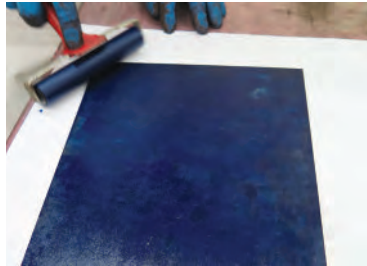

Görsel 5.144:

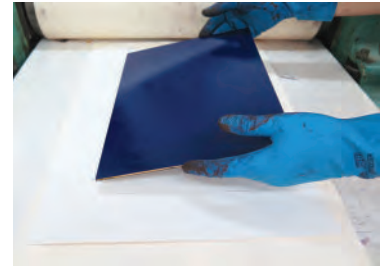
7. Kalıp her defasında aynı yere konur (Görsel 5.142).
8. Mermer ya da cam yüzey üzerinde spatul ve merdane yardımı ile boyanın hazırlanması gerekmektedir. Boya, su bazlı ise su ile yağ bazlı ise tiner ile inceltilmelidir. Matbaa boyası, ezilerek ve baskı kıvamına getirilerek mermerin üzerinde inceltir (Görsel 5.143, 5.144).

Görsel 5.145:

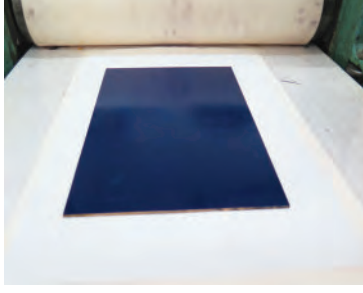

Görsel 5.146:

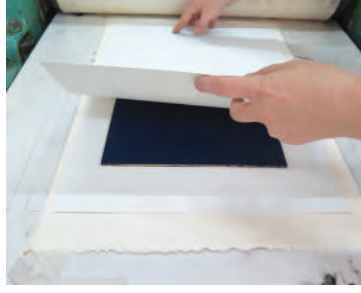

Görsel 5.147:

9. Boya, merdane yardımıyla kalıbın üzerine sürülür (Görsel 5.145). Ağaç baskı, çok renkli planlamışsa baskı kalıbına oyma işlemi yapılmadan zemin rengi sürülerek istenilen sayıda baskı yapılır. Uygun kıvama getirilen boya, merdane yardımı ile baskı kalıbı üzerine uygulanır. Bütün yüzey, boya ile kaplanacak şekilde merdane yardımı ile sürülür (Görsel 5.146).

Görsel 5.148:

Görsel 5.149:

Görsel 5.150:

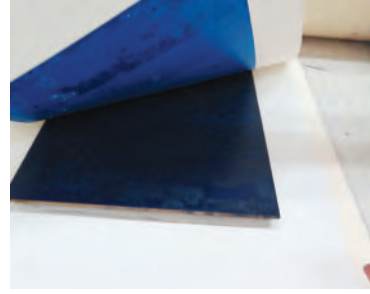
10. Yeteri kadar boya verilen plaka, pres üzerindeki aksları gösterilen alt kâğıdın üzerine yerleştirilir. Üzerine baskı alınacak kâğıt dikkatlice konulur (Görsel 5.148-5.150).

Görsel 5.151:

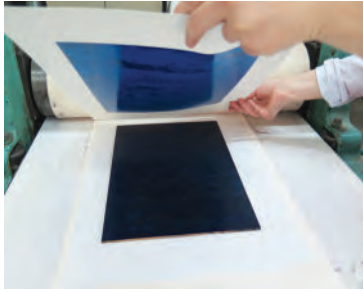

Görsel 5.152:

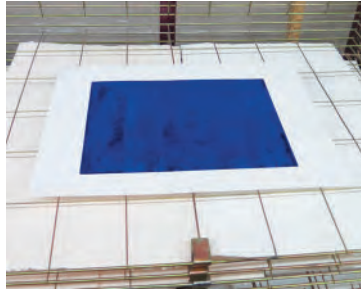

Görsel 5.153:

11. Baskı işlemine başlamadan önce, presin yüksekliği ayarlanır. Düzgün ve temiz bir baskı alabilmek için presin üzerine sert keçe kaydırmadan konulur. Keçe konulurken ellerin temiz olmasına dikkat edilmelidir. Kalıp, prestan tekrar geçirilir (Görsel 5.151-5.153).

Görsel 5.154:

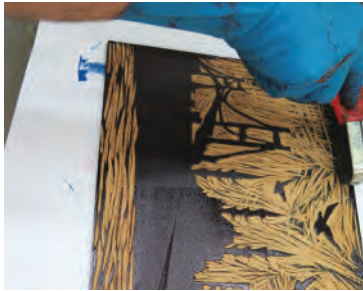
Görsel 5.155:

Görsel 5.156:

12. Zemin renginin kurumması için baskı, telaya dikkatlice konulur (Görsel 5.154, 5.155).

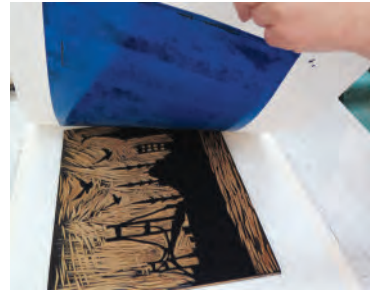
13. Ahşap kalıp ve merdane temizlenerek ikinci rengin baskısı için hazırlanır. İkinci renk için farklı bir boya hazırlanır (Görsel 5.156).

Görsel 5.157:

Görsel 5.158:

Görsel 5.159:

14. Plaka üzerine merdane yardımı ile yeteri kadar boya sürülür (Görsel 5.157). Daha sonra baskı işlemine geçilir (Görsel 5.158). Presin üstüne kenarları işaretlenmiş temiz kılavuz kâğıdı konulur (Görsel 5.159).

Görsel 5.160:

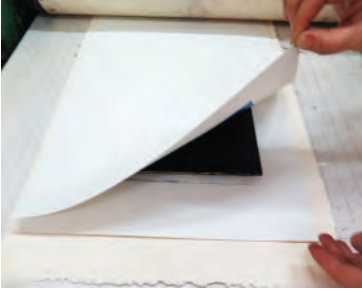

Görsel 5.161:

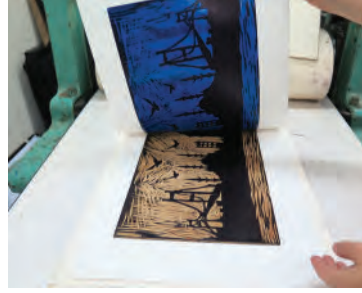

Görsel 5.162:

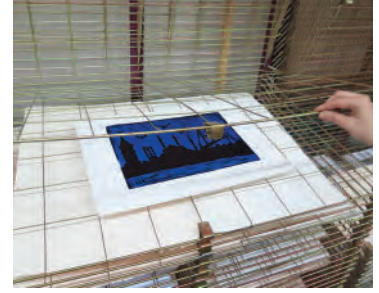
15. Zemin baskısı yapılmış olan kâğıt, plaka üzerine dikkatlice yerleştirilir (Görsel 5.160). Kâğıdın kaymaması için bir el ile kâğıdın üzerine bastırılır. Diğer el ile keçe, kâğıdın üzerine düzgünce yerleştirilir (Görsel 5.161). Ağaç baskı, dikkatlice presten geçirilir (Görsel 5.162). Böylece ikinci renk baskı da tamamlanmış olur. Diğer renkler için de aynı işlemler yapılabilir. Presiniz yoksa baskı işlemlerinizi evinizde metal veya tahta kaşık yardımıyla aynı sırayla yapabilirsiniz.

Görsel 5.163:

Görsel 5.164:

Görsel 5.165:

16. Ağaç baskı kâğıdını bir elinizle tutarak baskı kalıbından dikkatlice ayırabilirsiniz (Görsel 5.163, 5.164).
17. Kuruması için tel rafa koyunuz ve bekletiniz (Görsel 5.165). Önceden belirlediğiniz sayı kadar baskı alabilirsiniz. Baskı sayı adetlerini de ağaç baskı kâğıdına yazmayı unutmayınız.

18. Tamamlanmış ağaç baskı örneği (Görsel 5.166)

Etkinlik

Ağaç baskı çalışmaları bittikten sonra tüm çalışmaları yan yana koyarak arkadaşlarınızla birlikte gözlemleyiniz. Ağaç baskı basamaklarını dikkate alarak çalışmalarınızın öz eleştirisini yapınız.

Görsel 5.166:

"İsimsiz", 2017, Semih Türkel, ağaç baskı, Bursa

Ders Dışı Etkinlik

Ağaç baskı tekniğini uygulayan günümüz sanatçılarını araştırınız. Sonuçları dosya hâlinde sınıfa getiriniz.

Ağaç Baskı Örnekleri

Görsel 5.167: "İsimsiz", 1963, Atilla Atar, 52x80 cm, ağaç baskı, Eskişehir

Görsel 5.168: "İsimsiz", 2014, Ejmel Yalçıntaş, 15x15 cm, ağaç baskı, İzmir

Ağaç Baskı Örnekleri

Görsel 5.169: “İsimsiz”, 1987, Mustafa Aslıer, 27x20 cm, ağaç baskı

Görsel 5.170: “Ses”, 2017, Musa Köksal, 35x80 cm, ağaç baskı, Bodrum

b) Linolyum Baskı

Linolyum baskı, linol kalıbın doğal yapısı nedeniyle baskı teknikleri içinde önemli bir yere sahiptir. Desen, kalıp üzerine çizilir. Linolyum, yumuşak dokusu olması sebebiyle baskıya ince çizimleri kolaylıkla verilebilir. Linol baskıda her renk için ayrı kalıp hazırlanması gerekir.

Görsel 5.171:

Linolyum baskı uygulamasında kullanılan malzemeler

Ders Dışı Etkinlik

Linol baskı tekniği uygulamalarında kullanılan malzemelerden hangisinin daha iyi sonuç verdiğini araştırınız.

Etkinlik

Renkli linol baskı yapmak için aşağıdaki işlem basamaklarını inceleyiniz. Siz de bu işlem basamaklarını takip ederek uygulama yapınız (Kullanacağınız kesici aletleri dikkatli kullanmaya özen gösteriniz).

Kullanılacak Malzemeler: Resim kalem, silgi, eskiz kâğıtları, linolyum, oyma uçları, matbaa boyası, kauçuk merdane, karbon kâğıdı, baskı kâğıdı, terebentin, kaşık (Görsel 5.171).

Bu baskı türünde kalıp olarak esnek yumuşak linolyum kullanılır. Kalıbın uzun ömürlü oluşu, baskı sayısını yükseltir. Linolyum baskı resimlerinde desen, kompozisyon ve siyah beyaz dengesi çok önemlidir (Görsel 5.172).

İşlem Basamakları

Görsel 5.172:

1. Yapılacak baskı çalışması için birkaç tane eskiz hazırlayınız (Görsel 5.172).

Görsel 5.173:

Görsel 5.174:

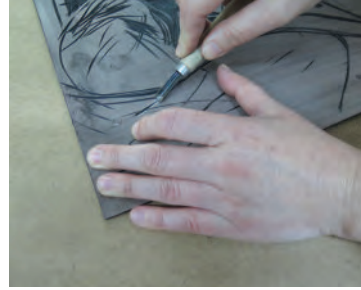

Görsel 5.175:

2. Karbon kâğıdını, kalıp olarak kullanacağınız linol plakanın üzerine yerleştirip yerleştiriniz (Görsel 5.173).
3. Karbon kâğıdının üzerine baskı için hazırladığınız deseni en üste gelecek şekilde yerleştiriniz. Desenin kaymaması için kalıbı köşelerden kâğıt bantla yapıştırınız (Görsel 5.174, 5.175).

Görsel 5.176:

Görsel 5.177:

Görsel 5.178:

4. Linol ve karbon kâğıdının üzerine yerleştirdiğiniz desenin üstünden kalemle geçerek görselin linol üzerine aktarılmasını sağlayınız (Görsel 5.176). Farklı oyma bıçak uç yardımıyla işaretlediğiniz yerleri oyunuz. Düz çizgileri oyarken maket bıçağı ve cetvel kullanınız. Geniş yüzeyleri oyarken “U” biçimli, ayrıntılı yerlerde ise “V” biçimli uçları kullanınız. Oyma işlemini bitirdikten sonra baskı işlemine geçiniz (Görsel 5.177, 5.178).

Görsel 5.179:

Görsel 5.180:

Görsel 5.181:

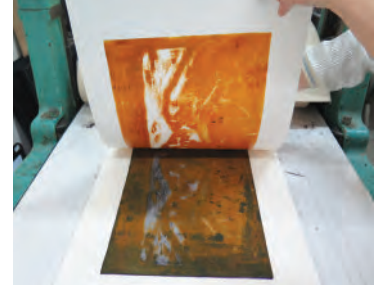
5. Bir yüzey üzerine hazırladığınız boyayı merdaneyle eziniz. Boyayı daha iyi ezebilmek için merdaneyi farklı yönlerde sürünüz (Görsel 5.179). Boyayı merdane yardımıyla ezdikten sonra kalıba sürünüz (Görsel 5.180). Linol baskı, çok renkli planlamışsa oyma işlemi yapılmadan kalıba arka yüzüne zemin rengi sürülerek istenilen sayıda baskı yapılır. Uygun kıvama getirilen boya, merdane yardımı ile baskı kalıbı üzerine uygulanır. Üzerine boya aktarılmış kalıp, çizilmiş zemine yerleştirilir (Görsel 5.181)

Görsel 5.182:

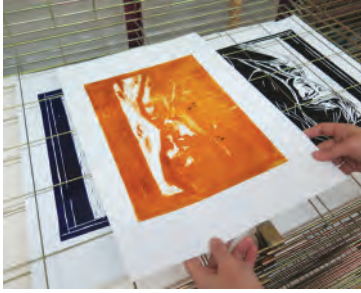

Görsel 5.183:

Görsel 5.184:

6. Linol kalıbın oyma işlemini bitirdikten sonra düzgün bir baskı alabilmek için baskı presinin hazırlanması şu şekilde gerçekleştirilir: Alt kâğıdı, prese uygun olarak yerleştirilir. Plakanın üzerine yerleştirilen alt kâğıdı, baskı kâğıdı ile aynı ebatta olmalıdır. Baskı kalıbı, alt kâğıdına ortalanarak yerleştirilir. Baskı alanının dışında kalan boşluklar ile alt, üst ve yan boşluklar eşit bırakılır. Kâğıt, alt kâğıda bir çizgi çizilerek yerleştirilir. Presin üstüne kenarları işaretlenmiş temiz kılavuz kâğıdı konulur. Zemin baskısı yapılmış olan kâğıt, plaka üzerine dikkatlice yerleştirilir. Kâğıdın kaymaması için bir el ile kâğıt üzerine baskı uygulanır. Diğer el ile keçe, kâğıdın üzerine düzgünce yerleştirilir. Keçe konulurken ellerin temiz olmasına dikkat edilmelidir. Baskı işlemine başlamadan önce presin yüksekliği ayarlanır. Kâğıt, presten geçirilir. Linol baskı kâğıdını bir elinizle tutarak dikkatlice baskı kalıbından ayırabilirsiniz. Zemin rengini bu şekilde tamamlamış oluruz (Görsel 5.182-5.184).

Görsel 5.185:

Görsel 5.186:

Görsel 5.187:

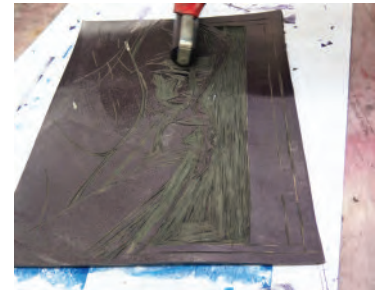
7. Zemin renginin kuruması için baskı, telaya dikkatlice konulur. İkinci renk boya seçilerek merdane yardımıyla hazırlanır. Mermer ya da cam yüzey üzerinde spatul ve merdane yardımı ile boyanın hazırlanması gerekmektedir. Boya, su bazlı ise su ile yağ bazlı ise tiner ile inceltilmelidir. Matbaa boyası, ezilerek ve baskı kıvamına getirilerek mermerin üzerinde inceltir (Görsel 5.185-5.187).

Görsel 5.188:

Görsel 5.189:

Görsel 5.190:

8. Merdane yardımıyla boya sürülür. İkinci renk ve oyulmuş plaka için farklı bir renkte boya hazırlanır. Plaka üzerine merdane yardımı ile yeteri kadar boya sürüldükten sonra baskı işlemine geçilir (Görsel 5.188-5.190).

Görsel 5.191:

Görsel 5.192:

Görsel 5.193:

9. Yeteri kadar boya verilen plaka, pres üzerindeki akları gösterilen alt kâğıdın üzerine yerleştirilir. Üzerine baskı alınacak kâğıt dikkatlice konulur. Önceden presin basınç yüksekliği linol baskıya göre ayarlanır. Birden çok renk alınacaksa önce zemin rengi baskısı alınır. Linol kalıp ve merdane, temizlenerek ikinci rengin baskısı için hazırlanır (Görsel 5.191-5.193).

Görsel 5.194:

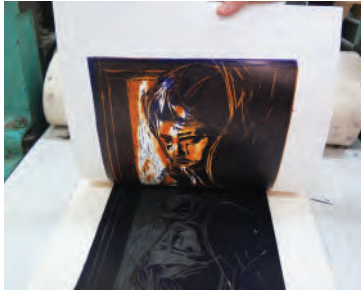

Görsel 5.195:

Görsel 5.196:

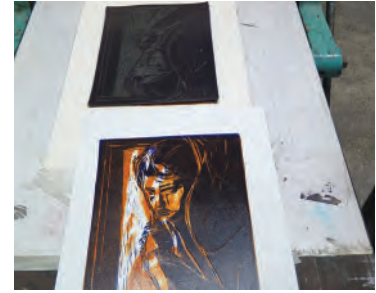
10. Linol baskı, dikkatlice prestan geçirilir. Böylelikle ikinci renk baskı da tamamlanmış olur. Diğer renkler için de aynı işlemler yapılabilir. Presiniz yoksa baskı işlemlerini evinizde tahta veya metal kaşık yardımıyla aynı sırayla yapabilirsiniz. Bu da bize linol baskı yönteminin her ortamda yapılabileceğini göstermektedir (Görsel 5.194-5.196).

Görsel 5.197:

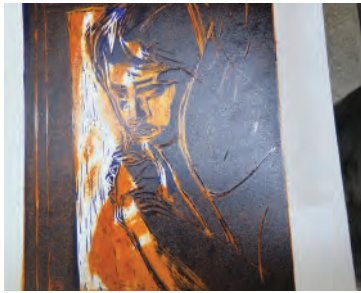

Görsel 5.198:

Görsel 5.199:

11. Kâğıdı temiz ellerinizle linol üzerinden yavaşça kaldırınız (Görsel 5.197-5.199).

Görsel 5.200:

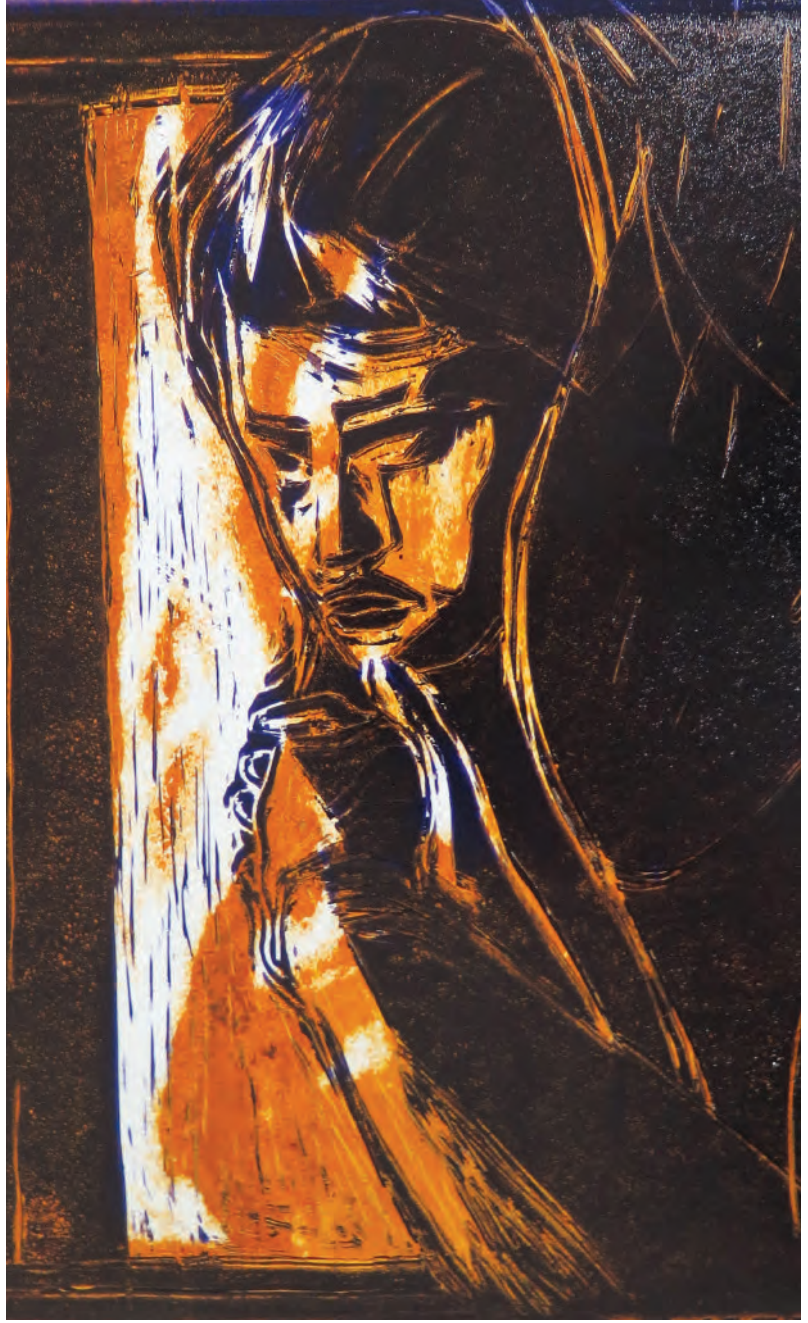

Görsel 5.201:

Görsel 5.202:

12. Linol baskıyı kuruması için tel rafa koyup bekletiniz (Görsel 5.200-5.202). Önceden belirlediğiniz sayı kadar baskı alabilirsiniz. Baskı sayısını yaptığınız baskı üzerine yazmayı unutmayınız.

Görsel 5.203:
"İsimsiz", 2017,
Emel Uzuner, linol baskı, İstanbul

13. Tamamlanmış linol baskı örneği (Görsel 5.203).

Etkinlik

Linol baskı çalışmaları bittikten sonra tüm çalışmaları yan yana koyarak arkadaşlarınızla birlikte gözlemleyiniz. Linol baskı basamaklarını dikkate alarak çalışmalarınızın öz eleştirisini yapınız.

Ders Dışı Etkinlik

Linol baskı tekniğini uygulayan günümüz sanatçılarını araştırınız. Araştırmalarınızın sonuçlarından dosya oluşturup sınıfa getiriniz. Ulaştığınız sonuçları arkadaşlarınızla tartışınız.

Linolyum Baskı Örnekleri

Görsel 5.204: “Hayatın Yarışı”, 2009, Müjde Ayan, linol Baskı

Görsel 5.205: “Yaşam”, 2016, 30x40 cm, Kübra Ergin, linol Baskı

Linolyum Baskı Örnekleri

Görsel 5.206: “An”, 2017, Erhun Şengül, 33x45 cm, linol baskı

Görsel 5.207: “Kitaplık”, 2015, Ahmet Uzuner, 70x100 cm, linol baskı

Monotipi Baskı Tekniği

Cam, metal ve ahşap levhalar üzerine rulo ile matbaa boyası sürülerek üzerine kâğıt konulur. Sert bir uçla desen çizilir ve plakanın üzerine boyanın geçmesi sağlanır. Bunun dışında çok yüksek olmayan tüy, yaprak, dantel ve farklı dokulardaki kumaşlar, üstüne merdane ile boya sürülerek ahşap ve metal plakanın üzerine yerleştirilir. Baskı kâğıdı konulduktan sonra ağaç ve linol baskı tekniğinde olduğu gibi aynı yöntemle presten geçirilerek çok renkli monotip baskı elde edilir.

Görsel 5.208:

Monotipi baskı uygulamasında kullanılan malzemeler

Ders Dışı Etkinlik

Monotipi baskı tekniği uygulamalarında kullanılan malzemeleri araştırınız ve sınıfa getiriniz.

Etkinlik

Renkli ağaç baskı yapmak için aşağıdaki işlem basamaklarını inceleyiniz. Siz de bu işlem basamaklarını takip ederek uygulama yapınız (Kullanacağınız kesici aletleri dikkatli kullanmaya özen gösteriniz.).

Kullanılacak Malzemeler: Cam veya benzeri sertlikte düz yüzey, farklı dokuda baskı kâğıtları, merdane, farklı renklerde matbaa boyaları, kazıma ve silme gereçleri.

İşlem Basamakları

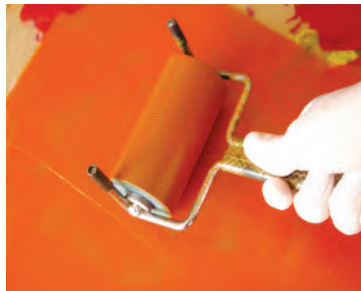

Görsel 5.209:

1. Renkli monotipi baskı resim çalışması için eskizler hazırlayınız (Görsel 5.209). Çizimlerden bir tanesini baskı çalışması için seçiniz.

Görsel 5.210:

Görsel 5.211:

Görsel 5.212:

2. Camı baskı yapacağınız masanın üzerine koyunuz. Baskı için kullanacağınız camın yanında, farklı bir zeminde matbaa boyasını hazırlayınız (Görsel 5.210-5.212).

Görsel 5.213:

Görsel 5.214:

Görsel 5.215:

3. Boyayı sert bir yüzeye (cam, mermer vb.) merdane yardımıyla sürünüz. Merdaneyi enine ve boyuna kullanarak boyayı yayınız. Boyanın iyice ezilmesini sağlayınız. Birkaç renk kullanabilirsiniz. İkinci renginizi de hazırlayınız. Merdaneyi farklı yönlerde sürerek boyanın bütün yüzeyde eşit olarak ezilmesini sağlayınız. Baskı için kullanacağınız camı, temiz bir yüzeye taşıyınız. Hazırlanan bütün renkleri, baskıda kullanacağınız cam zeminde birleştiriniz. Renk dağılımına dikkat ediniz (Görsel 5.213-5.215).

Görsel 5.216:

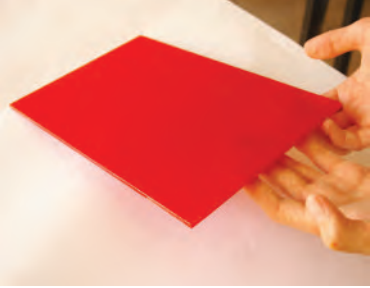

Görsel 5.217:

Görsel 5.218:

4. Baskı yapacağınız kâğıdı, boyalı camın üzerine işaretli kısma gelecek şekilde dikkatlice koyunuz (Görsel 5.216-5.218).

Görsel 5.219:

Görsel 5.220:

Görsel 5.221:

5. Baskı kâğıdını, boyalı camın üzerine koyarken elinizi baskı kâğıdına değdirmeyiniz (Görsel 5.219-5.221).

Görsel 5.222:

Görsel 5.223:

Görsel 5.224:

6. Seçilen eskizi en üste gelecek şekilde yerleştiriniz. Eskizinizi, kaymaması için zemine yapıştırınız. Kalem ve çeşitli kalınlıkta uçlarla eskizin üzerinden geçerek cam üzerindeki boyanın baskı kâğıdına geçmesini sağlayınız. Çalışırken elinizi çizim alanına değdirmeyiniz. Aksi takdirde istenmeyen lekelerin oluşmasına neden olabilirsiniz. Çizim işlemi tamamlandığında yapıştırma bantlarını yavaşça sökerek eskizi kaldırınız (Görsel 5.222, 5.223). Sert bir çizim gereciyle elinizle kâğıda baskı uygulamadan deseni çiziniz (Görsel 5.224).

Görsel 5.225:

Görsel 5.226:

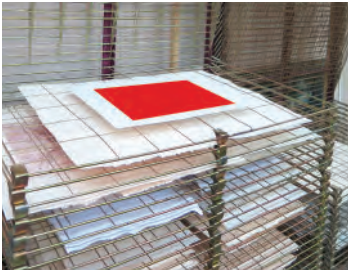
Görsel 5.227:

7. Orijinal deseni de gözünüzün görebileceği en yakın yere koyup bakarak çiziniz. Baskı kâğıdını kaydırmadan boyalı camdan ayırınız. Ellerinizin temiz olmasına dikkat ediniz (Görsel 5.225-5.227).

Görsel 5.228:

8. Baskıyı kalıptan ayırınız (Görsel 5.228).

Görsel 5.229:

9. Biten baskınızı, kuruması için tel rafa koyunuz (Görsel 5.229).
10. Tamamlanmış monotipi baskı örneği (Görsel 5.230)

Görsel 5.230:

"Portre", 2017, Semih Türkel, monotipi baskı, Bursa

Etkinlik

Monotipi baskı çalışmaları bittikten sonra tüm çalışmaları yan yana koyarak arkadaşlarınızla birlikte gözlemleyiniz. Monotipi baskı basamaklarını dikkate alarak çalışmalarınızın öz eleştirisini yapınız.

Ders Dışı Etkinlik

Monotipi baskı tekniğini uygulayan günümüz sanatçılarını araştırınız. Sonuçları dosya hâlinde sınıfa getiriniz.

Monotipi Baskı Örnekleri

Görsel 5.231:

"Figür", 2016, Lütfü Kaplanoğlu,
45X65 cm, monotipi baskı, İstanbul

Görsel 5.232:

"Figür", 2015, Ejmel Yalçıntaş, 15x15 cm,
monotipi baskı

Monotipi Baskı Örnekleri

Görsel 5.233:

"İsimsiz", 2017, Mahmut Durmuş, 40x35 cm,
monotipi baskı, İzmir

Görsel 5.234:

"Balık", 2017, Ahmet Uzuner, 35x50 cm,
monotipi baskı, Bursa

Ölçme ve Değerlendirme

A. Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) şeklinde işaretleyiniz.

1. () Özgün baskı kavramı İngilizcede “original print” olarak Türkiye’de ise “kabartma ve kazı sanatı” olarak adlandırılmaktadır.
2. () Matbaanın keşfi ile farklı bir boyut kazanan baskı, yazı ya da resimden oluşan eserlerin yüksek, çukur, düz ve elek gibi tekniklerle kâğıt ya da başka bir malzeme üzerine basılıp çoğaltılmasıyla gerçekleştirilen dijital bir sanattır.
3. () Özgün baskı eserler, sanatçıya şekillendirme ve anlatım zenginlikleri kazandırır.
4. () Monotipi baskı, yüksek baskı tekniğidir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

5. Özgün baskı sanatı çalışmalarında bugün en çok yararlanılan teknikler, özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Bunlar; yüksek baskı, düz baskı, çukur baskı ve teknikleridir.
6. Alman bilinen ilk metal gravür sanatçısıdır.
7. Darüt Tıbaat-ü Amire, Cumhuriyet Dönemi’nden önce Millî Matbaa, daha sonra adını almış ve Millî Eğitim Bakanlığı emrine verilmiştir.
8. Kuru kazıma tekniğini kullanarak aynı yıllarda baskıyı çoğaltma aracı olarak gören az kopya alınması ve tekniğin zorluğu nedeni ile tekniği benimsememiştir.

C. Aşağıda açık uçlu soruları cevaplayınız.

9. Görsel 5.235-5.238 arasındaki baskı çalışmalarını verilen kriterlerine (açık, koyu, teknik, kompozisyon vb.) göre değerlendirerek düşüncelerinizi bırakılan boşluklara yazınız.

Görsel 5.235:

“İsimsiz”, 2017, Emel Uzuner, 29,50x19,50 cm, gravür baskı, İstanbul

Görsel 5.236:

“İsimsiz”, 2017, Mahmut Durmuş, 35x50 cm, monotipi baskı, İzmir

Görsel 5.237:

“Hangisi Gerçek”, 2015, Mustafa Albayrak,
50x70 cm, linol baskı, İstanbul

Görsel 5.238:

“İsimsiz”, 1979, Muharrem Bakır,
18x15 cm, ağaç baskı, İstanbul

.....
.....
.....

D. Aşağıdaki soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

10. Aşağıdakilerden hangisi ilk özgün baskı çalışmalarına öncülük eden sanatçılarımızdan değildir?

- A) Malik Aksele B) Mehmet Hulusi C) Hoca Ali Rıza
D) Turgut Zaim E) Sabri Fettah Berkel

11. İlk taş baskı sergisi açan sanatçımız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nevzat Akoral B) Mürşide İçmeli C) Muammer Bakır
D) Nevide Gökaydın E) Ziyade Ünal

12. Aşağıdakilerden hangisi çukur baskı tekniği olarak adlandırılır?

- A) Linolyum B) Şablon C) Gravür D) Monotipi E) Ağaç

13. Sanatsal ve endüstriyel tasarım arasındaki ilişkiye dair aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu yatar.
B) Tasarlama, elde edilecek ürünün ve yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyet içinde yer almasıdır.
C) Endüstriyel baskı, çeşitli teknolojik ürünleri üç boyutlu olarak tasarlanması ve geliştirilip ürün olarak çoğaltılmasıdır.
D) Sanatsal tasarım, yaratıcı süreç doğrultusunda zihinde biçimlenerek eskiz ve planların yapılarak orijinal eser üretilmesidir.
E) Sanatsal eserleri, endüstriyel baskı ile çoğaltarak orijinal eserleri ortaya çıkartabiliriz.

Değerlendirme: Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları geri dönerek tekrarlayınız.

BASKI TEKNİKLERİ ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen ölçütlere göre “Baskı Teknikleri” ünitesindeki çalışmalarınızı değerlendirerek sizi en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

BECERİLER	DERECELER		
	Evet	Hayır	Kısmen
1 Baskı tekniklerinin tarihî gelişimini tanıdım.			
2 Dünyada baskı sanatının tarihî gelişimini öğrendim.			
3 Dünyada baskı sanatçılarını tanıdım.			
4 Türkiye’deki baskı sanatının tarihî gelişimini öğrendim.			
5 Türkiye’deki baskı sanatçılarını tanıdım.			
6 Dünyada ve Türkiye’deki baskı sanatının tarihî gelişimini karşılaştırdım.			
7 Baskının tasarımdaki işlevini kavradım.			
8 Sanatsal ve endüstriyel baskı tekniklerini öğrendim.			
9 Sanatsal ve endüstriyel baskı teknikleri arasındaki ayrımı fark ettim.			
10 Endüstriyel baskı tekniklerini, çeşitlerini ve örneklerini öğrendim.			
11 Sanatsal amaçlı baskı tekniklerini, çeşitlerini ve örneklerini öğrendim.			
12 Yüksek baskı türlerini tanıdım.			
13 Ağaç baskının özelliğini kavradım.			
14 Ağaç baskı tasarımları yaptım.			
15 Ağaç baskı tekniği yapılırken kullanılan malzeme ve boya çeşitlerini kavradım.			
16 Ağaç baskı tekniklerini kullanarak ağaç baskı yaptım.			
17 Linol baskının özelliğini kavradım.			
18 Linol baskı tasarımları yaptım.			
19 Linol baskı tekniği yapılırken kullanılan malzeme ve boya çeşitlerini kavradım.			
20 Linol baskıya uygun teknik ve araçları kullanarak linol baskı yaptım.			
21 Monotipi baskının özelliğini kavradım.			
22 Monotipi baskı tasarımları yaptım.			
23 Monotipi baskı tekniği yapılırken kullanılan malzeme ve boya çeşitlerini kavradım.			
24 Monotipi baskı tekniklerini kullanarak monotipi baskı yaptım.			

Değerlendirme: Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için işaretlediğiniz “kısmen ve hayır” seçeneklerindeki becerileri tekrar çalışınız.

A

- afiş** : Bir şeyi tanıtmak, herkese duyurabilmek için hazırlanmış, kalabalıkların görebileceği yerlere asılmış, genellikle resimli duvar duyurusu.
- amblem** : Amblem, çizgi ve resimle yapılan işaretlerdir ya da daha geniş tanımla ürün ya da hizmet üreten kuruluşlara kimlik kazandıran, sözcük özelliği göstermeyen; soyut ya da nesnel görüntülerle ya da harflerle oluşturulan simgelerdir.
- akım** : Sanatta, siyasette, düşünce hayatında ortaya çıkan yeni bir görüş, yöntem, hareket, cereyan, tarz.
- aks çizgisi**:Grafik tasarım çizimlerinde çizimi yapılan görselin, farklı kağıtlara renk ayrımı yapıldıktan sonra aynı kağıtların tekrar birleştirilip üst üste konduğunda görselin doğru oluşması için renk ayrımı yapılan her kağıdın en az dört köşesine çizilen artı (+) işareti.
- ambalaj** : Taşınacak eşyayı sarmaya yarayan plastik madde, mukavva, tahta, kâğıt gibi gereç.
- amblem** : Amblem, çizgi ve resimle yapılan işaretlerdir ya da daha geniş tanımla "Ürün ya da hizmet üreten kuruluşlara kimlik kazandıran, sözcük özelliği göstermeyen; soyut ya da nesnel görüntülerle ya da harflerle oluşturulan simgelerdir."
- animasyon**: Tek tek resimleri ya da hareketsiz nesneleri, filmin gösterilmesi sırasında hareket ediyormuş duygusunu verecek biçimde düzenleme ve filme aktarma işi. Canlandırma.
- asimetrik** : Bir simetri eksenini doğrultusunda biçimlendirilmeyi niteler.
- asit** : Turnusolün mavi rengini kırmızıya çevirmek özelliğinde olan ve birleşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan bileşik.

B

- bar** : Kalın (şerit) çizgi.
- Bauhaus** : 1919-1933 yılları arasında eğitim vermiş olan ünlü Alman sanat okulu.
- bıçak** : Çeşitli kesme işlerinde kullanılan,

türlü biçimlerde, keskin ağızlı araç.

biçem : Üslup.

bilgi çağı : Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişimin insanlık tarihinde toplumsal, ekonomik, ve bilimsel değişimin yönünü yeniden belirlediği ve giderek ağ toplumunun ortaya çıktığı döneme verilen addır.

billboard : Demir ve alüminyumdan imal edilen, araç ve yaya trafiğinin yoğun olduğu yollar ya da kavşaklara konumlandırılan ve yaygın olarak kullanılan açık hava reklam araçlarıdır.

bilgisayar: Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin.

blok : Birden çok bölümü bir araya getirilmiş olan, bir bütün oluşturan.

broşür : Genellikle bir şeyi tanıtmayı amaçlayan, sayfa sayısı az, küçük kitap, risale.

buluş : 1. Bulma işi 2. İlk defa yeni bir şey yaratma, icat. 3. Bilinen bilgilerden yararlanarak daha önce bilinmeyen yeni bir bulguya ulaşma veya yöntem geliştirme, icat.

C-Ç

cilt : Kartondan ya da mukavva üzerine deri, bez, kâğıt kaplanmış kitap kapağı.

çizgi : 1. Uzunluğuna oranla kalınlığı çok az olan şerit anlamı taşır. 2. İki nokta arasındaki doğru.

D

Dadaizm : Tüm sanat eğilimlerine karşı çıkış olarak belirir. Bir anlamda dadaizm yeni bir akım yaratmaktan çok tüm sanat anlayışlarını yıkmayı amaçlamıştır.

deformasyon: Biçimi bozulma, biçimsizleşme.

denge : Bir sanat yapıtını oluşturan öğelerin, bütün içinde kompozisyon düzenini bozmayacak şekilde dağılışı.

desen : 1. Resimde kompozisyonun çizim malzemeleriyle yapılmış hâli. 2. Çizgi resim tasarımı.

de stijl : Yalnızca temel geometrik biçimleri ve ana renkleri kullanarak bir biçimlendirme anlayışı gösteren akımdır.

determinizm : Determinizm, belirlenircilik, gerekircilik veya belirlenimlilik evreninin işleyişinin, evrende gerçekleşen olayların çeşitli bilimsel yasalarla, örneğin fizik yasaları ile, belirlenmiş olduğunu ve bu belirlenmiş olayların gerçekleşmelerinin zorunlu olduğunu öne süren öğretiler.

dijital sanat: Dijital veya sayısal sanat, genel anlamda üretilişinde bilgisayarın rol aldığı, fiziksel olmayan nesnelerin üretilmesiyle gerçekleşen sanat biçimine denir.

dinamik : 1. Hareketli, her an değişebilen, duruk karşıtı. 2. Devinimsel.

diyagonal: Köşegen.

dizayn : Tasarım.

doku : Görme ve dokunma duyularıyla kavranabilen yüzeysel etki.

E

empresyonizm: İzlenimcilik veya empresyonizm, 19. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan ve bütün sanat dallarını, özellikle resmi etkileyen akım. Doğadaki unsurların kişinin içinde oluşturduğu izlenimleri, duygusal izleri yansıtmayı hedefler.

endüstri ürünleri: Devamlı veya belli zamanlarda, makine ve benzeri araçlar kullanarak bir madde veya gücün niteliğini veya biçimini değiştirerek toplu üretim şeklinde elde edilen ürünlere denir.

endüstriyel baskı: Endüstriyel baskı, herhangi bir üretim süreci içinde baskı teknolojilerinin kullanılması anlamına geliyor. Mürekkep ya da diğer bir maddenin başka bir ürün üzerine fonksiyon ya da dekor amaçlı olarak basılması prosedürünü tanımlıyor.

eskiz : Bir proje ya da sanat yapıtını ortaya koymadan önce yapılan ön hazırlık.

espas : Düzenlemedeki boşluk-doluluk ilişkisidir.

estetik : Klasik anlamıyla estetik güzelin ne olduğu sorusunu yanıtlamakla ilgilenen felsefe dalı olarak tanımlanır.

Sanatta güzellik, duygulara hoş gelen anlamında kullanılır.

etiket : Bir malın türünü, miktarını, özelliklerle de fiyatını ve benzer niteliklerini ya da bir defter, kitap ve benzeri bir şeyin kimin malı olduğunu göstermek, belirtmek, belli etmek için üzerlerine konulan ya da yapıştırılan küçük kâğıt.

etüt : Ön çalışma.

etüt etmek: İncelemek, araştırmak.

ekslibris : Kitap etiketi. Genellikle kitabın cilt ön kapağı içine yapıştırılan ve kitap sahibinin adını, kimi zaman da bu ada ek olarak kitabın kitaplıktaki yer numarasını taşıyan etiket.

F

feminizm : XVIII. yüzyılda Fransa'da filozoflar ve kadın yazarlarca ortaya atılan ve savunulan, daha sonraki yüzyıllarda her toplumda yandaş bulan, kadının siyasal ve toplumsal haklar bakımından erkekle eşit olması gerektiğini öne süren ve bunu gerçekleştirmeye çalışan akım.

finalizm : Her şeyin bir erekle belirlendiğini, ereksel bir nedeni bulunduğunu, bir ereğe yöneldiğini ve bir ereğe göre olupbittiğini öne süren öğretisi.

fire : Ambalajlanmadan taşınan ya da depolanan her türlü ticaret malında kuruma, dökülme, bozulma gibi nedenlerle ağırlık yitimi ya da eksilme.

fon : Kompozisyonun arka planı.

font : Yazı karakteri.

form : Biçim.

forma : Tek bir tabaka kâğıda basılı on altı sayfalık kırılmış kitap, dergi parçası ya da bir kitabın, bir derginin on altışar sayfalık her bir bölümü.

fovizm : 1898-1908 yılları arasında Henri Matisse tarafından Fransa'da geliştirilen bir sanat akımıdır.

fütürizm : Çağdaş endüstriyel gelişmeleri ve özellikle de hızı hedef alan bir görüşten temellenmektedir. Hareketli formlar ve canlı parlak renkler kullanılmıştır.

G

görsel kimlik: Kurumsal kimlik, kurumun kim

olduğunu, ne olduğunu, çevrenin ve dünyanın onu nasıl gördüğünü belirlemektedir. Kurumsal kimlik, kurum felsefesi, kurumsal davranış, kurumsal iletişim ve kurumsal tasarı gibi öğeleri içerir. Başarılı bir imajın arkasında başarılı bir kurum kimliği vardır.

gösterge : Bir şeyi göstermeye, belirtmeye yarayan, bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan kendi dışında bir şey gösteren her türlü şey.

grafik : Biçim, desen, çizgilerle gösterme.

grafik sanatlar: Yapılan resimleri türlü baskı teknikleri ile çoğaltma sanatı.

grafik tasarım: Bir mesajı iletmek, bir görseli geliştirmek veya bir düşünceyi görselleştirmek için metnin ve görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir düzlemde, iki boyutlu veya üç boyutlu olarak organize edilmesini içeren yaratıcı bir süreçtir.

gravür : 1. Ağaç, taş veya metal bir levhanın oyularak işlenmesi ve bunun bir yüzeye basılması tekniği. 2. Bu teknikle yapılmış resimleştirilmiş ve çoğaltılmış sanatsal ürün.

grid : Tasarımda belli aralıklarla yatay ve dikey olarak tekrarlanan, görsel nesnelerin yerleştirilmesi işinde kolaylık sağlayan çizgi, çizgilerle oluşturulmuş mazgal.

H

harf : Bir dilin başlıca seslerini yazıda göstermeye yarayan işaret.

heykel : Hacim sanatı. Estetik yaşantı oluşturma amaçlanan üç boyutlu nesne, yapıt. Yontu.

hiyerarşi : Makam sırası, basamak, derece düzeni, aşama sırası.

hiyeroglif: Resim yazı. Mısırlıların kullandıkları bir resim yazı çeşidi.

İ

icat : Buluş.

ideal : Düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikler.

ikon : Bilgisayardakullanılacakherhangibir programı simgeleyen küçük resim.

ilan : 1. Açıkça bildirme, açıkça duyurma.

2. Duyuru.

iletişim : Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim.

illüstrasyon: Resimlerle bezeme. 2. Bir gazetenin, derginin, kitabın içinde yer alan bir metinle ilgili, onu açıklayan, somutlaştıran, süsleyen resim, desen.

imge : Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. Genel görünüş, izlenim.

inorganik: Organik olmayan.

internet : Genel ağ

iskoç : Biri kalın diğeri ince iki çizginin birleşmesinden oluşan çizgi çeşidi.

K

kadnat : Bir puntonun on iki katı.

kalıp : Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.

kara kalem: 1. Bir çeşit kömür kalem. 2. Açık koyu çalışma olanağı veren bu kalemle yapılmış olan resim.

kapitalizm : Anamalcılık. Üretim araçlarının özel ellerde bulunmasına, anamala ve kâr amacına yönelik üretime dayanan toplumsal düzen.

kırım : Kendini savunacak olanağı ve gücü bulunmayan insanların ya da tutsakların topluca öldürülmesi eylemi.

kitap kapağı: Kapak tasarımı, kitabınızın görselidir. Ana tanıtım elemanıdır. Bir kitabın satışını olumlu yönde etkileyen en önemli etkenlerdendir.

kolektivizm: Kolektivizm, insanların doğası gereği birbirine bağımlı olduğuna vurgu yapan herhangi felsefi, politik, dini, ekonomik ya da sosyal görüşdür. Bireyciliğin tam tersini temsil eder.

kompozisyon: Yapıtı oluşturan öğelerin belirli düzen bağlantıları içinde bir araya getirilmesidir.

konstrüksiyon: Yapıtı oluşturan öğeler bütünü.

konstrüktivizm: Konstrüktivizm, 1914'te Rusya'da ortaya çıkmış bir sanat akımı. Resim, heykel ve mimari alanlarında egemen olmuş, Sosyalist Gerçekçilik resmi tutum olarak be-

nimsenince ortadan kalkmış, yandaşlarının bir bölümü batıya göçmüştür.

kontrast : Karşıtlık.

kurumsal kimlik: Görsel Kimlik. Pazarlamada (marketing), bir kurumun görünen yüzüne verilen isimdir. Kurumun kendini ifade etme şeklidir. Bu ifade belli sınırları çizilmiş ve genellikle değişmez bir ifadedir (bkz.görsel kimlik).

kübizm : plastik sanatlarda XX. yüzyılın başlarında Fransa'da ortaya çıkan, doğa biçimlerinin olduğu gibi yansıtılması gerekmediğini, onun plastik bir olgu olarak görülmesi gerektiğini öne süren, nesneleri geometrik biçimlerle yansıtan, yaratıcıları arasında Braque, Picasso gibi sanatçıların bulunduğu bir sanat akımı.

L

leke : Yüzeyin biçim formunda tek renkle boyanarak örtülmüş parçası.

linolyum : Yer döşemesi olarak kullanılan, üzeri keten yağı ve mantar tozuyla kaplanmış jüt bezi, muşamba.

litografi : Taş baskı. Kireç taşı bloklarının baskı levhası olarak kullanılmasıyla yapılan baskı türüdür.

logo : Bir kurum veya kuruluşun kendine seçtiği, bazı ticaret eşyası üzerine konulan, o eşyayı üreten veya satanı tanıtan resim, harf vb. özel işaret, imlek.

logogram : 1. İki harfin birleşerek oluşturduğu tipografik karakterlere verilen isim. 2. Kelime ifade eden işaret.

logotype : Logo, logotype ve amblem. Logo bir ürünün, firmanın ya da hizmetin isminin, harf ve resimsel öğeler kullanılarak sembolleştirilmesidir. Amblemden farklı olarak ayırt edici özellikler yanında firmanın ismini de yansıtır. Logo yaratmak için kullanılan fontlar yeni tasarlandığı gibi mevcut fontlar da olabilir.

M

marj : Sayfanın çevresinde kalan beyaz alan.

marka : Bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya

yarayan özel ad veya işaret.

mimarlık : 1. Mimar olma durumu, mimarın işi ve mesleği. 2. Belirli ölçü ve kurallara göre yapılar yapma sanatı, mimari.

minimalizm: Minimalizm, modern sanat ve müzikte, kökeni 1960'lara giden, sadelik ve nesnelliği ön plana çıkaran bir akımdır. ABC sanatı, minimal sanat gibi tabirlerle de anılır.

modernizm: 1. Çağdaşlık. 2. Çağdaşlaşma akımı.

monotipi baskı: Bir metal levhanın üzerine, baskı mürekkebi ya da yağlı boya ile yapılan resim üzerinden alınan tek kopya.

motif : Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri.

N

naturalizm : 19.yüzyılın sonlarında Fransa'da ortaya çıkmış bir sanat akımıdır. Natüralizmin kurucusu olarak Emile Zola kabul edilir. Natüralizm, hayatı bilimsel bir nesnellikle ele alan, gerçeği anlatmayı aşırılığa varıran bir sanat akımıdır. Natüralizme, realizmin daha ileri düzeye ulaşmış biçimi de denebilir.

negatif : Eksi, pozitif karşıtı.

nokta : Çok küçük boyutlarda işaret, benek. Resimde "nokta" kavramı, merkezî dengeye sahip bir yüzeyel etki ögesi olarak tanımlanır.

O

objektivizm: Herkes için, her zaman ve her yerde geçerli olan, öznel olmayan, kişinin, öznenin değil nesnenin gerçekliğine dayanan bilgileri arayan us yolu.

op art : Op art, optik resim olarak da bilinen 1960'ların bir resim akımıdır. Renk, çizgi gibi öğeler göz yanılsamaları yaratmak için kullanılır. Eserler genelde soyut olup, pek çok durumda siyah beyazdır.

optik : Görme ile ilgili olan.

optimizim: İnsanlığın doğal olarak ilerleyeceğine, bütün koşulların ve durumların iyiye doğru gideceğine inanan

öğretilerin genel adı.

oran-orantı: Kompozisyon elamanlarının birbirlerine olan ve kendi içindeki bölümlerinin de birbirlerine olan bütünlük ve küçüklükleri.

orijinal : Bir sanatsal ürünün dorudan doğruya sanatçının elinden çıkmış hali. Özgün.

outline : Dış çizgi.

Ö

özgün : Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal, ibdai. Bir buluş sonucu olan, nitelikleri bakımından benzerlerinden ayrı ve üstün olan.

P

parşömen kâğıdı: Parşömene benzetilerek yapılan, mat, dayanıklı ve hafifçe saydam kâğıt.

paspartu : Resim ya da fotoğraflar çerçevelenirken çerçevenin içine bunlarla birlikte yerleştirilen ve fon işlevi gören kâğıt, karton veya kumaş. Paspartunun görevi küçük boyutlu resimleri daha rahat algılanabilir kılan bir zemindir.

piksel : Dijital göstergelerde görüntünün elde edilmesini sağlayan ve kontrol edilebilen en küçük birimdir. Pikselin Türkçesi "gözek" olarak adlandırılmaktadır. Benek ise İngilizcede spot ile anlamına gelerek ana bir renk içerisindeki farklı renkteki küçük taneciklere verilen addır.

piktogram: Hiyeroglif ve benzeri yazı sistemlerinde bir kavramın karşılığı olarak kullanılan resimsel öge.

plaka : Metal yaprak.

pop art : Pop art, 1950'lerde, özellikle ABD ve İngiltere'de soyut dışı vurumculuğa tepki gösteren genç sanatçıların 1960'larda bir akım haline getirdikleri sanat türüdür. İngiltere ve ABD'de değişik koşullarda ve birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkmıştır.

post modern: Biçimleri işlevlerin doğal bir sonucu gibi göstermemektir. Modernizm Akımına karşı oluşmuştur.

postempresyonizm : Art izlenimcilik, Fransa'da, izlenimciliğin kurallarına

tepki olarak 19. yüzyılın sonlarına doğru doğan akım. Ard İzlenimcilik'in temsilcileri olan sanatçılar, sanat yaşamlarına izlenimcilikle başlamışlardır.

postmodernizm: Modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin adı.

pozitif : Negatif karşıtı, olumlu.

pres : 1. İşletme, onarma, düzletme vb. işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan alet, mengene, cendere. 2. Baskı.

puantiye : Noktalama.

puantilizm : Noktacılık veya puantilizm, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında Fransız yeni izlenimci resimler tarafından yaygın olarak kullanılmış bir resim tekniğidir.

punto : Tipografide kullanılan ölçü birimi.

R

realizm : Gerçekçilik. Duygu, düşünce ya da somut nesneler dünyasında var olup varlığı bilinen herşeye verilen genel ad. Sanatsal gerçeklik, sayısız gerçeklik türleri içinde ayrı bir kategoridir.

reklam : 1. Bir şeyi geniş yığınlara tanıtmak, beğendirmek ve böylece o şeyin daha çok istenmesini, alınmasını, satılmasını sağlamak için söz, yazı ve benzeri araçlarla yapılan her türlü tanıtmaya çabası. 2. Bu amaçla kullanılan yazı, resim, film vb.

renk : Işığın cisme çarptıktan sonra yansıyarak görme duyumuz aracılığıyla beynimizde oluşturduğu etki.

ritim : Sanat yapıtında yer alan öğelerin kendi aralarında oluşturdukları aralıksız zaman ve mekân aralıklarının belirlediği düzen.

Rönesans : Rönesans, terim anlamı ile "yeni-den doğuş" anlamına gelmektedir. 15'inci ve 16'ncı yüzyıllarında Avrupa'da sanat, bilim, düşünce ve güzel sanat alanında meydana gelen yeniliklerin genel olarak Rönesans adı verilmektedir.

S

sadeleştirme: Yalın bir duruma getirmek, ya-
lınlaştırmak.

sanatsal baskı: Sanatsal baskı, sanatçı tara-
findan yazılar ve resimlerin çeşitli
malzemeler ve farklı teknikler kul-
lanılarak çoğaltılmasıdır. Özgündür
üretilen her parça bir kopya değil
orijinaldir ve her parçanın sanatsal
bir değeri vardır.

sanat ürünü: Emek sonucu ortaya konan ya-
pıt, ürün.

sans-serif: Düz harfler.

sergi : Halkın gezip görmesi, tanınması için
uygun biçimde yerleştirilmiş ürün-
lerin, sanat eserlerinin tümü.

serif : Harflerdeki tırnak.

serigrafi baskı: Serigraf baskı, elek baskıdır.
Yani bir çerçeveye gerilmiş ipek
üzerine emisyon dökülür ve ışığa
hassas duruma getirilir. Film bu şe-
kilde pozlandırılır. Işık gören yerler
boyayı alta sızdırarak baskı ger-
çekleşir.

sırt : Dikilmiş veya ciltlenmiş kitaplarda
dikişin bulunduğu bölüm.

simge : Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi
belirten somut nesne veya işaret,
remiz, rumuz, timsal, sembol.

soyutlama : Bir nesnenin özelliklerinden veya
özellikleri arasındaki ilişkilerden
herhangi birini tek başına ele alan
zihinsel işlem, gerçeklikte ayrıla-
maz olanı düşüncede ayırma, tec-
rit, abstraksiyon.

stilizasyon : Biçimleme.

stilize : Üslup kazandırılmış, biçimlendiril-
miş.

süprematizm: Soyut geometriciliği benimse-
yen resim anlayışı.

sürelî yayın: Gazete, dergi gibi belli zamanlar-
da çıkan basılı kâğıt.

sürrealizm : Gerçeküstücülük. Olaylar gerçek
dünyadaki ilişkilerine göre ele alın-
maz. Asla var olmayacak düşsel bir
ortam yaratacak bir kompozisyon
içinde sunulur.

sütun : Gazete, dergi, kitap vb. yazılı şey-
lerde, sayfanın yukarıdan aşağıya
doğru ayrılmış olduğu dar bölüm-
lerden her biri, kolon. Alt alta sıra-

lanmış şeyler dizisi.

Ş

şablon : Yazı ya da belirli bir biçimi oluşturu-
mak için hazırlanmış kalıp.

T

tarayıcı : Kâğıt üzerindeki resim, yazı vb.
simgeleri tanıyıp bilgisayar ortamı-
na aktaran araç.

tasarım : Bir tasarlama eylemi sonucunda
elde edilen ve asıl yapıtın yapımı
sırasında belirleyici olan proje, çı-
zım vb. ürünlerin tümü.

tasarımcı : Tasarım yapan kimse, tasar çizim-
ci.

taslak : Asıl yapıta hazırlık olarak yapılan
genelde küçük boyutlu olan ön ça-
lışma ürünü.

teknoloji: 1. Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yön-
temlerini, kullanılan araç, gereç ve
aletleri, bunların kullanım biçim-
lerini kapsayan uygulama bilgisi,
uygulayım bilimi. 2. İnsanın maddi
çevresini denetlemek ve değış-
tirmek amacıyla geliştirdiği araç
gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin
tümü.

terminoloji : Terimler dizgesi

tipografi : 1. Basım sanatı. 2. Basımda kulla-
nılan her tür harf ve işaretin tasar-
lanma işi.

tram : Matbacılıkta %1-%99 değerleri ara-
sında kalan, renklerin koyuluğunu
ve açıklığını oluşturan değer. %100
en koyu (örnek siyah) %0 en açık
(örnek şeffaf) olarak gösterilebilir.

U

uzam : Bir nesnenin uzayda kapladığı yer,
alan.

Ü

üç boyut : Uzay (3D); en, boy ve derinlik algı-
larının hepsinin birden var olduğu
ortam. Cisimler; uzunluk, genişlik
ve derinliği ile gösterebiliyorsa bu
durumda üç boyuttan bahsedilebi-
lir.

ürün : Bir oluşum işlem ya da yapım
sonucu elde edilen nesne.

üslup : 1. Anlatma, oluş, deyiş veya yapış

biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem, stil.

V

vektörel : Doğrultusu, yönü, uzunluğu belirli olan ve bir ok işaretiyle gösterilen doğru çizgi.

Y

yönlendirme: Yönlendirmek işi, oryantasyon.

- ABROSE Gavin, Harris, Paul, **Yaratıcı Tasarımın Temelleri**, Literatür Yayıncılık, 2013.
- ABROSE Gavin, Harris, Paul, **Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü**, Literatür Yayınları, 2014.
- AKALAN Güler, **Üç Kuşak Gazi Eğitimli Sanatçılar**, Dumat Ofset, Ankara, 2006.
- AMBROSE Gavin, Harris Paul, **Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2010.
- ARIKAN Abdulgani, **Grafik Tasarımda Görsel Algı**, Eğitim Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2008.
- ATAR Atilla, **Başlangıçtan Günümüze Taş Baskı**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1995.
- ASLIER Mustafa, **Grafik Sanatlar Tarihi, Yazı Tarihi**, Bölüm 1, DTGSYO Grafik Sanatlar Bölümü Yayınları, İstanbul, 1984.
- ARSEVEN Celal Esad, **Sanat Ansiklopedisi**, Cilt 1,2,3,4, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
- AKSEL Malik, **Anadolu Halk Resimleri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1960.
- AYDIN Emin Doğan, **Temel Tasarıma Çağdaş Yaklaşımlar**, Mor Ajans, İstanbul, 2004.
- BAŞER Münevver, **Görsel İletişimde Piktogram ve Sembollerin İnsan Üzerindeki Etkileri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir:Anadolu Üniversitesi, 1994.
- BARTHES Roland, **Göstergebilimsel Serüven**, Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat, İstanbul, 1993.
- BECER Emre, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Dost Kitabevi, 2015.
- BECER Emre, **Modern Sanat ve Yeni Tipografi**, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007.
- BECER Emre, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Dost Yayınevi, Ankara, 1997.
- BEKTAŞ Dilek, **Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1992.
- BEKTAŞ Dilek, **Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1992.
- BEKTAŞ Dilek, **Görsel Kimlikte Geleceği Günümüze Taşımak**, Tipograf, İstanbul, 2003.
- BEKTAŞ Hasip, "Ambalaj Tasarımının Önemi, Standart, Ekonomik ve Teknik Dergi", *Ambalaj*, S.376, s.24, 1993.
- BRUNNER Felix, **Gravürün El Kitabı**, Yeni Basım Matbaacılık, İstanbul, 2001.
- CARTER Rob, DAY Ben, MEGGS Philip, **Typographic Design: Form and Communication**, Van Nostrand Reinhold Company Inc, 1985.
- CARTER David E., **The Big Book of Logos 4**, Harper Design International, 2004.
- CEZAR Mustafa, **Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1971.
- CHAPPEL Warren, **A Short History of The Printed Word**, Knopf, New York, USA, 1970. nbul, 1971.
- CARLO, A.Quintavalle, "Afiş Sanatının Gelişimi", Çev. Yılmaz Aysan, *Mimarlık Dergisi*, S.155, s.7-12, 1978.
- ÇADIRCI Orçun, "Çağdaş Sanat Sürecinde Resimsel Bir Dil Olarak Neo-Geo", **Sanat ve Tasarım Dergisi**, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Hazi- ran, 2010.
- ÇAKICI Latif, "Ambalaj Sorunları ve Ambalajlama Alanındaki Gelişmeler", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973.
- ÇİZGEN Gültekin, **Sanat Köprüsü Sırat Köprüsü**, Arkeoloji Sanat Yayınları, İstanbul, 2007.
- DEMİR Çiğdem, "Günümüz Sergileme Tasarımı, Türleri ve Londra'dan Sergileme Tasarımı Örnekleri", **Sanat ve Tasarım Dergisi**, S. 2, Gazi Üniversitesi, s. 51-67, 2008.
- DİYARBEKİRLİ Nejat, **Orta Asya'dan Anadoluya Türk Sanatı ve Kültürü**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2006.
- DOLUNAY Necati, **İstanbul Arkeoloji Müzeleri**, Ak Yayınları Sanat Kitapları, İstanbul, 1973.
- DURMAZ Ömer, **İstanbul'un 100 Grafik Tasarımcısı ve İllüstratörü**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul, 2010.
- DURMAZ, Ömer, **Grafik Tasarım**, Sabri Varol Görsel İletişim ve Tasarım, Aylık Süreli Yayın, S.6, İstanbul, Mart 2007.
- DURMAZ Ömer, **Grafik Tasarım**, Sabri Varol Görsel İletişim ve Tasarım, Aylık Süreli Yayın, S.8, İstanbul, Mayıs 2007.
- DURMAZ Ömer, **Grafik Tasarım**, Sabri Varol Görsel İletişim ve Tasarım, Aylık Süreli Yayın, S.12, İstanbul, Eylül 2007.
- ERKMEN Bülent, **Son İşler**, Ofset Yapımevi ve Mat. San. ve Tic. A.Ş., İstanbul, 2004.
- ERKMEN Bülent, AKERSON, F., **Göstergebilime Giriş**, Multilingual Yayınevi, İstanbul, 2005.
- FIELD Charlotte, **Contemporary Graphic Design**, Taschen GmbH., Köln, 2007.
- FİDANA., vd..., **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, Cilt 1,2,3,4, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- GERÇEK Selahattin, **Serigrafi Tekniği**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993.
- GIBSON David, **The Wayfinding Handbook: Information Design for Public Places**, Princeton Architectural.
- GOMBRICH Ernst Hans, **Sanatın Öyküsü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.
- GÖNENÇ Özgür, "İletişimin Tarihsel Süreci", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2007.
- GÜLER Tuğcan, **Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama**, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2008.

- GÜLER Tuğcan, "Yazılı Tarihın Başlangıcından Günümüz Dünyasına Piktogramların İşlevi Üzerine Bir Değerlendirme» İdil, 5 (25), s.1521-1538, 2016.
- İÇMELİ Mürşide, "Çağdaş Açısından Türk Grafik Sanatları", **1. Uluslararası Sempozyum, Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını**, 1985, s.61-67.
- İPŞİROĞLU Nazan, **Sanatta Devrim**, Remzi Yayınevi, İstanbul, 1993.
- İSTEK Ragıp, **Görsel İletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni**, Pusula Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- İŞLER Ahmet Şinasi, "Mimar Sinan Üniversitesi Özgün Baskı Resim Atölyesi", **Sanat Çevresi**, 1985, s.12.
- KABALCI Ahmet, Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayii, Cem Ofset, İstanbul, 1998.
- KARAMUSTAFA, Sadık, **21. yüzyıl Türkiye'sinde Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi**, Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 2003.
- KAYA Bahar Ülker, "Kurum Kimliği, Kurumsal Tasarım ve Kuram Dergisi", Kurumsal Kimlik, Mayıs, Cilt 3, S. 4, S.11, 2006.
- KAYALAR Burcu, **Türk Grafik Tasarımcıları IV.**, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 1. Basım 2003.
- KÜÇÜK Orhan, "Tüketici Satın alma Davranışında Ambalajın Rolü", Pazarlama Dünya Dergisi, S.2, s.25, 2002.
- TEKİN Şinasi, **Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1993.
- KETENCİ Hasan Fehmi, BİLGİLİ, Can, **Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı**, Beta Basım Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- KÜÇÜKCAN Berrin, "Dünden Bugüne Matbaanın Serüveni", **Türk Kütüphaneler Derneği Dergisi**, 2006
- LAURER, Valerie Vago, **Area-100 Graphic Designer**, Phaidon Pres Limited, London, 2003.
- LORENC John, vd. What is Exhibition Design?, A Roto Vision Book SA., Switzerland, 2007.
- MADEN Sait, "Türk Grafik Tasarımı Kendine Yeni Bir Geçmiş Arıyor", **Hürriyet Gösteri**, S.34, s.74-77, Eylül 1983.
- MERTER Ender, **Cumhuriyet'i Afişleyen Adam İhap Hulusi Görey 110 Yaşında**, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- MIJSENAAR Paul, "Signage to the Rescue", **Information Design Workbook**, Haz. Kim Baer, Rockport Publishers, Massachusetts, 2008.
- NOYAN E. Nazlı, "60 ve 70'lerin Yeşilçam Afişleri", **Grafik Tasarım İletişim Kültürü Dergisi**, S.11, s. 34-44, Ağustos, 2007.
- NOYAN E. Nazlı, "Sinema Afişleriyle Anlatılan Tarih "5555 Afişle Türk Sineması" Türkler İnanoğlu" **Grafik Tasarım İletişim Kültürü Dergisi**, S.11, s.46-49, Ağustos 2007.
- ODABAŞI Hatice Aslan, **Grafikte Temel Tasarım**, Yorum Sanat, İstanbul, 2006.
- OKAY Ayla, Kurum Kimliği, MediaCat Kitapları, İstanbul, 2008.
- ÖZGÜÇ Agah, **Afişlerle Türk Sineması**, Mimeray Grafik Ürünler Basım Tesisleri, İstanbul, 2002.
- ÖZKARAMAN Meltem, "Ürün Kimliğinin Belirleyiciliğinde Ambalaj ve Kimlik İlişkilerinin Temel İlkeleri", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1999.
- ÖZSEZGİN Kaya, "Türk Grafik Sanatının Gelişim Evreleri", Milliyet Sanat Dergisi, s.4-6, İstanbul, 1982.
- ÖZSEZGİN Kaya, ASLIER Mustafa, **Başlangıçtan Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, Tilgat Yayınları, İstanbul, 1989.
- ÖZTUNA Yakup, "Osmanlı'da Baskı Sanatı", **Tarih ve Medeniyet Dergisi**, s. 1-5, 1995.
- ÖZTUNA H. Yakup, **Görsel İletişimde Temel Tasarım**, Tıbyan Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2007.
- SARIKAVAK, Namık K, Sayısal Tipografi 2; Batı'da ve Ülkemizde Sayısal Harf/Font Tasarımcıları, Başkent Üniversitesi GSTMF Yayınları, Ankara, 2005.
- SEVİM Mustafa, **Gravürlerle Türkiye**, İstanbul, 1996.
- PEKMEZCİ Hasan, **Tüm Yönleriyle Serigrafi İpek Baskı**, İlke Yayınları, Ankara, 1992.
- RUARI, **The Thames and Hudson Manual of Typography**, Thames and Hudson Ltd, London, 1980.
- SAKA Mehmet, "Kültürlerin Grafik Tasarım Yönünden Ürün Kimliğine Etkisi ve Çağdaş Çözümler", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997.
- SARIKAHYA Ercan, "Grafik Tasarımı Eğitiminde Hareketli Grafik Tasarımı Dönemi", **Sanat ve Tasarım Dergisi**, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Aralık 2014.
- SARIKAVAK, Namık Kemal, **Tipografinin Temelleri**, Doruk Yayıncılık, Ankara, 1997.
- SARIKAVAK, Namık Kemal, **Görsel İletişim ve Grafik Tasarımda Çağdaş Tipografinin Temelleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.
- SÖZEN Metin, TANYELİ Uğur, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 2015.
- T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Güzel Sanatlar Lisesi 11. Sınıf Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programı, MEB, Ankara, 2016.
- TANSUĞ Sezer, **Çağdaş Türk Sanatı**, (2. Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981.
- TEKCAN Süleyman Saim, "Ağaç Baskı Teknolojisi ve Sanatsal Baskılar", **Türkiye'de ve Almanya'da Ağaç baskı Sanatı**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1996, s.83-85.
- TEKER Ulfer, Grafik Tasarım ve Reklam, 2. Baskı, Dokuz Eylül Yayıncılık, İzmir, 2002.
- TEPECİK Adnan, "Cumhuriyet Dönemi İlk Türk Grafik Sanatçısı", **Kültür Sanat Dergisi**, 1995, s. 87-91.
- TEPECİK Adnan, **Grafik Sanatlar**, Detay Yayınları, Ankara, 1. Baskı, Ekim 2002.
- TEKİNALP Şermin, Ruhdan Uzun, İletişim Araştırma ve

Kuramları, Beta Basım, İstanbul, 2006.

TODERİNİ Giambattista, **İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı**, Türk Matbaacılığı'nın 260. Yılı İçin Hazırlanmış Özel Basım, İstanbul.

TURGUT Erol, "Fuarlarda Grafik Tasarım Sorunları Üzerine", **Her Yönüyle Pazarlama İletişimi**, MediCat Kitapları, İstanbul, 2002.

TURGUT, Erol, "Fuarlarda Grafik Tasarım Sorunları Üzerine", **Her Yönüyle Pazarlama İletişimi**, Media Cat Kitapları, Ankara, 2000.

TÜRKOĞLU Nurçay, Kitle İletişimi ve Kültür, Naos Yayınları, İstanbul, 2003.

TWEMLOW Alice, **Grafik Tasarım Ne İçindir**, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 2011.

UÇAR Tevfik Fikret, **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İnkılap Kitapevi, 2006.

USLAY Yüksel, **Yazı Sanatı**, Namat, İzmir, 1989

ÜNSAL Yüksel, Bilimsel Reklâm ve Pazarlamadaki Yeri, 2. Baskı, **ABC Kitapevi**, İstanbul, 1984.

UÇAR Tevfik Fikret, "Görsel İletişim Açısından Ambalaj Tasarımının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskisehir, 1991.

UÇAR Tevfik Fikret, "Ambalaj Tasarımının Grafik Tasarım İçindeki Yeri ve Tasarım Evrelerinin İncelenmesi", Sanatta Yeterlilik Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskisehir, 1993.

UÇAR Tevfik Fikret, **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2004.

WEILL Alain, **Grafik Tasarım**, Yapı Kredi Yayınları, 2015.

WILLIAMSON, Judith, Reklamın Dili, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2001.

YAVUZ Seval Dülgeroğlu, "Sosyal, Kültürel ve Psikolojik Açılardan Grafik Tasarım ve Tüketim Süreçleri", **Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi**, S.2, s.46-49, 2006,

YEM (Yapı Endüstrisi Merkezi), **Sanat Kitabı, 500 Sanatçı 500 Sanat Eseri**, Yapı Endüstrisi Merkezi Yayınları, 1997, s.485, İstanbul.

YANIK Hayri, **Masaüstü Yayıncılık**, Dönence Basım Yayın, İstanbul, 2004.

YILDIRIM Cemal, "Bilimin Öncüleri 'Leonardo da Vinci (1452-1519)'", **Bilim ve Teknik Dergisi**, S.324, Kasım 1994.

<http://www.sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makarsiv.html>
<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/>
<http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=238>
<http://gmk.org.tr/uploads/news/file-14587636831805211052.pdf>
<http://www.hasippektas.com/makale.html>
http://ieu-grafiktasarim.blogspot.com.tr/p/makaleler_12.html
<http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/977/4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
<http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/491>
<http://www.ted.com/>
<https://fordizayn.wordpress.com/2013/10/13/grafik-tasarimin-yeri-ve-kapsami/>

1. ÜNİTE

- Görsel 1.1.** <https://www.wikiart.org/en/Search/%20M.C%20Escher> 29.04.2018, 12.45
- Görsel 1.2.** www.designishistory.com/1920/herbert-bayer 29.04. 2018, 12.48
- Görsel 1.3.** <http://www.metropolismag.com/wp-content/uploads/data-import/71/71488410f59e459a2b574e356a5005a2-Haymans-Hallinterior2013AK051.jpg> 21.04.2017, 21.24
- Görsel 1.4.** <https://cdn4.cnet.com/img/lfhYdwu v1YUWkLHDdbKNG3GELhhY=/1170x0/2015/09/22/b2009566-29da-4e2c-9c70-95db5a52400d/iwatch-concept-yan-ko.jpg> 12.10.2017, 12.27
- Görsel 1.5.** <http://www.informdevelopment.com/assets/images/sketch.jpg> 21.04.2017, 13.25
- Görsel 1.6.** <http://theelectricrider.com/wp-content/uploads/back-to-the-future-FA.jpg> 28.11. 2017, 22.04
- Görsel 1.7.** <https://www.wikiart.org/en/vincent-van-gogh/still-life-vase-with-twelve-sunflowers-1> 19.08.2017, 21.45
- Görsel 1.8.** <https://www.pinterest.co.uk/pin/93168286014813413/> 19.08.2017, 14.42
- Görsel 1.9.** <http://2.bp.blogspot.com/-kvwtXQi-AL30/VLQGhoc2aUI/AAAAAAAAAOC/x14c1nqzkfQ/s1600/45.jpg> 03.12.2017, 22.46
- Görsel 1.10.** <https://www.vosegalleries.com/categories/boston-museum-school/works/polished-brass-crockery-and-fruit#> WuWYMYhubcs 29.04.2018, 13.05
- Görsel 1.11.** <http://www.autoconception.com/ecomotors-announces-reshaping-the-future-design-challenge-winners/> 21.04.2017, 13.48
- Görsel 1.12.** https://www.1stdibs.com/furniture/seating/armchairs/cantilever-mr-armchair-prototype-mies-van-der-rohe-berlin-circa-1931/id-f_6894403/ 05.09.2017, 11.13
- Görsel 1.13.** <http://www.nuriyem.com/eser/s131-183/> 05.09.2017, 11.13
- Görsel 1.14.** <http://www.autoconception.com/wp-content/uploads/2012/12/EcoMotors-Art-Center-College-of-Design-Pasadena-College-for-Creative-Studies-CCS-Design-Challenge-Reshaping-the-Future-car-design-competition.jpg> 29.04. 2018, 13.06
- Görsel 1.15.** http://c300221.r21.cf1.rackcdn.com/the-athenaeum-head-of-an-angel-workshop-gian-lorenzo-bernini-1460395542_org.jpg 19.08.2017, 23.02
- Görsel 1.16.** <https://i0.wp.com/careermetis.com/wp-content/uploads/2016/08/Engineering-3.jpg?ssl=1> 29.04.2018, 13.10
- Görsel 1.17.** <https://indianautosblog.com/wp-content/uploads/2015/04/Jaguar-XE-enters-production-robot-assembly.jpg> 04.05.2017, 16.14
- Görsel 1.18.** <http://www.dreamstime.com/stock-photography-10-lira-banknote-back-image7931442> 03.05.2017, 12.12
- Görsel 1.19.** https://s3-torquehvm-wpengine.netdna-ssl.com/uploads/2017/06/shutters-tock_252141904-1.jpg 05.05.2017, 20.25
- Görsel 1.20.** <https://rostec.ru/en/news/1700/> 29.04.2018, 14.10
- Görsel 1.21.** <https://www.weekendowo.pl/ciekawostki/p,10-ciekawych-faktow-z-zycia-leonrda-da-vinci.html> 29.04.2018, 14.12
- Görsel 1.22:** <https://www.telegraph.co.uk/art/what-to-see/leonardo-da-vinci-genius-or-humble-draftsman/> 29.04.2018, 14.15
- Görsel1.23.** http://physics.oregonstate.edu/~demareed/313Wiki/lib/exe/fetch.php?w=&h=&cache=cache&media=507887284_3945ca4260.jpg 10.10.2017, 14.16
- Görsel 1.24.** https://lh6.googleusercontent.com/-WIGXWFPu5WU/VQf9Z_63C-I/AAAAAAAABeA/LUF_uuHXqs0/w2638-h1192/Wheel_Evolution.jpg 23.05.2017, 15.39
- Görsel 1.25.** <https://tr.pinterest.com/pin/442900944578277706/> 21.12.2017, 13.29
- Görsel 1.26.** <https://www.ecvv.com/product/3510380.html> 06.05.2017, 23.27
- Görsel 1.27.** <https://www.kp.ru/daily/25861/2828735/> 10.10.2017, 12.15
- Görsel 1.28.** <http://3.bp.blogspot.com/-VfkNoOlRkKb/UYT4leOn6ml/AAAAAAAAAKA/FzeaSeD4kZs/s1600/001Cueva+de++Altamira.jpg> 15.05.2017, 10.40
- Görsel 1.29.** <http://slideplayer.com/slide/10997369/39/images/11/Sumerian+Achievements++Cuneiform.jpg> 18.05.2017, 15.46
- Görsel 1.30.** <https://www.awesomestories.com/images/user/d5e4bc9c9f.jpg> 12.05.2017, 11.04
- Görsel 1.31.** <https://blogs.letemps.ch/pierre-brisson/2017/08/01/les-tables-de-la-loi/> 10.10.2017, 14.38
- Görsel 1.32.** <https://ritournelleblog.files.wordpress.com/2010/12/louvre-hieroglyph.jpg> 29.04.2018, 14.13
- Görsel 1.33.** <https://www.liveauctioneers.com/news/top-news/antiquities-and-cultures/some-of-worlds-oldest-writing-discovered-in-china/> 29.04.2018, 15.00
- Görsel 1.34.** <https://www.garkonda.eu/wp-content/uploads/2018/04/contentItem->

709935-4512363-li20gl0t8hedp-or.jpg
29.04.2018, 14.28

- Görsel 1.35.** <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/4b/45/ac/4b45acb189942325f46d5a1da2f31de4.jpg>, 19.05.2017, 12.51
- Görsel 1.36.** <https://alangkibar.files.wordpress.com/2015/01/cai-lun-papermaking.jpg> 10.10.2017, 14.53
- Görsel1.37.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b1/Rene_reaumur.jpg/1200px-Rene_reaumur.jpg 17.05.2017, 10.13
- Görsel 1.38.** <https://multimediaman.files.wordpress.com/2016/04/model-of-roberts-papermaking-machine.jpg> 10.10.2017, 15.02
- Görsel 1.39.** <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/2b/60/db/2b60db15f3cd834c3a515d9e565b531b.jpg> 19.05.2017, 14.52
- Görsel 1.40.** http://blog.ithinksolutionsonline.com/wp-content/uploads/2016/03/The_Caxton_Celebration_-_William_Caxton_showing_specimens_of_his_printing_to_King_Edward_IV_and_his_Queen.jpg 12.05.2017, 14.24
- Görsel 1.41.** http://www.vgesa.com/print-museum-Spain-Gutenberg_press.htm 10.10.2017, 15.11
- Görsel 1.42.** http://3.bp.blogspot.com/-J7ao6Koiq_I/Ttcv_Xy2_I/AAAAAAAAAOE/ATJQ4o-ESYtU/s1600/Gutenberg_Metal_movable_type-1.jpg 16.05.2017, 16.07
- Görsel 1.43.** <http://www.milletterpress.com/eng/seccion.php?id=19> 19.05.2017, 16.05
- Görsel 1.44.** <http://archipelago.omet.it/omet-with-three-machines-at-drupa-2016/> 10.10.2017, 15.25
- Görsel1.45.** [http://www.indiana.edu/~iuam/online_modules/islamic_book_arts/exhibit/early_printed_books/vankulu_lugati_\(vankulus_dictionary\).html](http://www.indiana.edu/~iuam/online_modules/islamic_book_arts/exhibit/early_printed_books/vankulu_lugati_(vankulus_dictionary).html) 10.10.2017, 15.34
- Görsel 1.46.** <http://crayonfire.co.uk/electronica> 28.12.2017, 22.07

2. ÜNİTE

- Görsel 2.1.** <http://www.historygraphicdesign.com/images/12/sm.jpg> 25.12.2017, 11.34
- Görsel 2. 2.** <http://pictures.abebooks.com/BOWWINDOWS/15211663529.jpg> 29.04.2018, 19.16
- Görsel 2.3.** <https://www.pinterest.pt/pin/494833077784593533/> 29.04.2018, 19.26
- Görsel 2.4.** Gökçen Başaran
- Görsel 2.5.** <https://www.behance.net/gallery/23806367/Telve-Turkish-Coffee-Brand-ID-and-Packaging> 29.04.2018, 20.02
- Görsel 2.6.** [tin_koza/22.FESTIVAL-AFISI_bld-731x1024.jpg 26.08.2017, 22.52](http://www.sinemafilm.net/images/22._al-</p></div><div data-bbox=)

- Görsel 2.7.** https://image.isu.pub/170502082923-0fdf39a2a365b27712a097deb36fb963/jpg/page_1_thumb_large.jpg 25.08.2017, 13.34
- Görsel 2.8.** <http://www.graphicine.com/william-morris-love-is-enough/> 24.08.2017, 23.05
- Görsel 2.9.** <http://www.eokulsistem.com/> 22.08.2017, 23.07
- Görsel 2.10.** <https://www.flickr.com/photos/uniteditions/7419680134> 29.04.2018, 20.06
- Görsel 2.11.** <http://www.dijitalajanslar.com/yaratıcı-logo-tasarim-ornekleri> 29.04.2018, 20.10
- Görsel 2.12.** <http://www.ltdash.by/wp-content/uploads/2016/09/RABO-engenier-600x400.jpg> 22.08.2017, 23.33
- Görsel 2.13.** Gamze Beyaz
- Görsel 2.14.** <http://www.trinifinity8.com/inside-beneath-great-pyramid/> 29.04.2018, 20.19
- Görsel 2.15.** https://howlingpixel.com/wiki/Book_of_the_Dead 29.04.2018, 20.24
- Görsel 2.16.** <https://tr.pinterest.com/pin/456974693422728431/> 04.09.2017, 21.09
- Görsel 2.17.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/48/The_Calligraphy_Model_Sunny_after_Snow_by_Wang_Xizhi.jpg 29.04.2018, 20.30
- Görsel 2.18.** <http://www.comuseum.com/painting/masters/ma-yuan/> 10.10.2017, 21.34
- Görsel 2.19.** <http://historyofchineseart.blogspot.com.tr/2013/05/song-dynasty-painting-loquats-and-bird.html?view=timeslide> 29.04.2018, 20.33
- Görsel 2.20.** <http://delhimagic.blogspot.com.tr/2013/03/> 29.04.2018, 20.35
- Görsel 2.21.** <https://i.pinimg.com/736x/44/2a/ba/442aba2392b20e7343583adbbbea6aed.jpg> 29.04.2018, 20.35
- Görsel 2.22.** <https://i.pinimg.com/originals/fa/db/8d/fadb8d83b273d43db666951147f12ca7.jpg> 29.04.2018, 20.40
- Görsel 2.23.** <http://www.artisticmoods.com/wp-content/uploads/Manuja-Waldia8.png> 29.04.2018, 20.42
- Görsel 2.24.** <http://a-g-i.org/design/chinas-first-graphic-design-exhibition> 29.04.2018, 20.45
- Görsel 2.25.** <http://www.100bap.com/round1> 29.04.2018, 21.00
- Görsel 2.26.** <http://historyinphotos.blogspot.com.tr/2013/10/frederick-hollyer.html> 29.04.2018, 21.05
- Görsel 2.27.** http://1.bp.blogspot.com/-tpzW3Ri6Hrw/UD_RdoG-Col/AAAAAAAAADfE/LyHjp-CBC7uk/s1600/william+morris+7.jpg 29.04.2018, 21.08

- Görsel 2.28.** <https://sammyag.deviantart.com/art/Aux-Buttes-Chaumont-Vintage-French-Ad-Poster-443877919> 29.04.2018, 21.10
- Görsel 2.29.** https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alfons_Mucha_-_1898_-_Dance.jpg 04.09.2017, 09.56
- Görsel 2.30.** <https://i.ytimg.com/vi/ueSfpJGLMsg/maxresdefault.jpg> 03.06.2017, 13.41
- Görsel 2.31.** <https://www.moma.org/collection/works/133912?locale=en> 03.09.2017, 17.33
- Görsel 2.32.** <http://happydesignthings.blogspot.com.tr/2011/04/poster-project.html> 29.04.2018, 21.15
- Görsel 2.33.** https://www.christies.com/LotFinder/lot_details.aspx?intObjectID=5969208&lid=3 29.04.2018, 21.20
- Görsel 2.34.** <http://classconnection.s3.amazonaws.com/84/flashcards/28084/jpg/08091329789770447.jpg> 29.04.2018, 21.25
- Görsel 2.35.** http://architizer-prod.imgix.net/media/1381935489464Image_2.jpg?q=60&auto=format,compress&cs=strip&w=1680 29.10.2017, 23.37
- Görsel 2.36.** <http://allpainters.ru/wp-content/uploads/paintings/something-or-other-1922.jpg> 29.10.2017, 23.42
- Görsel 2.37.** <http://totallyhistory.com/wp-content/uploads/2012/06/project-of-poster-the-center-of-textile-workers-in-belgium-celebration-on-18th-september-rene-magritte-1938.jpg> 29.04.2018, 21.28
- Görsel 2.38.** http://www.mccrayart.com/uploads/1/4/9/1/14914804/adbusters_alexanderrodchenko.jpg 03.09.2017, 21.15
- Görsel 2.39.** http://architizer-prod.imgix.net/media/1377278401233meggs_17-beat-the-whites-with-the-red-wedge1314711426786.jpg?q=60&auto=format,compress&cs=strip&w=1680 29.10.2017, 23.50
- Görsel 2.40.** <https://krollermuller.nl/en/theo-van-does-burg-design-for-poster-for-the-little-review> 03.09.2017, 23.06
- Görsel 2.41.** <https://i.pinimg.com/originals/10/b9/08/10b9087a257644f4bb64f07ee95f9be4.jpg> 29.10.2017, 23.53
- Görsel 2.42.** <https://www.wikiart.org/en/laszlo-moholy-nagy> 03.09.2017, 23.59
- Görsel 2.43.** [https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/xX2dxjr-ZVj1--ZB9yCe57JUEZwc=/0x90:725x634/1200x800/filters:focal\(0x90:725x634\)/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_image/image/48031207/walter_20gropius.0.jpg](https://cdn.vox-cdn.com/thumbor/xX2dxjr-ZVj1--ZB9yCe57JUEZwc=/0x90:725x634/1200x800/filters:focal(0x90:725x634)/cdn.vox-cdn.com/uploads/chorus_image/image/48031207/walter_20gropius.0.jpg) 29.04.2018, 21.30
- Görsel 2.44.** [http://img.wikioo.org/ADC/Art-ImgScreen-4.nsf/O/A-8XYS4K/\\$FILE/Piet_mondrian-composition_c_no.lii_with_red_yel-low_and_blue.jpg](http://img.wikioo.org/ADC/Art-ImgScreen-4.nsf/O/A-8XYS4K/$FILE/Piet_mondrian-composition_c_no.lii_with_red_yel-low_and_blue.jpg) 29.10.2017, 23.05
- Görsel 2.45.** <https://www.postersplease.com/component/k2/item/2128-julliard> 29.04.2018, 21.38
- Görsel 2.46.** <http://50watts.com/Shanghai-Expression-Graphic-Design-in-China-in-the-1920s-and-30s> 29.04.2018, 21.40
- Görsel 2.47.** <https://www.wikiart.org/en/enrico-prampolini> 04.09.2017, 14.02
- Görsel 2.48.** <https://www.s-antikariat.cz/antikariat/plakaty/filmove-a1-plakaty/26737-filmovy-plakat-divka-s-musli-24036.html> 29.04.2018, 21.48
- Görsel 2.49.** <https://thecharnelhouse.org/2016/11/25/jan-tsichold-and-the-new-typography/jan-tsichold-phoebus-palast-musikalische-und-filmdarbietungen-von-rang-programm-1927/> 29.04.2018, 22.00
- Görsel 2.50.** <https://www.standaardboekhandel.be/seo/nl/boeken/beeldende-kunst/9789462582286/peter-jordens/hendrik-werkman-en-de-ploeg> 05.12.2017, 23.06
- Görsel 2.51.** <https://es.pinterest.com/pin/45810121186475991/> 03.09.2017, 14.57
- Görsel 2.52.** <http://typetoken.net/wp-content/uploads/2011/05/Anton-Stankowski1.jpg> 05.12.2017, 23.07
- Görsel 2.53.** <https://www.moma.org/collection/works/8310?locale=en> 03.09.2017, 16.25
- Görsel 2.54.** <https://lithub.com/31-vintage-posters-that-demand-you-pick-up-a-book/#jp-carousel-64266> 29.04.2018, 22.12
- Görsel 2.55.** <https://www.brainpickings.org/index.php/2011/11/03/saul-bass-a-life-in-film-and-design/> 29.04.2018, 22.17
- Görsel 2.56.** https://i1.fdbimg.pl/mx4wz9/1058x1500_mi2u7q.jpg 05.12.2017, 22.11
- Görsel 2.57.** <http://seymourchwastarchive.com/collection/no-go/> 29.04.2018, 22.20
- Görsel 2.58.** http://78.media.tumblr.com/d51e3754863f1cc2da74424f15e18212/tumblr_msev7p0Ylt1rpgpe2o1_1280.jpg 05.12.2017, 21.28
- Görsel 2.59.** <http://chloepalmvisualcommunication.blogspot.com/> 04.09.2017, 23.06
- Görsel 2.60.** http://25-horas.com/wp-content/uploads/2013/01/Beware_Wet_paint-620x906.jpeg 05.12.2017, 22.13
- Görsel 2.61.** <https://i.pinimg.com/736x/2f/49/45/2f4945450abedfe8759aa04c89bcf4e5-wolfgang-weingart-design-history.jpg> 30.10.2017, 10.45
- Görsel 2.62.** <https://va312iremakdogan.files.wordpress.com/2011/01/brody.jpg> 20.11.2017, 18.17
- Görsel 2.63.** <https://i.pinimg.com/originals/b7/56/cd/>

- b756cd3e91018f84464144a675291b6c.jpg 05.09.2017, 21.00
- Görsel 2.64.** http://sosyalmedyakulubu.com.tr/wp-content/uploads/2015/04/13_ihap_hulusi.jpg 05.12.2017, 21.57
- Görsel 2.65.** http://i2.wp.com/www.marketingturkiye.com.tr/wp-content/uploads/2016/08/1_ihap_hulusi.jpg?fit=733%2C1082 05.12.2017, 23.00
- Görsel 2.66.** <http://ismek.ist/files/ismekOrg/wp-content/uploads/2015/12/Dergi17/emin-barin/4.jpg> 17.11.2017, 12.51
- Görsel 2.67.** [http://www.yurdaeraltintas.com/ArtGallery.aspx?Category=1&#prettyPhoto\[galleri\]21j/0/](http://www.yurdaeraltintas.com/ArtGallery.aspx?Category=1&#prettyPhoto[galleri]21j/0/) 30.10.2017, 11.59
- Görsel 2.68.** https://marka123blog.files.wordpress.com/2012/12/logo_1961.jpg 30.10.2017, 10.50
- Görsel 2.69.** [http://sangrafik.com.tr/#prettyPhoto\[sangrafik\]/1/](http://sangrafik.com.tr/#prettyPhoto[sangrafik]/1/) 10.10.2017, 23.25
- Görsel 2.70.** <http://www.5harfliler.com/wp-content/uploads/2014/09/sait-maden-kapak3.jpg/> 02.06.2018, 11.37
- Görsel 2.71.** http://4.bp.blogspot.com/_1J6T2ydpZ3Y/SWh7XP95ajl/AAAAAAAAAak/ji56wsuXbo/s1600-h/betil+isler.jpg 30.10.2017, 11.08
- Görsel 2.72.** <http://tekinyayinevi.com.tr/content/resim/kitap/xl-3cc66c71f8d84acdb83dae-63347de1cb.jpg> 06.12.2017, 22.45
- Görsel 2.73.** <http://manifold.press/sadik-karamustafa-caretta-caretta> 30.10.2017, 15.41
- Görsel 2.74.** <http://www.graphis.com/entry/69c9d550-4b31-11e2-a2c9-f23c-91dffdec/> 30.10.2017, 11.42
- Görsel 2.75.** <https://tr.pinterest.com/pin/566186984381003236/> 07.09.2017, 10.10
- Görsel 2.76.** <http://aydinerkmen.blogspot.com.tr/> 30.10.2017, 15.00
- Görsel 2.77.** <https://www.discogs.com/Ruhi-Su-Seferberlik-T%C3%BCrk%C3%BCleri-Yunus-Emre/release/1139002> 27.08.2017, 04.05
- Görsel 2.78.** <http://deistanbulabilbao.blogspot.com.tr/2008/10/avasya-maratonu-da-26.html> 06.12.2017, 22.50
- Görsel 2.79.** <http://gmk.org.tr/uploads/news/file-1446641847196975561.pdf> 10.10.2017, 23.07
- in-the-Form-of-a-Stylized-Female-Figure-Anatolian** 06.09.2017, 11.38
- Görsel 3.3.** <https://tr.pinterest.com/studiolamba/patterns/> 06.09.2017, 19.51
- Görsel 3.4.** <https://tr.pinterest.com/pin/317151998742260951/> 10.07.2017, 22.12
- Görsel 3.5.** <https://francescacritchley.files.wordpress.com/2015/05/composition-z-viii-1924.jpg> 29.04.2018, 22.23
- Görsel 3.6.** <https://www.artsy.net/artwork/kasimir-severinovich-malevich-black-circle> 06.09.2017, 20.39
- Görsel 3.7.** https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Piet_Mondriaan,_1930_-_Mondrian_Composition_II_in_Red,_Blue,_and_Yellow.jpg 06.9.2017, 22.42
- Görsel 3.8.** <https://www.wikiart.org/en/victor-vasarely/vega-200-1968> 06.9.2017, 23.11
- Görsel 3.9.** http://78.media.tumblr.com/f7b3fae4f30d-5196f150a46dee1a04d5/tumblr_ow5fr-cWYO61rr601lo1_1280.jpg 06.12.2017, 22.59
- Görsel 3.10.** <http://www.anadoluselcuklumimarisi.com/selcuklular/selcuklu-el-sanati/hali-sanati> 15.06.2017, 23.07
- Görsel 3.11.** <https://static.panoramio.com/storage.googleapis.com/photos/original/50924337.jpg> 24.06.2017, 00.48
- Görsel 3.12.** <https://hicliginsesinden.files.wordpress.com/2012/01/nurullah-berk-14.jpg> 18.06.2017, 00.25
- Görsel 3.13.** http://turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/z_slide0024_image016.jpg 18.06.2017 00.36
- Görsel 3.14.** <https://tr.pinterest.com/pin/335236765994894520/> 08.09.2017, 13.08
- Görsel 3.15.** http://www.thepicta.com/media/1225512063356115355_1251074869 11.07.2017, 19.46
- Görsel 3.16.** <http://artesenpreescolar.blogspot.com.tr/2013/09/blog-post.html> 08.09.2017, 12.03
- Görsel 3.17.** <https://tr.pinterest.com/pin/533887730810233311/> 26.11.2017, 20.01
- Görsel 3.18.** <https://i.pinimg.com/originals/47/35/95/473595b854258abdb7fb2e66597635ab.png> 29.04.2018, 22.40
- Görsel 3.19.** <https://www.wikiart.org/en/jackson-pollock/number-8-detail> 19.06.2017, 20.20
- Görsel 3.20.** Şema
- Görsel 3.21.** https://4.bp.blogspot.com/-woDA-ZO6_y3s/VF4QaZeisBI/AAAAA-AAAAE7A/eg2En7nq4MI/s1600/black+and+white+abstract+art2.png 11.7.2017, 21.17

3. ÜNİTE

- Görsel 3.1.** <https://onedio.com/haber/simetri-takintinizi-ortaya-cikaracak-20-geometrik-bitki-509965> 27.06.2017, 23.38
- Görsel 3.2.** <https://www.e-tiquities.com/Anatolian-Idol->

- Görsel 3.22.** <https://tr.pinterest.com/pin/303218987398166922/> 11.07.2017, 21.25
- Görsel 3.23.** <https://i.pinimg.com/originals/c4/ff/50/c4ff506616884d47a9462e0aba4ffcf1.jpg> 06.12.2017, 23.28
- Görsel 3.24.** <https://wegway.files.wordpress.com/2013/04/screw.jpg> 20.06.2017, 12.55
- Görsel 3.25.** <https://tr.pinterest.com/pin/60939401182775125/> 09.09.2017, 13.29
- Görsel 3.26.** Rabia Kevser Akça
- Görsel 3.27.** <https://tr.pinterest.com/pin/554224297864765443/> 09.06.2017, 23.14
- Görsel 3.28.** <https://tr.pinterest.com/pin/547680004672183698/> 29.04.2018, 20.45
- Görsel 3.29.** <http://www.vizyonist.com/Files/gallery/PreviewImages/B-04-040.jpg> 20.06.2017, 18.53
- Görsel 3.30.** <https://tr.pinterest.com/pin/253116441531856994/> 11.07.2017, 22.05
- Görsel 3.31.** İrem Mercan izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 3.32.** İrem Mercan izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 3.33.** İrem Mercan izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 3.34.** İrem Mercan izniyle kullanılmıştır.

4. ÜNİTE

- Görsel 4.1.** http://gmk.org.tr/uploads/news_catalog/image-1446149343646384813.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.2.** [http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20\(1\).jpg](http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20(1).jpg) 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.3.** https://img00.deviantart.net/e0a8/i/2009/322/2/6/jeep1_by_darssssh.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.4.** https://community.coreldraw.com/cfs-file/__key/CommunityServer.Blogs.Components.WeblogFiles/coreldraw/2526.CD_2D00_Cover_5F00_Design.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.5.** Erkin Keskin izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 4.6.** http://www.borsaistanbul.com/images/default-source/kurumsal/borsa_istanbul_logo_dikey.png?sfvrsn=0 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.7.** <http://gsf.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/165/other/8903.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.8.** <http://www.graweb.net/wp-content/uploads/cache/2013/11/ambalaj-tasarim-02/2821247825.jpg> 07.12.2017, 23.00

- Görsel 4.9.** http://gmk.org.tr/uploads/news_catalog/image-14461499711615744417.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.10.** https://assets.wired.com/photos/w_2880/wp-content/uploads/2015/12/Lawrence-Anderson-5.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.11.** <https://www.flickr.com/photos/widget-sandstone/2611133990/in/photostream/> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.12.** <http://www.marketingspace.com.ng/wp-content/uploads/2017/03/Turkish-Airlines-Logo.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.13.** http://nerdprint.com/wp-content/uploads/2012/01/mala-windowlightstudio_0.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.14.** <https://www.flickr.com/photos/widget-sandstone/2611142160/in/photostream/> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.15.** http://gdusa.com/wp-content/uploads/2016/12/AGDA16_339.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.16.** <https://screenshots.en.sftcdn.net/en/scrn/3340000/3340167/adobe-photoshop-cs6-beta-02-700x464.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.17.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.18.** <https://www.cracktab.com/wp-content/uploads/2016/12/2-12.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.19.** <https://i.ytimg.com/vi/KvrfI-Ssnxg/maxresdefault.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.20.** <http://www.teknovadi.com/wp-content/uploads/2011/01/piksel-renk.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.21.** <http://guard3d.com/wp-content/uploads/2016/12/%D8%AA%D8%A7%D8%AB%DB%8C%D8%B1-PPI-%D8%AF%D8%B1%D9%BE%DB%8C%DA%A9%D8%B3%D9%84.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.22.** <http://guard3d.com/wp-content/uploads/2016/12/%D8%AA%D8%A7%D8%AB%DB%8C%D8%B1-PPI-%D8%AF%D8%B1%D9%BE%DB%8C%DA%A9%D8%B3%D9%84.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.23.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.24.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.25.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.26.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.27.** Komisyon tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.28.** Komisyon tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.29.** Komisyon tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

- Görsel 4.30.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.31.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.32.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.33.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.34.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.35.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.36.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.37.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.38.** Grafik Tasarım Dergisi, S. 57, Ocak-Şubat 2014, s.26.
- Görsel 4.39.** http://www.nilufer.bel.tr/dosya_yoneticisi/logo/logo.png 21.03.2018, 12.37
- Görsel 4.40.** http://4vector.com/i/free-vector-nikon-logo_090581_Nikon_logo.png 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.41.** https://www.paytailor.com/images/partners/Samsung_big.png 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.42.** <http://www.carlogos.org/logo/Mercedes-Benz-logo-2011-1920x1080.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.43.** https://www.logovector.org/wp-content/uploads/logos/png/p/petrol_ofisi_logo.png 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.44.** https://www.marketingturkiye.com.tr/wp-content/uploads/2017/10/koc_thumb.png 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.45.** http://www.turkishairlines.com/download/kurumsal/newlogo_2011/jpg/turkish-airlines-logo-01.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.46.** Grafik Tasarım Dergisi, S.44, Eylül-Ekim 2011, s. 77.
- Görsel 4.47.** http://evolutionofthelogos.weebly.com/uploads/5/7/7/3/57737563/1641067_orig.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.48.** Grafik Tasarım Dergisi, S. 45, Kasım-Aralık, 2011, s.38-39.
- Görsel 4.49.** <http://www.car-brand-names.com/wp-content/uploads/2015/05/Mercedes-Benz-logo-history.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.50.** <http://dergipark.gov.tr/download/articlefile/193338> 02.05.2018, 13.45
- Görsel 4.51.** Grafik Tasarım Dergisi, S. 45, Kasım-Aralık, 2011, s.35-36.
- Görsel 4.52.** <http://www.pardus.org.tr/wp-content/uploads/2017/07/pardus-logosu.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.53.** https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/tubitak_logo.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.54.** <https://seeklogo.com/images/P/puma-logo-B8E03BAABF-seeklogo.com.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.55.** <https://imagehub.com/wp-content/uploads/2016/09/apple-logo-vector-4.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.56.** <https://botw-pd.s3.amazonaws.com/styles/logo-thumbnail/s3/0021/8513/brand.gif?itok=QS6AsdzH> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.57.** <http://pluspng.com/img-png/adidas-trefoil-png-pin-adidas-logo-3-pelautscom-picture-to-pinterest-description-from-tattoo-pins-com-i-736.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.58.** <https://seeklogo.com/vector-logo/113534/ptt> 02.05.2018, 13.45
- Görsel 4.59.** <http://diylogodesigns.com/blog/wp-content/uploads/2016/06/Disney-logo-png-transparent-download.png> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.60.** <https://seeklogo.com/vector-logo/136120/tcdd> 02.05.2018, 13.48
- Görsel 4.61.** https://downloads.canon.com/nw/camera/misc-pages/canon-logo-download/white-on-black/Canon_KO_XL.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.62.** <http://logodatabases.com/wp-content/uploads/2012/02/sony-logo.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.63.** www.freelogovectors.net/wp-content/uploads/2018/04/trt-logo_freelogovectors.net_-1.png 03.07.2018, 12.18
- Görsel 4.64.** <https://wallpapercave.com/wp/NiFLFrm.png> 20.12.2017, 22.00
- Görsel 4.65.** https://logos-download.com/wp-content/uploads/2016/05/Mac_logo_black.png 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.66.** <http://www.aselsan.com.tr/tr-tr/basinodasi/Sayfalar/Kurumsal-Kimlik.aspx> 03.07.2018, 12.20
- Görsel 4.67.** https://www.acibadem.com.tr/images/kurumsal-logolar/buyuk_resimler/2.jpg 07.12.2017, 23.05
- Görsel 4.68.** SARIKAVAK, Namık Kemal, Tipografi-nin Temelleri, Doruk Yayımcılık, Ankara, 1997.
- Görsel 4.69.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.70.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.71.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.72.** Tarama N.K. Sarıkavak
- Görsel 4.73.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.74.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

- Görsel 4.75.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.76.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.77.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.78.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.79.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.80.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.81.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.82.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.83.** https://www.smashingmagazine.com/wp-content/uploads/2013/06/trajan-inscription_mini.jpg 07.12.2017 saat 23.00
- Görsel 4.84.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.85.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.86.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.87.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.88.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.89.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.90.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.91.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.92.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.93.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.94.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.95.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.96.** https://image.isu.pub/111123160417-08e01aba626146938f9a0f8d21542c5e/jpg/page_9.jpg 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.97.** https://c1.staticflickr.com/9/8239/8663411512_c1e34869d2_b.jpg 07.12.2017, 23.10
- Görsel 4.98.** BECER Emre, İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Yayınevi, Ankara, 1997.
- Görsel 4.99.** <http://lom.com.tr/wp-content/uploads/2016/02/CZvXnxxWQAASibS.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.100.** <https://i.pinimg.com/236x/09/ae/cf/09aecf649d9103e953b7d29c43d74c14.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.101.** <https://i.pinimg.com/originals/dd/88/d7/dd88d77f23a58c19be75e6c106e23202.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.102.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.103.** Tarama Emre Becer
- Görsel 4.104.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.105.** <https://i.pinimg.com/originals/9b/63/6c/9b636cc98fe0e01f7dc112f631520c62.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.106.** <https://i.pinimg.com/736x/b2/30/f6/b230f61a697e608eeca7c39030a5f4ee-graphic-design-typography-logo-design.jpg> 07.12.2017, 23.00
- Görsel 4.107.** <http://www.helamanhigley.com/wp-content/uploads/2017/03/helaman-higley-typography-poster-bodoni-final-1.jpg> 07.12.2017 saat 23.11
- Görsel 4.108.** http://jp3.r0tt.com/l_d36f6770-7b40-11e1-a7fd-07e09c500003.jpg 25.12.2017, 12.30
- Görsel 4.109.** <http://gmk.org.tr/uploads/news/image-14426098621108329915.jpg> 25.12.2017, 12.30
- Görsel 4.110.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.111.** https://theredlist.com/media/database/graphisme/History/logos_partie_1/herb_lubalin/006_herb_lubalin_theredlist.png 07.12.2017, 23.07
- Görsel 4.112.** <http://gmk.org.tr/uploads/news/image-14426098911310269037.jpg> 25.12.2017, 12.30
- Görsel 4.113.** <https://www.deviantart.com/art/futura-35523298> 25.12.2017, 12.30
- Görsel 4.114.** İlhan Uçar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.
- Görsel 4.115.** <http://cdn.pcowallart.com/images/typography-poster-helvetica-wallpaper-1.jpg> 25.12.2017, 12.30
- Görsel 4.116.** <https://i.pinimg.com/236x/69/cd/a8/69cda858a03e094b5ae6026a484de94c--aldo-catalogue.jpg> 25.12.2017, 12.40
- Görsel 4.117.** <http://www.geraygencer.com/istanbul-deko-project.html> 19.12.2017, 16.00
- Görsel 4.118.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 60.
- Görsel 4.119.** <https://dm4c9mjc2jvtf.cloudfront.net/product-media/409/800/600/Cappellini-Homage-to-Mondrian-Cabinet-2.jpg> 25.12.2017, 12.47
- Görsel 4.120.** <https://www.behance.net/gallery/18907235/MONDRIAN-Free-Font> 25.12.2017, 12.47

- Görsel 4.121.** <http://schirm.de/miro/digitorial/en/> 25.12.2017, 12.59
- Görsel 4.122.** <https://i.pinimg.com/236x/37/0b/3c/370b3c8ddf115877f809b92b3dff97c--joan-mir%C3%B3-font.jpg> 25.12.2017, 13.01
- Görsel 4.123.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.124.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.125.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.126.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.127.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.128.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.129.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.130.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.131.** Grafik Tasarım Dergisi, S.53, Mart-Nisan 2013, s. 102-103.
- Görsel 4.132.** <https://movietvtechgeeks.com/wp-content/uploads/2017/06/katy-perry-opens-up-on-suicide-2017.jpg> 07.12.2017, 22.50
- Görsel 4.133.** <https://onedio.com/haber/20-fotograf-la-unlu-sarkicilarin-tipografik-portreleri-505933> 04.10.2017, 15.50
- Görsel 4.134.** <http://www.ensonhaber.com/michael-jackson-kimdir.html> 23.10.2017, 10.15
- Görsel 4.135.** <https://onedio.com/haber/20-fotograf-la-unlu-sarkicilarin-tipografik-portreleri-505933> 04.10.2017, 15.51
- Görsel 4.136.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.30
- Görsel 4.137.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.31
- Görsel 4.138.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.32
- Görsel 4.139.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.32
- Görsel 4.140.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.33
- Görsel 4.141.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.33
- Görsel 4.142.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.34
- Görsel 4.143.** <https://www.designswan.com/archives/creative-typographical-animal-illustration-by-dan-fleming.html> 25.10.2017, 20.34
- Görsel 4.144.** <http://www.boredpanda.com/word-as-image-ji-lee/> 04.10.2017, 13.50
- Görsel 4.145.** <http://www.boredpanda.com/word-as-image-ji-lee/> 04.10.2017, 13.50
- Görsel 4.146.** <https://i.pinimg.com/originals/0b/33/c3/0b33c328c65d18d440dff444ec8fe27.jpg> 25.12.2017, 13.12
- Görsel 4.147.** <https://i.pinimg.com/736x/1d/c5/c4/1dc5c47a32560db1513ed4832e92b5e9.jpg> 25.12.2017, 13.16
- Görsel 4.148.** https://scontent-mrs1-1.cdninstagram.com/t51.2885-19/s150x150/22710686_7984782376385_2712126016104431616_n.jpg 25.12.2017, 13.42
- Görsel 4.149.** <http://www.ayhancakir.com.tr/galeri/> 25.12.2017, 13.32
- Görsel 4.150.** <https://i.pinimg.com/originals/48/6d/a5/486da5e3f2012e34d4fb6524fe0e771a.png> 25.12.2017, 13.37
- Görsel 4.151.** <https://www.instagram.com/p/BH907jMD-seR/> 25.12.2017, 13.40
- Görsel 4.152.** <http://www.boredpanda.com/word-as-image-ji-lee/> 04.10.2017, 13.50
- Görsel 4.153.** <http://www.boredpanda.com/word-as-image-ji-lee/> 04.10.2017, 13.50
- Görsel 4.154.** <https://digitalsynopsis.com/wp-content/uploads/2015/11/clever-typographic-logos-visual-meanings-2.jpg> 25.12.2017, 13.35
- Görsel 4.155.** <http://www.ayhancakir.com.tr/galeri/> 25.12.2017, 13.32
- Görsel 4.156.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.35
- Görsel 4.157.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.35
- Görsel 4.158.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.36
- Görsel 4.159.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.36
- Görsel 4.160.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.36
- Görsel 4.161.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.37
- Görsel 4.162.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.37
- Görsel 4.163.** <http://www.mediacaonline.com/oscarlik-filmler-harflerin-gucune-teslim-olursa/> 29.05.2017, 14.37
- Görsel 4.164.** <https://www.shutterstock.com/download/>

...0j0i19k1j0i10i19k1j0i7i30i19k1.0.KzE
UcoaSnLo#imgrc=vdgMbRwbhqcqCM:
09.10.2017, 17.23

- Görsel 4.177.**

- Görsel 4.178.** [https://www.google.com.tr/search?q=alta mira+cave&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:1&sa=X&ved=0ahUKEwizn7yT3uPWAhUDb1AKHapHBA0QpwUIHQ&biw=1366&bih=613&dpr=1#imgsrc=fZHNmJ1NnTw70M:09.10.2017,17.21](https://www.google.com.tr/search?q=alta+mira+cave&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:1&sa=X&ved=0ahUKEwizn7yT3uPWAhUDb1AKHapHBA0QpwUIHQ&biw=1366&bih=613&dpr=1#imgsrc=fZHNmJ1NnTw70M:09.10.2017,17.21)

- Görsel 4.179.** https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbs=isz%3A1&tbm=isch&sa=1&q=guide+micelin+1900+original&oq=micelin+guide+1900&gs_l=psy-ab..1.1.0i19k1j0i8i30i19k1.124706.126941.0.129060.5.5.0.0.0.0.380.742.0j3j0j1.4.0....0...1.1.64.psy-ab..1.4.742....0.8bOaPT-P56k#imgsrc=mhvvUZLSDzh814M:09.10.2017, 17.33

- Görsel 4.180.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=Y0w1vk8OllKnfz7h38pOA-1-3> 25.10.2017, 22.45

- Görsel 4.181.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=Y0w1vk8OllKnfz7h38pOA-1-3> 25.10.2017, 22.45

- Görsel 4.182.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=Y0w1vk8OllKnfz7h38pOA-1-3> 25.10.2017, 22.45

- Görsel 4.183.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=Y0w1vk8OllKnfz7h38pOA-1-3> 25.10.2017, 22.45

- Görsel 4.184.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=Y0w1vk8OllKnfz7h38pOA-1-3> 25.10.2017, 22.45

- Görsel 4.185.** <https://www.google.com.tr/search?q=piktogram&safe=active&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:l&sa=X&ved=0ahUKewixsrTa2-PWAhUDlpoKHWZqA4gQpwUIHQ&biw=1366&bih=766&dpr=1#imgrc=E6mJzMQd-IKn-M:09.10.2017,17.16>

- Görsel 4.186.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=asajGqNWNjIKqFZD5zks4w-1-42> 24.11.2017 22.11

- Görsel 4.187.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=asajGqNWNjIKqFZD5zks4w-1-42> 24.11.2017 22.11

- Görsel 4.188.** <https://www.shutterstock.com/download/success?src=asajGqNWNjIKqFZD5zks4w-1-42> 24.11.2017 22.11

- Görsel 4.189.** <https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ej=CGhBWqS3OOrTgAamppvoAw&q>

Görsel 4.219. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/high-quality-standard-traffic-sign-collection-41679158?src=52mxmVQID6OZpeWvus-hzQ-1-6> 26.10.2017, 23.50

Görsel 4.220. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/fire-emergency-icons-set-592477253?src=IRaNyxGAzIMBifoBhVXWRQ-1-12> 27.10.2017, 00.58

Görsel 4.221. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/high-quality-standard-traffic-sign-collection-41679158?src=52mxmVQID6OZpeWvus-hzQ-1-6> 26.10.2017, 23.50

Görsel 4.222. <http://www.neotempo.com/yasam/birbirinden-guzel-cay-paketi-ambalaj-tasarimlari> 18.10.2017, 16.41

Görsel 4.223. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/high-quality-standard-traffic-sign-collection-41679158?src=52mxmVQID6OZpeWvus-hzQ-1-6> 26.10.2017, 23.50

Görsel 4.224. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/high-quality-standard-traffic-sign-collection-41679158?src=52mxmVQID6OZpeWvus-hzQ-1-6> 26.10.2017, 23.50

Görsel 4.225. <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/high-quality-standard-traffic-sign-collection-41679158?src=52mxmVQID6OZpeWvus-hzQ-1-6> 26.10.2017, 23.50

Görsel 4.226. https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&q=elektrik+uyar%C4%B1+i%C5%9Faretleri&og=elektrik+uyar%C4%B1+i%C5%9Faretleri&gs_l=psy-ab.3..0j0i8i30k1.124779.129758.0.130211.19.14.0.0.0.0.130.1014.1j8.9.0....0...1.1.64.psy-ab..10.2.250...0i13k1.0.tRut44RFWhg#imgsrc=5pPar_BIFlzbBM: 19.10.2017, 11.36

Görsel 4.227. https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbm=isch&q=engelli+asans%C3%B6r%C3%BC+i%C5%9Fareti&sa=X&ved=0ahUKEwjSwP_RnPzWAhUJJ8AKHaXJBHcQhyYIKg#imgsrc=L72rm51oPflvM: 19.10.2017, 11.14

Görsel 4.228. https://www.shutterstock.com/download/success?src=DDEK7OpwOMCh_zPo-37g5AQ-1-92 25.10.2017, 22.12

Görsel 4.229. https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/418194457?src=Nu577R2GBNgu3P5VNZbLRg-1-1&size=huge_jpg 31.10.2017, 01.05

Görsel 4.230. https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&q=elektrik+i%C5%9Faretleri+ve+anlamlar%C4%B1&og=elektrik+i%C5%9Faretleri&gs_l=psy-ab.1.0.0i3j0i7i30k1i6.440190.441958.0.444533.8.8.0.0.0.0.158.846.0j7.7.0....0...1.1.64.psy-ab..1.7.844...0i13k1.0.5cMau_

vw3T8#imgsrc=w0iYoL1KmLp_GM: 19.10.2017, 11.30

Görsel 4.231. https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&q=elektrik+i%C5%9Faretleri+ve+anlamlar%C4%B1&og=elektrik+i%C5%9Faretleri&gs_l=psy-ab.1.0.0i3j0i7i30k1i6.440190.441958.0.444533.8.8.0.0.0.0.158.846.0j7.7.0....0...1.1.64.psy-ab..1.7.844...0i13k1.0.5cMau_ vw3T8#imgsrc=w0iYoL1KmLp_GM: 19.10.2017, 11.30

Görsel 4.232. https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/104158829?src=Nx8DYGFJAFCBKIHrf4rL5Q-1-2&size=huge_jpg 31.10.2017, 01.05

Görsel 4.233. https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=AXdBWuJaDuPL6ATf07eADA&q=jane+avril&og=jane+avril&gs_l=psy-ab.3...531133.533423.0.533781.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.0.0....0.dujJYNzPhZY#imgsrc=ySDTXN1vspZ0hM: 31.10.2017, 01.05

Görsel 4.234. <https://tr.pinterest.com/pin/326018460498746160/> 31.10.2017, 01.56

Görsel 4.235. <https://tr.pinterest.com/pin/556264991448130753/> 31.10.2017, 01.55

Görsel 4.236. <https://tr.pinterest.com/pin/30188259978054097/> 31.10.2017, 01.44

Görsel 4.237. <https://tr.pinterest.com/pin/418694096578740984/> 31.10.2017, 01.53

Görsel 4.238. <https://tr.pinterest.com/pin/AZNhn3vVRUkzWSov5TsYBQ38lzM7GuEt1K-HtpA-2BE7d-D8FWO0RU/> 31.10.2017, 01.50

Görsel 4.239. <https://tr.pinterest.com/pin/52143308156181587/> 31.10.2017, 01.59

Görsel 4.240. <https://tr.pinterest.com/pin/330381322644328053/> 31.10.2017, 01.45

Görsel 4.241. <https://tr.pinterest.com/pin/485403666063244401/> 31.10.2017, 01.55

Görsel 4.242. <https://tr.pinterest.com/pin/534239574535696405/> 31.10.2017, 01.54

Görsel 4.243. <https://tr.pinterest.com/pin/346073552600135885/> 31.10.2017, 02.00

Görsel 4.244. <https://tr.pinterest.com/pin/394698354828200805/> 31.10.2017, 01.49

Görsel 4.245. <https://tr.pinterest.com/pin/431501208039772019/> 31.10.2017, 02.13

- Görsel 4.246.** <https://tr.pinterest.com/pin/321233385893651651/> 31.10.2017, 01.51
- Görsel 4.247.** <https://tr.pinterest.com/pin/217509856974569320/> 31.10.2017, 01.58
- Görsel 4.248.** <https://tr.pinterest.com/pin/89368373833680945/> 31.10.2017, 02.19
- Görsel 4.249.** <https://tr.pinterest.com/pin/421227371371668789/> 31.10.2017, 02.21
- Görsel 4.250.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.251.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.252.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.253.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.254.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.255.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.256.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.257.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.258.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.259.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.260.** <http://www.bloodyloud.com/minimalistic-art-movement-posters-amahouo-outmane/> 31.10.2017, 02.25
- Görsel 4.261.** <http://notdefterimburada.blogspot.com/2013/02/rusya-afis-sanat.html> 02.06.2018, 11.46
- Görsel 4.262.** <https://www.google.com.tr/search?safe=active&tbs=isz:l&tbm=isch&q=bob+dylan+poster&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwj5t9T8uJXXAhURJVAKHbT-CMUQvwUlligA&biw=1366&bih=613&dpr=1#imgsrc=1WPqtn1Hb9ssSM> 29.10.2017, 11.47
- Görsel 4.263.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3Al&tbm=isch&sa=1&ei=BJT1Wdr3Is3OwAKj-lilDg&q=ihap+hulusi+afi%C5%9F&oq=ihap+hulusi+afi%C5%9F&gs_l=psy-ab.3..0j0i30k1j0i8i30k1.78643.84077.0.84327.18.17.1.0.0.0.275.2038.0j16j1.17.0....0...1.1.64.psy-ab..0.18.2043...0i67k1.0.D-GGz5grXyM#imgsrc=MzhjhjRrCIAJpdM 29.10.2017, 11.42
- Görsel 4.264.** Ali Kılıç izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 4.265.** <http://www.afyonkulturturizm.gov.tr/Resim/109409,hastalik-hastasi-afis.png?0> 29.04.2018 11.00
- Görsel 4.266.** <http://bursaism.saglik.gov.tr/TR,18456/afis-ve-gorsel-dokumanlar.html> 29.04.2018 11.10
- Görsel 4.267.** <https://www.google.com.tr/search?q=mercedes+afi%C5%9Fleri&safe=active&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:l&sa=X&ved=0ahUKEWjQ3KuitpXXAhXEL1AKHdZGAuIQpwUIHQ&biw=1366&bih=613&dpr=1-#imgsrc=1hx7MtJadelLIM> 29.10.2017, 11.35
- Görsel 4.268.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3Al&tbm=isch&sa=1&ei=YZP1WcrKK4n5wQKH4WADw&q=akbank+caz+festivali&oq=akbank+caz+festivali&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i30k1i1j0i5i30k1i2j0i24k1i3.9168.11687.0.11963.10.10.0.0.0.224.1214.5j4j1.10.0....0...1.1.64.psy-ab..0.10.1211....0.0ySW5HEhZel#imgsrc=kNxgJP0GSo9G2M 29.10.2017, 11.39
- Görsel 4.269.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3Al&tbm=isch&sa=1&ei=bpP1WYidN4rcwQKzz6nADQ&q=film+festivali+afi%C5%9F&oq=film+festivali&gs_l=psy-ab.1.1.0i67k1j0l4j0i5i30k1i5.145549.146474.0.148375.5.5.0.0.0.136.600.0j5.5.0....0...1.1.64.psy-ab..0.5.599...0i13k1j0i7i30k1.0.BH84ayHOGVw#imgsrc=vAM9sftm50eckM 29.10.2017, 11.41
- Görsel 4.270.** <http://www.myra.com.tr/proje/istanbul-devlet-tiyatrolari-2011/> 29.10.2017, 10.24
- Görsel 4.271.** <https://www.google.com.tr/search?q=devlet+tiyatrolar%C4%B1+afi%C5%9Fleri&safe=active&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:l&sa=X&ved=0ahUKEwicsuOypZXAhUGPRoKHwWdBTQQpwUIHQ&biw=1350&bih=586&dpr=1#imgsrc=mlw3pLCpNGcoNM> 29.10.2017, 10.12
- Görsel 4.272.** <https://www.behance.net/gallery/18531233/Tiyatro-Afisleri> 29.10.2017, 10.23
- Görsel 4.273.** <http://bursaism.saglik.gov.tr/TR,18456/afis-ve-gorsel-dokumanlar.html> 26.04.2018, 01.02
- Görsel 4.274.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3Al&tbm=isch&sa=1&ei=Uoj1Wcz5FcuN0gWssJ-QDw&q=environmental+posters&oq=+environmental&gs_l=psy-ab.1.0.0i67k1j0l2j0i67k1j0l6.43489.43489.0.45047.1.1.0.0.0.117.117

0j1.1.0....0...1.1.64.psy-ab..0.1.117....0.-
TrHAhbUORA#imgdii=3JdmKuD74h-
5WM:&imgsrc=cprdLHVSVtONCM:
29.10.2017, 10.53

- Görsel 4.275.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3A&tbm=isch&sa=1&ei=SYn1WYyIKs7RwQL eilW4DA&q=+animals+that+are+in+danger+of+extinction+poster&oq=+animals+that+are+in+danger+of+extinction+poster&gs_l=psy-ab.3...45847.45847.0.46713.1.1.0.0.0.99.99.1.1.0....0...1.1.64.psy-ab..0.0.0....0.Mxb9WFEdEYU#imgsrc=ncrr9nL WlkiToM: 29.10.2017, 10.57
- Görsel 4.276.** <https://www.google.com.tr/search?q=advertisement+poster&safe=active&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:m&sa=X&ved=0ahUKEwjpg7eRr5XXAhWLMQKHUeoBgIQpwUIHQ&biw=1366&bih=613&dpr=1#imgsrc=cLt6fYSJ7MjhM:> 29.10.2017, 10.45
- Görsel 4.277.** https://www.google.com.tr/search?safe=active&biw=1366&bih=613&tbs=isz%3A&tbm=isch&sa=1&ei=JYv1Wd-oPM7awAKliZewDA&q=+helmet+poster&oq=+helmet+poster&gs_l=psy-ab.3..0i19k112j0i7i30i19k112j0i7i5i30i19k112j0i5i30i19k114.285369.285369.0.286174.1.1.0.0.0.131.131.0j1.1.0....0...1.1.64.psy-ab..0.1.130....0.Tkt_l7bO-3g#imgsrc=himwGL0Vr74lmM: 29.10.2017, 11.10
- Görsel 4.278.** https://www.adsoftheworld.com/media/print/mercedes_formula_won 29.04.2018 11.34
- Görsel 4.279.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.280.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.281.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.282.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.283.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.284.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.285.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.286.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03
- Görsel 4.287.** <http://grfktsrmdrgs.blogspot.com.tr/2014/05/cocuk-evlilikleri-afis-tasarm-yarماس.html> 29.10.2017, 11.03

yarماس.html 29.10.2017, 11.03

- Görsel 4.288.** <http://savascckic.blogspot.com.tr/2010/05/espas-sanat-kuram-yaynlar-icin-afis.html> 29.10.2017, 11.00
- Görsel 4.289.** <http://www.bek.com.tr/#> 29.10.2017, 11.25
- Görsel 4.290.** <https://tr.pinterest.com/pin/518054763360136545/> 29.10.2017, 11.18
- Görsel 4.291.** <http://www.bek.com.tr/#> 29.10.2017, 11.24
- Görsel 4.292.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.293.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.294.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.295.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.296.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.297.** <https://www.commarts.com/exhibit/adele-posters> 29.10.2017, 11.20
- Görsel 4.298.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.299.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.300.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.301.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.302.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.303.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.304.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.305.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.306.** <http://www.arkitera.com/haber/20892/felsefeyi-ogrenmenin-en-grafik-yolu> 11.10.2017, 03.21
- Görsel 4.307.** <http://pekguzelseyleyler.blogspot.com.tr/2011/08/masal-kahramanlar.html> 11.10.2017, 03.44
- Görsel 4.308.** <http://pekguzelseyleyler.blogspot.com.tr/2011/08/masal-kahramanlar.html> 11.10.2017, 03.44
- Görsel 4.309.** <http://pekguzelseyleyler.blogspot.com.tr/2011/08/masal-kahramanlar.html> 11.10.2017, 03.44

Görsel 4.344. <https://www.behance.net/gallery/54798599/Haute-couture-fall-2017> 12.10.2017, 04.00

Görsel 4.345. <http://www.gurbuz-de.com/kapaklar.html> 10.10.2017, 10.10

Görsel 4.346. http://www.leventefe.com.au/portfolio/?mgi_140=1840/Orbit%20anatomy 09.10.2017, 23.55

Görsel 4.347. <http://www.coinsworld.eu/shops/coins-world/item1210/> 28.10.2017, 16.45

Görsel 4.348. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.349. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.350. Tevfik Fikret Uçar izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.351. <http://www.artfulliving.com.tr/sanat/takip-etmeniz-gereken-12-illustrator-i-5342> 11.10.2017, 20.00

Görsel 4.352. <https://www.behance.net/gallery/13868651/portraits> 11.10.2017, 19.25

Görsel 4.353. <https://www.behance.net/gallery/16973461/Sarsn> 11.10.2017, 19.42

Görsel 4.354. Grafik Tasarım Dergisi, Kasım-Aralık 2014, sayı 62, s. 36

Görsel 4.355. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.356. <http://sedatgirgin.com/the-dreams-of-a-frog> 11.10.2017, 19.27

Görsel 4.357. <http://www.artfulliving.com.tr/sanat/takip-etmeniz-gereken-12-illustrator-i-5342> 11.10.2017, 20.17

Görsel 4.358. <http://www.sandsmuseum.com/cars/nsx/hulsey/pages/nsx.html> 09.10.2017, 23.31

Görsel 4.359. <https://www.behance.net/gallery/50071985/Mano-Series> 11.10.017, 20.19

Görsel 4.360. Ahmet Aykanat izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.361. Grafik Tasarım Dergisi, Kasım Aralık 2011, sayı 45, s.19

Görsel 4.362. <http://www.ethemonur.com/personal-works> 11.10.2017, 19.37

Görsel 4.363. <https://www.behance.net/gallery/9505659/direntuerkiyeoccupyturkey> 11.10.2017, 18.00

Görsel 4.364. Grafik Tasarım Dergisi, Mayıs-Haziran 2012, s.107

Görsel 4.365. <https://i.pinimg.com/originals/f8/17/e9/f817e9b2b960b13c79bc55d3492ae3b6.jpg> 10.10.2017, 09.55

Görsel 4.366. Mert Ünüsöy izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.367. Cem Değirmencioğlu izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.368. Gönül Kaya (Kaynakçada verilen yüksek lisans tezi)

Görsel 4.369. <http://www.egitimpedia.com/haftanin-cocuk-kitabi-efsunlu-hayvan-masallari/> 25.10.2016, 22.46

Görsel 4.370. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.371. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.372. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.373. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.374. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.375. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.376. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.377. Tülay Palaz izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.378. <http://listelist.com/ihap-hulusi-gorey/> 25.10.2017, 19.08

Görsel 4.379. Grafik Tasarım Dergisi, 06 Mart 2007, s.28.

Görsel 4.380. Grafik Tasarım Dergisi, 06 Mart 2007, s.33.

Görsel 4.381. <https://www.deviantart.com/art/imza-142183807> 26.10.2017, 11.41

Görsel 4.382. Grafik Tasarım Dergisi, 06 Mart 2007, s.34

Görsel 4.373. <http://kulturservisi.com/p/sabiha-rustu-bozcali-resimde-ozgun-bir-kadin-eli> 26.10.2017, 08.42

Görsel 4.384. <https://www.istekadinlar.com/kultur-sanat/ressam-sabiha-rustu-bozcali-sergisi-salt-galata-da-h200.html> 26.10.017, 09.00

Görsel 4.385. <http://www.artfulliving.com.tr/gundem/sabiha-rustu-bozcalinin-hayatina-bir-bakis-i-4320> 26.10.017, 08.48

Görsel 4.386. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/sut-kardesler-web/> 25.10.2017, 10.01

Görsel 4.387. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/yol-web/> 25.10.2017, 10.02

Görsel 4.388. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/bir-zamanlar-anadoluda-web/> 25.10.2017, 10.07

Görsel 4.389. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/hakkaride-bir-mevsim-web/> 25.10.2017, 10.08

Görsel 4.390. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/karpuz-web/> 25.10.2017, 10.12

Görsel 4.391. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/selvi-boylum-al-yazmalim-naz-tansel-web/> 25.10.2017, 10.03

Görsel 4.392. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/kisuykusu-web/> 25.10.2017, 10.13

Görsel 4.393. <http://bantmag.com/100-illustrasyon-la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/kisuykusu-web/>

la-turk-sinemasinin-100-yili-sergisi-turvak-15-mart/uzak-web/ 25.10.2017, 10.17

Görsel 4.394. <http://www.bantmag.com/english/issue/post/30/85> 25.10.2017, 10.19

Görsel 4.395. <https://www.dreamstime.com/stock-photo-beetle-gastrophysa-viridula-white-background-image91313283> 30.10.2017, 15.42

Görsel 4.396. <https://www.dreamstime.com/stock-photo-beetle-cryptocephalus-bilineatus-white-background-image87960655> 30.10.2017, 15.41

Görsel 4.397. <https://www.dreamstime.com/stock-photo-beetle-cerocoma-schreberi-white-background-image87106785> 30.10.2017, 15.40

Görsel 4.398. <https://www.dreamstime.com/stock-photo-beetle-ladybird-hippodamia-tredecimpunctata-white-background-image91473789> 30.10.2017, 15.42

Görsel 4.399. Hasan Hüseyin Çiçek izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.400. Hasan Hüseyin Çiçek izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.401. Hasan Hüseyin Çiçek izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.402. Hasan Hüseyin Çiçek izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.403. <http://www.grafikerler.org/portal/mininin-yaratici-illustasyon-calismalari.html> 28.09.2017, 13.37

Görsel 4.404. <http://www.grafikerler.org/portal/mininin-yaratici-illustasyon-calismalari.html> 28.09.2017, 13.37

Görsel 4.405. <http://www.grafikerler.org/portal/mininin-yaratici-illustasyon-calismalari.html> 28.09.2017, 13.37

Görsel 4.406. <http://www.grafikerler.org/portal/mininin-yaratici-illustasyon-calismalari.html> 28.09.2017, 13.37

Görsel 4.407. <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/456.jpg> 01.10.2017, 20.13

Görsel 4.408. <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/5-.jpg> 01.10.2017, 20.13

Görsel 4.409. <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/1-kopya.jpg> 01.10.2017, 20.13

Görsel 4.410. <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/290.jpg> 01.10.2017, 20.13

Görsel 4.411. Grafik Tasarım Dergisi, S. 54, Mayıs-Haziran 2013, s.63.

Görsel 4.412. Grafik Tasarım Dergisi, S. 54, Mayıs-Haziran 2013, s.63

Görsel 4.413. <http://www.karikaturistik.com/haber/hayvan-sevgisikarikatur-yarismasi-sonuclandi/> 12.09.2017, 12.55

Görsel 4.414. H.Ebru Keskin izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.415. Mehmet Kahraman izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.416. <http://www.gurbuz-de.com/kuslar.html> 15.10.2017, 15.00

Görsel 4.417. <http://www.gurbuz-de.com/kuslar.html> 15.10.2017, 15.02

Görsel 4.418. <http://www.gurbuz-de.com/kuslar.html> 15.10.2017, 15.04

Görsel 4.419. Mete Akyay izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.420. Ferdi Kelat izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.421. Oğuzhan Kökemi izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.422. Gamze Gürak izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.423. Alper Çetin izniyle kullanılmıştır.

Görsel 4.424. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2014, S.57, s.95

Görsel 4.425. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2014, S.57, s.95

Görsel 4.426. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2013, S.52, s.94

Görsel 4.427. Grafik Tasarım Dergisi, Kasım-Aralık 2013, S.56, s.94

Görsel 4.428. Grafik Tasarım Dergisi, Kasım-Aralık 2013, s.95

Görsel 4.429. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2014, s.95

Görsel 4.430. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2013, s.94

Görsel 4.431. Grafik Tasarım Dergisi, Kasım-Aralık 2013, s.95

Görsel 4.432. Grafik Tasarım Dergisi, Ocak-Şubat 2014, s.94

Görsel 4.433. <https://bigumigu.com/haber/yesilcam-aktorlerinin-kariyerlerine-zaman-tuneli/> 11.10.2017, 18.34

Görsel 4.434. <https://bigumigu.com/haber/yesilcam-aktorlerinin-kariyerlerine-zaman-tuneli/> 11.10.2017, 18.34

Görsel 4.435. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.46

Görsel 4.436. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.47

Görsel 4.437. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.48

Görsel 4.438. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.49

Görsel 4.439. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.50

Görsel 4.440. <http://www.tasarimyarismalari.com/3-he-diyem-istanbul-illustasyon-yarismasi-sonuclandi/> 11.10.2017, 20.51

- Görsel 4.441.** Grafik Tasarım Dergisi, Mayıs Haziran 2011, s. 6-19
- Görsel 4.442.** Grafik Tasarım Dergisi, Mayıs Haziran 2011, s. 6-19
- Görsel 4.443.** Grafik Tasarım Dergisi, Mayıs Haziran 2011, s. 6-19
- Görsel 4.444.** <http://www.idefix.com/kitap/beyrutta-deniz-yok/edebiyat/roman/dunya-roman/urunno=0000000484523> 03.10.2017, 19.30
- Görsel 4.445.** <http://www.idefix.com/kitap/verilmis-sozdur/edebiyat/turk-oyku/urunno=0000000484521> 03.10.2017, 19.31
- Görsel 4.446.** <http://www.idefix.com/Kitap/Arayis/Arda-Erel/Edeneme-Yazin/urunno=0001686837001> 03.10.2017, 19.20
- Görsel 4.447.** <http://utkulomlu.com/portfolio/jean-paul-sartre-series/> 29.04.2018, 11.52
- Görsel 4.448.** <http://www.idefix.com/Kitap/Birer-Birer-Terk-Ettiler/Beyhan-Gokbulut/Edeneme-Yazin/urunno=0000000674807> 03.10.2017, 19.30
- Görsel 4.449.** <http://www.idefix.com/Kitap/Historia/Eyup-Corakli/Felsefe/Felsefe-Bilimi/urunno=0001688988001> 03.10.2017, 19.30
- Görsel 4.450.** <http://www.sinemerkas.com/wp-content/uploads/2017/05/sinemerkas-the-gir-guide-cover-673x1024.jpg?x21702> 11.10.2017, 02.43
- Görsel 4.451.** <http://www.mmarkk.com/images/endoffood1.jpg> 11.10.2017, 21.56
- Görsel 4.452.** <https://s26162.pcdn.co/wp-content/uploads/2016/12/01-e1481908042903.jpg> 10.10.2017, 15.23
- Görsel 4.453.** <https://www.nda.ac.uk/blog/wp-content/uploads/2016/04/tom-lenartowicz-jaws-book-cover-e1461230380175.png> 11.10.2017, 22.10
- Görsel 4.454.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2017> 11.10.2017, 04.16
- Görsel 4.455.** <https://skyyredesign.com/wp-content/uploads/2016/04/The-Old-Man-And-The-Sea-by-Levente-Szabo-cover-books-design-illustrations.jpg> 10.01.2017, 18.04
- Görsel 4.456.** <https://abcoverd.co.uk/archive/designers/skeats-clare> 11.10.2017, 22.05
- Görsel 4.457.** <https://abcoverd.co.uk/archive/designers/rogers-emma> 11.10.2017, 22.00
- Görsel 4.458.** <https://abcoverd.co.uk/archive/designers/king-chai-sharon> 11.10.2017, 22.00
- Görsel 4.459.** <https://abcoverd.co.uk/archive/designers/may-nick> 11.10.2017, 22.00
- Görsel 4.460.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2015&category=non-fiction> 11.10.2017, 22.02
- Görsel 4.461.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2015&category=classics-reissue> 11.10.2017, 22.03
- Görsel 4.462.** <https://abcoverd.co.uk/archive/designers/bickford-smith-coralie> 11.10.2017, 22.26
- Görsel 4.463.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2016&category=non-fiction> 11.10.2017, 22.26
- Görsel 4.464.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2016&category=mass-market> 11.10.2017, 22.26
- Görsel 4.465.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2017> 11.10.2017, 22.27
- Görsel 4.466.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2017> 11.10.2017, 22.27
- Görsel 4.467.** <https://abcoverd.co.uk/archive?year=2017> 11.10.2017, 22.27
- Görsel 4.468.** <http://thefoxisblack.com/20120827recovered-books-fahrenheit-451-by-ray-bradbury> 11.10.2017, 02.00
- Görsel 4.469.** <http://weburbanist.com/2013/04/09/recovering-literature-bold-classic-book-cover-redesigns/> 11.10.2017, 05.00
- Görsel 4.470.** <http://thefoxisblack.com/20120827recovered-books-fahrenheit-451-by-ray-bradbury> 11.10.2017, 02.00
- Görsel 4.471.** <http://thefoxisblack.com/20120827recovered-books-fahrenheit-451-by-ray-bradbury> 11.10.2017, 02.00
- Görsel 4.472.** <http://thefoxisblack.com/20120827recovered-books-fahrenheit-451-by-ray-bradbury> 11.10.2017, 02.00
- Görsel 4.473.** <http://thefoxisblack.com/20120827recovered-books-fahrenheit-451-by-ray-bradbury> 11.10.2017, 02.00
- Görsel 4.474.** http://gmk.org.tr/uploads/news_award/image-1444684006600088866.jpg 09.10.2017, 21.37
- Görsel 4.475.** <https://images.gr-assets.com/books/1345666793/15741474.jpg> 11.10.2017, 10.36
- Görsel 4.476.** <https://kbimages1-a.akamaihd.net/fdb032f7-5187-4105-ae16-00f37fb2eba3/353/569/90/False/azla-mutlu-olmak-sade-yasam-rehberi.jpg> 22.10.2017, 16.10
- Görsel 4.477.** http://bookcoverarchive.com/book/against_happiness/ 11.10.2017, 22.00
- Görsel 4.478.** http://gmk.org.tr/uploads/news_award/image-1446147982487929212.jpg 09.10.2017, 21.32
- Görsel 4.479.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/27-grafik-urunler-sergisi-2008#galleryAwards-42> 09.10.2017, 22.13
- Görsel 4.480.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/28-grafik-urunler-sergisi-2010#galleryAwards-34> 09.10.2017, 22.20
- Görsel 4.481.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/30-grafik-urunler-sergisi#galleryAwards-40> 09.10.2017, 22.27

- Görsel 4.482.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/31-grafik-urunler-sergisi-2012#galleryAwards-39> 09.10.2017, 22.29
- Görsel 4.483.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/32-grafik-urunler-sergisi#galleryAwards-26> 09.10.2017, 22.32
- Görsel 4.484.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/33-grafik-urunler-sergisi-2014#galleryAwards-25> 09.10.2017, 22.34
- Görsel 4.485.** <http://gmk.org.tr/events/grafik-urunler-sergisi/34-gmk-sergisi-2015#galleryAwards-42> 09.10.2017, 22.37
- Görsel 4.486.** Bursa Nilüfer Belediyesi Kütüphanesi
- Görsel 4.487.** Bursa Nilüfer Belediyesi Kütüphanesi
- Görsel 4.488.** Bursa Nilüfer Belediyesi Kütüphanesi
- Görsel 4.489.** Bursa Nilüfer Belediyesi Kütüphanesi
- Görsel 4.490.** <http://toplumvetarih.blogcu.com/bir-ticaret-araci-olarak-amfora-lar/9408324> 16.08.2017, 09.57
- Görsel 4.491.** <http://www.packagingoftheworld.com/2017/05/pikpak-student-project.html> 08.06.2017, 16.35
- Görsel 4.492.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-17.jpg> 09.10.2017, 11.30
- Görsel 4.493.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-38.jpg> 23.05.2017, 01.16
- Görsel 4.494.** https://theultralinx.com/.image/c_limit%2Ccs_srgb%2Cq_auto:good%2Cw_599/MTI5MDI2NjYyNzUzOTQ1NjEw/bobby-pin.webp 24.04.2018, 21.46
- Görsel 4.495.** https://theultralinx.com/.image/c_limit%2Ccs_srgb%2Cq_auto:good%2Cw_602/MTI5MDI2Njc4ODYwMjU3NzU4/earphones.webp 24.04.2018, 21.47
- Görsel 4.496.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-19.jpg> 09.10.2017, 10.00
- Görsel 4.497.** <https://www.boredpanda.com/30-creative-bag-advertisements/> 09.10.2017, 20.55
- Görsel 4.498.** <https://www.kaocollins.com/inktank/wp-content/uploads/Unique-Staples-Shopping-Bag-Package.jpg> 12.12.2017, 20.42
- Görsel 4.499.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-19.jpg> 25.04.2018, 01.03
- Görsel 4.500.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-15.jpg> 25.04.2018, 01.01
- Görsel 4.501.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-22.jpg> 25.04.2018, 01.05
- Görsel 4.502.** [http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20\(15\).jpg](http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20(15).jpg) 08.05.2017, 13.42
- Görsel 4.503.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-37.jpg> 23.05.2017, 01.16
- Görsel 4.504.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-20.jpg> 25.04.2018, 01.14
- Görsel 4.505.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-07.jpg> 25.04.2018, 01.00
- Görsel 4.506.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-48.jpg> 24.04.2018, 22.06
- Görsel 4.507.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-most-creative-shopping-bag-06-830x553.jpg> 25.04.2018, 01.14
- Görsel 4.508.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-02.jpg> 25.04.2018, 01.00
- Görsel 4.509.** <http://www.adaymag.com/wp-content/uploads/2014/04/adaymag-30-of-the-most-creative-shopping-bag-designs-ever-27.jpg> 25.04.2018, 01.04
- Görsel 4.510.** <http://smashinghub.com/wp-content/uploads/2012/11/fruit-packaging-20.jpg> 25.04.2018, 01.07
- Görsel 4.511.** http://www.designtos.com/post-pic/2014/08/naoto-fukasawa_32722.jpg 25.04.2018, 01.40
- Görsel 4.512.** [http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20\(6\).jpg](http://www.gardentr.com/web-tasarim-blog/web-tasarim-images/image/ilginc-tasarimlar/ambalajtasarim%20(6).jpg) 25.04.2018, 00.48
- Görsel 4.513.** <http://www.bilalyaldirak.com/2016/08/06/3-saniyelik-ask-ambalaj-tasarimi/> 08.05.2017, 14.01
- Görsel 4.514.** <http://www.packagingoftheworld.com/2012/09/pasta-la-vista-concept.html> 08.05.2017, 10.00
- Görsel 4.515.** <http://www.markabook.com.tr/wp-content/uploads/2015/12/b1.jpg> 23.10.2017, 17.20
- Görsel 4.516.** <http://webneel.com/daily/sites/default/files/images/daily/09-2014/8-biscuit-food-packaging-design-idea.jpg> 25.04.2018, 00.37
- Görsel 4.517.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-46.jpg> 09.10.2017, 20.30

- Görsel 4.518.** https://theultralinx.com/.image/c_limit%2Ccs_srgb%2Cq_auto:good%2Cw_603/MTI5MDI2Njky-NTUwMjkxNDI2/pizza-colgate-1.webp 24.04.2018, 22.00
- Görsel 4.519.** <https://bestinpackaging.files.wordpress.com/2015/08/150389-pizza-toss-01-w540-100dpi.jpg> 25.04.2018, 01.36
- Görsel 4.520.** <https://www.worldpackagingdesign.com/blog/2014/1/8/cecilia-uhr-whitebites> 25.04.2018, 01.31
- Görsel 4.521.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-44-e1424456892230.jpg> 09.10.2017, 20.30
- Görsel 4.522.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-31.jpg> 24.04.2018, 20.21
- Görsel 4.523.** https://theultralinx.com/.image/c_limit%2Ccs_srgb%2Cq_auto:good%2Cw_601/MTI5MDI2Nj-k3OTE5MDAwNTQ2/marmalade.webp 25.04.2018, 00.20
- Görsel 4.524.** <https://static.boredpanda.com/blog/wp-content/uploads/creative-packaging-part3/creative-packaging-part3-14-1.jpg> 23.05.2017, 01.16
- Görsel 4.525.** <https://i1.wp.com/www.ucreative.com/wp-content/uploads/2010/10/16-soy-mamel-le.jpg?resize=550%2C367> 25.04.2018, 01.27
- Görsel 4.526.** <http://www.pentawards.org/winnersuploads/2016/07/pentawards-2016-075-backbone-squeeze-fresh.jpg?width=992> 29.10.2017, 20.42
- Görsel 4.527.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-30.jpg> 24.04.2018, 20.21
- Görsel 4.528.** <https://www.designandpaper.com/wp-content/uploads/2015/04/happyeggs1-500x475.jpg> 25.04.2018, 23.20
- Görsel 4.529.** <https://static.boredpanda.com/blog/wp-content/uploads/creative-packaging-part3/creative-packaging-part3-15.jpg> 23.05.2017, 01.16
- Görsel 4.530.** <https://geekpublicitario.com.br/11594/designer-cria-formas-cabelo/> 24.05.2017, 09.00
- Görsel 4.531.** <https://geekpublicitario.com.br/wp-content/uploads/2016/03/macarrao-mulheres-4.jpg> 24.05.2017, 09.00
- Görsel 4.532.** <http://lovelypackage.com/hexagon-honey/> 09.10.2017, 21.15
- Görsel 4.533.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-21.jpg> 09.10.2017, 09.30
- Görsel 4.534.** <https://www.recreoviral.com/wp-content/uploads/2015/02/Empaques-creativos-3.jpg> 09.10.2017, 20.30
- Görsel 4.535.** <https://competition.adesignaward.com/designs/7aa437a027df9d00bfa353dde107142656a5ce32-4-t710.jpg>
- Görsel 4.536.** <https://bigumigu.com/haber/parfum-gibi-bal-kurumsal-kimligi-beeloved/> 23.10.2017, 16.16
- Görsel 4.537.** http://basturticaret.com/index.php?route=product/product&path=69&product_id=176 23.10.2017, 16.13
- Görsel 4.538.** <http://www.aricilikmalzemeleri.gen.trah-sap-bal-kutusu> 23.10.2017, 16.15
- Görsel 4.539.** <http://www.packagingoftheworld.com/2012/06/bzzz.html> 23.10.2017, 16.10
- Görsel 4.540.** <https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-photography-template-present-box-red-cut-square-image11540567> 09.10.2017, 17.42
- Görsel 4.541.** Ambalaj Tasarımı, Emre Becer, s.166-168-169
- Görsel 4.542.** Ambalaj Tasarımı, Emre Becer, s.166-168-169
- Görsel 4.543.** <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/kahve-bardak-tasar%C4%B1m%C4%B1-4.jpg> 01.10.2017, 21.00
- Görsel 4.544.** <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/kahve-bardak-tasar%C4%B1m%C4%B1-2.jpg> 01.10.2017, 21.00
- Görsel 4.545.** <http://www.grafikerler.org/portal/wp-content/uploads/kahve-bardak-tasar%C4%B1m%C4%B1-1.jpg> 01.10.2017, 21.00
- Görsel 4.546.** <https://www.iopp.org/images/breakfastti-meWEB.jpg> 25.04.2018, 22.50
- Görsel 4.547.** https://www.iopp.org/images/wave1_WEB.jpg 25.04.2018, 22.50
- Görsel 4.548.** <https://www.iopp.org/images/Chips1WEB.jpg> 25.04.2018, 22.51
- Görsel 4.549.** <http://p-l-us.com/en/oliviero-toscani/> 25.04.2018 22.59

5. ÜNİTE

- Görsel 5.1.** <http://arkeofili.com/wp-content/uploads/2015/02/ma%C4%9Fara11.jpg> 27.06.2017, 14.21
- Görsel 5.2.** Ayaz, M., Günay, V. ve Akdeniz, H. (1976). Eğitim Enstüleri Resim-İş Bölümü Grafik Grubu Ders Kitabı. Ankara: Yaygın Öğretim Kurumu Yayınları. 1976:19
- Görsel 5.3.** <http://bilimdili.com/wp-content/uploads/2017/02/elmas-sutra.jpg> 08.05.2017, 20.35
- Görsel 5.4.** http://www.arcimboldo.cz/media/sori_cac-he/b5/5b/b55b054710c1845d47011ef9a-

- 1beb1d4.jpg 28.11.2017, 22.59
- Görsel 5.5.** Kınık, Mustafa. (2008). İlk Türk Matbaası'ndan Günümüze Baskı Tekniklerinin Türk Grafik Tasarım Eğitimine Yansımaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Görsel 5.6.** İdemitsu, Ş. (1986). "Japon Sanat Tarihine Genel Bir Bakış", Japonya Sanat Sergisi Kataloğuna Giriş Yazısı, Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü. s.15
- Görsel 5.7.** <https://uploads2.wikiart.org/images/aubrey-beardsley/the-climax-1893.jpg!PinterestSmall.jpg>, 28.11.2017, 23.14
- Görsel 5.8.** Teker, U. "Türk ve Dünya Grafik Sanatları Tarihi", (Ders notları). İzmir: 1995.s.30
- Görsel 5.9.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/df/Le_bois_Protat_-_block_and_print.jpg, 28.11.2017, 23.22
- Görsel 5.10.** <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/47/7c/28/477c28b029ab3f6b17f0c2bb0cc1fabb.jpg>, 08.05.2017, 21.18
- Görsel 5.11.** Mitchell, S. (1964). Medieval Manuscript Painting, Compass History of Arts. New York: The Wiking Press. s.33
- Görsel 5.12.** Alpaslan, T. D. (2005). Yüksek Öğrenim Düzeyinde Grafik Tasarım Eğitimine Özgün Baskı Tekniklerinin. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı. s.9
- Görsel 5.13.** <https://i.pinimg.com/736x/ee/71/47/ee71477f1820f4ad21c07b27542d143a-dancing-couple-dance-images.jpg>, 29.11.2017, 12.41
- Görsel 5.14.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/68/D%C3%BCrker_-_Selbstbildnis_im_Pelzrock_-_Alte_Pinakothek.jpg 08.05.2017, 22.54
- Görsel 5.15.** <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/89/1d/53/891d53e604e62fb7fc80b67b44137de7.gif> 08.05.2017, 23.06
- Görsel 5.16.** http://kunst-kreativ.de/AD%201496%202_kleine%20Passion-09%20Abendmahl.jpg, 08.05.2017, 23.09
- Görsel 5.17.** <http://images.zeno.org/Kunstwerke//big/316D098a.jpg>, 08.05.2017, 23.12
- Görsel 5.18.** Dereli, A. ve Mert, H. (1987). Genel Matbaa. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. s.147
- Görsel 5.19.** <http://l7.alamy.com/zooms/87853d7c8d224241aac43cb9f6524323/margaret-of-antioch-saint-circa-305-drawing-by-lucas-cranach-the-elder-b40yy0.jpg> 28.11.2017, 23.42
- Görsel 5.20.** http://www.tate.org.uk/sites/default/files/images/hans-holbein-the-younger-m-zouch_0.jpg, 28.11.2017, 23.46
- Görsel 5.21.** <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/knight-lake-picture-history-don-quixote-102510278?src=DmJckBD4OTY5sqwQhxOgzg-1-30> 20.04.2018, 00.34
- Görsel 5.22.** http://payload.cargocollective.com/1/2/88505/1125163/Harry-Clarke-Poe--Tales-of-Mystery-and-Imagination--4_900.jpg, 29.11.2017, 11.47
- Görsel 5.23.** <http://shfwire.com/files/images/3109-039.preview.jpg>, 29.11.2017, 12.31
- Görsel 5.24.** <https://www.google.com.tr/search?dcr=0&tbn=isch&q=Hap+Grieshaber&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiH3Zu3tOPXAhXLSRoKHd4VA3UQvwUlligA&biw=1366&bih=673&dpr=1#imgsrc=maAyoCjuZN7mMM:&spf=1511945644919>, 29.11.2017, 11.55
- Görsel 5.25.** http://www.tate.org.uk/art/images/work/P/P01/P01789_10.jpg, 29.11.2017, 11.51
- Görsel 5.26.** https://d7hftxdvixvm.cloudfront.net/?resize_to=fit&width=350&height=253&quality=95&src=https%3A%2F%2Fd32dm0rphc51dk.cloudfront.net%2FyotFKgPeoLNwqPUVKQrKIQ%2Flarge.jpg, 29.11.2017, 12.03
- Görsel 5.27.** Teker, U. "Türk ve Dünya Grafik Sanatları Tarihi", (Ders notları). İzmir: 1995, s.45
- Görsel 5.28.** <https://i.pinimg.com/736x/91/e7/77/91e7777f7a30ee747de1068da5e059eb--paul-cezanne-portrait-poses.jpg>, 29.11.2017, 12.25
- Görsel 5.29.** <http://coursesite.uhcl.edu/HSW/Whitec/texts/AmClassics/poems/LevertovJacobsLdr.htm> 20.04.2018, 12.06
- Görsel 5.30.** <https://www.mtholyoke.edu/courses/rschwart/hist257/thershir/cats.html> 20.04.2018, 12.15
- Görsel 5.31.** SDE (Stuttgart Dışilişkiler Enstitüsü). (1981). Grafik Des Deutschen Expressionismus. Stuttgart: Institut für Auslandsbeziehungen und Autoren. s.32
- Görsel 5.32.** http://www.italianways.com/wp-content/uploads/2013/12/IW_Piranesi_Tav-I_In-testazione.jpg 30.11.2017, 23.14
- Görsel 5.33.** <https://i.pinimg.com/originals/33/f6/74/33f67472af25081dfe29ff71cde592eb.jpg> 30.11.2017, 23.28
- Görsel 5.34.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2a/Alois_Senefelder2.jpg 28.11.2017, 06.44
- Görsel 5.35.** <http://bayaayi.com/wp-content/uploads/2014/05/Albrecht-D%C3%BCrker-baya-iyi-oylum-y%C3%BCKsel-g%C3%BCnde1resim-1.png> 28.11.2017, 07.10
- Görsel 5.36.** [https://uploads0.wikiart.org/images/eugene-delacroix/monk-at-prayer-1821\(1\).jpg](https://uploads0.wikiart.org/images/eugene-delacroix/monk-at-prayer-1821(1).jpg) 28.11.2017, 07.17
- Görsel 5.37.** <https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbn=isch&sa=1&ei=9u>

lcWrz_FdKykwXdxK_wCg&q=Gericault
+&oq=Gericault+&gs_l=psy-ab.3..0j0i30
k1i9.264804.264804.0.266942.1.1.0.0.
0.0.137.137.0j1.1.0....0...1c.2.64.psy-ab
..0.1.135....0.5ssQuATVpsE#imgdii=v
MD_mbDp0r0gDM:&imgsrc=9Vponvznpv_
G3M: 28.11.2017, 07.21

- Görsel 5.38.** https://d32dm0rphc51dk.cloudfront.net/bU7l_P3RQzw8KTMh_dTMHQ/larger.jpg 28.11.2017, 07.33
- Görsel 5.39.** https://www.shutterstock.com/tr/download/confirm/774228943?src=HU-p49cC-n6eNmZRI0yJP5A-1-0&size=vector_eps 04.04.2018, 20.56
- Görsel 5.40.** http://1.bp.blogspot.com/-wsG-V0UkvBkU/UUChGtUxu_I/AAAAAAAAACO/9fKTK6cyP9A/s1600/rise-and-fall-1799.jpg 28.11.2017, 07.47
- Görsel 5.41.** <https://i.pinimg.com/736x/ca/bc/b5/cabcb53f8255ead93c92f93df1920e80-la-jeunesse-arches-paper.jpg> 28.11.2017, 07.51
- Görsel 5.42.** http://www.sothebys.com/content/dam/stb/lots/N09/N09301/109N09301_7VML6.jpg 28.11.2017, 08.06
- Görsel 5.43.** <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.69601.html> 20.04.2018, 10.51
- Görsel 5.44.** https://www.artbible.info/images/schongauer_eccehomo_grt.jpg, 28.11.2017, 08.19
- Görsel 5.45.** <https://i.pinimg.com/originals/18/f6/79/18f67921b9fd14e7f40f4d5b367b4879.jpg> 28.11.2017, 08.26
- Görsel 5.46.** Brunner, F. (2001). Gravürün El Kitabı. (Çeviren: Feyza Yaman), İstanbul: Yeni Basım Matbaacılık. s.5
- Görsel 5.47.** [http://fr.wahooart.com/Art.nsf/O8XZMR5\\$File/Lucas-Van-Leyden-Emperor-Maximilian.JPG](http://fr.wahooart.com/Art.nsf/O8XZMR5$File/Lucas-Van-Leyden-Emperor-Maximilian.JPG) 28.11.2017, 09.09
- Görsel 5.48.** <https://i.pinimg.com/736x/c3/40/fa/c340fab69ede86db9b5f5d19cb39549d--clio-british-museum.jpg> 28.11.2017, 09.12
- Görsel 5.49.** https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2d/Meyssens%2C_Johannes_-_Abraham_Bloemaert.jpg/332px-Meyssens%2C_Johannes_-_Abraham_Bloemaert.jpg 04.12.2017, 13.48
- Görsel 5.50.** <https://assets.catawiki.nl/assets/2017/10/25/6/3/c/63cfdaae-a41e-49ce-924a-64c3c3d6cef4.jpg> 28.11.2017, 09.16
- Görsel 5.51.** Pekmezci, H. (1992). Tüm Yönleriyle Serigrafi İpek Baskı. Ankara: İlike Yayınları.
- Görsel 5.52.** Teker, U. "Türk ve Dünya Grafik Sanatları Tarihi", (Ders notları). İzmir: 1995. s.86
- Görsel 5.53.** <https://www.desktopclass.com/wp-content/uploads/2011/04/Patented-in-England-by-Samuel-Simon-in-1907-300x240.jpg> 28.11.2017, 20.03

- Görsel 5.54.** <https://www.invaluable.com/auction-lot/anthony-velonis-202-c-60xah0swb9> 28.11.2017, 19.52
- Görsel 5.55.** http://www.artfulliving.com.tr/image_data/content_pane_image/0c3a80463c7cc36c2a13031c929244c6.jpg 28.11.2017, 19.57
- Görsel 5.56.** YEM (Yapı Endüstrisi Merkezi). (1997). Sanat Kitabı (500 Sanatçı 500 Sanat Eseri). İstanbul: Yapı Endüstrisi Merkezi Yayınları. s.485
- Görsel 5.57.** Tekin, 1993:58
- Görsel 5.58.** Kaya,1988: 79
- Görsel 5.59.** <http://ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=349> 27.06.2017, 21.07
- Görsel 5.60.** <http://books.openedition.org/ifeagd/docannexe/image/1654/img-9.png> 04.12.2017, 13:50
- Görsel 5.61.** <http://3.bp.blogspot.com/-wWQ0gAiE8fc/Uo8AGjhOgnI/AAAAAAAAABGs/8DxlbL5vaxQ/s400/mat-baa-1.gif> 17.05.2017, 23.38
- Görsel 5.62.** <https://www.kokturk.org/images/2016/12/ibrahim-muteferrika.jpg> 17.05.2017, 23.14
- Görsel 5.63.** <http://docplayer.biz.tr/docs-images/17/147649/images/11-0.png> 18.05.2017, 00.13
- Görsel 5.64.** <http://lebriz.com/pages/lis.aspx?lang=TR§ionID=8&articleID=586&bhpc=1> 28.06.2017, 00.51
- Görsel 5.65.** Aksel, 1960:87
- Görsel 5.66.** Yavuz Sultan Selim Konulu Taş Baskı, Yılmaz Özcan Koleksiyonu
- Görsel 5.67.** Köroğlu Destanı Konulu Taş Baskı ,Yılmaz Özcan Koleksiyonu
- Görsel 5.68.** <http://media.dunyabizim.com/haber/2017/03/27/zonaro-tarafından-yapılmış-hoca-ali-riza-portresi.jpg>, 12.07.2017, 21.42
- Görsel 5.69.** Ünver, 1949:3
- Görsel 5.70.** <http://blog.istanbul1881.com/wp-content/uploads/2016/06/Kaplumbaga-Terbiyecisi-Osman-Hamdi-Bey-1.jpg>, 05.07.2017, 23.08
- Görsel 5.71.** http://3.bp.blogspot.com/-pzZS4KTZ-4JE/Tz_gMZK6sl/AAAAAAAAAOKQ/s5aWcxmCxgs/s640/DSC_0345.JPG 05.07.2017, 23.05
- Görsel 5.72.** <http://blog.istanbul1881.com/wp-content/uploads/2016/06/Kaplumbaga-Terbiyecisi-Osman-Hamdi-Bey-1.jpg> 05.07.2017, 23.08
- Görsel 5.73.** http://turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/artists/large/z_sabri_berkel134.jpg 05.07.2017, 23.12
- Görsel 5.74.** http://turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/artists/large/z_sabri_berkel134.jpg 05.07.2017, 23.12

- kel134.jpg 05.07.2017, 23.12
- Görsel 5.75.** <http://www.beyazart.com/img/artists/Turgut-Zaim.jpg> 05.07.2017, 23.12
- Görsel 5.76.** <http://www.weblopedi.com/wp-content/uploads/Malik-Aksel.jpg> 05.07.2017, 23.17
- Görsel 5.77.** http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=333 12.07.2017, 21.56
- Görsel 5.78.** http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=333 12.07.2017 saat: 21.56
- Görsel 5.79.** https://cdn.1000kitap.com/k/resimler/yazarlar/20854_1457963170.jpg 05.07.2017, 23.35
- Görsel 5.80.** <http://www.grafikkitaplari.com/grafik/173-turk-grafik-tasarim-tarihi-kayit-altinda> 12.07.2017, 22.34
- Görsel 5.81.** <http://www.eokul-meb.com//HLIC/08d4679b482cc982d0c2a99e8cc25649.jpg> 05.07.2017, 23.34
- Görsel 5.82.** <http://evetbenim.com/content/uploads/14/haber/Mustafa%20Asl%C4%B1er%20man%C5%9Fet%20foto.jpg> 12.07.2017, 22.51
- Görsel 5.83.** <http://www.estanbul.com/images/imported/2010/11/mustafaaslier8-1.jpg> 12.07.2017, 22.54
- Görsel 5.84.** http://i.milliyet.com.tr/SSArticleDetail-Narrow/2009/11/03/fft71_mf6407.Jpeg 12.07.2017, 22.56
- Görsel 5.85.** <http://www.sanattanyansimlar.com/images/haberler/ozgun-baski-dalinin-devismiydi.jpg> 12.07.2017, 22.59
- Görsel 5.86.** http://turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/picture4.jpg, 12.07.2017, 23.10
- Görsel 5.87.** <http://galeripolar.com/wp-content/uploads/nevzat-akoral.jpg> 12.07.2017, 23.07
- Görsel 5.88.** <http://www.woodcut-artprints.com/images/1/22.JPG>, 12.07.2017, 23.18
- Görsel 5.89.** <http://www.woodcut-artprints.com/images/1/22.JPG>, 12.07.2017, 23.16
- Görsel 5.90.** [http://www.tamsanat.net/uploads/tsposts/images/-_Hayati%20Misman%20roportaj%20\(2\).jpg](http://www.tamsanat.net/uploads/tsposts/images/-_Hayati%20Misman%20roportaj%20(2).jpg), 09.11.2017, 12:30
- Görsel 5.91.** <http://www.nereyegidilir.com/Events/gallery/image/hayati-misman-bodrumlife.jpg>, 12.07.2017, 23.36
- Görsel 5.92.** <http://csmuze.anadolu.edu.tr/sites/csmuze.anadolu.edu.tr/files/267gulerakln.jpg> 18.07.2017, 23.02
- Görsel 5.93.** http://www.milliyetsanat.com/allimages/news/200520131433138000775_3.jpg 18.07.2017, 00.47
- Görsel 5.94.** <https://imoga.org/collections/mustafapilevneli/products/mustafapilevneli-02> 20.04.2018, 11.14
- Görsel 5.95.** https://www.google.com.tr/search?q=ADNAN+TURAN%C4%B0+BASKISI&sa=X&biw=1366&bih=673&tbm=isch&source=iu&pf=m&ictx=1&fir=ioUofbCKawJecM%253A%252CkH-VLI19_1R2eM%252C_&usg=__rN7kd7rsCS0htV6LQO-o4l3z41Y%3D&ved=0ahUKEwjaloLctrHXAhVCDeWkHctbAKIQ9QEILTAC#imgsrc=ioUofbCKawJecM 09.11.2017, 14:55
- Görsel 5.96.** http://turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/suleyman_saim_tekcan_01.jpg 08.11.2017, 13:22
- Görsel 5.97.** <http://www.hasanpekmezci.com/calismalari/baski-resimler/> 08.11.2017, 12.41
- Görsel 5.98.** Atilla Atar izniyle kullanılmıştır ("No D2-58", Ayrıntı, 2016, 500x650 mm, Litografi, Eskişehir).
- Görsel 5.99.** <http://www.hasanpekmezci.com/calismalari/baski-resimler/>, 08.11.2017, 12.49
- Görsel 5.100.** http://1.bp.blogspot.com/_GfC7rPGOdUg/SYzLIH-O_M7I/AAAAAAAAAC0/y4yU9VCmKdU/w1200-h630-p-k-no-nu/KenanTemizan.jpg 07.11.2017, 14.26
- Görsel 5.101.** https://www.google.com.tr/search?q=Nevzat+Akorali&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-1LSVhIDXAHVjYpKHbDyDk8Q_AUICigB&biw=1366&bih=658#imgsrc=y9eD7faqGqmlOM, 20.10.2017, 23.40
- Görsel 5.102.** <http://www.hasanpekmezci.com/calismalari/baski-resimler/> 18.07.2017 saat:23.48
- Görsel 5.103.** <http://csmuze.anadolu.edu.tr/sites/csmuze.anadolu.edu.tr/files/267gulerakln.jpg> 18.07.2017, 23.02
- Görsel 5.104.** http://www.milliyetsanat.com/allimages/news/200520131433138000775_3.jpg 18.07.2017, 00.47
- Görsel 5.105.** http://artgalerimbebek.com/img/products/big/1330771800_1.jpg 18.07.2017, 01.16
- Görsel 5.106.** <http://www.gutewerbung.net/wp-content/uploads/2013/03/superman-elevator-ad.jpg> 07.11.2017, 16.31
- Görsel 5.107.** <http://www.cinereklamcilik.com/wp-content/uploads/2015/01/ford-transit-07.jpg>, 07.11.2017, 17.31
- Görsel 5.108.** <http://manisanestleeriklisu.blogspot.com.tr/> 07.11.2017, 16.50
- Görsel 5.109.** https://www.bursacopy.com/FileUpload/bs616157/File/firma_logolu_kupa_bar-dak.jpg 01.12.2017, 14.30
- Görsel 5.110.** <http://www.buldumbuldum.com/blog/wp-content/uploads/2016/05/sizi-aninda-tumblr-insanina-donusturecek-tisort-modelleri-3.jpg> 07.11.2017, 16.30
- Görsel 5.111.** <http://www.deliklisacurunleri.com/D/tema2/resimler/tema2-07302015045449-1.jpg> 01.12.2017, 14.30
- Görsel 5.112.** <https://www.engravist/photos/a.11869949>

71402708.1073741852.6837405283948
24/1187007784734760/?type=3&theater,
20.10.2017, 18.20

- Görsel 5.113.** https://www.signgraphic.com.tr/haber_re-sim/hp-endustriyel-baski-hizmeti-saglayicilara-yeni-kalite-ve-uretkenlik-seviyeleri-sunuyor-8392.jpg, 20.10.2017, 18.20
- Görsel 5.114.** Çağla Bade Adoğan izniyle kullanılmıştır ("Lindy" Serigraf Baskı, 2017).
- Görsel 5.115.** Aysun Gürbüz izniyle kullanılmıştır ("Şal", Film-Druck baskı, 2017).
- Görsel 5.116.** Gülçin Karaca izniyle kullanılmıştır ("Çatılar", Litografi, 70 x 50cm, 2012).
- Görsel 5.117.** <http://www.gencgrafiker.com/wp-content/uploads/2013/09/yaratıcı-tisort-tasarimlari-buzdagi.png> 07.01.2018 saat: 23.26
- Görsel 5.118.** http://www.sinifsepeti.com/image/cache/data/KAPI_GIYDIRME/Kutuphane/347-1000x1000.jpg 01.12.2017, 14:37
- Görsel 5.119.** Salih Denli izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 5.120.** Emrah Günay izniyle kullanılmıştır ("Galata", 2017, gravür baskı, İstanbul).
- Görsel 5.121.** Nuri Sezer izniyle kullanılmıştır ("Yüz" 50x70 cm, dijital baskı, İstanbul)
- Görsel 5.122.** http://narart.com.tr/wp-content/uploads/2015/03/BRK_3447.jpg 21.10.2017, 00.08
- Görsel 5.123.** Lütfü Kaplanoğlu izniyle kullanılmıştır ("Galata", Renkli Gravür Baskı, 65 X46cm, 2017, İstanbul).
- Görsel 5.124.** Hasip Pektaş izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 5.125.** Gülçin Karaca izniyle kullanılmıştır (Şehir (renkli), Litografi, 50 x 70 cm, 2012).
- Görsel 5.126.** <http://blog.kavrakoglu.com/wp-content/uploads/2014/09/kkk.jpg> 20.10.2017, 22.13
- Görsel 5.127.** Erkin Keskin izniyle kullanılmıştır ("Çanakkale Savaşı Üzerine Görsel Notlar", Gravür Baskı, 60 X80cm, 2010).
- Görsel 5.128.** <http://ismek.ist/files/ismekOrg/wp-content/uploads/2015/12/Dergi18/baski-sanatinin-yenilikci-ruhu/9.jpg> 20.10.2017, 23.89
- Görsel 5.129.** Emrah Günay izniyle kullanılmıştır ("Galata Kulesi ve Gata", Linol Baskı, 35X70 cm, 2015).
- Görsel 5.130.** <https://csmuze.anadolu.edu.tr/sites/csmuze.anadolu.edu.tr/files/060mustafaaslier.jpg>, 04.12.2017, 14.08
- Görsel 5.131.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.132.** Semih Türkel Karakalem desen çalışması
- Görsel 5.133.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.134.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.135.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.136.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.137.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.138.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.139.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.140.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.141.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.142.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.143.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.144.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.145.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.146.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.147.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.148.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.149.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.150.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.151.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.152.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.153.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.154.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.155.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.156.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.157.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.158.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.159.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.160.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.161.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.162.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

- Görsel 5.163.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.164.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.165.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.166.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.167.** Atilla Atar izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz", Ağaç Baskı, 52X80 cm, 1963, Eskişehir).
- Görsel 5.168.** Ejmel Yalçıntaş izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz" Ağaç Baskı, 15X15 cm, 2014, İzmir).
- Görsel 5.169.** https://www.google.com.tr/search?q=mustafa+asl%C4%B1er+a%C4%9Fa%C3%A7+bask%C4%B1&sa=X&tbm=isch&imgil=v_fnbTK2PQVWKM%253A%253BilE_-nOMaROs5M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.sanatmuzesi.hacettepe.edu.tr%25252Fkoleksiyon2.htm&source=iu&pf=m&fir=v_fnbTK2PQVWKM%253A%252CilE_-nOMaROs5M%252C_&usg=__SMVFZpve2GbxQUYHYnwlI_gW7E%3D&biw=1366&bih=662&ved=0ahUKEwjdsljllLWAhXLaFAKHZjZA4EQYjclnQ&ei=InvBWd2aCsvRwQKYs4-ICA#imgrc=MhIQlqQG14JQvM:19.09.2017. saat: 23.44
- Görsel 5.170.** Musa Köksal izniyle kullanılmıştır ("Ses", Ağaç Baskı, 35x80cm, 2017, Bodrum).
- Görsel 5.171.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.172.** Semih Türkel Karakalem izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 5.173.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.174.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.175.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.176.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.177.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.178.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.179.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.180.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.181.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.182.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.183.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.184.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.185.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.186.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.187.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.188.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.189.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.190.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.191.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.192.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.193.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.194.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.195.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.196.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.197.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.198.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.199.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.200.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.201.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.202.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.203.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.204.** http://www.milliyetsanat.com/allimages/news/200520131451468001529_3.jpg 20,10,2017, 22.40
- Görsel 5.205.** Kübra Ergin izniyle kullanılmıştır ("Yaşam", Linol Baskı, 30x40 cm, 2016).
- Görsel 5.206.** Erhun Şengül izniyle kullanılmıştır ("An", Linol Baskı, 33x45 cm, 2017).
- Görsel 5.207.** Ahmet Uzuner izniyle kullanılmıştır ("Kitaplık", Linol Baskı, 70x100 cm, 2015)
- Görsel 5.208.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.
- Görsel 5.209.** Umut Kurt izniyle kullanılmıştır.
- Görsel 5.210.** Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.211. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.212. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.213. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.214. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.215. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.216. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.217. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.218. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.219. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.220. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.221. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.222. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.223. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.224. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.225. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.226. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.227. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.228. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.229. Fotoğraf Emel Uzuner tarafından çekilmiştir.

Görsel 5.230. Semih Türkel izniyle kullanılmıştır.

Görsel 5.231. Lütfü Kaplanoğlu izniyle kullanılmıştır ("Fıgür", Monoprint Baskı, 45X65 cm, 2016).

Görsel 5.232. Ejmel Yalçıntaş izniyle kullanılmıştır ("Fıgür", Monoprint Baskı, 15X15 cm, 2015).

Görsel 5.233. Mahmut Durmuş izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz", Monoprint Baskı, 40X35 cm, 2017).

Görsel 5.234. Ahmet Uzuner izniyle kullanılmıştır ("Balık", Monoprint Baskı, 35X50 cm, 2017).

Görsel 5.235. Emel Uzuner izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz", 2017, 29,50x19,50 cm, gravür baskı, İstanbul).

Görsel 5.236. Mahmut Durmuş izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz", Monoprint Baskı, 40X35 cm, 2017).

Görsel 5.237. Mustafa Albayrak izniyle kullanılmıştır ("Hangisi Gerçek", 2015, 50x70 cm, linol baskı, İstanbul).

Görsel 5.238. Muharrem Bakır izniyle kullanılmıştır ("İsimsiz", 1979, 18x15 cm, ağaç baskı, İstanbul).

1. Ünite (s.33)

1. D
2. D
3. Yazı
4. Merak, ihtiyaç
5. C
6. B
7. A
8. D
9. B
10. C

2. Ünite (s.69)

1. Y
2. D
3. Grafik tasarım
4. William Morris
5. E
6. B
7. C
8. D
9. A
10. A

3. Ünite (s.85)

1. C
2. D
3. B
4. E
5. A

4.Ünite (s.229)

1. Y
2. D
3. D
4. D
5. Y
6. D
7. Y
8. bitmap
9. piksel
10. kahverengi
kırmızı
yeşil
11. illüstrasyon
12. logotype
13. bilimsel illüstrasyon
14. Berlin
15. Toulouse-Lautrec
16. amblem
30. C
31. D
32. D
33. E
34. C

5. Ünite (s.306)

1. D
2. Y
3. D
4. Y
5. Elek baskı
6. Martin Schongauer
7. Devlet matbaası
8. Albrecht Dürer
10. A
11. B
12. C
13. E